

Majlinda Ziu

LIBËR PËR MËSUESIN

Gjeografia 9

BOTIME

BOTIME

Redaktor letrar: Arlon LIKO
Paraqitja grafike: Lindita PRELA
Shtypi: Shtypshkronja Pegi, Lundër, Tiranë

© Botime Pegi, prill 2018

Të gjitha të drejtat për këtë botim në gjuhën shqipe janë tërësisht të zotëruara nga Botime Pegi shpk. Ndalohet çdo riprodhim, fotokopjim, përshtatje, shfrytëzim ose çdo formë tjetër qarkullimi tregtar, pjesërisht ose tërësisht, pa miratimin paraprak nga botuesi.

Botime Pegi: tel: +355/ 042 468 833; cel: +355/ 069 40 075 02;
e-mail: botimepegi@botimepegi.al; web: www.botimepegi.al
Shtypshkronja Pegi: cel: +355/ 069 20 267 73; 069 60 778 14;
e-mail: marketing@botimepegi.al
Shtypshkronja Pegi: cel: +355/ 069 40 075 01;
e-mail: shtypshkronjapegi@yahoo.com

Mësues të dashur!

Ky libër mësuesi, ju vjen në ndihmë në punën tuaj të përditshme, me anë të planifikimeve dhe udhëzimeve që ofron. Udhëzimet e tij bazohen në programin e IZHA, miratuar nga MAS. Libri i mësuesit, ashtu si edhe vetë teksti mësimor dhe harta skicë për nxënësit janë hartuar në frymën e të nxënit me kompetenca. Ju do t'i orientoni nxënësit tuaj drejt krijimit të kompetencave, drejt punës kërkimore, gjetjes dhe zgjidhjes së situatave problemore.

Përveç udhëzimeve që të ofron dhe të detyron programi mësimor, në këtë libër sugjerohen planifikimet vjetore, 3-mujore dhe ditore. Ju mund ti përmbaheni atyre planifikimeve, por jeni të lirë të bëni planifikimet tuaja, në përputhje me kërkesat dhe nivelin e nxënësve tuaj.

Mirëpres çdo këshillë dhe mendim nga ju.

Ju uroj punë të mbarë!

Autorja

I. Çfarë na orienton programi i Gjeografisë 9

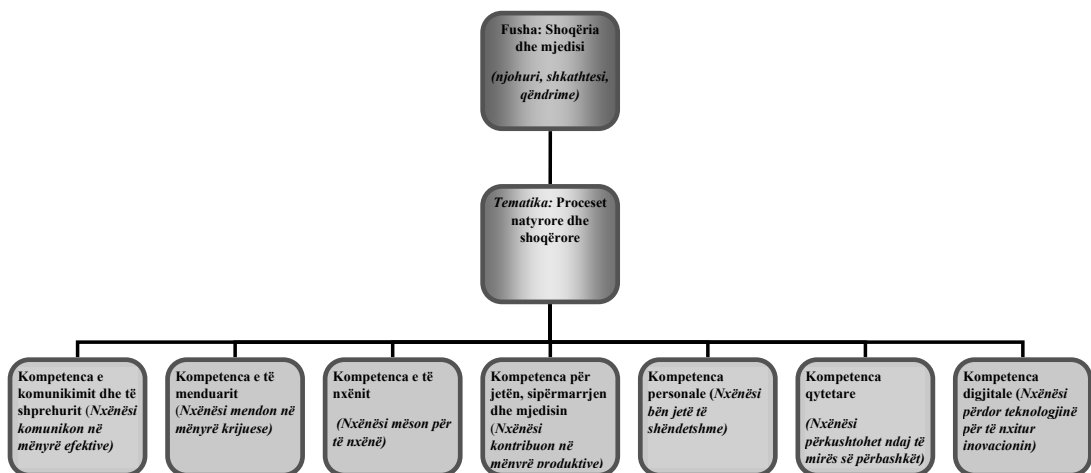
(Bazuar në programin e hartuar nga IZHA, qershor 2017)

I.1. Qëllimet e programit

Programi i gjeografisë për shkallën e 4-të synon që nxënësi:

- Të zhvillojë kuriozitetin për vendet, njerëzit, kulturat dhe mjediset në botë.
- Të zhvillojë dijet për dukuritë dhe proceset fiziko-gjeografike mbi bazën e një përgatitjeje të përshkallëzuar dhe ballafaqimit të vazhdueshëm të të menduarit kritik e krijues.
- Të zhvillojë kuptimin, interesin dhe respektin për vendin ku jeton, të vendeve të tjera, njerëzve dhe mënyrës si ata ndërveprojnë me njëri-tjetrin dhe mjedisin ku jetojnë.
- Të zhvillojë shkathtësitë për të qenë përdorues kritik dhe krijues i metodave të kërkimit gjeografik.
- Të zhvillohet si qytetar i informuar, i përgjegjshëm dhe aktiv, i cili mund të kontribuojë për zhvillimin e një bote të qëndrueshme.
- Të përdorë teknologjinë e informacionit dhe të komunikimit, si mjet për sigurimin dhe komunikimin e informacionit.

Korniza konceptuale e programit

I.2 Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës /lëndës

Mësuesi duhet të mbajë parasysh lidhjen e **kompetencave kyçe me kompetencat e fushës**. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë situatat, veprimtaritë, metodat, dhe mjetet e përshtatshme që i shërbejnë procesit të të nxënës. **Kompetenca përcaktohet si ndërthurje e njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve që një nxënësi duhet të fitojë gjatë procesit të nxënies.**

Kompetenca qytetare

Programi i gjeografisë, si pjesë e fushës “Shoqëria dhe mjedisi”, përmes kërkimit gjeografik krijon kushte në mënyrë të veçantë për ndërtimin dhe demonstrimin nga nxënësi të kompetencës qytetare.

Në shkallën e tretë dhe të katërt, nxënësi hulumton për çështje aktuale gjeografike, ai vlerëson gjetjet e tij në lidhje me qëndrueshmërinë mjedisore në nivel lokal e global, diversitetin dhe respektimin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore në zonën ku jeton etj.. Përmes eksplorimit të çështjeve të tilla, nxënësi nxitet të mendojë në mënyrë kritike, të marrë vendime dhe të veprojë për adresimin e çështjeve qytetare në një botë të ndërruarur dhe diverse. Nxënësi propozon rrugë alternative për sfida apo çështje të ndryshme gjeografike, duke marrë në konsideratë faktorët mjedisorë, ekonomikë, shoqërorë.

• Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit

Programi i gjeografisë krijon mundësi për zhvillimin e shkathtësive komunikuese. Nxënësi përdor materiale të printuara, vizuale dhe digjitale, për të eksploruar dukuritë, proceset gjeografike, vendet dhe rajonet. Ai mëson si të vlerësojë këto burime dhe kuptojë si gjuha mund të përdoret për të manipuluar të nxënin. Përmes diskutimeve, lojës në role, debateve apo prezantimeve zhvillon shkathtësi të të shprehurit; në mënyrë progresive zhvillon dhe përdor fjalorin gjeografik për komunikimin e informacionit dhe ideve në audienca të ndryshme.

• Kompetenca e të menduarit

Nxënësi zhvillon të menduarin kritik dhe krijues gjatë vlerësimit të të dhënave dhe përdorimit të tyre, teston shpjegimet dhe analizon argumentet. Ai zhvillon shkathtësitë për marrjen e vendimeve dhe strategji që e ndihmojnë të mendojë në mënyrë analitike dhe logjike. Programi mundëson që nxënësi të kuptojë vlerën dhe procesin e drejtimit të pyetjeve, të jetë krijues dhe të zhvillojë imagjinatën në vëzhgimet që bën në terren. Nxënësi nxitet të mendojë në mënyrë kritike dhe krijuese për mënyrat e përdorimit sa më racional të burimeve natyrore.

Programi i gjeografisë mundëson zbatimin e shkathtësive matematike për ndërtimin e grafikëve, tabelave, llogaritjen dhe interpretimin e të dhënave. Në punën me hartën, nxënësit punojnë me koncepte numerike, si shkalla, largësia, koordinatat, projeksionet.

• Kompetenca e të nxënit

Për të mbështetur kërkimin gjeografik, nxënësit përdor metoda efektive të punës, shfrytëzojnë informacionin nga burime të ndryshme, gjykon vlefshmërinë dhe rëndësinë e tij. Në procesin e kërkimit, ai përdor teknologjinë e informacionit dhe komunikimit për përgatitjen e prezantimeve të tij dhe komunikimin e gjetjeve.

Nxënësi mendon në mënyrë kritike kur konsideron pasojat e veprimtarisë njerëzore në një mjedis të caktuar, kur vlerëson zgjidhjet e problemeve globale, kur pozicionohet dhe mbron qëndrimin e tij.

Ndërgjegjësimi për dukuritë e ndryshme gjeografike e ndihmon nxënësin të njohë kulturën e tij dhe kulturat e tjera. Ai mëson ku është dhe si, pozita e tij lidhet me të tjerët. Nxënësi mëson të bashkëpunojë, përballet me detyra komplekse që kërkojnë bashkëpunim. Në procesin e realizimit të detyrave demonstroi respekt dhe mirëkuptim, pranon mendimet ndryshe. Përdor gjuhën e gjeografisë për të komunikuar mendimet dhe idetë e tij dhe për të organizuar përgjigjet.

- **Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin**

Nxënësit zgjidhin çështje të ndryshme që lidhen me mjedisin gjeografik, analizojnë elementë të situatës, kompleksitetin e saj, vlerësojnë rëndësinë dhe efektivitetin e zgjidhjeve të propozuara nga njëri-tjetri. Ndërgjegjësimi për dukuritë e ndryshme gjeografike e ndihmon nxënësin të njohë kulturën e tij dhe kulturat e tjera. Nxënësit mësojnë të bashkëpunojnë ndërsa përballen me detyra komplekse që kërkojnë bashkëpunim.

- **Kompetenca personale**

Programi i gjeografisë stimulon të nxënin bazuar në kërkim, duke zhvilluar aftësinë e nxënësve për të menaxhuar veten. Nxënësit kuptojnë rolin e tyre në procesin e të nxënit dhe në kryerjen e hetimeve, aftësohen të jenë të pavarur në zbatimin e njohurive dhe shkathtësive, dhe në marrjen e vendimeve. Përmes punës në bashkëpunim në klasë dhe në terren, nxënësit zhvillojnë aftësitë ndërpersonale dhe mësojnë të vlerësojnë perspektivat e ndryshme të anëtarëve të tjerë të grupit.

- **Kompetenca digjitale**

Nxënësi zhvillon kompetencën digjitale përmes përdorimit të TIK-ut në mënyrë efektive dhe të përshtatshme kur heton, krijon, komunikon idetë dhe informacionin për dukuritë gjeografike, për vendin e tij, marrëdhënien e njeriut me mjedisin.

Diagrama 2: Rezultatet e të nxënit të kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së gjeografisë në shkallën e katërt.

SHKALLA 4

Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)

Nxënësi:

- Transmeton saktë të dhënat e mbledhura për një temë konkrete në formë tekstuale, numerike, verbale, elektronike apo në ndonjë formë tjetër të të shprehurit.
- Prezanton para të tjerëve një projekt për një temë të dhënë, të përgatitur vetë ose në grup, duke gërshetuar forma të komunikimit verbal dhe elektronik, si dhe veprimin praktik.
- Harton një tekst, deri në pesëqind fjalë (bazuar në imagjinatën e vet), duke vazhduar një rrëfim gojor apo tekst të lexuar më parë.
- Analizon përmbajtjen dhe kuptimin e nocioneve (koncepteve) të reja, duke përdorur leksikun e përshtatshëm.

Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)

Nxënësi:

- Paraqet në forma të ndryshme (me gojë, të shkruar, grafike, me simbole) argumente për të përforcuar mendimin apo qëndrimin e vet për një problem nga fusha të caktuara.
- Përzgjedh dhe klasifikon informacionin nga burime të ndryshme në bazë të një kriteri të caktuar për një temë konkrete dhe e përdor për marrjen e një vendimi apo për zgjidhjen e një problemi/detyrë.
- Përpunon idenë e vet në një projekt me shkrim për një çështje të caktuar duke propozuar qëllimin, aktivitetet kryesore, afatet, vendin, personat, materialet dhe mjetet e nevojshme për kryerjen e tyre dhe parashikon pengesat e mundshme gjatë realizimit.
- Interpretin një rregull, koncept apo proces të caktuar, duke e ilustruar atë me shembuj konkretë nga situatat e jetës së përditshme me shkrim/me gojë.
- Identifikon me anë të krahasimit dallimet dhe ngjashmëritë midis ligjeve dhe dukurive që ndodhin në natyrë me ato në shoqëri, duke vënë në dukje lidhjen shkak-pasojë midis këtyre dukurive.

Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)

Nxënësi:

- Regjistron në formë të shkruar, grafike, etj., informacionin/faktet për një temë; veçon me anë të teknikave të ndryshme pjesët sipas rëndësisë dhe nevojës për temën/detyrën e dhënë.
- Shfrytëzon në mënyrë efikase fjalorët, enciklopeditë dhe teknologjinë informative apo burime të tjera për zhvillimin e një ideje/projektme bazë klase/shkolle ose jashtë saj.
- Parashtron pyetje për çështje të ndryshme dhe organizon mendimet për të gjetur përgjigje për temën apo problemin e caktuar duke evidentuar përparimin/vështirësitë deri në zgjidhjen përfundimtare.
- Shfrytëzon në mënyrë të efektshme teknika të ndryshme gjatë të nxënit të temës së dhënë, duke klasifikuar informacionin e njohur nga ai panjohur, si dhe atë që është i paqartë.
- Përdor elementët e portofolit personal për vetëvlerësimin dhe identifikimin e anëve të forta, i shfrytëzon ato për përparimin në mësim dhe për orientimin për karrierë.

Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)

Nxënësi:

- Vlerëson rëndësinë e punës individuale dhe në grup për zhvillimin e komunitetit nëpërmjet shembujve konkretë nga jeta e përditshme.
- Analizon pasojat që sjell dëmtimi i mjedisit për jetën e njeriut dhe biodiversitetit, duke i paraqitur idetë në formë të shkruar ose në ndonjë formë tjetër të të shprehurit, jep mendimin dhe qëndrimin e vet për këtë çështje si dhe organizon aktivitete për mbrojtjen e mjedisit.

Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)

Nxënësi:

- Dallon sjelljen korrekte nga ajo jo korrekte gjatë punës në grup ose në situata emocionale, dhe propozon masat për parandalimin/tejkalimin e tyre.

Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)

Nxënësi:

- Identifikon paragjykimet apo dukuritë jo të mira në klasë, shkollë apo në komunitet, mban qëndrim ndaj tyre duke propozuar veprime konkrete parandalimi.
- Përgatit në grup një aktivitet, duke përdorur tolerancën si mjet për promovimin e diversiteti kulturor, etnik, gjinor, fetar, social etj., në shkollë apo në komunitet.

Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)

Nxënësi:

- Përdor TIK-un për të lehtësuar procesin e të nxënës dhe për të rritur efektivitetin në mësimnxënie.
- Bashkëpunon me moshatarët e tij duke përdorur mjetet e telekomunikacionit bashkëpunues, për të hetuar tema mësimore, për të zgjidhur çështje dhe probleme që mund të lindin në shkollë dhe jashtë saj.
- Përdor aftësitë e të menduarit kritik për të planifikuar, hulumtuar e menaxhuar projekte, për të zhvilluar strategji, për të zgjidhur problemet dhe, arrin në vendimarrje, në bazë të informacionit të fituar, duke përdorur mjetet dhe burimet e dhura digjitale.

I.3 Kompetencat e lëndës dhe nëntematikat e saj

Programi i shkallës së katërt të kurrikulës së gjeografisë, nëpërmjet të gjithë tematikave të tij dhe situatave të të nxënës zhvillon dhe ndërton kompetencat e lëndës, të cilat janë pjesë e kërkimit gjeografik. Nxënësit zhvillojnë dhe ndërtojnë kompetencat si dhe aftësohen t'i përdorin ato në mënyrë që të thellojnë dhe të zgjerojnë njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat e tyre duke nxënë në mënyrë progresive në këtë lëndë.

Disa nga shkathtësitë janë specifike për gjeografinë (p.sh., nxënësit lokalizojnë, orientohen në hapësirë, lexojnë dhe përdorin gjuhën hartografike), ndërsa të tjerat kanë të bëjnë me shkathtësi që gjeografia ndan me fushat e tjera dhe që janë të domosdoshme për të gjithë procesin e të nxënës (p.sh., komunikojnë me shkrim dhe me gojë, përshkruajnë, identifikojnë etj.). Çdo situatë të nxënës shoqërohet domosdoshmërisht me shumë prej këtyre shkathtësive.

Në shkallën e katërt, programi i gjeografisë zhvillon kompetencat e mëposhtme lëndore, të cilat lidhen me kërkimin gjeografik:

- *Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike*
- *Përpunimi i informacionit gjeografik*
- *Marrja e vendimeve mbi bazën e informacionit të mbledhur*

Rezultatet e të nxënit të kompetencave të lëndës për shkallën e katërt:

SHKALLA 4

Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike

Nxënësi:

- Përcakton ose zhvillon një çështje për hetim.
- Zhvillon dhe vlerëson çështjen duke përdorur konceptet që lidhen me rajonin, mjedisin, ndërveprimin.
- Përcakton marrëdhëniet shkak-pasojë të ndërveprimit ndërmjet mjediseve fizike dhe humane në rajone të ndryshme, në nivel lokal, kombëtar, rajonal e botëror.

Përpunimi i informacionit gjeografik

Nxënësi:

- Mbledh, përzgjedh dhe regjistron të dhëna gjeografike, duke shfrytëzuar burimet parësore dhe dytësore.
- Nxënësi vlerëson burimet për vlefshmërinë dhe besueshmërinë e tyre.
- Ndërton njohuri për rajonet dhe veçoritë e tyre, ndërvarësinë, bashkëveprimin midis tyre, në nivel kombëtar, rajonale e global, duke përdorur mjetet dhe shkathtësitë gjeografike, si harta të llojeve të ndryshme, fotografi, statistika, diagrame, pyetësorë etj.
- Prezanton (me shkrim, me gojë, grafikisht, vizualisht) shpërndarjen hapësinore të dukurive gjeografike, përmes përdorimit të hartave të shkallëve të ndryshme, duke përdorur fjalorin e përshtatshëm gjeografik.

Marrja e vendimeve

Nxënësi:

- Kombinon të dhëna dhe informacion për të nxjerrë konkluzione, duke marrë në konsideratë ndikimin e tyre.
- Propozon alternativa, strategji apo zgjidhje për çështjen gjeografike dhe jep argumente për zgjedhjen e preferuar.
- Sugjeron mënyra të përmirësimit të metodave të tij/saj kërkimore.

1.4 Koha mësimore

Programi i gjeografisë për klasën e 9-të zhvillohet për 70 orë mësimore.

$$35 \text{ javë} \times 2 \text{ orë/javë} = 70 \text{ orë mësimore}$$

Orët e sugjeruara përfshijnë njohuritë e reja, punët praktike, detyrat apo projektet, vëzhgimet në natyrë, testimet e ndryshme

Tematika	Nëntematikat	Orë të sugjeruara
Ndërvarësia midis njerëzve, vendeve, rajoneve dhe mjediseve	Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon	18
	Vështtrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë	34
	Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë	18

1.5 Rolet që ndërmarrin nxënësi dhe mësuesi gjatë procesit të të nxënit:

Nxënësi - aktiv dhe i interesuar. Në gjeografi, nxënësi studion dukuritë dhe proceset gjeografike, ndërton kuptimin për vendin e tij. Ai inkurajohet të kërkojë përgjigje për pyetjet që ngre, duke hulumtuar në burime të ndryshme dhe, duke përdorur teknika specifike të gjeografisë. Nxënësi angazohet të vendosë lidhje ndërmjet asaj që di dhe asaj që zbulon dhe mbi këtë bazë ndërton dijen e tij; bashkëvepron me shokët/shoqet dhe mësuesin, ndan me ta vëzhgimet dhe përvojat e tij. Ai punon individualisht ose në grup, dhe mbështetet nga mësuesi.

Nxënësi si partner. Partneriteti i mësuesit me nxënësin në mësimdhënie rrit motivimin dhe e bën mësimdhënien më tërheqëse, duke krijuar kushte që ajo të jetë e suksesshme;

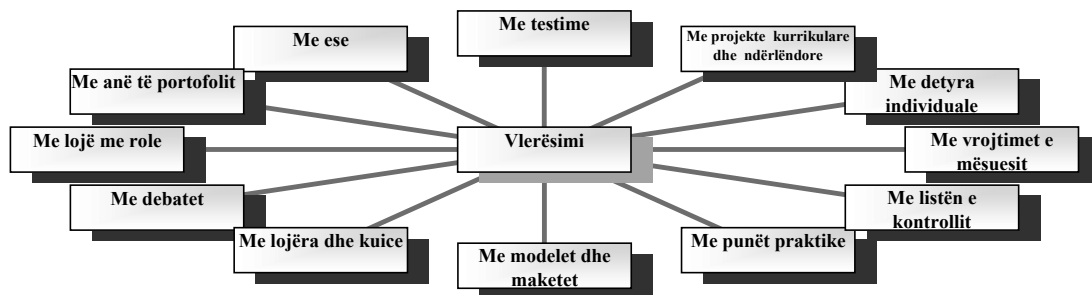
Mësuesi - udhëheqës dhe lehtësues. Mësuesi i gjeografisë ndihmon nxënësit të zbulojnë kënaqësitë e të nxënit. Roli i mësuesit konsiston në udhëheqjen e nxënësve; ai moderon kërkimin dhe eksplorimin e dukurive gjeografike. Mësuesit veprojnë si moderatorë midis dijes dhe nxënësit, duke e ndihmuar nxënësin të përfshihet në procesin e ndëtimt të dijes. Ato krijojnë kontekste të nxëni të cilat i aftësojnë nxënësit të përftojnë mjetet e gjeografisë. Zbatimi i programit kërkon që mësuesi të përdorë strategji mësimdhënieje duke respektuar stilet e të nxënit të nxënësve. Ai i angazhon nxënësit në ndërtimin e mendimit, duke nxitur diskutimet dhe ballafaqimin e këndvështrimeve të ndryshme.

1.6 Çfarë situata duhet të përdoren në funksion të të nxënit

- Situatat e të nxënit në gjeografi ***duhet të jenë të larmishme*** dhe ***komplekse***. Nxënësi duhet të përceptojë lidhjen ndërmjet përvojave të tij të të nxënit dhe zbatimeve të ardhshme.
- Situatat ***duhet të jenë të hapura***, që do të thotë që nxënësi aftësohet të kërkojë zgjidhje të ndryshme për një çështje apo problem, dhe jo një zgjidhje të vetme apo një përgjigje të vetme. Situata të tilla përfshijnë detyra të ndryshme, favorizojnë përdorimin e mediave të ndryshme dhe rezultojnë me punime të llojeve të ndryshme.
- Situatat e të nxënit ***duhet të jenë komplekse***, që do të thotë të përdoren burime të ndryshme të të nxënit dhe nxënësit të punojnë së bashku. Kërkimi, analiza dhe përzgjedhja e të dhënave duhet të jenë gjithmonë pjesë e situatave të të nxënit. Ato duhet të mbështeten në kërkimin gjeografik, i cili përfshin analizën krahasuese të dukurive gjeografike në shkallë të ndryshme. Këto lloj situatash kërkojnë zhvillimin e shprehive të të pyeturit, analizës, mendimit kritik dhe krijues.

1.7 Si vlerëson mësuesi?

Mësuesit duhet të përdorin situata të jetës reale si pikënisje për vlerësimin e nxënësve. Vlerësimi mat shkallën në të cilën janë arritur (nga nxënësit) njohuritë, shkathtësitë dhe qëndrimet e dëshiruara (skema e mëposhtme).

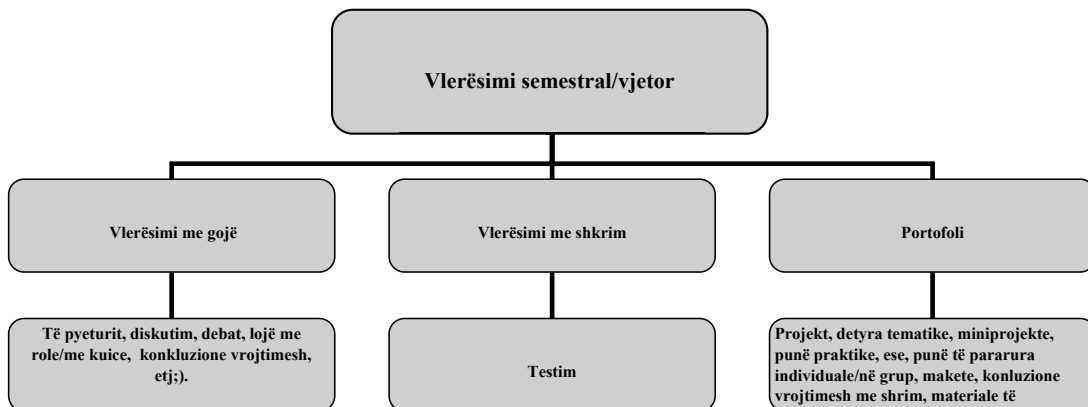

Përdorimi i portofolit, si një koleksion sistematik i punës së nxënësve, siguron një tablo të plotë të zhvillimit e të progresit të nxënësve në përvetësimin e njohurive, të kuptuarit e koncepteve, zbatimin e shkathtësive dhe zhvillimin e qëndrimeve. Ai u afroh nxënësve gjithashtu mundësi për vetëvlerësim dhe reflektim përmes rishikimit të portofolëve të tyre.

I.8 Çfarë vlerësohet?

Vlerësimi për të nxënë	Vlerësimi i të nxënit
<ul style="list-style-type: none"> • Vlerësimi i vazhduar • Vlerësimi me test/detyrë • Vlerësimi i portofolit të nxënësit 	<ul style="list-style-type: none"> • Vlerësimi periodik • Vlerësimi përfundimtar

I.9 Çfarë përfshin secili prej vlerësimeve? Çfarë vlerësohet në notën semestrale dhe atë vjetore?

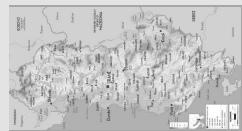

II. Modeli i planifikimit vjetor

PLANI MËSIMOR VJETOR

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI

LËNDA: GJEOGRAFI 9

II.1 Modeli i planifikimit vjetor

TEMATIKA	SHPËRNDARJA E PËRMBAJTJES SË LËNDËS		
	SHTATOR – DHJETOR (26 ORË)	JANAR – MARS (24 ORË)	PRILL – QERSHOR (20 ORË)
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon (18 orë)	Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon (18 orë)	Nëntematika II: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (vazhdim)	Nëntematika II: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (vazhdim)
	1. Pozita gjeografike dhe përbërja e trevave shqiptare	1. Hidrografia e Shqipërisë. Detet	1. Projekt II ora e tretë: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë
	2. Ndryshimet e hartës politike të trevave shqiptare	2. Liqenet	Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë (18 orë)
	3. Punë praktike Nr. 1: Përbërja dhe pozita gjeografike e trevave shqiptare. Ndryshimet e hartës politike të këtyre trevave në periudha të ndryshme historike.	3. Lumenjtë	2. Rajonizimi i hapësirës së Republikës së Shqipërisë

	4. Pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë dhe roli i saj	4. Punë praktike Nr. .4: Rrjeti hidrografik i Shqipërisë. Ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve të prurjeve mesatare të lumenjve kryesore të saj	3. Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Perëndimor
	5. Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Republikës së Kosovës	5. Ujërat nëntokësor dhe burimet	4. Popullimi dhe llojet e vendbanimeve në Rajonin Perëndimor
	6. Popullsia e Republikës së Kosovës	6. Tokat	5. Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Rajonit Perëndimor. Ekonomia e tij
	7. Projekt i - ora e parë: Veçoritë e përgjithshme natyrore, demografike dhe ekonomike të Republikës së Kosovës dhe trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë.	7. Bota bimore dhe shtazore në vendin tonë	6. Punë praktike Nr. .6: Rajoni Perëndimor i Republikës së Shqipërisë
	8. Shpërndarja e popullsisë dhe migrimi	8. Trashëgimia natyrore e vendit tonë. Problematikat mjedisore	7. Vështrim i përgjithshëm mbi Rajonin Verior e Verilindor. Kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare
	9. Struktura e popullsisë dhe natyra e vendbanimeve në Republikën e Kosovës	9. Orë Diskutimi: Problemet mjedisore në Shqipëri dhe rrugët ose mundësitë për zgjidhje të qëndrueshme të tyre	8. Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Alpeve Shqiptare. Popullimi dhe ekonomia e këtij nëNr. ajoni
	10.Trashëgimia natyrore dhe kulturore e Kosovës	10. Format e organizimit administrativ të territorit të Republikës së Shqipërisë	

	11. Ekonomia e Republikës së Kosovës	11. Popullimi dhe ndryshimet demografike në Shqipëri	9. Kushtet natyrore të Nënrajonit Verilindor
	12. Ekonomia e Republikës së Kosovës (vazhdim)	12. Shpërndarja e popullsisë dhe struktura e saj	
	13. Trevat shqiptare në Serbi	13. Migrimet e popullsisë shqiptare. Shkaqet dhe pasojat e tyre	
	14. Trevat shqiptare në Maqedoni	14. Punë praktike Nr. .5: Dinamika dhe struktura e popullsisë së Shqipërisë	
	15. Trevat shqiptare në Malin e Zi	15. Veçoritë dhe llojet e vendbanimeve në Shqipëri	10. Trashëgimia kulturore dhe ajo kulturore e Nënrajonit Verilindor. Popullsia dhe ekonomia e tij
	16. Trevat shqiptare në Greqi	16. Trashëgimia kulturore kombëtare	11. Punë praktike Nr. .7: Rajoni Verior dhe Verilindor i Republikës së Shqipërisë
	17. Punë praktike Nr. . 2: Republika e Kosovës dhe trevat e tjera shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë	17. Faktorët që ndikojnë në ekonominë e vendit	12. Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Juglindor
	18. Projekt 1 - ora e dytë: Veçoritë e përgjithshme natyrore, demografike dhe ekonomike të Republikës së Kosovës dhe trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë.	18. Veçoritë e zhvillimit ekonomik të Shqipërisë	13. Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Nënrajonit Juglindor. Popullsia dhe ekonomia e tij
	Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (34 orë)	19. Sektori i parë i ekonomisë	14. Punë praktike Nr. .8: Rajoni Juglindor i Republikës së Shqipërisë

Nëntematika II: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (34 orë)	19. Larmia e peizazheve natyrore dhe ndërtimi gjeologjik i truallit shqiptar	20. Sektori i dytë i ekonomisë	15. Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Jugor
	20. Rezervat minerare të vendit dhe rëndësia e tyre	21. Sektori i tretë i ekonomisë	16. Popullsia dhe vendbanimet e Rajonit Jugor
	21. Relievi i Shqipërisë	22. Projekt II ora e dytë: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë	17. Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Rajonit Jugor. Ekonomia e tij
	22. Klima	23. Përsëritje 2	18. Punë praktike Nr. 9: Rajoni Jugor i Republikës së Shqipërisë
	23. Punë praktike Nr. 3: Ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve të reshjeve dhe të temperaturës	24. Testim 2	19. Përsëritje 3
	24. Projekt II ora e parë: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë		
	25. Përsëritje 1		20. Testim 3
	26. Testim 1		

Modele të planifikimit tremujor

PLANI 3 MUJOR (SHTATOR-DHJETOR - 26 orë)

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI

LËNDA: GJEOGRAFI 9

II.2 Modele të planifikimit për çdo 3-mujor

- Zgjidh një problem dhe arsyeton përzgjedhjen e procedurave përkatëse (p.sh vëzhgon dhe arsyeton mbi burime të ndryshme informacionin rreth ndryshimeve të hartës politike, analizon veçoritë e klimës në trevat shqiptare) etj.

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe

1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)

- Shpreh mendimin e vet me gojë ose me shkrim mbi rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe e Evropë dhe mbi veçoritë specifike natyrore, demografike e ekonomike të tyre; veçoritë e relievit, klimës dhe të hidrografisë së Republikës së Shqipërisë.
- Dëgjon me vëmendje prezantimin dhe komentet e bëra nga të tjerët rreth tyre, duke bërë pyetje, komente, sqarime dhe propozime.
- Shpjegon qartë dhe saktë, me gojë ose me shkrim (duke përdorur gjuhën dhe fjalorin e përshtatshëm): ndryshimet në kohë dhe në hapësirë të hartës politike të trevave shqiptare; veçoritë e përgjithshme të Republikës së Kosovës dhe të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë Perëndimore, në Malin e Zi e në Greqi;
- Veçon informacionin kryesor nga një libër, gazetë, revistë, internet, radio, TV, etj., e komenton dhe e shfrytëzon atë si referencë gjatë hartimit të detyrave me shkrim.

2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)

- Parashtron argumente pro ose kundër për një temë/problem të caktuar gjatë debateve mbi ndryshimet në kohë dhe në hapësirë të hartës politike të trevave shqiptare; mbi rëndësinë e integritetit evropian të hapësirës shqiptare; mbi rëndësinë e pozitës gjeografike të Shqipërisë në dukuritë gjeografike dhe rolin e saj në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjera; etj.
- Interpretin duke e ilustruar me shembuj konkretë: tiparet e përgjithshme natyrore (ndërtimin gjeologjik, relievin, klimën, veçoritë e deteve që lagin brigjet shqiptare) dhe tiparet e zhvillimit demografik e socio-ekonomik të Republikës së Kosovës e të trevave shqiptare jashtë kufirit shtetëror të RSH (strukturën dhe dinamikën e popullsisë, shpërndarjen gjeografike të popullsisë, zhvillimin e degëve kryesore të ekonomisë);
- evidenton faktorët dhe pasojat e migrimit të popullsisë së Kosovës;
- evidenton ndërtimin gjeologjik, klimë, relievin e republikës së Shqipërisë.

3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)

- Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, foto, harta të ndryshme, fjalorë, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për realizimin e detyrave të dhëna.

- Argumenton rëndësinë që ka në marrëdhëniet me rajonet e tjera të botës pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës e të trevave shqiptare jashtë kufirit shtetëror të RSH;
 - Shfrytëzon të dhënat për të demonstruar: tiparet kryesore natyrore, demografike, ekonomike dhe kulturore të Republikës së Kosovës e të trevave shqiptare jashtë kufirit shtetëror të RSH;
 - analizon ndryshimet që ka pësuar në kohë e në hapësirë harta politike e trevave shqiptare;
 - analizon pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë, ndërtimin gjeologjik të truallit, veçoritë e klimës dhe të relievit dhe të saj.
 - analizon dallimet që vihen re në zhvillimet rajonale midis pjesëve të ndryshme të trevave të tjera shqiptare, faktorët që kanë ndikuar, si dhe perspektivën e zhvillimit të tyre;
 - Zbaton në mënyrë të pavarur udhëzimet e dhëna nga burimet e përdorura për detyrat e ndryshme tematike.
 - Ndërlidh temën e re ose një çështje të dhënë me njohuritë dhe përvojat paraprake, duke i paraqitur në formë të ndryshme të të shprehurit (kolona, tabela, grafike) sipas një radhitjeje logjike.
 - Parashtron pyetje (pse, çfarë, si, kur?) dhe organizon mendimet e veta në formë të shkruar për temën/problemin e dhënë dhe vlerëson përparimin e vet deri në zgjidhjen e duhur.
 - Menaxhon emocionet, ndjenjat, kohën, shfrytëzimin e materialeve dhe mjeteve gjatë kryerjes së detyrave në klasë/shkollë apo në terren.
 - vlerëson rëndësinë e integritimit evropian të hapësirës shqiptare;
 - vlerëson rëndësinë e pozitës gjeografike të Shqipërisë në dukuritë gjeografike dhe rolin e saj në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjera;
- 4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)**
- Zhvillon një projekt individual ose në grup për kryerjen e një aktiviteti mjedisor apo shoqëror me rëndësi për shkollën ose për komunitetin.
 - Diskuton në grup për tematikën e projektit dhe të detyrave të ndryshme tematike.
 - Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët për realizimin e projektit dhe të detyrave të ndryshme tematike.
 - vlerëson bashkëpunimin dhe mirëkuptimin midis vendeve e popujve fqinj dhe më gjerë;
 - interpreton të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen, në familjen e përbashkët evropiane;
- 5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)**
- Ndan përvoja dhe mendime në grup.
 - hulumton në burime të ndryshme informacioni rreth ndryshimeve të hartës politike;
 - ndërton dhe interpreton grafikë, diagrame dhe harta të popullsisë e të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike në trevat shqiptare.
 - vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Kosovës në zhvillimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit rajonal e më gjerë, si urë lidhëse midis Lindjes dhe Perëndimit;
 - vlerëson akset dhe drejtimit e zhvillimit të ardhshëm të Republikës së Kosovës me shanset dhe mundësitë që ofron ajo për integrim rajonal dhe evropian;
 - vlerëson rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në veçoritë e tyre natyrore, popullimin, zhvillimin ekonomik, si dhe në marrëdhëniet e tyre me vendet dhe rajonet e tjera;
- 6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)**
- Tregon vetëbesim të lartë në marrjen e vendimeve për veprimet që ndërmerr pa dëmtuar interesat e të tjerëve, të cilat kontribuojnë në rritjen e cilësisë së aktivitetit të grupit shoqëror/komunitetit.
 - Vlerëson dhe merr pjesë në aktivitetet/detyrat tematike që promovojnë tolerancë dhe diversitet kulturor, etnik, fetar, gjinor etj. në shkollë apo në komunitet, si dhe trashëgiminë natyrore e kulturore të Republikës së Kosovës

- evidenton faktorët dhe pasojat e migrimit të popullsisë së Kosovës;
- sjell shembuj të standardeve që kanë përmbushur vendet e tjera anëtare apo kandidate të BE-së me zhvillimet e tyre rajonale.

7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)

- Përdor mediat digjitale dhe mjediset informative për të komunikuar dhe bashkëpunuar, duke përfshirë komunikimet në distancë për zhvillimin e njohurive.
- Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht.
- Hulumton në burime të ndryshme mbi zonat e mbrojtura të vendit tonë, pasurinë që ofrojnë dhe ndikimin e tyre në zhvillimin e turizmit;

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës

1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike

Nxënësi:

- Përcakton në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe, Evropë dhe vendndodhjen e tyre sipas shteteve;
- Formulon, drejton pyetje e vlerëson rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në veçoritë e tyre natyrore, popullimin, zhvillimin ekonomik, si dhe në marrëdhëniet e tyre me vendet dhe rajonet e tjera;
- hulumton në burime të ndryshme informacioni rreth ndryshimeve të hartës politike;
- vlerëson rëndësinë e integritimit evropian të hapësirës shqiptare;
- Përpunon dhe prezanton të dhëna mbi: ndryshimet që ka pësuar në kohë e në hapësirë harta politike e trevave shqiptare; dallimet që vihen re në zhvillimet rajonale midis pjesëve të ndryshme të trevave të tjera shqiptare, si dhe mbi faktorët që kanë ndikuar, por edhe në perspektivën e zhvillimit të tyre;
- Analizon ndërtimin gjeologjik dhe veçoritë e relievit dhe të klimës së Republikës së Shqipërisë,
- Vëzhgon dhe hulumton mbi: kushtet natyrore (pasuritë natyrore), trashëgiminë natyrore, tiparet e përgjithshme të zhvillimit demografik dhe socio-ekonomik të Republikës së Kosovës e të trevave të tjera shqiptare.
- Spekulon me përgjigjet, duke shpjeguar idetë e tij (ose duke formuluar hipoteza) mbi: faktorët dhe pasojat e migrimit të popullsisë së Kosovës; mbi rolin e trashëgimisë natyrore e kulturore të Republikës së Kosovës;
- interpreton në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë Perëndimore, në Malin e Zi, në Greqi, dhe vlerëson rolin e saj; mbi të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen, në familjen e përbashkët evropiane;

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

Nxënësi:

- Identifikon dhe shqyrton burimet e informacionit që përdor për kërkim (p.sh harta, grafikë, video, foto të ndryshme, materiale të printuara, etj).
- sjell shembuj të standardeve që kanë përmbushur vendet e tjera anëtare apo kandidate të BE-së me zhvillimet e tyre rajonale.
- vlerëson pozitën gjeostrategjike të hapësirës shqiptare në Evropën Juglindore dhe rolin e saj në zhvillimin dhe bashkëpunimin rajonal e më gjerë;
- vlerëson akset dhe drejtimet e zhvillimit të ardhshëm të Republikës së Kosovës me shanset dhe mundësitë që ofron ajo për integrim rajonal dhe evropian;
- vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë në zhvillimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit rajonal e më gjerë, si urë lidhëse midis Lindjes dhe Perëndimit;
- Analizon dhe argumenton rolin e pasurive minerare, klimës dhe të relievit në shpërndarjen e [popullsisë dhe në zhvillimin ekonomik të vendit;

- ndërtton dhe interpreton grafikë, diagrame dhe harta të popullsisë e të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike.

3. Marrja e vendimeve

Nxënësi:

- Sintetizon të dhënat dhe zhvillon një përfundim, p.sh., një parashikim apo një gjetje kyç.
- Nxënësi identifikon rrugë të ndryshme të veprimit dhe parashikon pasojat për to.
- Përdor pyetje për të reflektuar në çdo stad të kërkimit “Çfarë funksionoi?”, “Si mund të përmirësohet”.
- vlerëson ndikimin e shoqërisë shqiptare në ndryshimin e peizazheve të ndryshme dhe parashikon rrugë të menaxhimit efektiv të këtij ndikimi.
- vlerëson dhe argumenton rëndësinë e integritetit evropian të hapësirës shqiptare;
- vlerëson dhe argumenton të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen, në familjen e përbashkët;

SHTATOR-DHJETOR (26 orë)							
Nr.	Tematika/ Nëntematika	Rezultatet e të nxënësve sipas tematikave	Temat mësimore	Situata e të nxënësve	Metodologjia e mësimdhënies	Teknikat e vlerësimit	Burimet
1.	Tematika: Ndërrvarësia midis njerëzve, vendeve, rajoneve dhe mjediseve (70 orë)	Nxënësi: <ul style="list-style-type: none"> Interpreton në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe, Evropë dhe vendndodhjen e tyre sipas shteteve. Vlerëson rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në: 	1. Pozita gjeografike dhe përbërja e trevave shqiptare	Situata 1.1: Diskutojmë: Kujtoni se çfarë keni mësuar në lëndën e Historisë mbi ndryshimet që pësuan kufijtë politikë të trevave shqiptare pas vendimeve të Konferencës së Ambasadorëve në Londër në vitin 1913, dhe evidentoni përbërjen e trevave shqiptare. Përcaktoni në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe dhe në Evropë	Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedim; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat;	-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; Vlerësim i lojës me role.	Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës. Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës dhe të Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga
	Nëntematika 1: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon (18 orë)	-veçoritë natyrore të tyre; -në popullimin e trevave shqiptare; -në zhvillimin ekonomik; -në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjera.					

					mësuesit/et dhe nxënësit.
					Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës. Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës dhe të Shqipërisë.

		pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe rëndësinë e saj.		politike të trevave shqiptare dhe evidentoni ndryshimet që vini re.	<p>Punë në grup;</p> <p>Punë në dyshe;</p> <p>Punë individuale;</p> <p>Bashkëbisedim;</p> <p>Hulumtim dhe zbulim;</p> <p>Brainstorming;</p> <p>Diskutime;</p> <p>Debat;</p>	<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p> <p>-Vlerësim i detyrës së shtëpisë;</p> <p>-Vlerësim i ese-ve;</p> <p>-Vlerësim me shkrim;</p> <p>Vlerësim i lojës me role.</p>	<p>Materiale nga interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video</p> <p>Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.</p>	Teksti i gjeografisë
3.	<p>pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe rëndësinë e saj.</p> <ul style="list-style-type: none"> Identifikon veçoritë e përgjithshme të kushteve natyrore të Republikës së Kosovës. Përshekruan veçoritë e popullimit, të vendbanimeve dhe të ekonomisë së Kosovës. Evidenton faktorët dhe pasojat e migrimit të popullsisë së Kosovës. Vlerëson trashëgiminë natyrore e kulturore të Republikës së Kosovës. Interpreton në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë 	<p>3. Punë praktike Nr. 1: Përbërja dhe pozita gjeografike e trevave shqiptare. Ndryshimet e hartës politike të këtyre trevave në periudha të ndryshme historike.</p>						
4.		4. Pozita	Situata 1.3:					

	<p>perëndimore, në Mal të Zi, në Greqi dhe rëndësinë e saj.</p> <ul style="list-style-type: none"> Identifikon veçoritë specifike natyrore, demografike dhe ekonomike dhe statusin politik të tyre. Vlerëson bashkëpunimin dhe mirëkuptimin midis vendeve e popujve fqinj e më gjerë Interpreton të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen në familjen e përbashkët evropiane. Ndërtton dhe interpreton grafikë, diagrama dhe harta të popullsisë, të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike 	<p>gjeografike e Republikës së Shqipërisë dhe roli i saj.</p>	<p>Diskutojmë: Përcaktoni në hartën e paraqitur në klasë, pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe vlerësoni përmes shembujve rolin e saj.</p>		<p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës.</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës dhe të Shqipërisë.</p> <p>Materiale nga interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera: foto, harta, video</p> <p>Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.</p>
5.		<p>5. Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Republikës së Kosovës</p>	<p>Situata 1.4: Diskutojmë: Përcaktoni në hartën e paraqitur në klasë, pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe vlerësoni rolin e saj.</p>		<p>Materiale nga fusha të tjera: foto, harta, video</p>
6.		<p>6. Popullsia e Republikës së Kosovës</p>	<p>Situata 1.5: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra në lëndën e Historisë, evidentoni disa veçori të popullimit të hershëm të Republikës së</p>	<p>-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup;</p>	

7.	7. Projekt i - ora e parë: Veçoritë e përgjithshme natyrore, demografike dhe ekonomike të Republikës së Kosovës dhe trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë.	Kosovës.	<p>Punë në grup;</p> <p>Punë në dyshe;</p> <p>Punë individuale;</p> <p>Bashkëbisedim;</p> <p>Hulumtim dhe zbulim;</p> <p>Brainstorming;</p> <p>Diskutime;</p> <p>Debat;</p>	<p>-Vlerësim i punës praktike;</p> <p>-Vlerësim i detyrës së shtëpisë;</p> <p>-Vlerësim i ese-ve;</p> <p>-Vlerësim me shkrim;</p> <p>Vlerësim i lojës me role.</p>	<p>Teksti i gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës.</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës dhe të Shqipërisë.</p>
8.	8. Shpërndarja e popullsisë dhe migrimi	<p><u>Situata 1.6:</u> Diskutojmë:</p> <p>Një prej dukurive që ka ndikuar ndjeshëm dhe vazhdimisht në dinamikën e popullsisë së Kosovës është emigracioni. Si mendoni, cilët faktorë kanë ndikuar në emigracionin e popullsisë?</p>			
9.	9. Struktura e popullsisë dhe	<p><u>Situata 1.7:</u></p>			

[illegible]

			turistik që ai ofron.			Brainstorming; Diskutime; Debat;		Teksti i gjeografisë Harta fiziko- gjeografike dhe politike të botës. Harta fiziko- gjeografike dhe politike të Evropës dhe të Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi Tekste nga fusha të tjera: foto, harta, video
11.			11. Ekonomia e Republikës së Kosovës		Situata 1.9: Diskutojmë: Evidentoni disa degë të ekonomisë së Kosovës dhe faktorët që mund të ndikojnë në zhvillimin e tyre. Renditni disa nga fushat e bashkëpunimit ekonomik mes Kosovës dhe Shqipërisë			
12.			12. Ekonomia e Republikës së Kosovës (vazhdim)		Situata 1.10: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme,			

			<p>vlërësoni rolin e rezervave minerare të nëntokës së Kosovës, si dhe rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore në zhvillimin ekonomik.</p>	<p>vlërësoni rolin e rezervave minerare të nëntokës së Kosovës, si dhe rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore në zhvillimin ekonomik.</p>		<p>Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.</p>
13.	13. Tërvat shqiptare në Serbi	<p>Situata 1.11: Diskutojmë:</p> <p>Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi dhe vlërësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe në zhvillimin ekonomik të tyre.</p>	<p>Situata 1.11: Diskutojmë:</p> <p>Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi dhe vlërësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe në zhvillimin ekonomik të tyre.</p>	<p>-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; Vlerësim i lojës me role.</p>		
14.	14. Tërvat shqiptare në Maqedoni	<p>• Situata 1.12: Diskutojmë:</p> <p>Bazuar në hartën e</p>	<p>Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedim; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming;</p>			

15.				Diskutime; Debat;		<p>Teksti i gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës.</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës dhe të Shqipërisë.</p> <p>Materiale nga interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video</p>
	15. Tërvat shqiptare në Malin e Zi		<p>Evropës të paraqitur në klasë, përcaktimi pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Maqedoni dhe vlerësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe në zhvillimin ekonomik të tyre.</p> <p>Situata 1.13: Diskutojmë:</p> <p>Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktimi pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Malin e Zi dhe vlerësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe në zhvillimin</p>			

				ekonomik të tyre.		<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p> <p>-Vlerësim i detyrës së shtëpisë;</p> <p>-Vlerësim i ese-ve;</p> <p>-Vlerësim me shkrim;</p> <p>Vlerësim i lojës me role.</p> <p>Punë në grup;</p> <p>Punë në dyshe;</p> <p>Punë individuale;</p> <p>Bashkëbisedim;</p> <p>Hulumtim dhe zbulim;</p> <p>Brainstorming;</p> <p>Diskutime;</p> <p>Debat;</p>	<p>Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.</p>
--	--	--	--	-------------------	--	--	--

Teksti i gjeografisë	Harta fiziko-geografike dhe politike të botës.	Harta fiziko-geografike dhe politike të Evropës dhe të Shqipërisë.	Materiale nga interneti, libra, enciklopedi	Tekste nga fusha të tjera: foto, harta, video	Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.	
					<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p>	
					<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Përshkruan veçoritë dalluese të natyrës dhe 	

	larminë e peizazheve natyrorë.				-Vlerësim i detyrës së shqipërisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; Vlerësim i lojës me role.				-Vlerësim i gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shqipërisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; Vlerësim i lojës	Teksti i Gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës. Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës; trevave shqiptare; Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra,
	<ul style="list-style-type: none"> Përshkruan ndërtimin gjeologjik dhe rolin e tij në shumë llojshmëri të peizazheve. Identifikon pasuritë minerare dhe shpërndarjen gjeografike të tyre në hartë. Vlerëson rolin e pasurive minerare në zhvillimin ekonomik të vendit. Identifikon veçoritë kryesore të relievit, larminë e formave të tij, rolin e relievit në larminë e peizazheve dhe zhvillimin socio-ekonomik. Identifikon faktorët që ndikojnë në 									
16.		16. Trevat shqiptare në Greqi	Situata 1.14: Diskutojmë: Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Greqi dhe vlerësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe zhvillimin ekonomik të tyre.							

		formimin e klimës dhe larminë e saj.				me role.	enciklopedi Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.
		<ul style="list-style-type: none">Hulumton tiparet e elementëve kryesorë klimatikë përmes ndërtimit dhe interpretimit të grafikëve.Vlerëson rolin e pasurive klimatike në popullimin dhe zhvillimin social e ekonomik të vendit.					
17.			17. Punë praktike Nr. 2: Republika e Kosovës dhe trevat e tjera shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë			Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedim; Hulumtim dhe zbulim;	
18.			18. Projekt 1 - ora e dytë: Veçoritë e përgjithshme natyrore, demografike dhe				

19.	ekonomike të Republikës së Kosovës dhe trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë.		Brainstorming; Diskutim	<p>Teksti i Gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës.</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës; trevave shqiptare; Shqipërisë</p> <p>Materiale nga interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video</p> <p>Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga</p>
	<p>1. Larmia e peizazheve natyrore dhe ndërtimi gjeologjik i truallit shqiptar</p> <p><u>Situata 2.1:</u> Diskutojmë:</p> <p>Bazuar në njohuritë që keni dhe në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë, përshkruani veçoritë e peizazheve natyrore të vendit tonë.</p>			

<p>Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (34 orë)</p>			<p>Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedim; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat;</p>	<p>mësuesit/et dhe nxënësit.</p> <p>Teksti i Gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës.</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të:</p>
--	--	--	---	--

20.					-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; Vlerësim i lojës me role.	Evropës; trevave shqiptare; Shqipërisë Materiale nga interneti, libra, enciklopedi Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.
		2. Rezervat minerare të vendit dhe rëndësia e tyre	Situata 2.2 Diskutojmë: Bazuar në njohuritë që mund të keni marrë në burime të ndryshme, evidentoni disa prej rezervave minerare të vendit tonë, duke vlerësuar rolin e tyre në zhvillimin		-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve;	

21.				<p>ekonomik.</p> <p>3. Relievi i Shqipërisë</p> <p>Situata 2.3 Diskutojmë:</p> <p>Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme dhe në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë, evidentoni veçoritë e relievit dhe rolin e tij në kushtet e tjera natyrore, në shpërndarjen e popullsisë dhe në zhvillimin ekonomik të</p>	<p>Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedim; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat;</p>	<p>-Vlerësim me shkrim; Vlerësim i lojës me role.</p>	<p>Teksti i Gjeografisë</p> <p>-Vlerësim me gojë;</p>
-----	--	--	--	--	--	---	---

22.			vendit.	<p>Situata 2.4 Diskutojmë: Përshkruani tiparet kryesore të klimës së vendit tonë dhe rolin që luan ajo në kushtet e tjera natyrore (reliev, hidrograf, toka e bimësi).</p>	<p>-Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.</p>	<p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të botës. Harta fiziko-gjeografike dhe politike të: Evropës; trevave shqiptare; Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi. Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.</p>
23.			<p>4. Klima</p>	<p>5. Punë praktike Nr. 3: Ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve të reshjeve dhe të temperaturës</p>		
24.			<p>6. Projekt II ora e parë: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë</p>			

25.			7. Përsëritje 1			<div>Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedim; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat;</div>			
26.			8. Testim 1						

PLANI 3 MUJOR (JANAR-MARS -24 orë)

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI

LËNDA: GJEOGRAFI 9

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe

1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)

- Shpreh mendimin e vet mbi: rolin e hidrografisë, tokave dhe të botës së gjallë të vendit tonë; mbi procesin e migrimit si promotorin e të gjitha ndryshimeve demografike të popullsisë shqiptare (duke u ndalur në periudhën e viteve '90); mbi problemet e integritetit të emigrantëve shqiptarë; mbi tiparet e përgjithshme të strukturës së popullsisë së Shqipërisë, referuar: moshës, gjinisë, vendbanimit, etnisë dhe fesë; tiparet e përgjithshme të zhvillimit ekonomik të Shqipërisë;
- Përshkruan veçoritë dalluese të deteve/bregdeteve të Shqipërisë, të lumenjve, liqeneve, e të burimeve ujore në Shqipëri.
- Interpretin në hartë shpërndarjen e rrjetit hidrografik të Republikës së Shqipërisë.
- Përshkruan llojet e tokave dhe larminë e botës bimore dhe shtazore së RSH.
- Identifikon probleme të shfrytëzimit të botës bimore dhe shtazore në Shqipëri dhe rrugë të mbrojtjes së saj.
- Identifikon kategoritë e zonave të mbrojtura natyrore dhe përshkruan tipare të përgjithshme të trashëgimisë kulturore kombëtare.
- Përshkruan popullimin e hershëm të Shqipërisë dhe ecurinë e numrit të popullsisë.

2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)

- Parashtron argumente pro ose kundër për një temë/problem të caktuar gjatë një debati;
- Identifikon tiparet e bregdeteve, lumenjve dhe burimeve ujore në Shqipëri.
- Identifikon masa që sigurojnë menaxhimin e kujdesshëm dhe të qëndrueshëm të pasurive hidrike.
- Interpretin shkaqet dhe faktorët që ndikojnë në degradimin dhe shkretime të tokave, dhe parashikon rrugë të mbrojtjes së tyre.
- Krahason skema të organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme dhe vlerëson faktorët që kanë ndikuar.
- Evidenton veçoritë e trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Shqipërisë;
- Përshkruan tiparet dalluese të vendbanimeve në Shqipëri, llojet e tyre dhe shpërndarjen gjeografike.
- Identifikon tipare të zhvillimit ekonomik përgjatë periudhave të ndryshme të zhvillimit.
- Argumenton, me gojë ose shkrim: migrimin si promotorin e të gjitha ndryshimeve demografike të popullsisë shqiptare (duke u ndalur në periudhën e viteve '90); tiparet e përgjithshme të strukturës së popullsisë së Shqipërisë, potenciale për zhvillim; shkallën e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë së Shqipërisë;

3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)

- Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, të dhëna të marra nga publikime të qeverisjes vendore, enciklopedi, internet, ose vëzhgime në terren), të cilat i shfrytëzon për realizimin e projektit kurrikular dhe i klasifikon ato burime sipas rëndësisë që kanë për temën.
- Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, harta të ndryshme, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për realizimin e detyrave tematike.
- Shfrytëzon të dhënat për të demonstruar të kuptuarit mbi: veçoritë e hidrografisë, tokave, botës bimore dhe shtazore të Shqipërisë; veçoritë e vendbanimeve dhe shpërndarjen e popullsisë; mbi tiparet e përgjithshme të strukturës së popullsisë së Shqipërisë; tiparet e përgjithshme të zhvillimit ekonomik të Shqipërisë dhe rolin e sektorëve të veçantë të ekonomisë në zhvillimin e Shqipërisë.
- Përshkruan tiparet dhe veçoritë dalluese të deteve dhe bregdeteve të Shqipërisë.

- Analizon rolin e trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Shqipërisë në zhvillimin ekonomik të saj;
 - Parashikon perspektivën e zhvillimit të vendit;
 - Vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore turistike të Republikës së Shqipërisë.
 - Analizon gjendjen e zhvillimit të turizmit në Shqipëri dhe perspektivën e zhvillimit të tij.
 - Vlerëson perspektivën e zhvillimit ekonomik të vendit.
 - Interpretë rolin dhe vendin e pasurive mjedisore në shkallën e zhvillimit të Shqipërisë.
 - Zbaton në mënyrë të pavarur udhëzimet e dhëna nga një burim (tekst shkollor, libër, internet, media) për të nxënë ose për të realizuar një detyrë që i kërkohet.
 - Ndërlidh temën e re ose një çështje të dhënë me njohuritë dhe përvojat paraprake, duke i paraqitur në forma të ndryshme të të shprehurit, sipas një radhitjeje logjike.
 - Zbaton në mënyrë të pavarur udhëzimet e dhëna nga burimet e përdorura për detyrat e ndryshme tematike.
 - Parashtron pyetje (pse, çfarë, si, kur?) dhe organizon mendimet e veta në formë të shkruar për tematikën që trajtohet/problemin e dhënë dhe vlerëson përparimin e vet deri në zgjidhjen e duhur.
 - Menaxhon emocionet, ndjenjat, kohën, shfrytëzimin e materialeve dhe mjeteve gjatë kryerjes së një detyre/aktiviteti (në klasë/shkollë apo në terren).
 - Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrama për strukturën e popullsisë dhe harta të shpërndarjes gjeografike të saj.
- 4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)**
- Vëzhgon në zonën (qytetin/fshatin) diskuton dhe jep mendimin e tij mbi dinamikën e popullsisë, shpërndarjen gjeografike të saj dhe zhvillimin ekonomik.
 - Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshataret dhe të tjerët për realizimin e një aktiviteti/projekti/ detyre tematike të përbashkët, duke identifikuar problemin, përcaktuar faktorët e mundshëm që e shkaktojnë, ofruar zgjidhje dhe vlerësuar përfitimet dhe rrisqet e zgjidhjeve të mundshme;
 - Vlerëson problemet e sotme dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të Shqipërisë, në kuadër të integritetit rajonal dhe evropian.
 - Ndërton dhe interpreton grafikët e regjimit të rrjedhjes së lumenjve kryesorë.
 - Lokalizon dhe shpjegon në harta të ndryshme tematike, shpërndarjen gjeografike të rajoneve kryesorë bujqësorë, industrialë dhe turizmit.
 - Prezanton informacionin me shkrim ose me gojë, shoqëruar me harta, grafikë, të dhëna dhe prezantime multimediale.
- 5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)**
- Ndan përvojat dhe mendimet në grup.
 - Ndërton dhe analizon grafikë mbi elementë të hidrografisë, të popullsisë dhe të strukturës së ekonomisë së Shqipërisë.
 - Analizon hartat e shpërndarjes gjeografike të rajoneve kryesore bujqësore e industriale të Shqipërisë.
- 6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)**
- Tregon vetëbesim të lartë në marrjen e vendimeve për veprimet që ndërmerr pa dëmton interesat e të tjerëve, të cilat kontribuojnë në rritjen e cilësisë së aktivitetit të grupit shoqëror/komunitetit.
 - Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në Shqipëri.
 - Parashikon rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshmeve të problemeve mjedisore.
 - Vlerëson potencialet natyrore dhe humane të Shqipërisë dhe ndikimin e tyre në zhvillimin ekonomik të vendit.
- 7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)**
- Përdor mjetet digjitale dhe mjediset informative për të komunikuar dhe bashkëpunuar, duke përfshirë komunikimet në distancë për zhvillimin e njohurive.
 - hulumton në burime të ndryshme dhe interpreton grafikë, të dhëna statistikore etj., në lidhje me ecurinë e numrit të përgjithshëm të popullsisë dhe lëvizjen natyrore të saj;
 - hulumton në burime të ndryshme, ndërton dhe interpreton grafikë, të dhëna statistikore, harta, materiale teorike etj., në lidhje me ecurinë e zhvillimit ekonomik të vendit në periudha të ndryshme;
 - Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (p.sh. organizimin e informacioneve të siguruar nga interneti duke i përmbledhur në tabela ose grafikë).

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës**1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike**

Nxënësi:

- Shfrytëzon të dhënat nga burime të ndryshme për të demonstruar të kuptuarit mbi: tiparet dhe veçoritë dalluese të deteve dhe bregdeteve të Shqipërisë, të liqeneve, lumenjve e burimeve ujore të saj; mbi veçoritë e botës së gjallë; mbi veçoritë e vendbanimeve dhe shpërndarjen e popullsisë; mbi tiparet e përgjithshme të strukturës së popullsisë së Shqipërisë (sipas moshës, gjinisë, vendbanimit, etnisë dhe fesë); mbi tiparet e përgjithshme të zhvillimit ekonomik të Shqipërisë; mbi rolin e sektorëve të veçantë të ekonomisë në zhvillimin e Shqipërisë dhe shkallën e zhvillimit të tyre;
- Ndërton dhe interpreton grafikët e regjimit të rrjedhjes së lumenjve kryesorë.
- Interpretin në hartë shpërndarjen e rrjetit hidrografik dhe atë të botës së gjallë të Republikës së Shqipërisë.
- Vëzhgon dhe hulumton mbi shkaqet e pasojat e lëvizjes së popullsisë drejt Rajonit Perëndimor dhe urbanizimin e shpejtë të tij, si dhe rrjedhojat;
- Hulumton mbi trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Shqipërisë;
- Hulumton në burime të ndryshme dhe interpreton grafikë, të dhëna statistikore, harta etj., në lidhje me dinamikën e popullsisë, veçori të vendbanimeve dhe ecurinë e zhvillimit ekonomik të Shqipërisë në periudha të ndryshme;
- Krahason skema të organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme dhe vlerëson faktorët që kanë ndikuar.
- Lokalizon dhe shpjegon në harta të ndryshme tematike, shpërndarjen gjeografike të rajoneve kryesorë bujqësorë, industrialë dhe turizmit.
- Identifikon kategoritë e zonave të mbrojtura natyrore dhe përshkruan tipare të përgjithshme të trashëgimisë kulturore kombëtare.

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

Nxënësi:

- Identifikon dhe vlerëson potencialet natyrore dhe humane të Shqipërisë dhe ndikimin e tyre në zhvillimin ekonomik të vendit;
- Vlerëson pasuritë ujore të Shqipërisë, larminë e madhe hidrografike dhe potencialet e tyre hidroenergetike, potencialet turistike të brigjeve detare dhe liqenore, mënyrën e shfrytëzimit të tyre për qëllime ekonomike.
- Interpretin shkaqet dhe faktorët që ndikojnë në degradimin dhe shkretime të tokave dhe parashikon rrugë të mbrojtjes së tyre.
- Identifikon masa që sigurojnë menaxhimin e kujdesshëm dhe të qëndrueshëm të pasurive hidrike.
- Interpretin rolin dhe vendin e pasurive mjedisore në shkallën e zhvillimit të Shqipërisë.
- Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në Shqipëri.
- Parashikon rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshme të problemeve mjedisore.
- Interpretin veçori të shpërndarjes gjeografike të popullsisë në Shqipëri, si dhe veçori të strukturës së popullsisë (moshore, gjinore, fetare, etnike, sipas vendbanimeve).
- Identifikon faktorët dhe pasojat e migrimeve të popullsisë së trevave shqiptare në etapat më të rëndësishme historike.
- Hulumton në burime të ndryshme dhe interpreton grafikë, të dhëna statistikore etj., në lidhje me ecurinë e numrit të përgjithshëm të popullsisë së Shqipërisë dhe lëvizjen natyrore të saj;
- Interpretin rëndësinë e resurseve natyrore dhe humane në Shqipëri për zhvillimin ekonomik të vendit.
- Identifikon tipare të zhvillimit ekonomik përgjatë periudhave të ndryshme të zhvillimit.
- Interpretin strukturën ekonomike të Republikës së Shqipërisë dhe shkallën e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë.
- Analizon gjendjen e zhvillimit të turizmit në Shqipëri dhe perspektivën e zhvillimit të tij.

-
- Lokalizon dhe shpjegon në harta të ndryshme tematike, shpërndarjen gjeografike të rajoneve kryesorë bujqësorë, industrialë dhe turizmit.
- Interpretën strukturën ekonomike të Republikës së Shqipërisë dhe shkallën e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë.
- Vlerëson burimet për vlefshmërinë dhe besueshmërinë e tyre.
- Komunikon (me shkrim, me gojë, grafikisht, vizualisht) përmes përdorimit të hartave të shkallëve të ndryshme, fotove etj, duke përdorur fjalorin e përshtatshëm gjeografik.
-

3. Marrja e vendimeve

Nxënësi:

- Prezanton informacionin me shkrim ose me gojë, shoqëruar me harta, grafikë, të dhëna dhe prezantime multimediale.
- Sintetizon të dhënat dhe zhvillon një përfundim, një parashikim apo një gjetje kyç, si psh. vlerëson ndikimin e lëvizjes natyrore të popullsisë në numrin e përgjithshëm të popullsisë; mbi rolin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Shqipërisë në zhvillimin ekonomik të saj; mbi rolin e faktorëve natyrorë, humanë dhe historiko-shoqërorë në zhvillimin e ekonomisë së Shqipërisë në periudha të ndryshme;
- Ndërton e analizon grafikë të strukturës së popullsisë së Shqipërisë dhe hartat e shpërndarjes gjeografike të saj; si dhe të zhvillimit ekonomik të vendit;
- Nxënësi identifikon rrugë të ndryshme të veprimit në detyra të ndryshme tematike dhe parashikon pasojat për to.
- Analizon zhvillimin ekonomik të vendit dhe vlerëson perspektivën e zhvillimit ekonomik të tij.
- Përdor pyetje për të reflektuar në çdo stad të kërkimit “Çfarë funksionoi?”, “Si mund të përmirësohet”.

JANAR-MARS (24 orë)						
Nr.	Tematika/ Nëntematika	Rezultatet e të nxëniet sipas tematikave	Temat mësimore	Situata e të nxëniet	Metodologjia e mësimdhënies	Teknikat e vlerësimit
27.	Tematika: Ndërvlerësia midis njerëzve, rajoneve dhe mjediseve (70 orë)	<ul style="list-style-type: none"> Përshkruan tiparet dhe veçoritë dalluese të deteve dhe bregdeteve të Shqipërisë. Përshkruan karakteristikat kryesore të liqeneve të Shqipërisë. Identifikon tiparet e lumenjve dhe burimeve ujore në Shqipëri. 	1.Hidrografia e Shqipërisë. Detet	Situata 2.5: Diskutojmë: Evidentoni në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë larminë hidrografike të vendit tonë dhe vlerësoni rolin e saj në zhvillimin e ekonomisë.	Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;	-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.
	Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (34 orë)					Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës. Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi

[illegible]

	dhe liqenore, mënyrën e shfrytëzimit të tyre për qëllime ekonomike.		lumor në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë dhe vlerësoni rolin e rezervave hidrike në zhvillimin ekonomik të saj. Identifikoni disa masa që sigurojnë menaxhimin e kujdesshëm dhe të qëndrueshëm të rezervave hidrike të vendit tonë.				<p>Teksti i gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës.</p> <p>Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë.</p> <p>Materiale nga interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera: foto, harta, video</p> <p>Materiale të përgatitura me</p>
30.	<p>dhe liqenore, mënyrën e shfrytëzimit të tyre për qëllime ekonomike.</p> <ul style="list-style-type: none"> Identifikon masa që sigurojnë menaxhimin e kujdesshëm dhe të qëndrueshëm të pasurive hidrike. Përkruan tokat, llojet e tyre dhe rëndësinë e tyre për zhvillimin ekonomik të vendit. Interpreton shkaqet dhe faktorët që ndikojnë në degradimin dhe 	4.Punë praktike Nr. 4: Rrjeti hidrografik i Shqipërisë. Ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve të prurjeve mesatare të lumenjve kryesore të saj		<p>Punë në grup;</p> <p>Punë në dyshe;</p> <p>Punë individuale;</p> <p>Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme;</p> <p>Përdorimi TIK;</p> <p>Projekte kurrikulare;</p> <p>Hulumtim dhe zbulim;</p> <p>Brainstorming;</p> <p>Diskutime;</p>	<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p> <p>-Vlerësim i detyrës së shëpisë;</p> <p>-Vlerësim i ese-ve;</p> <p>-Vlerësim me shkrim;</p> <p>-Vlerësim i lojës me role.</p>		
31.		5.Ujërat nëntokësorë dhe burimet	Situata 2.8: Diskutojmë: Kujtoni se çfarë keni mësuar në Gjeografinë 7 për				

	shkretimin e tokave, dhe parashikon rrugë të mbrojtjes së tyre.		burimet dhe rëndësinë e tyre. Sillni shembuj të përdorimit të ujërave nëntokësore dhe të burimeve në vendin tonë.	Debat; Konkurs; Lojë me role;		power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit
32.		6. Tokat	Situata 2.9: Diskutojmë: Kujtoni se çfarë keni mësuar në Gjeografinë 7 rreth faktorëve që ndikojnë në formimin e tokave (dherave). Evidentoni llojet e tokave që gjenden në vendbanimin tuaj dhe mënyrën e përdorimit të tyre.			Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës.
33.		7. Bota bimore dhe shtazore në vendin tonë	Situata 2.10: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra në burime të ndryshme,			

34.			<p>përshkruani veçoritë kryesore të florës dhe faunës së Shqipërisë. Evidentoni disa lloje të specieve endemike që rriten në vendin tonë.</p>	<p>Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;</p>	<p>-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shëpësisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.</p>	<p>Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi Tekste nga fusha të tjera: foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit</p>
	<p>8.Trashëgimia natyrore e vendit tonë. Problematikat mjedisore</p>	<p><u>Situata 2.11</u> Diskutojmë: Evidentoni disa prej zonave të mbrojtura në vendin tonë dhe vlerësoni rolin e tyre në zhvillimin e turizmit.</p>				

<p>Teksti i gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës.</p>							<p>-Vlerësim me gojë;</p>
<p>Nëntematika</p> <p>V: Rajonet</p> <p>gjeografike të</p> <p>Republikës së</p> <p>Shqipërisë</p>							

							dhe nxënësit
						-Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.	Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës. Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së
						Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;	

[illegible]

35.		<ul style="list-style-type: none"> Përshkruan larminë e botës bimore dhe shtazore së RSH, tiparet dalluese të saj. Identifikon probleme të shfrytëzimit të 	9. Orë Diskutimi: Problemet mjedisore në Shqipëri dhe rrugët ose mundësitë për zgjidhje të qëndrueshmeve të tyre	10. Format e organizimit administrativ të	Situata 2.12: Diskutojmë: Kujtoni	Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;	detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.	Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës. Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi Tekste nga fusha të tjera: foto, harta, video
36.								

		botës bimore dhe shtazore në Shqipëri dhe rrugë të mbrojtjes së saj.	territorit të Republikës së Shqipërisë	ndryshimet që ka pësuar harta politike e trevave shqiptare në periudha të ndryshme historike. Analizoni shkurtime të ndryshimet që pësoi kjo hartë: a) në antikitet; b) gjatë mesjetës; c) nga shpallja e Pavarësisë e deri sot.			Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit
37.	<ul style="list-style-type: none"> Krahason skema të organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme dhe vlerëson faktorët që kanë ndikuar. Përshkruan popullimin e hershëm të Shqipërisë dhe ecurinë e numrit të popullsisë. Interpreton veçori të shpërndarjes gjeografike të 	11.Popullimi dhe ndryshimet demografike në Shqipëri	Situata 2.13: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme, përshkruani ndryshimet që ka pësuar numri i popullsisë pas vitit '90 në Shqipëri dhe evidentoni faktorët që kanë	<p>Punë në grup;</p> <p>Punë në dyshe;</p> <p>Punë individuale;</p> <p>Bashkëbisedime e prezantime në</p>	<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p> <p>-Vlerësim i detyrës së shtëpisë;</p> <p>-Vlerësim i ese-ve;</p>		Teksti i gjeografisë Harta fiziko-

38.	<p>popullsisë në Shqipëri.</p> <ul style="list-style-type: none"> Identifikon veçori të strukturës së popullsisë (moshore, gjinore, fetare, etnike, sipas vendbanimeve). Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrama për strukturën e popullsisë dhe harta të shpërndarjes gjeografike të saj. Identifikon faktorët dhe pasojat e migrameve të popullsisë së trevave shqiptare në etapat më të rëndësishme 	12.Shpërndarja e popullsisë dhe struktura e saj	<p>ndikuar në të.</p> <p>Situata 2.14:</p> <p>Diskutojmë:</p> <p>Bazuar në njohuritë tuaja mbi shpërndarjen e popullsisë në Shqipërinë e pas vitit 1990, evidentoni ndryshimet që ka pësuar ajo dhe faktorët që kanë ndikuar në këtë drejtim.</p>	<p>forma të ndryshme;</p> <p>Përdorimi TIK;</p> <p>Projekt kurrikular;</p> <p>Hulumtim dhe zbulim;</p> <p>Brainstorming;</p> <p>Diskutime;</p> <p>Debat; Konkurs;</p>	<p>-Vlerësim me shkrim;</p> <p>-Vlerësim i lojës me role.</p>	<p>gjeografike dhe politike të Evropës.</p> <p>Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë.</p> <p>Materiale nga interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video</p> <p>Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit</p>
-----	---	---	---	---	---	---

		Shqipëri për zhvillimin ekonomik të vendit.				kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;		
		<ul style="list-style-type: none">Identifikon tipare të zhvillimit ekonomik përgjatë periudhave të ndryshme të zhvillimit.		13. Migrimet e popullsisë shqiptare. Shkaqet dhe pasojat e tyre		Situata 2.15: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë tuaja mbi dinamikën dhe shpërndarjen e popullsisë, diskutoni rreth lëvizjeve migratore të popullsisë shqiptare pas vitit '90 dhe faktorëve kryesorë që kanë ndikuar në to.		
39.		<ul style="list-style-type: none">Interpreton strukturën ekonomike të republikës së Shqipërisë dhe shkallën e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë.Lokalizon dhe shpjegon në harta të ndryshme tematike,				Punë në grup; Punë në dyshe;	-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i	Teksti i gjeografisë

		shpërndarjen gjeografike të rajoneve kryesorë bujqësorë, industrialë dhe turizmit.	Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; Përdorimi TIK;	punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë;	Harta fiziko- gjeografike dhe politike të Evropës.
		Vlerëson perspektivën e zhvillimit ekonomik të vendit.	Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime;	-Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.	Hartat fiziko- gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë.
		Identifikon kategoritë e zonave të mbrojtura natyrore.	Debat; Konkurs; Lojë me role;		Materiale nga interneti, libra, enciklopedi
		Përshkruan tipare të përgjithshme të trashëgimisë kulturore kombëtare.			Tekste nga fusha të tjera; foto, hartat, video
					Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit

40.	<ul style="list-style-type: none">Vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore turistike të Republikës së Shqipërisë.	14. Punë praktike Nr. 5: Dinamika dhe struktura e popullsisë së Shqipërisë					
41.	<p>Rajoni Verior dhe Verilindor i Republikës së Shqipërisë</p> <ul style="list-style-type: none">Analizon gjendjen e zhvillimit të turizmit në Shqipëri dhe perspektivën e zhvillimit të tij.Interpreton rolin dhe vendin e pasurive mjedisore në shkallën e zhvillimit të Shqipërisë.Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në	15. Veçoritë dhe llojet e vendbanimeve në Shqipëri	Situata 2.16: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra në burime të ndryshme, përshkruani përmes shembujve veçori të arkitekturës së disa vendbanimeve në Shqipëri	Situata 2.17: Diskutojmë Evidentoni përmes shembujve disa elemente të trashëgimisë kulturore të vendit tonë ose të zonës ku banoni.	 <		

43.	<p>Shqipëri.</p> <ul style="list-style-type: none"> Parashikon rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshmeve të problemeve mjedisore. 	<p>17. Faktorët kryesorë që ndikojnë në ekonominë e vendit</p>	<p>Situata 2.18: Diskutojmë</p> <p>Bazuar në njohuritë e marra deri tani, vlerësoni rolin e pozitës gjeografike dhe të potencialeve natyrore të Shqipërisë në zhvillimin ekonomik të saj</p>	<p>Brainstorming;</p> <p>Diskutime;</p> <p>Debat; Konkurs;</p> <p>Lojë me role;</p>	<p>shkrim;</p> <p>-Vlerësim i lojës me role.</p>	<p>interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video</p> <p>Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.</p> <p>Teksti i gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës.</p>
-----	---	---	---	---	--	---

44.				<p>Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;</p>	<p>Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.</p>	<p>-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.</p>	
	<p>18. Veçoritë e zhvillimit ekonomik të Shqipërisë</p>	<p>Situata 2.19: Diskutojmë Evidentoni veçoritë e ekonomisë së sotme të vendit</p>					

48.				njohuritë e marra në burime të ndryshme, evidentoni mundësitë e zhvillimit të turizmit në Shqipëri dhe jepni mendimin tuaj lidhur me gjendjen dhe perspektivën e tij.	Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;		enciklopedi Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.
49.			22. Projekt II ora e dytë: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë				
50.			23. Përsëritje 2				
			24. Testim 2				

PLANI 3 MUJOR (PRILL – QERSHOR 20 orë);

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI

LËNDA: GJEOGRAFI 9

Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave kryçe

- **Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)**
- Shpreh mendimin e vet, me gojë ose me shkrim, mbi: tiparet e përgjithshme natyrore dhe mbi tiparet kryesore të zhvillimit demografik të Rajonit Perëndimor, Rajonit Verior dhe Verilindor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë; trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor, Rajonit Juglindor dhe të Rajonit Jugor të Shqipërisë;
- Identifikon faktorët që përcaktojnë diferencimin e rajoneve gjeografike të Republikës së Shqipërisë.
- Evidenton veçoritë e zhvillimit ekonomik në Rajonin Verior dhe Verilindor, Rajonin Perëndimor, Rajonin Juglindor dhe Rajonin Jugor të Shqipërisë;
- Jep mendimin e vet mbi mundësitë dhe perspektivën e zhvillimit të secilit prej rajoneve të Shqipërisë;
- Diskuton mbi: faktorët që kanë ndikuar në pabarazitë e zhvillimeve rajonale dhe mbi drejtimit kryesore të këtyre dallimeve, të tilla si: popullimi, zhvillimi ekonomik, shkalla e urbanizimit, niveli i papunësisë, etj.;
- Dëgjon me vëmendje prezantimin dhe komentet e bëra nga të tjerët rreth tyre, duke bërë pyetje, komente, sqarime dhe propozime.
- Shpjegon qartë dhe saktë, me gojë ose me shkrim (duke përdorur gjuhën dhe fjalorin e përshtatshëm) kuptimin e termat: zhvillim i qëndrueshëm, pabarazi rajonale, potenciale natyrore dhe humane.
- Veçon informacionin kryesor nga një libër, gazetë, revistë, internet, radio, TV, harta, foto, etj., komenton dhe e shfrytëzon atë si referencë gjatë hartimit të një punimi ose detyre me shkrim.
- 2. **Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)**
- Parashtron argumente pro/kundër në lidhje me raportin midis potencialeve natyrore e humane dhe nivelit të zhvillimit ekonomik të Rajonit Perëndimor, Rajonit Verior dhe Verilindor, Rajonit Juglindor dhe të Rajonit Jugor të Shqipërisë.
- Dallon tiparet e përgjithshme natyrore të rajoneve të Shqipërisë dhe të pjesëve përbërëse të tyre;
- Evidenton tiparet kryesore të zhvillimit demografik të secilit prej rajoneve të Shqipërisë;
- Evidenton tiparet kryesore të zhvillimit ekonomike të Rajonit Verior dhe Verilindor, të Rajonit Perëndimor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë;
- Evidenton trashëgiminë natyrore dhe kulturore të rajoneve të Shqipërisë;
- Identifikon mënyra të menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore të tyre;
- Identifikon rrugë dhe mundësi të parandalimit ose trajtimit të rasteve të keqmenaxhimit të burimeve natyrore të tyre.
- **Kompetenca e të nxënës (Nxënësi mëson për të nxënë)**
- Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, të dhëna të marra nga publikime të qeverisjes vendore, enciklopedi, internet, ose vëzhgime në terren), të cilat i shfrytëzon për realizimin e projektit kurrikular dhe i klasifikon ato burime sipas rëndësisë që kanë për temën.
- Shfrytëzon të dhënat për të demonstruar (nëpërmjet formave të ndryshme të të shprehurit) mbi: mozaikun natyror të Rajonit Verior-Verilindor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë (potencialet natyrore të tyre); tiparet e përgjithshme natyrore të pjesëve përbërëse të Nënrajonit Verilindor, Rajonit Juglindor dhe të Rajonit Jugor të Shqipërisë;

- - Krahason dhe interpreton të dhëna dhe tregues të strukturës demografike dhe ecures së numrit të popullsisë të secilit prej rajoneve të Shqipërisë;
 - Analizon tiparet kryesore të aktiviteteve ekonomike të sotme të Rajonit Verior dhe Verilindor, të Rajonit Perëndimor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë;
 - Vlerëson trashëgiminë natyrore dhe kulturore të të Rajonit Verior dhe Verilindor, të Rajonit Perëndimor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë;
 - Vlerëson perspektivën e zhvillimit të Rajonit Verior dhe Verilindor, të Rajonit Perëndimor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë;
 - Hulumton për raste të keqmenaxhimit të burimeve natyrore në vendin tonë, propozon alternativa dhe strategji të mundshme të mbrojtjes dhe shfrytëzimit të tyre;
 - analizon faktorët që kanë ndikuar në pabarazitë e zhvillimeve rajonale;
 - përcakton drejtimet kryesore të këtyre dallimeve, të tilla si: popullimi, zhvillimi ekonomik, shkalla e urbanizimit, niveli i papunësisë, etj;
 - Zbaton në mënyrë të pavarur udhëzimet e dhëna nga burimet e përdorura për detyrat e ndryshme tematike.
 - Ndërlidh temën e re me njohuritë e mëparshme si dhe njohuritë teorike me përvojat paraprake, duke i paraqitur në forma të ndryshme të të shprehurit sipas një radhitjeje logjike.
 - Parashtron pyetje (pse, çfarë, si, kur?) dhe organizon mendimet e veta në formë të shkruar për tematikën /problemin e dhënë që trajtohet dhe vlerëson përparimin e vet deri në zgjidhjen e duhur.
 - Menaxhon emocionet, ndjenjat, kohën, shfrytëzimin e materialeve dhe mjeteve gjatë kryerjes së një detyre/aktiviteti (në klasë/shkollë apo në terren).
- 4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)**
- Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët për realizimin e një aktiviteti të përbashkët si psh heton për një çështje mjedisore në zonën e tij duke identifikuar
 - problemin, përcaktuar faktorët e mundshëm që e shkaktojnë, ofruar zgjidhje dhe vlerësuar përfitimet dhe rrisqet e zgjidhjeve të mundshme;
 - Duke zhvilluar projektin kurrikular, realizon edhe shërbime në ndihmë të përmirësimit të mjedisit të komunitetit të tij;
 - Diskuton mbi potencialet (turistike, ekonomike, mjedisore të hapësirave bregdetare) të këtyre rajoneve gjeografike, përmes shembujve.
 - Heton disa ndër problematikat e krijuara si pasojë e ndërhyrjeve të veprimtarisë së njerëzve;
 - Diskuton në grup për rëndësinë që ka mbrojtja e mjedisit, pasojat që sjell dëmtimi i tij për jetën e banorëve dhe propozon masat që duhen ndërmarrë për evitimin e tyre.
- 5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)**
- Ndan përvojat dhe mendimet në grup.
 - Ndërton hartën e burimeve natyrore të secilit prej rajoneve të Shqipërisë duke analizuar mundësitë e shfrytëzimit të tyre për zhvillimin social-ekonomik.
 - Identifikon disa nga rrugët për zbutjen e pabarazive;
 - Vlerëson potencialet e Shqipërisë për zhvillimet e ardhme rajonale (të tilla, si bujqësia, energjia, turizmi etj.).
- 6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)**
- Tregon vetëbesim të lartë në marrjen e vendimeve për veprimet që ndërmerr pa dëmtuar interesat e të tjerëve, të cilat kontribuojnë në rritjen e cilësisë së aktivitetit të grupit shoqëror/komunitetit.

- Vlerëson potencialet e Shqipërisë për zhvillimet e ardhme rajonale dhe mundësitë e anëtarësimit të saj në BE.
 - Merr pjesë në aktivitetet që promovojnë tolerancë dhe diversitet kulturor, etnik, fetar, gjinor etj, në shkollë apo në komunitet, ku përfshihen moshatarë të të gjitha përkatësive të përmendura, që jetojnë në bashkësinë e gjerë.
- 7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)**
- Plotëson hartën e burimeve natyrore të rajoneve të Shqipërisë dhe hulumton informacion shtesë mbi to.
 - Përdor mjetet digjitale dhe mjediset informative për të komunikuar dhe bashkëpunuar, duke përfshirë komunikimet në distancë për zhvillimin e njohurive.
 - Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht.

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës

1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike

Nxënësi:

- Formulon dhe drejton pyetje mbi: tiparet e përgjithshme natyrore të pjesëve përbërëse të Rajonit Verior dhe Verilindor, Rajonit Perëndimor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë; tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe ekonomik të tyre;
- Vëzhgon dhe vlerëson trashëgiminë natyrore e kulturore të secilit prej rajoneve të Shqipërisë;
- Hulumton mbi perspektivën e zhvillimi dhe vëzhgon pabarazitë e zhvillimit socio-ekonomik të rajoneve të vendit tonë;
- Identifikon faktorët që kanë ndikuar në pabarazitë e zhvillimeve rajonale duke vëzhguar drejtimet kryesore të këtyre dallimeve, të tilla si: popullimi, zhvillimi ekonomik, shkalla e urbanizimit, niveli i papunësisë, etj;

Hulumton mbi disa nga rrugët për zbutjen e pabarazive;

- Hulumton dhe paraqet përmes detyrave tematike, potencialet e Shqipërisë për zhvillimet e ardhme rajonale (të tilla, si bujqësia, energjia, turizmi etj.).
- Spekulon me përgjigjet, duke shpjeguar idetë e tij;
- Vrojton/hulumton: mbi mënyra të menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore;
- Vrojton/hulumton për raste të keqmenaxhimit të burimeve natyrore në vendin tonë, liston alternativa dhe strategji të mundshme të mbrojtjes dhe shfrytëzimit të tyre;
- Hulumton përmes detyrave tematike mbi marrëdhëniet shkak-pasojë të dukurive gjeografike që ndodhin në mjedisin lokal;

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

Nxënësi:

- Identifikon dhe shqyrton burimet e informacionit që përdor për kërkim.
- Vlerëson burimet për vlefshmërinë dhe besueshmërinë e tyre.
- Hulumton mbledh informacion dhe diskuton mbi: tiparet e përgjithshme natyrore, tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe atij ekonomik të Rajonit Verior dhe Verilindor, Rajonit Perëndimor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë;
- Hulumton mbledh informacion dhe diskuton mbi rolin e trashëgimisë natyrore e kulturore në zhvillimin ekonomik të secilit prej të Nënrajonit Verilindor, Rajonit Juglindor dhe të Rajonit Jugor të Shqipërisë;
- Diskuton mbi: faktorët që kanë ndikuar në pabarazitë e zhvillimeve rajonale dhe mbi drejtimet kryesore të këtyre dallimeve, të tilla si: popullimi, zhvillimi ekonomik, shkalla e urbanizimit, niveli i papunësisë, etj;

-
- Ndërton njohuri për mjedisin lokal, duke përdorur mjetet dhe shkathtësitë gjeografike, si hartat, vëzhgimet në terren, fotografi, etj.
- Hulumton mbi strategjitë e mbrojtjes dhe shfrytëzimit të burimeve natyrore;
- Hulumton dhe diskuton mbi rrugë dhe mundësi të parandalimit ose trajtimit e problematikave mjedisore në vendin tonë.
- Komunikon (me shkrim, me gojë, grafikisht, vizualisht) shpërndarjen hapësinore të dukurive gjeografike, përmes përdorimit të hartave të shkallëve të ndryshme, duke përdorur fjalorin e përshtatshëm gjeografik;

3. Marrja e vendimeve

Nxënësi:

- Vlerëson potencialet natyrore, humane dhe trashëgiminë natyrore e kulturore të Rajonit Verior dhe Verilindor, Rajonit Perëndimor, Rajonit Juglindor dhe Rajonit Jugor të Shqipërisë;
- Vlerëson perspektivën e zhvillimit të secilit prej rajoneve;
- Ndërton hartën e burimeve natyrore të këtyre rajoneve dhe vlerëson mundësitë e shfrytëzimit të tyre për zhvillimin social-ekonomik.
- Sintetizon të dhënat dhe zhvillon një përfundim, p.sh., një parashikim apo një gjetje kyç (kryesisht në detyrat tematike).
- Nxënësi identifikon rrugë të ndryshme të veprimit dhe parashikon pasojat për to.
- Përdor pyetje për të reflektuar në çdo stad të kërkimit “Çfarë funksionoi?”, “Si mund të përmirësohet”.

PRILL-QERSHOR (20 orë)							
Nr.	Tematika/ Nëntematika	Rezultatet e të nxënit sipas tematikave	Temat mësimore	Situata e të nxënit	Metodologjia e mësimdhënies	Teknikat e vlerësimit	Burimet
51.	Tematika: Ndërvlerësia midis njerëzve, rajoneve dhe mjediseve (70 orë)	Nxënësi: <ul style="list-style-type: none"> Identifikon faktorët që përcaktojnë diferencimin e rajoneve gjeografike të Republikës së Shqipërisë. 	1. Projekt II ora e tretë: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë		Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme;	-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike;	Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës.
52.	Nëntematika II: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (vazhdim)	<ul style="list-style-type: none"> Interpreton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit perëndimor, rolin e saj në veçoritë natyrore dhe zhvillimin social-ekonomik. 	2. Rajonizimi i hapësirës së Republikës së Shqipërisë	<u>Situata 3.1:</u> Diskutojmë: Bazuar në hartën fiziko-gjeografike dhe njohuritë që keni, përshkruani veçoritë natyrore të Republikës së Shqipërisë dhe evidenti ndryshimet që vini re midis territoreve në perëndim, lindje, veri dhe në jug të saj.	Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;	-Vlerësim i detyrës së shtëpisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.	Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative të Republikës së Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi
53.	Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë (18 orë)	<ul style="list-style-type: none"> Dallon veçoritë kryesore natyrore të Rajonit perëndimor dhe lokalizon në hartë njësitë kryesore të relievit. Evidenton karakteristikat 	3. Pozita gjeografike dhe	<u>Situata 3.2:</u>			Tekste nga fusha të tjera: foto, harta, video

		kushtet natyrore të Rajonit Perëndimor	Diskutojmë: Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Perëndimor dhe përshkruani disa tipare që karakterizojnë relievin e tij.			Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit.
54.	Rajoni Juglindor i Republikës së Shqipërisë	<p>kryesore të popullimit të këtij rajoni, me fokus të veçantë rritjen e shpejtë të popullsisë dhe ndryshimet strukturore të saj.</p> <ul style="list-style-type: none"> Identifikon veçoritë e qendrave të banuara, shkaqet e urbanizimit të shpejtë të Rajonit perëndimor. Hulumton në burime të ndryshme informacioni dhe interpreton tiparet e dy prej qyteteve më të mëdhenj të këtij rajoni dhe funksionet e shumta të tyre. Evidenton tiparet dhe drejtimin kryesor të aktivitetit aktual ekonomik të tij; Vlerëson trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Rajonit 	<p>4. Popullimi dhe llojet e vendbanimeve në Rajonin Perëndimor</p> <p>Situata 3.3: Diskutojmë: Përshkruani disa veçori të popullimit të Rajonit Perëndimor. Evidentoni shpërndarjen gjeografike të popullsisë në këtë rajon, duke përcaktuar faktorët që kanë ndikuar në të.</p>			<p>Teksti i gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës.</p> <p>Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë.</p>
55.		5. Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Rajonit Perëndimor. Ekonomia e tij	Situata 3.4 Diskutojmë: Evidentoni potencialet natyrore të Rajonit	<p>Punë në grup;</p> <p>Punë në dyshe;</p> <p>Punë individuale;</p> <p>Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme;</p>	<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p> <p>-Vlerësim i detyrës së shtëpisë;</p>	

		perëndimor.		Perëndimor dhe natyrën ekonomisë së tij. Rendimi i degët të kryesore ekonomisë.	Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;	-Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.	Materiale nga interneti, libra, enciklopedi Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit
56.		<ul style="list-style-type: none"> Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrama dhe harta të popullsisë, shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike në Rajonin perëndimor. 	6. Punë praktike Nr. 6: Rajoni Perëndimor i Republikës së Shqipërisë				
57.		<ul style="list-style-type: none"> Interpreton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit verior dhe verilindor, rolin e saj në veçoritë natyrore dhe zhvillimin social-ekonomik. Identifikon shkaqet e diferencimit në nëNr. ajone të Rajonit verior dhe verilindor. Dallon veçoritë kryesore natyrore të Rajonit verior dhe verilindor, ofertat potenciale natyrore për zhvillim. Lokalizon në hartë 	7. Vështrim i përgjithshëm mbi Rajonin Verior e Verilindor. Kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare	Situata 3.5: Diskutojmë: Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Verior dhe Verilindor dhe përshkruani disa veçori karakterizojnë relievin e tij.			
58.			8. Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Alpeve Shqiptare. Popullimi dhe ekonomia e këtij nëNr. ajoni	Situata 3.6 Diskutojmë: Bazuar në njohuritë që keni, përshkruani disa veçori të popullimit,			

59.	<p>njësitë kryesore që përbëjnë relievin e Rajonit verior dhe verilindor.</p> <ul style="list-style-type: none"> Shpjegon veçoritë demografike të këtij rajoni dhe ndikimin e faktorëve natyrorë në popullimin e tij. Hulumton në burime të ndryshme informacioni dhe interpreton tiparet dalluese të vendbanimeve të këtij rajoni. Krahason dhe interpreton të dhëna dhe tregues të strukturës demografike dhe ecures së numrit të popullsisë së Rajonit verior dhe verilindor. Përkrauan tiparet dhe drejtimin kryesor të aktivitetit aktual ekonomik të tij. 	<p>9. Kushtet natyrore të Nënrajonit Verilindor</p>	<p>vendbanimeve dhe ekonomisë së Alpeve Shqiptare.</p>	<p>Situata 3.7:</p> <p>Diskutojmë: Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Nënrajonit Verilindor dhe përshkruani disa veçori të relievit të tij. Identifikoni disa vargje malore, male, gropa dhe lugina lumore.</p>	<p>Teksti i gjeografisë</p> <p>Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës.</p>	
				<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p>		
60.		<p>10. Trashëgimia kulturore dhe ajo kulturore e Nënrajonit Verilindor. Popullsia dhe ekonomia e tij</p>	<p>Situata 3.8:</p> <p>Diskutojmë: Përshkruani disa veçori të popullimit, të vendbanimeve dhe të ekonomisë së Nënrajonit Verilindor.</p>	<p>Punë në grup;</p> <p>Punë në dyshe;</p> <p>Punë individuale;</p> <p>Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme;</p> <p>Përdorimi TIK;</p> <p>Projekte kurrikulare;</p> <p>Hulumtim dhe</p>	<p>-Vlerësim me gojë;</p> <p>-Vlerësim i punës në grup;</p> <p>-Vlerësim i punës praktike;</p> <p>-Vlerësim i detyrës së shtëpisë;</p> <p>-Vlerësim i ese-ve;</p> <p>-Vlerësim me shkrim;</p> <p>-Vlerësim i</p>	<p>Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë.</p> <p>Materiale nga interneti, libra, enciklopedi</p> <p>Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video</p>
61.		<p>11. Punë praktike Nr. 7: Rajoni Verior dhe Verilindor i</p>		<p>Projekte kurrikulare;</p> <p>Hulumtim dhe</p>	<p>-Vlerësim i</p>	

[illegible]

Hartat fiziko- gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë.	-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shqipërisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role	Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; Përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime; Debat; Konkurs; Lojë me role;				
Materiale nga interneti, libra, enciklopedi						
Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video						
Materiale të përgatitura me power point dhe në programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit						

62.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit juglindor, rolin e saj në veçoritë natyrore dhe zhvillimin social-ekonomik. Dallon veçoritë natyrore të Rajonit juglindor dhe lokalizon në hartë njësitë kryesore të relievit. Përshkruan veçoritë demografike të këtij rajoni, ndryshimet në kohë të strukturës së popullsisë dhe lëvizjet e popullsisë; Identifikon veçoritë e vendbanimeve dhe nivelin e urbanizimit të Rajonit juglindor. Evidenton tiparet dhe drejtimin kryesor të aktivitetit aktual ekonomik të tij; Vlerëson trashëgiminë 	12. Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Juglindor	Situata 3.9: Diskutojmë: Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përçaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Juglindor dhe përshkruani disa veçori të relievit të tij.	Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime;	-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shëpësisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.	Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës. Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi
63.	<ul style="list-style-type: none"> Përshkruan veçoritë demografike të këtij rajoni, ndryshimet në kohë të strukturës së popullsisë dhe lëvizjet e popullsisë; Identifikon veçoritë e vendbanimeve dhe nivelin e urbanizimit të Rajonit juglindor. Evidenton tiparet dhe drejtimin kryesor të aktivitetit aktual ekonomik të tij; Vlerëson trashëgiminë 	13. Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Nënrajonit Juglindor. Popullsia dhe ekonomia e tij	Situata 3.10: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme, përshkruani disa veçori të popullimit dhe të ekonomisë së Rajonit Juglindor.	Punë në grup; Punë në dyshe; Punë individuale; Bashkëbisedime e prezantime në forma të ndryshme; përdorimi TIK; Projekte kurrikulare; Hulumtim dhe zbulim; Brainstorming; Diskutime;	-Vlerësim me gojë; -Vlerësim i punës në grup; -Vlerësim i punës praktike; -Vlerësim i detyrës së shëpësisë; -Vlerësim i ese-ve; -Vlerësim me shkrim; -Vlerësim i lojës me role.	Teksti i gjeografisë Harta fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës. Hartat fiziko-gjeografike dhe administrative Republikës së Shqipërisë. Materiale nga interneti, libra, enciklopedi

	natyrore dhe kulturore të Rajonit juglindor.			Debat; Konkurs; Lojë me role;	Tekste nga fusha të tjera; foto, harta, video
	• Ndërtën dhe interpreton grafikë, diagrama dhe harta të popullsisë, shpërmdarjes gjeografike të aktivitetëve ekonomike në Rajonin juglindor.				Materiale të përgatitura me programe të tjera, të krijuara nga mësuesit/et dhe nxënësit
64.	Interpreton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit jugor, rolin e saj në veçoritë natyrore dhe zhvillimin social-ekonomik.	14. Punë praktike Nr .8: Rajoni Juglindor i Republikës së Shqipërisë			
65.	• Dallon veçoritë natyrore të Rajonit jugor dhe lokalizon në hartë njësitë kryesore të relievit. • Përshkruan veçoritë demografike të këtij rajoni, ndryshimet në kohë të strukturës së popullsisë dhe	15.Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Jugor	Situata 3.11: Diskutojmë: Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Jugor dhe përshkruani disa veçori të relievit të tij.		Teksti i gjeografisë Harta fiziko-
66.		16. Popullsia dhe vendbanimet e Rajonit Jugor	Situata 3.12: Diskutojmë:		

																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								</
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

II.3 Disa modele të planifikimit ditor (*modele skematike*)

Shënim: Edhe pse në planifikimet e mëposhtme ditore të orëve mësimore, brenda 1 ore mësimore janë paraqitur të gjitha rezultatet e të nxënës sipas kompetencave kyçe (pra të shtatë kompetencat), nuk është detyrim që brenda një ore mësimore ato të realizohen të gjitha, por vetëm disa prej tyre. Paraqitja e plotë e tyre e pasqyruar në këto orë mësimore model, është bërë:

- për shkak të respektimit të formatit të një ore mësimore;
- me qëllim paraqitjen në të, të çdo detaji që do të ndihmonte në orientimin e punës së mësuesit;
- për të paraqitur në mënyrë të plotë të gjitha pritshmëritë që mund të ketë secila prej orëve mësimore.

Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon (18 orë)

Tema 1.1

Pozita gjeografike dhe përbërja e trevave shqiptare

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 1: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.1 Pozita gjeografike dhe përbërja e trevave shqiptare	
Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan duke përcaktuar në hartë, pozitën gjeografike të trevave shqiptare dhe përbërjen e tyre;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në veçoritë natyrore gjeografike, në popullimin e tyre dhe në zhvillimin ekonomik;			
3. <u>Kompetenca e të nxënës (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.• Argumenton rëndësinë e pozitës gjeografike të trevave shqiptare dhe rolin rajonal të hapësirës shqiptare;• Evidenton përbërjen e trevave shqiptare;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.• Sjell shembuj mbi rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në zhvillimin ekonomik të saj;			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare, përbërjen e tyre dhe rolin rajonal të hapësirës shqiptare.			

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përcakton në hartë dhe përshkruan pozitën gjeografike të trevave shqiptare dhe përbërjen e tyre; 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi vlerëson pozitën gjeografike të trevave shqiptare dhe rolin e kësaj pozite në veçoritë natyrore gjeografike, në popullimin e trevave dhe në zhvillimin ekonomik të tyre; 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon dhe vlerëson rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare e përbërjen e tyre, si dhe rolin rajonal të hapësirës shqiptare. 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> <u>Interpreton</u> në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe, Evropë dhe vendndodhjen e tyre sipas shteteve. <u>Vlerëson</u> rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në: veçoritë natyrore të tyre; në popullimin e trevave shqiptare; në zhvillimin ekonomik; në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjera. 	Fjalët kyçe: pozita gjeografike dhe përbërja e trevave shqiptare; roli i pozitës gjeografike
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: a. pozitës gjeografike dhe përbërjes së trevave shqiptare
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi I.1 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Evropës dhe atë të trevave shqiptare, si dhe situatën e vendosur në fillim të mësimi I.1 në tekst - Diskutojmë: Kujtoni se çfarë keni mësuar në lëndën e Historisë mbi ndryshimet që pësuan kufijtë politikë të trevave shqiptare pas vendimeve të Konferencës së Ambasadorëve në Londër në vitin 1913, dhe evidentoni përbërjen e trevave shqiptare. Përcaktoni në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe dhe në Evropë. Nxënësit përcaktojnë në hartë, përshkruajnë dhe diskutojnë....

Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto

Bazuar edhe në njohuritë që kanë nxënësit, mësuesja fton nxënësit të shohin hartën dhe lexojnë në tekst mbi: pozitën gjeografike, përbërjen e trevave shqiptare dhe rolin e pozitës gjeografike.

Më pas ata analizojnë dhe diskutojnë rreth: pozitës gjeografike dhe përbërjes së trevave shqiptare.

Trevat shqiptare shtrihen në gjerësitë mesatare të Hemisferës Veriore, në Evropën Juglindore, në perëndim të Gadishullit Ballkanik, me një dalje të gjerë në Detin Mesdhe (nëpërmjet deteve Adriatik dhe Jon).

Hapësira shqiptare shtrihet nga lartësitë e Alpeve Shqiptare dhe maleve të Kopaonikut në veri, deri në Gjirin e Ambrakisë (nga Tivari në veri e deri në Prevezë në jug) dhe që prej brigjeve të deteve Adriatik e Jon në perëndim, deri në luginën e Moravës së Jugut dhe luginës së Vardarit në lindje.

Në aspektin natyror, trevat shqiptare përbëjnë një hapësirë gjeografike kompakte, ndërsa në aspektin politik, ato gjenden të ndara në shtete të ndryshme...

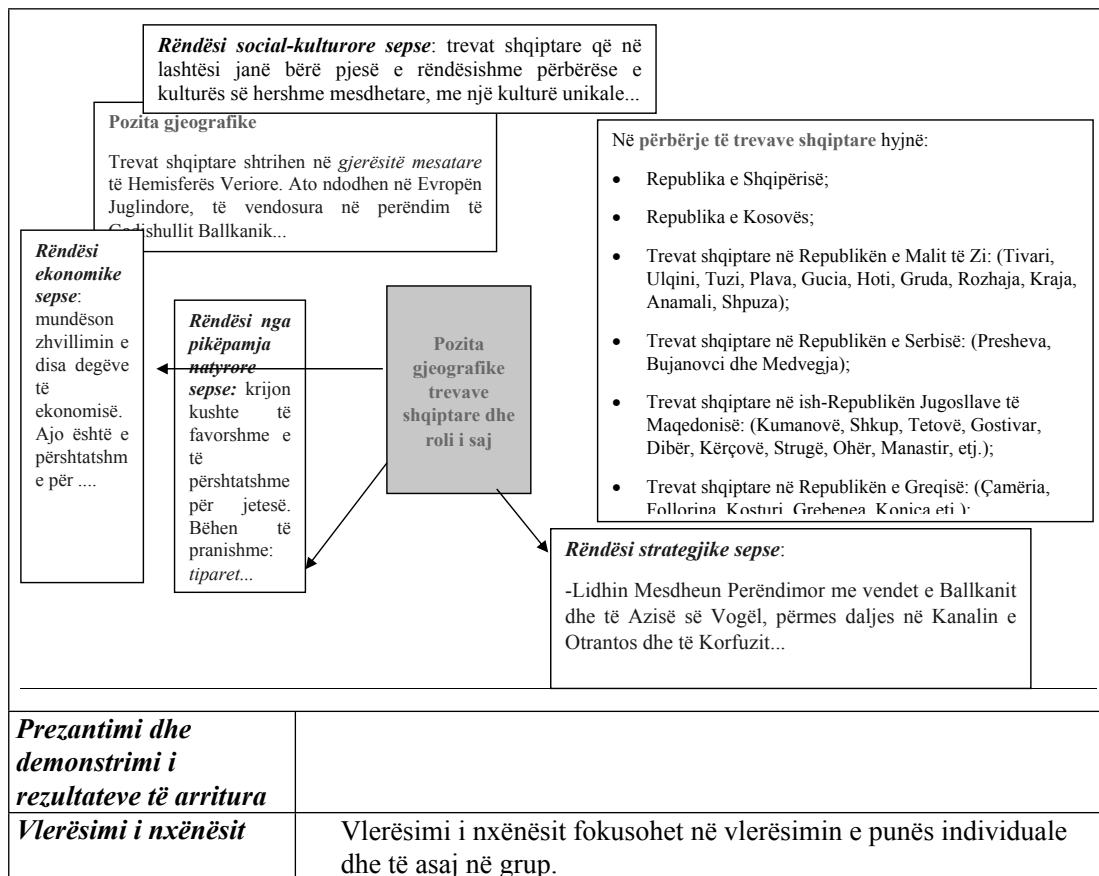
Nxënësit përcaktojnë në hartë përbërjen e trevave shqiptare:

- Republika e Shqipërisë;
- Republika e Kosovës;
- trevat shqiptare në Republikën e Malit të Zi (Tivari, Ulqini, Tuzi, Plava, Gucia, Hoti, Gruda, Rozhaja, Kraja, Ana e Malit, Shpuza);
- trevat shqiptare në Republikën e Serbisë (Presheva, Bujanovci dhe Medvegja);
- trevat shqiptare në Maqedoni (Kumanova, Shkupi, Tetova, Gostivari, Dibra, Kërçova, Struga, Ohri, Prilepi, Manastiri etj.);
- trevat shqiptare në Republikën e Greqisë (Çamëria, Follorina, Kosturi, Grebeneja, Konica etj.).

Së bashku me nxënësit mësuesja argumenton rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare....

Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup

Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote” (Detyrë shtëpie ushtrimi 3; 4).

Tema 1.2

Ndryshimet e hartës politike të trevave shqiptare

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.2 Ndryshimet e hartës politike të trevave shqiptare	
Rezultatet e të nxënët sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan disa prej ndryshimeve që ka pësuar në kohë dhe në hapësirë harta politike e trevave shqiptare;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në ndryshimet që ka pësuar harta politike e trevave shqiptare;			
<u>3. Kompetenca e të nxënët (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon ndryshimet që ka pësuar në kohë dhe në hapësirë harta politike e trevave shqiptare;• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			

<ul style="list-style-type: none"> Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit. 	
5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)	
<ul style="list-style-type: none"> Ndan mendimet në grup. 	
6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)	
<ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. 	
7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)	
<ul style="list-style-type: none"> Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara). 	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës	
1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike	
<ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përcakton në hartë dhe përshkruan ndryshimet që ka pësuar në kohë dhe në hapësirë harta politike e trevave shqiptare; 	
2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit	
<ul style="list-style-type: none"> Nxënësi vlerëson rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në ndryshimet që ka pësuar harta politike e trevave shqiptare; 	
3. Marrja e vendimeve	
<ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon ndryshimet që ka pësuar në kohë dhe në hapësirë harta politike e trevave shqiptare; Vlerëson rëndësinë e integritetit evropian të hapësirës shqiptare. 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Përshkruan ndryshimet në kohë dhe në hapësirë të hartës politike të trevave shqiptare. Hulumton në burime të ndryshme informacioni mbi ndryshimet e hartës politike. Vlerëson rëndësinë e integritetit evropian të hapësirës shqiptare. 	Fjalët kyçe: harta politike e trevave shqiptare në antikitet, gjatë mesjetës, nga viti 1912 e deri më sot rëndësia e integritetit evropian të hapësirës shqiptare
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë informacion: <ol style="list-style-type: none"> harta politike e trevave shqiptare ka pësuar ndryshime në kohë dhe në hapësirë; harta e sotme politike e trevave shqiptare është rezultat i vendimeve të Konferencës së Ambasadorëve në Londër;
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.2 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Evropës dhe atë të trevave shqiptare, si dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit I.2 në tekst - Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga lënda e Historisë dhe nga burime të tjera, evidentoni fset kryesore ilire dhe përshkruani shtrirjen e tyre gjeografike.

	<p>Krahasoni hartën e shtrirjes gjeografike të fseve ilire me hartën e sotme politike të trevave shqiptare dhe evidentoni ndryshimet që vini re. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja nxit një brainstorming me pyetjet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cila është përbërja e trevave shqiptare dhe çfarë pozite gjeografike kanë? • Çfarë rëndësie ka pozita gjeografike e trevave shqiptare? Listo argumente. • Pse trevat shqiptare janë të copëtuara në disa shtete? • A ka pësuar aktualisht ndryshime harta politike e trevave shqiptare?
	<p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Mësuesja fton nxënësit që duke iu referuar hartave të tekstit mësimor dhe atyre të ekspozuara në klasë të lexojnë në tekst mbi: ndryshimet që ka pësuar në kohë dhe në hapësirë harta politike e trevave shqiptare. Më pas së bashku me nxënësit trajtohet informacioni i ri duke realizuar vazhdimin komunikim interaktiv me nxënësit. Gjatë trajtimit të informacionit bëhet edhe plotësimi i kllasterit të mëposhtëm:</p>
	<p>Harta politike e trevave shqiptare në kohën antike</p> <p><i>Në kohën antike, pjesa perëndimore e Ballkanit banohej nga ilirët, një nga popullit më të mëdheni të</i></p> <p>Harta politike e trevave shqiptare nga shek XIV- 1912</p> <p>Në shek XV trevat shqiptare u ndanë në disa principata të drejtuara nga familjet e mëdha shqiptare: e Topiajve, e Balshajve, e Muzakajve, e Zenebishëve dhe e Shpatajve. Në mesin e shek. XIV, nisën sulmet osmane për pushtimin e viseve shqiptare dhe pas një shekulli qëndrese, trualli shqiptar ra nën sundimin e plotë osman. Ato u përfshinë në elajetin e Rumelisë dhe u ndanë në nëntë sanxhakë. Në vitet 60 të shek XV, u dëbua për qëndresën kundër osmanëve...</p> <p>Ndryshimet e hartës politike të trevave shqiptare në vitin 1913</p> <p>Në Konferencën e Ambasadorëve në Londër, u mor vendimi përfundimtar mbi kufijtë politikë të trevave shqiptare: që në atë moment e në vazhdim, mbetën jashtë kufijve të sotëm politikë të Shqipërisë gjysma e territoreve shqiptare...</p> <p>Harta politike e trevave shqiptare nga shek XIV- 1912</p> <p>Në shek XV trevat shqiptare u ndanë në disa principata të drejtuara nga familjet e mëdha shqiptare: e Topiajve, e Balshajve, e Muzakajve, e Zenebishëve dhe e Shpatajve. Në mesin e shek. XIV, nisën sulmet osmane ...</p> <p>Statusi i sotëm politik i trevave shqiptare dhe e ardhmja e tyre</p> <p>Në 17 Shkurt 2008 Kosova u shpall republikë e pavarur, tashmë e njohur nga shumë shtete. Komunitat Preshevë, Bujanovë dhe Medvegjë...</p> <p>Pse ka ndryshuar harta politike e trevave shqiptare?</p> <p>Ndryshimet e herë pas herëshme, kanë ardhur si rezultat i ndikimit të ndërthurjes së faktorëve politikë dhe historiko-shoqërorë.</p>
	<p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote” (detyrë shtëpie ushtrimi 3; 4).</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Punë praktike Nr. . 1

Përbërja dhe pozita gjeografike e trevave shqiptare. Ndryshimet e hartës politike të këtyre trevave në periudha të ndryshme historike

Rezultatet e të nxënit

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- përcakton përbërjen e trevave shqiptare dhe vlerëson pozitën gjeografike të tyre në Ballkan, Mesdhe dhe Evropë;
- vlerëson rolin e integritimit evropian të hapësirës shqiptare;
- përshkruan ndryshimet në kohë dhe në hapësirë të hartës politike të trevave shqiptare.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike: 45 minuta; në klasë.

Materialet burimore: materiale teorike e harta të siguruar nga interneti apo enciklopedi të ndryshme, si dhe materiale të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës: harta-skicë, atlas gjeografik, hartat fiziko-gjeografike dhe politike të Evropës, të Gadishullit Ballkanik, të trevave shqiptare, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret: punë individuale (ngjyrosje dhe emërtim i hartës-skicë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim idesh).

Puna përgatitore: Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor për: pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe, Evropë dhe vendndodhjen e tyre sipas shteteve; rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në veçoritë natyrore, popullimin, zhvillimin ekonomik dhe në marrëdhëniet e tyre me vendet dhe rajonet e tjera; ndryshimet në kohë dhe në hapësirë të hartës politike të trevave shqiptare.

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike:

- Lokalizoni dhe përcaktoni në hartën-skicë (në faqen 163) pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Ballkan, Mesdhe, Evropë dhe vendndodhjen e tyre sipas shteteve.
- Vlerësoni rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në veçoritë natyrore, popullimin, zhvillimin ekonomik dhe në marrëdhëniet e tyre me vendet dhe rajonet e tjera.
- Përcaktoni në hartën - skicë (në faqen 164) dhe ngjyrosni shtrirjen e trevave shqiptare në periudha të ndryshme historike.
- Krahasoni ndryshimet në kohë dhe në hapësirë të hartës politike të trevave shqiptare.
- Evidentoni faktorët që kanë ndikuar në ndryshimet e hartës politike të trevave shqiptare.
- Vlerësoni rëndësinë e integritimit në BE të Shqipërisë, Kosovës dhe vendeve të tjera të Ballkanit Perëndimor, pjesë e të cilave janë trevat shqiptare.

Tema 1.3

Pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë dhe roli i saj

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.3 Pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë dhe roli i saj	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
• Përcakton dhe interpreton në hartë pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
• Evidenton rëndësinë e pozitës gjeografike të Shqipërisë në dukuritë gjeografike dhe rolin e saj në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjerë.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
• Nxënësi argumenton rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit rajonal e më gjerë, si urë lidhëse midis lindjes dhe perëndimit;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
• Nxënësi përcakton në hartë pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
• Nxënësi vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë në aspektin natyror, ekonomik, politik dhe strategjik.			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
• Nxënësi argumenton rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit rajonal e më gjerë, si urë lidhëse midis lindjes dhe perëndimit;			
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:		Fjalët kyçe: Pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë, roli i pozitës gjeografike,	
• <u>Interpreton</u> në hartë pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë.			
• <u>Vlerëson</u> rëndësinë e pozitës gjeografike të Shqipërisë në dukuritë gjeografike dhe rolin e saj në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjerë.			

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit njohin: a. Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë;
	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.3 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit I.3 në tekst, diskutojnë rreth pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe rolit të saj.</p> <p>Diskutojmë: Përcaktoni në hartën e paraqitur në klasë, pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe vlerësoni përmes shembujve rolin e saj. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/ fletë format A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst njohuritë mbi pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe rolit të saj.. Në vazhdim, nxënësit diskutojnë/debatojnë rreth tyre. Gjatë diskutimeve plotësohet kllasteri:</p>
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<div data-bbox="148 1348 367 1477" style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content;"> Pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë </div> <div data-bbox="617 1251 1204 1454" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> Republika e Shqipërisë ndodhet në skajin më jugor të gjerësisë mesatare të Hemisferës Veriore, në Evropën Juglindore, në pjesën perëndimore të Gadishullit Ballkanik, me dalje të gjerë në detet Adriatik dhe Jon. Ajo gjendet midis koordinatave gjeografike 39°38' (në jug të Konispolit) dhe 42°39' (në veri të Vermoshit) të gjerësisë gjeografike veriore dhe 19°16' (në ishullin e Sazanit) dhe 21°4' (në fshatin Vërnik) të gjatësisë gjeografike lindore. </div> <div data-bbox="607 1487 1098 1644" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> Rëndësia e pozitës gjeografike Pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë, ka rëndësi gjeografike, strategjike, ekonomike dhe social-kulturore... </div>
	Nxënësit përshkruajnë/diskutojnë informacionin që jep leximi: Një historik i shkurtër i ndryshimeve që kanë ndodhur në organizimin administrativo-territorial të vendit tonë.

	Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote” (ushtrimi 4 detyrë shtëpie)
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 1.4

Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Kosovës

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 1: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 2.5 Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Kosovës	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përshkruan tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të Republikës së Kosovës (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore);			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Kosovës;Evidenton tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të Republikës së Kosovës (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore);			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon ndryshimet që ka pësuar në kohë dhe në hapësirë harta politike e trevave shqiptare;Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.Evidenton, me ndihmën e hartës, diferencimin rajonal të Republikës së Kosovës;			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			

Rezultatet e të nxënësve sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none">Nxënësi përcakton në hartë pozitën gjeografike të Kosovës; 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none">Nxënësi interpreton kushtet natyrore të Kosovës; 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none">Nxënësi identifikon tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të Republikës së Kosovës;																				
Rezultatet e të nxënësve të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none">Interpreton në hartë pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe rëndësinë e saj.Identifikon veçoritë e përgjithshme të kushteve natyrore të Republikës së Kosovës.		Fjalët kyçe: pozita gjeografike e Republikës së Kosovës, kushtet natyrore, rajonet gjeografike e Kosovës																		
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.		Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK																		
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve																				
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: a. ndryshimet që ka pësuar harta e sotme politike e trevave shqiptare (shpallja e Kosovës republikë e pavarur);																			
	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.4 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë																			
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë e vendosur në fillim të mësimit I.4 në tekst, të përcaktojnë në hartë pozitën gjeografike të Kosovës dhe të diskutojnë rreth tyre. Diskutojmë: Përcaktoni në hartën e paraqitur në klasë, pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe vlerësoni rolin e saj. Mësuesi/ja mund të japë edhe disa të dhëna plus në ndihmë të nxënësve.																			
<table><tr><th colspan="3">Koordinatat gjeografike të Republikës së Kosovës</th></tr><tr><th></th><th>Gjatësia gjeografike</th><th>Gjerësia gjeografike</th></tr><tr><td>Veri</td><td>20° 48' 42''</td><td>43° 16' 23''</td></tr><tr><td>Perëndim</td><td>20° 52' 38''</td><td>42° 43' 45'</td></tr><tr><td>Jug</td><td>20° 37' 17''</td><td>41° 51' 07'</td></tr><tr><td>Lindje</td><td>21° 47' 23''</td><td>42° 39' 04'</td></tr></table>			Koordinatat gjeografike të Republikës së Kosovës				Gjatësia gjeografike	Gjerësia gjeografike	Veri	20° 48' 42''	43° 16' 23''	Perëndim	20° 52' 38''	42° 43' 45'	Jug	20° 37' 17''	41° 51' 07'	Lindje	21° 47' 23''	42° 39' 04'
Koordinatat gjeografike të Republikës së Kosovës																				
	Gjatësia gjeografike	Gjerësia gjeografike																		
Veri	20° 48' 42''	43° 16' 23''																		
Perëndim	20° 52' 38''	42° 43' 45'																		
Jug	20° 37' 17''	41° 51' 07'																		
Lindje	21° 47' 23''	42° 39' 04'																		

Vendet me të cilat kufizohet Republika e Kosovës	Gjatësia e vijës kufitare që ndan Republikën e Kosovës nga shtetet me të cilat kufizohet	Pikat kufitare të trafikut rrugor me secilin prej vendeve	Pikat kufitare të trafikut hekurudhor me secilin prej vendeve
Me Republikën e Shqipërisë	113 551 km	Vermica; Qafa e Prushit; Qafa e Morinës (përveç këtyre, në raste festash funksionojnë edhe 2 pika kufitare të përkohshme: Krushevë dhe Orçushë)	—
Me Republikën e Maqedonisë	170 772 km	Hani i Elezit; Gllloboçica	Hani i Elezit
Me Republikën e Malit të Zi	79 165 km	Kulla	—
Me Republikën e Serbisë	380 068 km	Bërnjak; Jarinje; Merdare; Mutivodë; Dheu i Bardhë; Muçibabë	Leshaku dhe Merdare (jashtë funksionit)
Gjithsej	743 556 km	13 pika kufitare të përhershme dhe 2 të përkohshme	

Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format.A4

II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto

Mësuesja trajton së bashku me ta informacionin e ri:

Ndërtimi gjeologjik. Trualli i Republikës së Kosovës ka një ndërtim gjeologjik të larmishëm, me formacione që u përkasin periudhave të ndryshme gjeologjike. Pjesa më e madhe e truallit përbëhet...

Relievi. Format kryesore të relievit të Republikës së Kosovës janë malet dhe fushëgropat, ku malet zënë rreth 63% të tij, ndërsa fushëgropat, rreth 37%. Lartësia mesatare mbi nivelin e detit është 810 m. Pika më e ulët e relievit ...

Klima. Në klimën e Kosovës ndikojnë pozita gjeografike, masat ajrore, pozicioni i sistemeve barike (maksimumi i Azoreve dhe minimumi i Islandës), relievi, hidrografia dhe bimësia. Shtrirja e saj gjeografike në jug të brezit mesatar të Hemisferës Veriore dhe drejt brendësisë së Gadishullit Ballkanik, bën që klima të jetë nën ndikimin e masave ajrore mesdhetare dhe atyre kontinentale...

Hapi Hidrografia. Republika e Kosovës ka një rrjet të dendur lumor, i cili dallon për luhatjet e mëdha të prurjeve dhe të niveleve të tyre. Drini i Bardhë, Ibri, Morava dhe Lepenci, që e përshkojnë në drejtime të ndryshme territorin e Kosovës, derdhen në tri dete (Detin Adriatik, Detin e Zi dhe Detin Egje)...

Tokat. Llojet kryesore të tokave janë: humusore, humusore silikate, toka të hirta acide skeletore, toka argjilore, toka aluviale dhe toka shkëmbore.

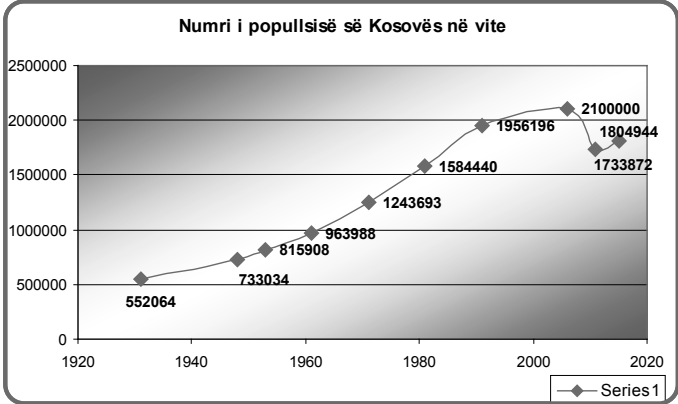
	<p>Bota e gjallë. Në territorin e Kosovës gjenden rreth 1800 lloje bimësh, ndër të cilat, rreth 200 lloje janë endemike dhe subendemike...</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst informacionin mbi rajonet gjeografike dhe trashëgiminë natyrore. Më pas nxënësit diskutojnë rreth tyre. Gjatë trajtimit të informacionit bëhet edhe plotësimi i plotë i kllasterit.</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote” (detyrë shtëpie ushtrimi 4).</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 1.5

Popullsia e Republikës së Kosovës

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA. GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA:IX
Nëntematika 1: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.5 Popullsia e Republikës së Kosovës	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan popullimin e hershëm e të vazhdueshëm të Republikës së Kosovës;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Identifikon dinamikën e popullsisë së Kosovës;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Evidenton ecurinë e numrit të popullsisë bazuar në faktorët që kanë ndikuar në të;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			

Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përshkruan popullimin e hershëm e të vazhdueshëm të Republikës së Kosovës; 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi identifikon ecurinë e numrit të popullsisë në Kosovë; 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton ecurinë e numrit të popullsisë bazuar në faktorët që kanë ndikuar në të; 	
Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> <u>Përshkruan</u> veçoritë e popullimit të Republikës së Kosovës 	Fjalët kyçe: popullim i hershëm dhe i vazhdueshëm; dinamika e popullsisë
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: a. Pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore);
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi I.5 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimi I.5 në tekst, diskutojnë mbi popullimin e Kosovës në periudha të ndryshme historike të saj. Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra në lëndën e Historisë, evidentoni disa veçori të popullimit të hershëm të Republikës së Kosovës.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë mbi popullimin e hershëm të Kosovës. Nxënësit përshkruajnë/diskutojnë...</p>

	<p>Në vazhdim mësuesja trajton informacionin e ri mbi: dinamikën e popullsisë...</p> <p>Regjistrimi i parë i përgjithshëm i popullsisë së Kosovës është bërë në vitin 1921, ndërsa ai i fundit, më 2011-ën. Sipas CENSUS-it të vitit 2011, numri i popullsisë së Kosovës ishte 1 739 825 banorë. Ndër vite, numri i popullsisë...</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të interpretojnë grafikët...</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote” (detyrë shtëpie ushtrimi 4).</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Projekt 1 (ora e parë)

Tema: Veçoritë e përgjithshme natyrore, demografike dhe ekonomike të Republikës së Kosovës dhe trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënit

Në përfundim të këtij projekti, nxënësi/ja:

- përcakton pozitën gjeografike dhe kushtet natyrore të Republikës së Kosovës;
- përshkruan veçoritë e popullimit e të vendbanimeve, si dhe vlerëson trashëgiminë natyrore e atë kulturore të Republikës së Kosovës;
- evidenton veçoritë e përgjithshme të ekonomisë së Kosovës;
- përcakton pozitën gjeografike, veçoritë natyrore, demografike dhe ekonomike të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë Perëndimore, në Malin e Zi dhe në Greqi;
- komenton mbi të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen si pjesë e familjes së përbashkët evropiane;
- vlerëson dhe respekton pikëpamjet e të tjerëve (idetë individuale dhe ato në grup);
- është krijues/e, prezanton idetë e reja dhe komunikon lirshëm mendimet e tij/saj.

Burimet kryesore të informacionit:

skema përmbledhëse dhe materiale të hulumtuara e të grumbulluara gjatë zhvillimit të temave mësimore, informacione të siguruar nga interneti, shtypi, guida të ndryshme turistike, enciklopedi, libra dhe revista me kuriozitete, dokumentarë televizivë.

Metodologjia që do të përdoret:

punë në grupe, hulumtim, diskutim, analizë, prezantim, shkëmbim opinionesh.

Mjetet që do të përdoren deri në realizimin e projektit:

materiale të printuara (materiale të hulumtuara), materiale të siguruar nga interneti dhe shtypi, harta të ndryshme, kompjuter, video-projektor, fletë-anketa, tabelë prezantimi, shënjes, fletëpalosje, postera, fotografi, skica/vizatime, makete të ndërtuara nga nxënësit etj.

Çështjet që do të trajtohen gjatë realizimit të projektit:

- përcaktimi dhe vlerësimi i pozitës gjeografike të Republikës së Kosovës;
- analiza e veçorive të përgjithshme të kushteve natyrore të Republikës së Kosovës;
- përshkrimi i veçorive të popullimit, të vendbanimeve dhe të ekonomisë së Kosovës;
- evidentimi i faktorëve dhe pasojave të migrimit të popullsisë së Kosovës;
- evidentimi dhe vlerësimi i trashëgimisë natyrore dhe i trashëgimisë kulturore të Republikës së Kosovës;
- përcaktimi dhe vlerësimi i pozitës gjeografike të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë Perëndimore, në Malin e Zi, në Greqi;
- identifikimi i veçorive specifike natyrore, demografike, ekonomike dhe i statusit të tyre politik;
- vlerësimi i bashkëpunimit dhe i mirëkuptimit midis vendeve e popujve fqinj dhe më gjerë;
- interpretimi mbi të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen si pjesë e familjes së përbashkët evropiane;
- ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve, diagrameve, hartave të popullsisë dhe të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike.

Përshkrimi përmbledhës i veprimtarive kryesore që do të zhvillohen gjatë orës së parë të projektit

- Ndahen grupet e punës (me nga katër anëtarë secili).
- Përcaktohen drejtimet/fushat ku do të përqendrohet më tepër secili grup.
- Mësuesi/ja jep sugjerime mbi organizimin e punës në grup.
- Nxënësit ndajnë rolet brenda grupit dhe detyrat për secilin.

Tema 1.6

Shpërndarja e popullsisë dhe migrimi

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA:IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.6 Shpërndarja e popullsisë dhe migrimi	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan ndryshimet në shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Identifikon faktorët që përcaktojnë shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Evidenton shkallën e ndikimit të secilit prej faktorëve në shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës;• Evidenton faktorët kryesorë që kanë nxitur emigracionin e popullsisë;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi përshkruan ndryshimet në shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi identifikon faktorët që përcaktojnë shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton shkallën e ndikimit të secilit prej faktorëve në shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës;• Nxënësi evidenton faktorët kryesorë që kanë nxitur emigracionin e popullsisë			
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:		Fjalët kyçe: shpërndarja e popullsisë dhe migrimi i brendshëm; emigracion	
<ul style="list-style-type: none">• përshkruan shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës dhe dendësinë e saj në vite.• evidenton faktorët që kanë përcaktuar shpërndarjen e popullsisë në Kosovë;			

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: b. Pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore);
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.6 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit I.6 në tekst. Diskutojmë: Një prej dukurive që ka ndikuar ndjeshëm dhe vazhdimisht në dinamikën e popullsisë së Kosovës është emigracioni. Si mendoni, cilët faktorë kanë ndikuar në emigracionin e popullsisë?</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë mbi shpërndarjen e popullsisë dhe faktorët që e kanë përcaktuar.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë/diskutojnë...</p> <p>Në vazhdim mësuesja trajton informacionin e ri mbi: faktorët që kanë ndikuar në emigracionin e popullsisë së Kosovës.</p> <p>Republika e Kosovës është rajoni me dendësinë më të madhe të popullsisë në të gjitha trevat shqiptare dhe me dendësi mesatare 163 banorë/km². Shpërndarja e popullsisë është e pabarabartë, ku dendësinë më të madhe të popullsisë (deri në 420 banorë/km²) e kanë fushëgropat, kryesisht Fusha e Kosovës dhe qendrat e mëdha urbane (sidomos Prishtina), ndërsa dendësinë më të vogël, zonat malore (me 25-50 banorë/km²).</p> <p>Shpërndarja e popullsisë së Kosovës është e lidhur ngushtë me faktorët natyrorë, socio-ekonomikë dhe politikë. Ndër faktorët natyrorë dallojnë: sipërfaqja e madhe e tokës bujqësore, rezervat e shumta ujore, si dhe klima e përshtatshme.</p> <p>Ndër faktorët kryesorë socio-ekonomikë veçojmë: shpërndarjen e degëve të ekonomisë, nivelin e zhvillimit të infrastrukturës, largësinë nga institucionet arsimore, shëndetësore, kulturore etj.</p> <p>Faktorët politikë lidhen ngushtë me politikat demografike të ndjekura në Kosovë gjatë kohës që ajo ishte pjesë e ish-Jugosllavisë, si dhe me konfliktet e armatosura për pavarësinë e saj.</p>

	<p>Mësuesi/ja vazhdon: Një ndikim të madh në numrin e popullsisë, sidomos gjatë dekadave të fundit, ka pasur emigracioni i jashtëm, kryesisht drejt vendeve të Evropës Perëndimore (sidomos drejt Gjermanisë dhe Zvicrës). Faktorët kryesorë që kanë nxitur emigracionin lidhen me kushtet ekonomike, politike dhe sociale. Nivelin më të lartë ai e arriti gjatë viteve 1990-1999, për shkak të konfliktit të armatosur në Kosovë, nga ku emigroi rreth 15-20% e popullsisë, shumica e grup-moshës 18-35 vjeç. Dekadën e fundit emigracioni i popullsisë luhet midis shifrave 10 000 – 15 000 persona në vit.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të interpretojnë grafikët mbi emigracionin e popullsisë në Kosovë.</p> <p>Më pas nxënësit diskutojnë rreth tyre.</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 1.7

Struktura e popullsisë dhe natyra e vendbanimeve në Republikën e Kosovës

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA:IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.7 Struktura e popullsisë dhe natyra e vendbanimeve në Republikën e Kosovës	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan llojet e vendbanimeve në Republikën e Kosovës;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Sjell shembuj nga lloje të vendbanimeve në Republikën e Kosovës duke përshkruar ndryshimet që kanë pësuar;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Analizon strukturën e popullsisë (sipas moshës, gjinisë, përbërjes etnike, besimit fetar dhe vendbanimeve) së Republikës së Kosovës;			

4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (<i>Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive</i>)	
<ul style="list-style-type: none"> Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit. 	
5. Kompetenca personale (<i>Nxënësi bën jetë të shëndetshme</i>)	
<ul style="list-style-type: none"> Ndan mendimet në grup. 	
6. Kompetenca qytetare (<i>Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët</i>)	
<ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. 	
7. Kompetenca digjitale (<i>Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin</i>)	
<ul style="list-style-type: none"> Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara). 	
Rezultatet e të nxëniet sipas kompetencave të fushës/lëndës	
1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike	
<ul style="list-style-type: none"> Nxënësi identifikon llojet e vendbanimeve në Republikën e Kosovës; 	
2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit	
<ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton ndryshime në strukturën e popullsisë së Republikës së Kosovës; 	
3. Marrja e vendimeve	
<ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon strukturën e popullsisë (sipas moshës, gjinisë, përbërjes etnike, besimit fetar dhe vendbanimeve) së Republikës së Kosovës; 	
Rezultatet e të nxëniet të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> analizon strukturën e popullsisë (sipas moshës, gjinisë, përbërjes etnike, besimit fetar dhe vendbanimeve) së Republikës së Kosovës; evidento llojet e vendbanimeve në Republikën e Kosovës; 	Fjalët kyçe: struktura e popullsisë së Kosovës; llojet e vendbanimeve
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: a. Pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore);
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.7 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit I.7 në tekst. Diskutojmë: Bazuar në informacionet e marra nga burime të ndryshme dhe në fotografitë e paraqitura në tekst, përshkruani veçoritë që vini re në qytetet që paraqesin ato.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë...</p>

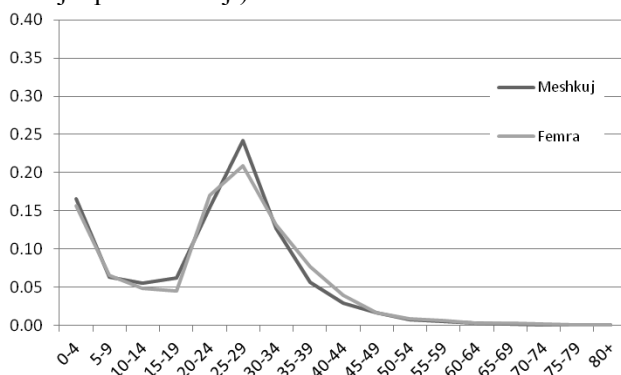
Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto

Mësuesja fton nxënësit të lexojnë dhe të diskutojnë mbi strukturën e popullsisë së Kosovës dhe të interpretojnë grafikët e paraqitur në tekst.

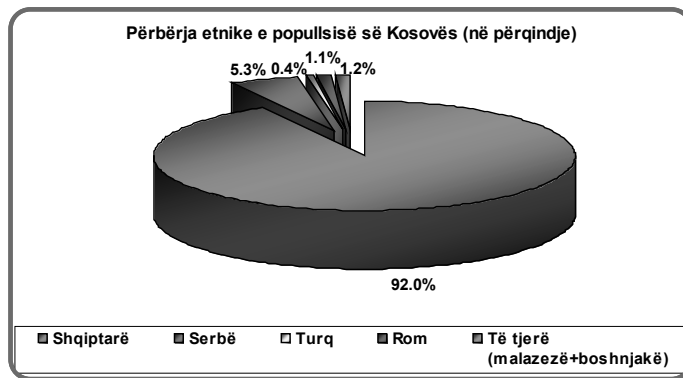
Së bashku me nxënësit trajtohen çështjet e mëposhtme:

Struktura sipas grupmoshës Rreth 28% e popullsisë së përgjithshme të Kosovës është nën moshën 15 vjeç; rreth 64% e saj i përket popullsisë aktive (15-64 vjeç), dhe grupmosha mbi 65 vjeç përbën rreth 8% të popullsisë.

Struktura sipas gjinisë. Rreth 50,5% të popullsisë së përgjithshme e përbëjnë meshkujt dhe rreth 49,5% femrat. Ky raport thuajse i barabartë mes tyre lidhet me faktin se, ndonëse në Kosovë lindin më shumë meshkuj sesa femra, jetëgjatësia e këtyre të fundit është më e lartë sesa jetëgjatësia e meshkujve (deri në 70 vjet për femrat dhe 67 vjet për meshkujt).

Struktura etnike. Popullsia e përgjithshme e Republikës së Kosovës (sipas vlerësimeve të ESK-së) përbëhet nga 92% shqiptarë dhe pjesa tjetër janë pakica etnike, të cilat janë rezultat i zhvillimeve historike dhe i politikave të përdorura në Kosovë. Rreth 5,3 % janë pakica serbe, 1,2 % boshnjake e malazeze, 1,1 % rome dhe 0,4 % pakica turke.

	<p><i>Struktura sipas vendbanimeve.</i> Në popullsinë e përgjithshme, popullsia rurale zë përqindje më të lartë se ajo urbane. Megjithatë, pas Luftës së Dytë Botërore e në vazhdim, popullsia urbane ka pësuar rritje të vazhdueshme. Në vitin 1945, popullsia urbane përbënte 20% të popullsisë së përgjithshme të Kosovës; më 1991-in, rreth 37%; sot, ajo përbën rreth 43% të saj. Rritja e numrit të qendrave urbane është shoqëruar edhe me disa pasoja negative, si: mungesa e infrastrukturës, ndërtimet informale apo pa planimetri të studiuar, shfrytëzimi joracional i tokës bujqësore dhe ndotja e mjedisit.</p> <p>Më pas nxënësit diskutojnë rreth llojeve të vendbanimeve në Kosovë. Mësuesja paraqet foto të ndryshme nga qendra të banuara në Kosovë.</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 1.8

Trashëgimia natyrore dhe kulturore e Kosovës

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA:IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.8 Trashëgimia natyrore dhe kulturore e Kosovës	
Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan veçori të trashëgimisë natyrore dhe kulturore Republikës së Kosovës:			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton kategoritë e zonave të mbrojtura të Kosovës;			
<u>3. Kompetenca e të nxënës (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Vlerëson rolin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Kosovës në zhvillimin e saj.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës <ul style="list-style-type: none"> • <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u> • Nxënësi identifikon trashëgiminë natyrore të Kosovës; 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> • Nxënësi evidenton veçoritë e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Kosovës; 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> • Nxënësi vlerëson rolin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Kosovës në zhvillimin e saj. 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> • përcakton disa prej zonave të mbrojtura në Republikën e Kosovës dhe vlerëso rëndësinë e tyre. • evidenton përmes shembujve llojet e trashëgimisë kulturore të Kosovës dhe vlerëso rëndësinë e tyre. • hulumton dhe përgatit një detyrë tematike rreth trashëgimisë natyrore të Republikës së Kosovës 	Fjalët kyçe: trashëgimia natyrore e Kosovës; trashëgimia kulturore
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: <ul style="list-style-type: none"> • Pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore); • Vlera të trashëgimisë natyrore të Kosovës;
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.8 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit I.8 në tekst, diskutojnë mbi trashëgiminë kulturore të saj. Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme apo nga vizita turistike që mund të keni bërë në Republikën e Kosovës, përshkruani veçoritë e një peizazhi, vendbanimi ose monumenti natyror të territorit të saj, dhe vlerësoni potencialin turistik që ai ofron. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4 Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë mbi trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Kosovës. Nxënësit përshkruajnë/diskutojnë...

	<p>Në vazhdim mësuesja trajton informacionin e ri së bashku me ta: Rreth 10,9% e sipërfaqes së Kosovës është përfshirë në kategoritë e zonave të mbrojtura natyrore nga Unioni Botëror për Ruajtjen e Natyrës (ang. IUCN). Zonat e mbrojtura të Kosovës janë klasifikuar në këto kategori: Monument Natyror, Rezervë Strikte Natyrore, Peizazh i Mbrojtur, Park Kombëtar...</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të interpretojnë tabelën 1.</p> <p>Mësuesi/ja vazhdon: Në trashëgiminë kulturore materiale përfshihen trashëgimitë arkitektonike, arkeologjike, etnografike, historike etj.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit, që së bashku me të, përmes shembujve të interpretojnë llojet e trashëgimisë kulturore shqiptare të Republikës së Kosovës. Mësuesja paraqet edhe foto të ndryshme ilustruese.</p> <p>Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 të rubrikës “Radha jote” (detyrë shtëpie ushtrimi 3).</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 1.9

Ekonomia e Republikës së Kosovës

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.9 Ekonomia e Republikës së Kosovës	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan burimet që mbështesin zhvillimit ekonomik të Kosovës.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton burimet natyrore që mbështesin zhvillimin e ekonomisë bujqësore në Kosovë.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon zhvillimin e ekonomisë bujqësore në Kosovë, duke evidentuar peshën që kanë nëndegët e tij.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton dhe përgatit një detyrë tematike rreth veçorive të zhvillimit ekonomik të Kosovës në periudha të ndryshme historike.• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			

5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)

- Ndan mendimet në grup.

6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)

- Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.

7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)

- Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës**1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike**

- Nxënësi evidenton burimet natyrore që mbështesin zhvillimin e ekonomisë bujqësore në Kosovë.

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

- Nxënësi hulumton dhe përgatit një detyrë tematike rreth veçorive të zhvillimit ekonomik të Kosovës në periudha të ndryshme historike.

3. Marrja e vendimeve

- Nxënësi vlerëson zhvillimin e degëve kryesore të ekonomisë, akset dhe drejtimet e zhvillimit të ardhshëm të Republikës së Kosovës me shanset dhe mundësitë që ofron ajo për integrim rajonal dhe evropian;
- Analizon zhvillimin e ekonomisë bujqësore në Kosovë, duke evidentuar peshën që kanë nëndegët e tij.

Rezultatet e të nxënit të temës mësimore:

Nxënësi/ja:

- Evidenton dhe vlerëson burimet natyrore që mbështesin zhvillimin e ekonomisë bujqësore në Kosovë.
- Analizon zhvillimin e këtij sektori ekonomik, duke evidentuar peshën që kanë nëndegët e tij.
- Hulumton dhe përgatit një detyrë tematike rreth veçorive të zhvillimit ekonomik të Kosovës në periudha të ndryshme historike.

Fjalët kyçe: ekonomia bujqësore, sektori industrial, tregtia, turizmi, transporti dhe artizanati

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.

Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK

Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve**a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve**

Nxënësit dinë:

- Pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore);
- Vlera të trashëgimisë natyrore e kulturore të Kosovës;

Situata e të vepruarit

Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi I.9 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).

Veprimet në situatë**Hapi I: Rrjeti i diskutimit**

Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimi I.9 në tekst, diskutojnë mbi natyrën e ekonomisë së Kosovës dhe rolin e kushteve natyrore në zhvillimin e saj si dhe fushave të bashkëpunimit mes Kosovës dhe Shqipërisë.

<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Diskutojmë: Evidentoni disa degë të ekonomisë së Kosovës dhe faktorët që mund të ndikojnë në zhvillimin e tyre. Renditni disa nga fushat e bashkëpunimit ekonomik mes Kosovës dhe Shqipërisë. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë informacionin e tekstit mbi: veçoritë e ekonomisë së Kosovës dhe së bashku me ta diskutojnë rreth paragrafit: Republika e Kosovës është e pasur me burime natyrore dhe humane, të cilat përbëjnë premiset kryesore për zhvillimin ekonomik. Kështu, pozita gjeografike e përshtatshme, nëntoka e pasur me minerale (kryesisht linjit, zink, plumb, hekur-nikel), kushtet e favorshme të klimës, sipërfaqet e konsiderueshme të fushëgropave me toka bujqësore pjellore, sipërfaqet pyjore, përqindja e lartë e grupmoshës së re dhe asaj të punës, trashëgimia e pasur natyrore dhe kulturore, politika fiskale tërheqëse etj., përbëjnë faktorët kryesorë që ndikojnë në zhvillimin e sektorëve të ekonomisë.</p> <p>Nxënësit diskutojnë dhe plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <div data-bbox="481 846 1227 1103"> <pre> graph TD A[Faktorët që ndikojnë në zhvillimin ekonomik të Republikës së Kosovës] --> B[Burime natyrore:] A --> C[Faktorë historiko-shoqërorë:] </pre> </div>
---	---

Tema 1.10

Ekonomia e Republikës së Kosovës (vazhdim)

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.10 Ekonomia e Republikës së Kosovës (vazhdim)	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton burimet natyrore që mbështesin zhvillimin e sektorit të dytë dhe të tretë të ekonomisë së Kosovës;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton veçoritë e sektorit të dytë dhe të tretë të ekonomisë së Kosovës.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon zhvillimin dhe shpërndarjen gjeografike të sektorit të dytë dhe të tretë të ekonomisë së Kosovës;Hulumton dhe përgatit një detyrë tematike për rolin e energjetikës, tregtisë e turizmit në marrëdhëniet midis Shqipërisë dhe Kosovës			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi evidenton burimet natyrore që mbështesin zhvillimin e sektorit të dytë dhe të tretë të ekonomisë së Kosovës;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi grumbullon informacion dhe vlerëson zhvillimin e sektorit të dytë dhe të tretë të ekonomisë së Kosovës;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon zhvillimin dhe shpërndarjen gjeografike të sektorit të dytë dhe të tretë të ekonomisë së Kosovës;Nxënësi vlerëson zhvillimin e degëve kryesore të ekonomisë, akset dhe drejtimet e zhvillimit të ardhshëm të Republikës së Kosovës me shanset dhe mundësitë që ofron ajo për integrim rajonal dhe evropian;			

<p>Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> Evidenton dhe vlerëson burimet natyrore që mbështesin zhvillimin e sektorit të dytë të ekonomisë së Kosovës; Evidenton dhe vlerëson burimet natyrore që mbështesin zhvillimin e sektorit të tretë të ekonomisë së Kosovës; Analizon veçoritë e sektorit të dytë të ekonomisë së Kosovës dhe shpërndarjen gjeografike të degëve të tij; Analizon veçoritë e sektorit të tretë të ekonomisë së Kosovës dhe shpërndarjen gjeografike të degëve të tij. 	<p>Fjalët kyçe: sektori i dytë i ekonomisë, sektori i tretë i ekonomisë,</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit dinë:</p> <ol style="list-style-type: none"> Pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore); Vlera të trashëgimisë natyrore e kulturore të Kosovës;
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi I.10 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimi I.10 në tekst, diskutojnë mbi natyrën e ekonomisë së Kosovës dhe rolin e kushteve natyrore në zhvillimin e saj si dhe fushave të bashkëpunimit mes Kosovës dhe Shqipërisë. Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme, vlerësoni rolin e rezervave minerare të nëntokës së Kosovës, si dhe rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore në zhvillimin ekonomik. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4</p>

	<p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë informacionin e tekstit mbi: sektorin industrial, tregtinë, turizmin, transportim dhe artizanatin.</p> <p>Në vazhdim fton nxënësit të diskutojnë rreth tyre.</p> <p>Nxënësit diskutojnë dhe plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p style="text-align: center;">Spektori i dytë dhe i tretë i ekonomisë së Republikës së Kosovës</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p>Tregtia, turizmi, transporti dhe artizanati</p> <p>Turizmi përfaqësohet me atë malor, të gjelbër dhe kulturor. Mundësi shumë të mira për zhvillimin e turizmit malor ofrojnë malet e Sharrit dhe Bjeshkët e Namuna. E njohur është qendra e skive në Brezovicë, e cila frekuentohet nga turistë vendas dhe të huaj. Për vlerat natyrore turistike dallohen gjithashtu Kanioni i Mirushës, Shpella e Mermert në Gadimë etj. Turizmi i gjuetisë zhvillohet kryesisht në rezervatet e Kozhnjarit, Rusolisë dhe të Blinajës. Objektet me vlera të mëdha kulturore dhe historike favorizojnë zhvillimin e turizmit kulturor.</p> <p>Akset rrugore me peshën më të madhe në transportin automobilistik janë: Prishtinë-Hani i Elezit, Prishtinë-Mitrovicë dhe Prishtinë-Pejë.</p> <p>Transporti ajror realizohet nëpërmjet aeroportit “Adem Jashari”, i cili ndodhet në Prishtinë. Shërbimi hekurudhor mundëson vetëm transportin e mallrave dhe ka një infrastrukturë të pazhvilluar.</p> <p>Zejtaria përfaqësohet me disa zeje të vogla, si: farkëtaria, zdrukthëtaria, filigrani,</p> </div> <p>Spektori industrial</p> <p>Në sektorin industrial vendin më të rëndësishëm e zë industria ushqimore, e cila përfaqësohet nga sipërmarrje të vogla dhe të mesme, të cilat gjenden kryesisht në Gjilan, Gjakovë, Rahovec, Pejë, Dragash e Klinë. Në to përpunohen frutat, perimet, produktet blegtorale dhe prodhohen vera, birra dhe pijet joalkoolike. Ndonëse shumica e produkteve ushqimore shkojnë për tregun vendas, një pjesë e tyre përdoret edhe për eksport (vera dhe birra).</p> <p>Industria e nxjerrjes dhe e përpunimit të mineraleve mbështetet në rezervat e mëdha të qymyrgurit, plumbit, zinkut, nikelit, magnezitit etj. Në Mitrovicë, në kombinatin “Trepça” bëhet shkrirja e plumbit dhe e zinkut. Energjetika përfaqësohet me termocentralet (të cilat janë pjesë e kombinatit “Kosova” në Obiliq, afër Prishtinës) dhe mbështetet në rezervat e linjtit. Industria e materialeve të ndërtimit përfaqësohet me prodhimin e çimentos, gëlqeres, pllakave të qeramikës etj. Ajo është e përqendruar në Kamenicë, Ferizaj, Pejë, Kaçanik, në Hanin e Elezit etj. Industria e përpunimit të drurit mbështetet në sipërfaqet e mëdha pyjore dhe është e përqendruar kryesisht në Ferizaj, Deçan,</p>
	<p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 1 tek rubrika: “Mbroni një pikëpamje”.</p>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Tema 1.11

Trevat shqiptare në Serbi

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.11 Trevat shqiptare në Serbi	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave të tjera shqiptare;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton dhe vlerëson veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Serbi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;• Evidenton tiparet e zhvillimit demografik dhe social-ekonomik të trevave shqiptare në Serbi;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Serbi;• Analizon tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe social-ekonomik të trevave shqiptare në Serbi;• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Serbi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi analizon kushtet natyrore dhe tiparet kryesore të zhvillimit demografik e social-ekonomik të trevave shqiptare në Serbi;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Serbi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;			

<p>Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpreton në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi rëndësinë e saj. • Identifikon veçoritë specifike natyrore, demografike dhe ekonomike dhe statusin politik të tyre. • Vlerëson bashkëpunimin dhe mirëkuptimin midis vendeve e popujve fqinj e më gjerë. • Interpreton të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen në familjen e përbashkët evropiane. • Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrame dhe harta të popullsisë, të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike. 	<p>Fjalët kyçe: pozita gjeografike dhe kushtet natyrore popullimi i trevave shqiptare në Serbi ekonomia pozita gjeografike dhe kushtet natyrore; popullimi i trevave shqiptare në Serbi; ekonomia</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit njohin:</p> <ol style="list-style-type: none"> Pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi Natyren e zhvillimit ekonomik të tyre.
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.11 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit I.11 në tekst, diskutojnë mbi pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi; kushteve natyrore dhe rolit të tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave;</p> <p>Diskutojmë: Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi dhe vlerësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe në zhvillimin ekonomik të tyre.</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja së bashku me nxënësit trajtojnë në mënyrë interaktive kushtet natyrore dhe rolin e tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave. Gjatë trajtimit përdoret harta e trevave shqiptare: Format kryesore të relievit të trevave shqiptare në Serbi janë malet, kodrat dhe fushëgropat tektonike. Relievi kodrinoro-malor gjendet në të dyja anët e lumit Morava, ndërsa fushëgropat tektonike janë fushëgropa e Bujanovcit dhe ajo e Preshevës.</p> <p><i>Ndërtimi gjeologjik.</i> Trevat shqiptare në Serbi bëjnë pjesë në zonën e rrudhosjes së masivit të Rodopeve. Në zonën kodrinoro-malore mbizotërojnë shkëmbinjtë metamorfikë e sedimentarë të paleozoit (mermerë, dolomite etj.), ndërsa në fushëgropa mbizotërojnë kryesisht shkëmbinjtë sedimentarë të neogjenit (ranorë, argjilorë, konglomerat).</p>

	<p><i>Klima</i> në këto treva është kontinentale, për shkak të ndikimit të masave ajrore të ftohta që vijnë nga lugina e Moravës dhe atyre më të ngrohta, të ardhura nga lugina e Vardarit. Temperatura mesatare vjetore është 11,5°C dhe sasia mesatare e reshjeve shkon deri në 637 mm në vit.</p> <p><i>Hidrografia</i> përfaqësohet me lumenjtë Morava e Jabllanica dhe me burimet termominerale kurative (me temp. rreth 69°C) të Banjës së Sijarinës e të Banjës së Bujanovcit.</p> <p><i>Popullimi.</i> Shumicën e popullsisë në këto treva, rreth 62%, e përbëjnë shqiptarët. Komuna e Preshevës ka numrin më të lartë të popullsisë shqiptare (85%), ndërsa komuna e Medvegjës, atë më të ulët, 26,8%. Dendësia mesatare e popullsisë së këtyre trevave është rreth 80 banorë/km². Ndër to, për dendësinë më të madhe të popullsisë dallohet Komuna e Preshevës, me 129 banorë/km². Trevat shqiptare dallojnë për shtimin natyror, i cili lidhet ngushtë me lindshmërinë e lartë, 20/1000 banorë. Në strukturën e popullsisë sipas moshës, mbizotëron popullsia me moshë të re. Emigracioni, sidomos i të rinjve, ka qenë përherë prezent.</p> <p>Dega kryesore e <i>ekonomisë</i> është bujqësia, me të cilën merret rreth 70% e popullsisë. Zonat kryesore bujqësore janë fushëgropa e Preshevës dhe ajo e Bujanovcit, të cilat dallohen për kultivimin e drithërave dhe të duhanit. Presheva dallohet për industrinë e përpunimit të duhanit, të materialeve të ndërtimit dhe të pijeve joalkoolike, ndërsa Bujanovci, për përpunimin e ujit mineral dhe industrinë e përpunimit të produkteve ushqimore. Në Medvegjë, ku sipërfaqja e tokës bujqësore është e vogël, dega kryesore është blegtoaria. Nxënësit plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <div data-bbox="363 994 1225 1348" data-label="Diagram"> <pre> graph TD A[Trevat shqiptare në Serbi] --> B[Kushtet natyrore] A --> C[Popullimi dhe vendbanimet] A --> D[Ekonomia] </pre> </div> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, 3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 1.12

Trevat shqiptare në Maqedoni

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.12 Trevat shqiptare në Maqedoni	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përshkruan pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Maqedoni;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton dhe vlerëson veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Maqedoni, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;Evidenton tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe social-ekonomik të trevave shqiptare në Maqedoni;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Maqedoni;Analizon tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe social-ekonomik të trevave shqiptare në Maqedoni;Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi evidenton pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Maqedoni, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi analizon kushtet natyrore dhe tiparet kryesore të zhvillimit demografik e social-ekonomik të trevave shqiptare në Maqedoni;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore, demografike dhe ekonomike të trevave shqiptare në Maqedoni, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;			

<p>Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpreton në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë perëndimore, në Mal të Zi, në Greqi dhe rëndësinë e saj. • Identifikon veçoritë specifike natyrore, demografike dhe ekonomike dhe statusin politik të tyre. • Vlerëson bashkëpunimin dhe mirëkuptimin midis vendeve e popujve fqinj e më gjerë. • Interpreton të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen në familjen e përbashkët evropiane. • Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrama dhe harta të popullsisë, të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike. 	<p>Fjalët kyçe: pozita gjeografike dhe kushtet natyrore, popullimi dhe ekonomia e trevave shqiptare në Maqedoni.</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit njohin:</p> <ol style="list-style-type: none"> Pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Serbi dhe në Maqedoni; Natyrën e zhvillimit ekonomik të tyre.
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.12 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit I.12 në tekst, diskutojnë mbi pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Maqedoni; kushteve natyrore dhe rolit të tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave;</p> <p>Diskutojmë: Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Maqedoni dhe vlerësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe në zhvillimin ekonomik të tyre.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja së bashku me nxënësit trajtojnë në mënyrë interaktive kushtet natyrore dhe rolin e tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave. Gjatë trajtimit përdoret harta e trevave shqiptare:</p> <p><i>Kushtet natyrore, popullimi dhe ekonomia e trevave shqiptare në Maqedoni</i></p>

Format kryesore të *relievit* të këtyre trevave janë malet, kodrat, fushëgropat dhe luginat. Midis maleve dallojnë vargu malor i Sharrit (2747 m), mali i Stegovës, i Bistrës, i Jabllanicës, i Galiçicës etj., ndërsa fushëgropat më të mëdha janë: fushëgropa e Pellagonisë, e Pollogut, e Shkupit, e Prespës dhe ajo e Dibrës. Fushëgropa e Pollogut (460-500 m mbi nivelin e detit) ka një shtrirje gjatësore me drejtim jugperëndim-verilindje, midis vargut malor të Sharrit dhe Malit të Thatë, dhe përbëhet nga fushat pjellore të Tetovës dhe të Gostivarit. Fushëgropa përshkohet nga lumi Vardar, i cili në këtë pjesë është fushor dhe me shtrat të gjerë. Fushëgropa e Pellagonisë është fushëgropa më e madhe dhe më e lartë e Maqedonisë (600 m mbi nivelin e detit). Pjesët përbërëse të saj janë fushëgropa e Prilepit dhe ajo e Manastirit. *Fushëgropa e Shkupit* e cila gjendet midis maleve të Sharrit e të Karadakut në veri dhe malit Jakupica në jug, është fushëgropa me lartësinë më të vogël mbi nivelin e detit (230 m). Ajo përshkohet nga lugina e Vardarit, e cila ndikon ndjeshëm në veçoritë e klimës së saj.

Ndërtimi gjeologjik i trevave shqiptare të Maqedonisë është i larmishëm. Strukturat mbizotëruese janë ato horst (malet) dhe graben (fushëgropat). Në pjesën perëndimore të këtyre trevave mbizotërojnë shkëmbinjtë e paleozoikut, ndërsa në pjesën lindore, shkëmbinjtë e masivit të vjetër të Rodopeve. Nëntoka është e pasur me linjit dhe hekur. *Klima* në këto treva është kontinentale, si pasojë e ndikimit të masave ajrore që vijnë nga brendësia e gadishullit.

Hidrografia përfaqësohet nga lumenjtë dhe liqenet, ku dallojnë: Drini i Zi, Vardari, Radika e Lumi i Zi, Liqeni i Ohrit, ai i Prespës së Madhe (me origjinë tektoniko-karstike) dhe liqenet akullnajore të Sharrit.

Bimësia e këtyre trevave dallon për diversitetin e saj, sidomos për sipërfaqet pyjore dhe për kullotat malore.

Popullimi. Shifrat zyrtare të regjistrimit të popullsisë (janë ende ato të vitit 2002) tregojnë se në Republikën e Maqedonisë jetojnë 509 083 shqiptarë, të cilët përbëjnë 25,17% të popullsisë së përgjithshme. Të dhënat jozyrtare tregojnë se sot, numri i popullsisë shqiptare në Maqedoni është edhe më i madh. Për numrin dhe dendësinë më të madhe të popullsisë shqiptare dallohet fushëgropa e Pollogut. Kështu, në regjistrimin e vitit 2002, shqiptarët e komunës së Tetovës përbënin 72,25% të popullsisë së përgjithshme dhe ata të Gostivarit, 59,01%. Ndërkohë, në fushëgropën e Pellagonisë, ku shtrihen qyteti i Prilepit dhe ai i Manastirit, numri i popullsisë shqiptare është ulur ndjeshëm.

	<p><i>Ekonomia</i> e këtyre trevave dallon për zhvillimin e ekonomisë bujqësore, turizmit, zejtarisë, si dhe për prodhimin e materialeve të ndërtimit dhe për eksportin e produkteve të brumit. Në nëntokën e këtyre trevave gjenden edhe rezerva linjiti, të cilat shfrytëzohen kryesisht për prodhimin e energjisë. Fushëgropat dallohen për zhvillimin e bujqësisë, që mbështetet kryesisht në fermat e shumta, prodhimet cilësore të së cilave shkojnë në tregun vendas dhe për eksport. Kulturat kryesore janë: drithërat, perimet, prodhimet e frutikulturës dhe të vreshtarisë, foragjeret etj. Zonat malore të këtyre trevave dallojnë për mbarështimin e gjedhit, si dhe për bletarinë e peshkimit. Një degë tjetër e rëndësishme është turizmi, i cili përfaqësohet me turizmin liqenor, malor dhe atë kulturor. Përgjatë Liqenit të Ohrit shtrihen qyteti i Strugës dhe ai i Ohrit, të cilat dallojnë për cilësinë e shërbimit dhe vlerat e veçanta turistike. Në qytetin e Ohrit është ndërtuar edhe një aeroport. Tetova, si një qendër e rëndësishme ekonomike, arsimore, kulturore dhe administrative, është një destinacion tjetër turistik, i njohur për objektet e shumta kulturore e historike dhe për qendrën rekreative-turistike “Kodra e Diellit”, e cila gjendet në malin e Sharrit. Një qendër e njohur turistike është edhe komuna e Manastirit, ku, më 14-22 nëntor 1908 u zhvillua Kongresi i Manastirit, i cili miratoi alfabetin latin të gjuhës shqipe me 36 shkronja. Nxënësit plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <div data-bbox="450 1033 1218 1294"> <pre> graph TD A[Trevat shqiptare në Maqedoni] --> B[Kushtet natyrore:] A --> C[Popullimi dhe vendbanimet:] A --> D[Ekonomia:] </pre> </div> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, 3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”.</p>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Tema 1.13

Trevat shqiptare në Mal të Zi

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.13 Trevat shqiptare në Mal të Zi	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përshkruan pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Malin e Zi;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton dhe vlerëson veçoritë kryesore natyrore trevave shqiptare në Malin e Zi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;Evidenton tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe social-ekonomik trevave shqiptare në Malin e Zi;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore trevave shqiptare në Malin e Zi;Analizon tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe social-ekonomik trevave shqiptare në Malin e Zi;Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi evidenton pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore trevave shqiptare në Malin e Zi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi analizon kushtet natyrore dhe tiparet kryesore të zhvillimit demografik e social-ekonomik trevave shqiptare në Malin e Zi;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore, veçoritë e popullimit, vendbanimeve dhe të ekonomisë së trevave shqiptare në Malin e Zi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;			

<p>Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpreton në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare, në Mal të Zi dhe rëndësinë e saj. • Identifikon veçoritë specifike natyrore, demografike dhe ekonomike dhe statusin politik të tyre. • Vlerëson bashkëpunimin dhe mirëkuptimin midis vendeve e popujve fqinj e më gjerë. • Interpreton të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen në familjen e përbashkët evropiane. • Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrame dhe harta të popullsisë, të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike. 	<p>Fjalët kyçe: pozita gjeografike dhe kushtet natyrore popullimi, vendbanimet dhe ekonomia e trevave shqiptare në Malin e Zi</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit njohin:</p> <ol style="list-style-type: none"> Pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Mal të Zi; Natyrën e zhvillimit ekonomik të tyre.
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi I.13 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimi I.13 në tekst, diskutojnë mbi pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Mal të Zi; kushteve natyrore dhe rolit të tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave; Diskutojmë: Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Malin e Zi dhe vlerësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe në zhvillimin ekonomik të tyre. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4 Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja së bashku me nxënësit trajtojnë në mënyrë interaktive kushtet natyrore dhe rolin e tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave. Gjatë trajtimit përdoret harta e trevave shqiptare: <i>Relievi i trevave shqiptare në Malin e Zi është kryesisht malor dhe lartësinë më të madhe e arrin në Alpet Shqiptare, shpatet e të cilave janë të thepisura e të modeluara nga veprimtaria akullnajore, lumore dhe eolike. Në pjesën jugore e juglindore të komunës së Ulqinit dhe në zonën e Tuzit gjenden disa fusha të vogla. Midis brigjeve të Liqenit të Shkodrës në veri dhe vijës bregdetare të Ulqinit e Tivarit në jug shtrihet krahina e Anës së Malit, ajo e Krajës dhe krahina e Ulqinit.</i></p>

	<p>Ulqini ka dalje në bregdet, sipërfaqe fushore, klimë të butë dhe rrjedha ujore.</p> <p>Malësia e Madhe është një zonë malore, me lartësi 800-1700 m mbi nivelin e detit, me sipërfaqe shkurresh e kullotash dhe përshkohet nga lumi Cem. Qendra kryesore e kësaj zone, që në mesjetë njihej me emrin <i>Pult</i>, është Tuzi.</p> <p>Krahina e Plavës dhe e Gucisë përbëhet nga pllaja e kodra me lartësi 900-1000 mbi nivelin e detit. Hidrografia e saj përbëhet nga lumenjtë Lim e Lucë dhe liqeni akullnajor i Plavës. Ajo ka klimë kontinentale, me reshje bore. Krahina e Rozhajës shtrihet midis maleve të larta, me sipërfaqe pyjore e kullota. Qendra administrative, ekonomike, arsimore dhe shëndetësore e kësaj krahine është Rozhaja, e cila ka lidhje automobilistike me Republikën e Kosovës.</p> <p><i>Ndërtimi gjeologjik.</i> Trevat shqiptare në Malin e Zi dallohen për praninë e shkëmbinjve gëlqerorë të mesozoit dhe të atyre ranorë në zonat bregdetare.</p> <p><i>Klima</i> që mbizotëron në këto treva është mesatare mesdhetare. Me rritjen e lartësisë ndeshet klima malore. Trevat bregdetare dallohen për nivelin e diellzimit, i cili është më i lartë në komunën e Ulqinit (me 2700 orë me diell në vit). Temperatura mesatare vjetore e zonave bregdetare është 25°C dhe rënia e dëborës është një dukuri shumë e rrallë. Me rritjen e lartësisë, klima bëhet malore, me dimër të ashpër dhe verë të shkurtër e të freskët, ku ndeshen edhe reshje bore.</p> <p><i>Hidrografia</i> përfaqësohet me Liqenin tektoniko-karstik të Shkodrës, liqenin akullnajor të Plavës dhe lumenjtë e shkurtër e malorë të Cemit, Lucës dhe Limit.</p> <p><i>Bimësia</i> e këtyre trevave është mesdhetare, ku dallohen të gjitha katet e bimësisë. Në brezin e shkurreve mesdhetare (që shkon deri në 400 m lartësi) gjenden makjet (dafina, gjineshtra, sherbela, rozmarina). Në këtë brez kultivohen edhe fiku e ulliri. Në brezin e dushqeve mbizotëron bungu dhe kultivohen gështenja, rrushi dhe frutat (dardha, molla e kumbullat). Në krahinën e Plavës e të Gucisë dhe në atë të Rozhajës, shpatet e maleve janë të mbuluara me sipërfaqe pyjore dhe kullota alpine.</p> <p><i>Popullimi.</i> Në trevat shqiptare në Malin e Zi banojnë rreth 47 700 shqiptarë, të cilët përbëjnë rreth 7% të popullsisë së përgjithshme. Pothuajse gjysma e popullsisë shqiptare jeton në Ulqin. Një ndikim të ndjeshëm në dinamikën e popullsisë shqiptare në Malin e Zi ka pasur emigracioni i saj, i cili është rritur edhe më shumë pas vitit 1966, kryesisht drejt vendeve të Evropës Perëndimore, ShBA-së, Kanadasë dhe Australisë.</p> <p><i>Ekonomia</i> e këtyre trevave mbështetet kryesisht në ekonominë bujqësore, turizëm, në ekonominë pyjore etj. Turizmi përfaqësohet nga ai bregdetar, malor dhe kulturor. Një destinacion turistik i rëndësishëm është Ulqini. Rreth 1-2 km larg bregdetit burojnë ujëra minerale sulfurike, të cilat dallojnë për vetitë e tyre kuruese.</p>
--	---

	<p>Nxënësit plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <pre> graph TD A[Trevat shqiptare në Malin e Zi] --> B[Kushtet natyrore] A --> C[Popullimi dhe vendbanimet] A --> D[Ekonomia] </pre> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2,3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 1.14

Trevat shqiptare në Greqi

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika I: Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon		Tema mësimore: 1.14 Trevat shqiptare në Greqi	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Greqi;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton dhe vlerëson veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Greqi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;• Evidenton tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe social-ekonomik të trevave shqiptare në Greqi;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Greqi;• Analizon tiparet kryesore të zhvillimit demografik dhe social-ekonomik të trevave shqiptare në Greqi;• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			

5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)

- Ndan mendimet në grup.

6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)

- Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.

7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)

- Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës**1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike**

- Nxënësi evidenton pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore të trevave shqiptare në Greqi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

- Nxënësi analizon kushtet natyrore dhe tiparet kryesore të zhvillimit demografik e social-ekonomik të trevave shqiptare në Greqi;

3. Marrja e vendimeve

- Nxënësi vlerëson pozitën gjeografike dhe veçoritë kryesore natyrore, veçoritë e popullimit, të vendbanimeve dhe të ekonomisë së trevave shqiptare në Greqi, rolin e tyre për zhvillimet rajonale;

Rezultatet e të nxënit të temës mësimore:

Nxënësi/ja:

- Interpretin në hartë pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Greqi dhe rëndësinë e saj.
- Identifikon veçoritë specifike natyrore, demografike dhe ekonomike dhe statusin politik të tyre.
- Vlerëson bashkëpunimin dhe mirëkuptimin midis vendeve e popujve fqinj e më gjerë.
- Interpretin të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen në familjen e përbashkët evropiane.
- Ndërton dhe interpretin grafikë, diagrame dhe harta të popullsisë, të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike.

Fjalët kyçe: pozita gjeografike dhe kushtet natyrore popullimi dhe ekonomia e trevave shqiptare në Greqi

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.

Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK

Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve**a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve**

Nxënësit njohin:

- a. Pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Greqi;
- b. Natyrën e zhvillimit ekonomik të tyre;

b. Ndërtimi i njohurive të reja**Situata e të vepruarit**

Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit I.14 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).

Veprimet në situatë**Hapi I: Rrjeti i diskutimit**

Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit I.14 në tekst, diskutojnë mbi pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Greqi; kushteve natyrore dhe rolin e tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave;

<p>Diskutojmë: Bazuar në hartën e Evropës të paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të trevave shqiptare në Greqi dhe vlerësoni rolin e saj në kushtet natyrore, popullimin dhe zhvillimin ekonomik të tyre. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja së bashku me nxënësit trajtojnë në mënyrë interaktive kushtet natyrore dhe rolin e tyre në popullimin dhe ekonominë e këtyre trevave. Gjatë trajtimit përdoret harta e trevave shqiptare:</p> <p><i>Kushtet natyrore, popullimi dhe ekonomia e trevave shqiptare në Greqi</i></p> <p>Format kryesore të <i>relievit</i> në trevat shqiptare në Greqi janë malet, kodrat, fushat dhe luginat. Fushat kryesore janë fusha e Llurit, e Frarit, e Gardhiqit etj. Vija bregdetare është kryesisht shkëmbore dhe e përthyer, ku dallohen gjire të shumta, si ai i Sajadhës, Igumenicës, Pllatares, Pargës dhe i Artës. Në grykëderdhjet e lumenjve krijohen edhe brigje të ulëta me plazhe ranore. <i>Ndërtimi gjeologjik.</i> Trualli i këtyre trevave përbëhet nga shkëmbinj gëlqerorë dhe preket vazhdimisht nga aktiviteti sizmik. <i>Klima</i> është tipike mesdhetare, me verë të nxehtë dhe të thatë e me dimër të butë dhe të lagësht, për shkak të ndikimit të masave ajrore që vijnë nga Mesdheu. Me rritjen në lartësi ndeshet klima malore. <i>Hydrografia</i> përbëhet nga lumenj të shkurtër e malorë, me regjim mesdhetar të prurjeve, që rrjedhin në drejtime të ndryshme e derdhen kryesisht në Detin Jon. Dallohen lumenjtë: Kalama, Uji i Zi, Lluri, Arta etj. Në këto treva kalon dhe rrjedha e sipërme e lumit të Aliakmonit, i cili buron nga mali Gramoz dhe derdhet në Detin Egje. Të pranishme janë edhe liqenet, si ai i Kosturit dhe i Janinës. <i>Tokat</i> më të përhapura janë tokat e hirta kafe, që shtrihen deri në lartësinë 600 m. Mbi këtë lartësi formohen tokat e murrme pyjore dhe livadhore malore. <i>Bimësia</i> është tipike mesdhetare. Sipërfaqe më të mëdha zënë shkurret e pyjet mesdhetare dhe dushqet, ndërsa halorët dhe kullotat alpine gjenden në sipërfaqe më të vogla. Tipike për këtë brez, është kultivimi i ullinjve, agrumeve, vreshtave dhe frutave. <i>Bota shtazore</i> ka tipare mesdhetare dhe përbëhet nga specie të shumëllojshme. Në numrin e <i>popullsisë</i> shqiptare të këtyre trevave kanë ndikuar disa faktorë, ku më kryesorët janë faktori demografik dhe ai historiko-shoqëror. Emigrimet dhe shpërnguljet e vazhdueshme të grupmoshës së re dhe zbatimi i politikave të vendosjes në këto treva të familjeve greke, ka sjellë uljen e numrit të popullsisë shqiptare dhe rënien e ritmeve të shtimit natyror të saj. Dendësia mesatare e popullsisë shqiptare në këto treva është 31 banorë/km². Për dendësinë më të madhe dallohet krahina e Çamërisë, me 40 banorë/km².</p> <p><i>Ekonomia</i> e këtyre trevave mbështetet kryesisht tek ekonomia bujqësore, turizmi, përpunimi i produkteve bujqësore-blegtorale dhe artizanati. <i>Ekonomia bujqësore</i> dallohet për kultivimin e ullinjve, agrumeve, vreshtave e drithërave, për mbarështimin e bagëtisë së imët dhe për bletarinë e peshkimin.</p>

	<p>Banorët e këtyre trevave merren kryesisht me përpunimin e produkteve blegtorale, si qumështi, djathi, vera, vaji i ullirit etj. <i>Turizmi dhe shërbimet</i> kanë kushte shumë të mira për zhvillim, për shkak të peizazheve natyrore e bregdetare dhe trashëgimisë së pasur kulturore e historike. <i>Artizanati</i> dallohet për prodhimin e produkteve artizanale të leshit dhe të lëkurës. Kosturi është një qendër e njohur në rajon për prodhimin e peliçeve.</p> <p>Nxënësit plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <pre> graph TD A[Trevat shqiptare në Greqi] --> B[Kushtet natyrore:] A --> C[Popullimi dhe vendbanimet:] A --> D[Ekonomia:] </pre> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2,3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Punë praktike Nr. 2

Tema: Republika e Kosovës dhe trevat e tjera shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënësit

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- përcakton në hartë dhe vlerëson pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe të trevave të tjera shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë;
- plotëson në hartën-skicë format kryesore të relievit, hidrografinë, shpërndarjen e popullsisë, të vendbanimeve e të ekonomisë së Republikës së Kosovës, si dhe të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë Perëndimore, në Malin e Zi dhe në Greqi;
- ndërton dhe interpreton grafikë, diagrame dhe harta të popullsisë, të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike;
- respekton përpjekjet personale dhe ato në grup.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike: 45 minuta; në klasë.

Materialet burimore: materiale teorike e harta të siguruar nga interneti apo enciklopedi të ndryshme, si dhe materiale të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës: harta-skicë, atlas gjeografik, harta fzikogjeografike dhe ajo politike e Evropës, harta e Gadishullit Ballkanik, harta fzikogjeografike e trevave shqiptare, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret: punë individuale (ngjyrosje dhe emërtim i hartës-skicë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim idesh)

Puna përgatitore: Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor për:

- rolin e pozitës gjeografike të Kosovës e të trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë;
- veçoritë e përgjithshme të kushteve natyrore, popullimit, vendbanimeve dhe të ekonomisë së Republikës së Kosovës e të trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë.

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike:

Lokalizoni dhe përcaktoni në hartën-skicë (në faqen 165) pozitën gjeografike të Republikës së Kosovës dhe të trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë dhe vlerësoni rolin e saj.

- Lokalizoni, emërtoni dhe ngjyrosni në hartën-skicë (në faqen 166) format kryesore të relievit të tyre (fushat, kodrat, pllajajat etj.).
- Lokalizoni dhe emërtoni në hartën-skicë (në faqen 166) hidrografinë e Republikës së Kosovës dhe të trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë (liqenet, rrjedhat kryesore lumore, burimet ujore etj.).
- Përcaktoni dhe emërtoni në hartën-skicë të Republikës së Kosovës (në faqen 166) dhe të trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë, zonat/vendet që dallohen për pasuritë e mëdha natyrore (zona mineralmbajtëse, turistike, energjetike, pyjore, ujore, termale etj.), si dhe qendrat kryesore të trashëgimisë kulturore të tij.
- Përcaktoni dhe emërtoni në hartën-skicë (në faqen 166) qendrat më të rëndësishme urbane dhe ekonomike të tyre.
- Analizoni veçoritë e popullimit dhe të zhvillimit ekonomik të tyre.
- Ndërttoni dhe interpretoni grafikë, diagrame dhe harta të popullsisë e të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike.

Projekt 1 (ora e dytë)

Tema: Veçoritë e përgjithshme natyrore, demografike dhe ekonomike të Republikës së Kosovës dhe trevave shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë.

Rezultatet e të nxënit

Në përfundim të këtij projekti, nxënësi/ja:

- përcakton pozitën gjeografike dhe kushtet natyrore të Republikës së Kosovës;
- përshkruan veçoritë e popullimit e të vendbanimeve, si dhe vlerëson trashëgiminë natyrore e atë kulturore të Republikës së Kosovës;
- evidenton veçoritë e përgjithshme të ekonomisë së Kosovës;
- përcakton pozitën gjeografike, veçoritë natyrore, demografike dhe ekonomike të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë e Veriut, në Malin e Zi dhe në Greqi;
- komenton mbi të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen si pjesë e familjes së përbashkët evropiane;

- vlerëson dhe respekton pikëpamjet e të tjerëve (idetë individuale dhe ato në grup);
- është krijues/e, prezanton idetë e reja dhe komunikon lirshëm mendimet e tij/saj.

Burimet kryesore të informacionit:

skema përmbledhëse dhe materiale të hulumtuara e të grumbulluara gjatë zhvillimit të temave mësimore, informacione të siguruar nga interneti, shtypi, guida të ndryshme turistike, enciklopedi, libra dhe revista me kuriozitete, dokumentarë televizivë.

Metodologjia që do të përdoret:

punë në grupe, hulumtim, diskutim, analizë, prezantim, shkëmbim opinionesh.

Mjetet që do të përdoren deri në realizimin e projektit:

materiale të printuara (materiale të hulumtuara), materiale të siguruar nga interneti dhe shtypi, harta të ndryshme, kompjuter, video projektor, fletë-anketa, tabelë prezantimi, shënjes, fletëpalosje, postera, fotografi, skica/vizatime, makete të ndërtuara nga nxënësit etj.

Çështjet që do të trajtohen gjatë realizimit të projektit:

- përcaktimi dhe vlerësimi i pozitës gjeografike të Republikës së Kosovës;
- analiza e veçorive të përgjithshme të kushteve natyrore të Republikës së Kosovës;
- përshkrimi i veçorive të popullimit, të vendbanimeve dhe të ekonomisë së Kosovës;
- evidentimi i faktorëve dhe pasojave të migrimit të popullsisë së Kosovës;
- evidentimi dhe vlerësimi i trashëgimisë natyrore dhe i trashëgimisë kulturore të Republikës së Kosovës;
- përcaktimi dhe vlerësimi i pozitës gjeografike të trevave shqiptare në Serbi, në Maqedoninë Perëndimore, në Malin e Zi, në Greqi;
- identifikimi i veçorive specifike natyrore, demografike, ekonomike dhe i statusit të tyre politik;
- vlerësimi i bashkëpunimit dhe i mirëkuptimit midis vendeve e popujve fqinj dhe më gjerë;
- interpretimi mbi të ardhmen e trevave shqiptare dhe shteteve ku ato ndodhen si pjesë e familjes së përbashkët evropiane;
- ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve, diagrameve, hartave të popullsisë dhe të shpërndarjes gjeografike të aktiviteteve ekonomike.

Përshkrimi përmbledhës i veprimtarive kryesore që do të zhvillohen gjatë orës së dytë të projektit

- Paraqitja e punës së secilit grup, e cila mund të bëhet në mënyrë elektronike (me *PowerPoint* apo me forma të tjera) ose me anë të posterave, skemave etj., sipas vendimarrjes së grupit.
- Dorëzimi i produktit të printuar.
- Diskutimi në klasë rreth përfundimeve të arritura.
- Vlerësimi i nxënësve.
- Shpërndarja në klasë (më pas edhe të bashkëmoshatarët e tjerë) e posterave/ fletëpalosjeve të përgatitura.

Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (34 orë)

Tema 2.1

Larmia e peizazheve natyrore dhe ndërtimi gjeologjik i truallit shqiptar

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.1 Larmia e peizazheve natyrore dhe ndërtimi gjeologjik i truallit shqiptar	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja <ul style="list-style-type: none">Përshkruan veçoritë dalluese të natyrës dhe larminë e peizazheve natyrorë.Përshkruan ndërtimin gjeologjik dhe rolin e tij në shumëllojshmërinë e peizazheve.Identifikon pasuritë minerare dhe shpërndarjen gjeografike të tyre në hartë.Vlerëson rolin e pasurive minerare në zhvillimin ekonomik të vendit.		Fjalët kyçe: peizazhe të larmishme natyrore; ndërtimi gjeologjik i truallit shqiptar	
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi		Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetari, histori, TIK	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u> <ul style="list-style-type: none">Shpreh mendimin e vet mbi ndërtimin gjeologjik dhe veçorit e tij.Dëgjon me vëmendje prezantimin dhe komentet e bëra nga të tjerët rreth peizazhe të larmishme natyrore të vendit.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u> <ul style="list-style-type: none">Jep shembuj të ngjashëm ilustrues mbi ndërtimit gjeologjik të truallit shqiptar, bazuar në ato që paraqiten si modele në libër.Shpjegon ndërtimin gjeologjik të truallit shqiptar.Vlerëson dhe argumenton rëndësinë e mjedisëve dhe peizazheve natyrore të Shqipërisë;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u> <ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.Dallon llojet e ndryshme të shkëmbinjve që përbëjnë truallin shqiptar si dhe peizazhet e larmishme natyrore.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u> <ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u> <ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u> <ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së diskutimit të grupit shoqëror, si p.sh rreth rëndësisë së trajtimit të pozitës gjeologjike të truallit shqiptar.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u> <ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi ndërtimin gjeologjik dhe peizazhet e larmishme natyrore shqiptare.			

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përshkruan larminë e mjediseve e të peizazheve natyrore të Shqipërisë, duke analizuar shembuj. 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi hulumton, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht mbi ndërtimin gjeologjik dhe peizazheve natyrore të Shqipërisë. 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon llojet e shkëmbinjve që përbëjnë truallin shqiptar dhe evidenton peizazhe të larmishme natyrore shqiptare 	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Për të realizuar këtë, mësuesi/ja bazohet në njohuritë e marra nga nxënësit në klasën e gjashtë dhe të shtatë mbi ndërtimin gjeologjik të truallit si dhe në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë, mbi veçoritë e peizazheve natyrore të vendit tonë.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi II.1.</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit - Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi II.1 në tekst: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë që keni dhe në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë, përshkruani veçoritë e peizazheve natyrore të vendit tonë. Nxënësit përshkruajnë, përcaktojnë,....</p> <p>Mësuesi/ja vazhdon: Hapësira shqiptare dallohet për larminë e madhe natyrore, me mjedise të ndryshme si ne drejtimin horizontal, nga perëndimi në lindje, ashtu edhe në drejtimin veri-jug. E gjithë kjo larmi mjedisesh dhe peizazhesh gjeografike është rezultat i bashkëveprimit të faktorëve të brendshëm (lëvizjet tektonike e neotektonike dhe strukturat gjeologjike) dhe atyre të jashtëm (klima, veprimtaria e ujërave rrjedhëse sipërfaqësore e nëntokësore, bota e gjalle, veprimtaria njerëzore etj.).</p> <p>- Mësuesja u drejtohet nxënësve me pyetjen që nxit brainstorming-un: Çfarë dini për secilin prej këtyre faktorëve? Jepni nga një shembull.</p> <p>- Mësuesi/ja pret përgjigjet prej nxënësve ...</p> <p>Mësuesi/ja vazhdon: Larmia e peizazhit ndeshet që në vijën bregdetare shqiptare ,e përbërë nga forma të ulëta ranore e laguna, si dhe nga pjesë të larta shkëmbore e me faleza abrazioni, duke vazhduar drejt lindjes malet e larta në trajtën e vargjeve apo të zonave malore dhe malësi ,midis të cilave shtrihen lugina që modelojnë relievin malor , duke krijuar kontraste të mëdha morfometrike midis majave dhe kreshtave dhe fundit të luginave.</p> <p>- Mësuesja u drejtohet nxënësve: Sillni shembuj të ngjashëm....</p> <p>- Gjatë përgjigjeve të nxënësvemësuesja i fton ata të përshkruajnë edhe figurat 1.a, 1.b, 1.c dhe 1.d të tekstit.</p>

	<p>Mësuesi/ja vazhdon: Trualli shqiptar përbëhet nga struktura gjeologjike që quhen albanide, të cilat bëjnë pjesë në brezin e rrudhosur alpino-mesdhetar, i formuar gjatë orogjenezës alpine. Albanidet janë pjesë e nënnjesisë Apenino-Dinaride-Albanide-Helenid-Touride, pra përfshihen në degëzimin jugor të zonës mesdhetare të sistemit të rrudhosur alpin. Ato zënë kryesisht sektorin e brendshëm dhe pjesërisht sektorin e jashtëm të këtij degëzimi.</p> <p>Evolucioni gjeologjik i albanideve (si pjesë e gjithë nënnjesisë) ka ndjekur drejtimin nga lindja në perëndim. Si pasojë e këtij evolucioni, sektori i brendshëm i tyre është më i vjetër dhe me një përhapje të madhe të shkëmbinjve magmatikë, ndërsa sektori i jashtëm është më i ri dhe përbëhet kryesisht prej shkëmbinjve sedimentarë.</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesi/ja orienton nxënësit të shohin informacionin e tekstit dhe i orienton nxënësve të përcaktojnë larminë shkëmbore dhe strukturore të truallit shqiptar.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Në vazhdim, nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2, 3 dhe 4 të tekstit, në rubrikën “Rradha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre...
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.2

Rezervat minerare të vendit dhe rëndësia e tyre

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.2 Rezervat minerare të vendit dhe rëndësia e tyre	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe <u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u> <ul style="list-style-type: none">Identifikon në hartë rezervat minerare të vendit tonë; <u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u> <ul style="list-style-type: none">Evidenton rezervat minerare të vendit tonë dhe përshkruan shpërndarjen e tyre gjeografike; <u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u> <ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.Vlerëson rëndësinë e pasurive minerare në zhvillimin ekonomik të vendit <u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u> <ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.Sjell shembuj të përdorimit dhe të shfrytëzimit të pasurive të shumta minerare në vendin tonë. <u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u> <ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			

6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët) <ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. 	
7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin) <ul style="list-style-type: none"> Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi pasuritë minerare të truallit shqiptar. 	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës	
1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton shpërndarjen gjeografike të rezervave minerare të Shqipërisë; 	
2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi hulumton informacion rreth pasurive minerare të vendit tonë. 	
3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi vlerëson rolin e pasurive minerare në zhvillimi ekonomik të vendit në ditët e sotme. 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: Identifikon pasuritë minerare dhe shpërndarjen gjeografike të tyre në hartë. <ul style="list-style-type: none"> Vlerëson rolin e pasurive minerare në zhvillimin ekonomik të vendit. 	Fjalët kyçe: rezerva minerare të vendit tonë, rezervat e lëndëve të djegshme, të mineraleve metalore dhe të atyre jo metalore, rëndësia e rezervave minerare.
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: a. rezervave të shumta minerare të vendit tonë
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimin 2.2 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë dhe situatën e vendosur në fillim të mësimin 2.2 në tekst - Diskutojmë: Bazuar në njohuritë që mund të keni marrë në burime të ndryshme, evidentoni disa prej rezervave minerare të vendit tonë, duke vlerësuar rolin e tyre në zhvillimin ekonomik. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë.... Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Së bashku me nxënësit mësuesi/ja saktëson përgjigjen e duhur në lidhje me rezervat e shumta minerare në truallin shqiptar. Shumëllojshmëria e shkëmbinjve, e depozitimeve dhe e strukturave shkëmbore ka bërë që nëntoka shqiptare të dallohet për rezerva të shumta minerare. Bazuar në përdorimin industrial të tyre, mineralet ndahen në: lëndë të djegshme, minerale të dobishme metalore dhe minerale të dobishme jometalore. Këto rezerva minerare përbëjnë një bazë të rëndësishme për zhvillimin ekonomik të vendit dhe shpërndarja e tyre është e lidhur ngushtë me evolucionin gjeologjik të truallit.

	<p>Mineralet metalore gjenden kryesisht në pjesën lindore të vendit, ato të lëndëve të djegshme, në perëndim dhe jugperëndim, ndërsa mineralet jometalore dallohen për përhapjen e tyre në të gjithë vendin.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të shohin hartën e rezervave minerare dhe e industrive përpunuese në figurën 2.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë....</p> <p>Në vazhdim mësuesja sqaron ndryshimet që ka pësuar struktura e shfrytëzimit të pasurive minerare në kushtet e ekonomisë së tregut:</p> <p>Nëntoka shqiptare është mjaft e pasur me rezerva minerare dhe zbulimi e shfrytëzimi i tyre përbëjnë një aktivitet të rëndësishëm ekonomik për vendin. Gjatë periudhës 1944-1990, industria nxjerrëse dhe ajo përpunuese e kromit, bakrit, hekurit, nikelit e qymyrgurit kanë siguruar të ardhura të konsiderueshme për vendin. Pas vitit '90, kalimi nga një ekonomi e centralizuar në kushtet e ekonomisë së tregut, të ndërthurura me një sërë faktorësh politike dhe sociale, ka ndikuar ndjeshëm në kapacitetet nxjerrëse e përpunuese të rezervave minerare...</p> <p>Më pas së bashku me nxënësit trajtohet informacioni i ri duke realizuar vazhdimin komunikim interaktiv me nxënësit. Gjatë trajtimit të informacionit bëhet edhe plotësimi i kllasterit të mëposhtëm:</p> <div data-bbox="430 838 1218 900" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px auto; width: fit-content;"> <p><i>Bazuar në përdorimin industrial të tyre, mineralet ndahen në lëndë të djegshme, minerale të dobishme metalore dhe minerale të dobishme jometalore.</i></p> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-between; margin-top: 10px;"> <div data-bbox="385 948 669 1431" style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 30%;"> <p><i>Rezervat e lëndëve djegëse :</i></p> <p>Rezervat e qymyrgurit gjenden në formë shtresash në konglomeratet dhe ranorët e oligocenit dhe miocenit (gjenden në: ultësirën ndërmalore Korçë-Gorë- Mokër, Memaliaj, etj.</p> <p>Linjtet: rezervat e RSH janë qymyre të cilësisë së ulët.</p> <p>Torfat: janë grumbullime të krijuara në zona ish-kënetore që përfshihen në grupin e qymyreve të dobët.</p> <p>Asfalti: është një bitum natyror që gjendet në shtresa argjilore e ranore. Vendburimi më i vjetër është ai i Selenicës. Rezervat e naftës: gjenden në RSH dhe lidhen me praninë e shkëmbinjve karbonatikë (Ballsh, Gorisht) dhe të shkëmbinjve ranorë (Kuçovë, Patos, Marinzë). Studime dhe kërkime po bëhen edhe në platformën detare të Detit Jon.</p> </div> <div data-bbox="687 948 923 1425" style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 30%;"> <p><i>Rezervat e mineraleve të dobishme metalore:</i></p> <p>Xehërorët e kromit gjenden në shkëmbinjtë magmatikë ultrabazikë. Grumbullimet më të rëndësishme të këtij minerali janë në vendburimet e Bulqizës e të Batrës në RSH.</p> <p>Rezervat e bakrit gjenden në shkëmbinjtë vullkanogjen-sedimentarë. Janë të përhapur në zonën e Korabit dhe të Gashit në RSH.</p> <p>Rezervat e hekur-nikelit gjendet në disa shkëmbinjtë metamorfikë.</p> <p>Boksitet kanë përhapje të kufizuar dhe lidhen me praninë e shkëmbinjve gëlqerorë.</p> <p>Gjenden kryesisht në zonën e Alpeve dhe të Vermoshit.</p> </div> <div data-bbox="957 948 1222 1514" style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 30%;"> <p><i>Rezervat e mineraleve të dobishme jometalore:</i></p> <p>Rezervat e asbestit, janë të përhapur në shkëmbinjtë ultrabazikë. Gjenden në verilindje , lindje e juglindje të RSH. Magnezi formohet nga veprimtaria hidrotermale mbi shkëmbinjtë ultrabazikë.</p> <p>Gjendet në RSH (Gomsiqe, Devoll). Squfuri shfaqet në vendburimet e bakrit. Fosforiti dhe Kripa e gurit gjenden në shkëmbinjtë gëlqeror, kryesisht në zonën Jonike Gipsi gjendet në RSH (Dumre, Korab, Vlorë).</p> <p>Argjilat kanë përhapje të gjerë në treva. Dallohen vendburimet e RSH (Kavajë, Tiranë, Lushnjë).</p> <p>Gëlqerorët dhe Dolomitët përdoren si materiale ndërtimi dhe kanë përhapje të gjerë në trevat shqiptare. Rezervat e mermerit gjenden në disa vendburime të RSH (Muhur, Burrel, etj). Rëra e kuarcit Lidhet me shkëmbinjtë magmatikë.</p> </div> </div>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Në vazhdim nxënësit identifikojnë pasuritë minerare të zonës ku banojnë dhe të vlerësojnë rëndësinë e tyre. Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3 dhe 4.</p> <p>Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Tema 2.3

Relievi i Shqipërisë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.3 Relievi i Shqipërisë	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshekruan disa veçori të relievit të Shqipërisë.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton larinë e relievit të Shqipërisë dhe formave që mbizotërojnë në të.• Evidenton katet hipsometrike, shtrirjen dhe përqindjen që zë secili prej tyre në relievin e përgjithshëm të Shqipërisë.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Rendit faktorët që kanë ndikuar në formimin e relievit të vendit tonë;• Analizon rolin e relievit në zhvillimet dhe në shpërndarjen hapësinore të elementeve demografikë dhe ekonomikë.• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.• Vlerëson ndikimin e relievit në kushtet e tjera natyrore, në shpërndarjen e popullsisë dhe në natyrën e ekonomisë së zonës ku banon.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi përcakton në hartë format kryesore natyrore të relievit shqiptar.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton faktorët që kanë ndikuar në formimin e relievit të vendit tonë;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi analizon morfologjinë e relievit të Shqipërisë, duke evidentuar format kryesore të tij;• Vlerëson ndikimin e relievit në kushtet e tjera natyrore , në shpërndarjen e popullsisë dhe në natyrën e ekonomisë së Shqipërisë, duke sjellë shembuj nga krahina apo zona ku banojnë;			

Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> • Përshkruan disa veçori të relievit të Shqipërisë. • Evidenton katet hipsometrike, shtrirjen dhe përqindjen që zë secili prej tyre në relievin e përgjithshëm të Shqipërisë. • Analizon format kryesore të relievit. • Rendit faktorët që kanë ndikuar në formimin e relievit të vendit tonë; 	Fjalët kyçe: veçoritë kryesore të relievit; format e relievit; faktorët e formimit të relievit; roli i relievit
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: a. Republika e Shqipërisë ka një reliev kodrinoro-malor dhe me larmshmëri të madhe të formave të relievit;
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.3 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë e vendosur në fillim të mësimit 2.3 në tekst, të përcaktojnë në hartë format kryesore të relievit shqiptar dhe të diskutojnë rreth tyre. Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme dhe në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë, evidenti veçoritë e relievit dhe rolin e tij në kushtet e tjera natyrore, në shpërndarjen e popullsisë dhe në zhvillimin ekonomik të vendit. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4 Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja trajton së bashku me nxënësit informacionin e ri: - Veçoritë e relievit shqiptar: Republika e Shqipërisë ka një reliev kodrinoro-malor, me lartësi mesatare 708 m mbi nivelin e detit (dy herë më e madhe se mesatarja e Evropës). Lartësia e relievit luhet midis nivelit të detit (pika më e ulët arrin në -8 m në ish-kënetën e Tërbufit, në perëndim të vendit) dhe lartësisë 2751 m të malit të Korabit. Midis këtyre dy lartësive krijohet një diferencim vertikal i relievit në tri kate hipsometrike, të cilat janë: relievi i ulët, relievi i mesëm, relievi i lartë... Më pas informacioni i ri vazhdon të trajtohet përmes një komunikimi interaktiv me nxënësit.

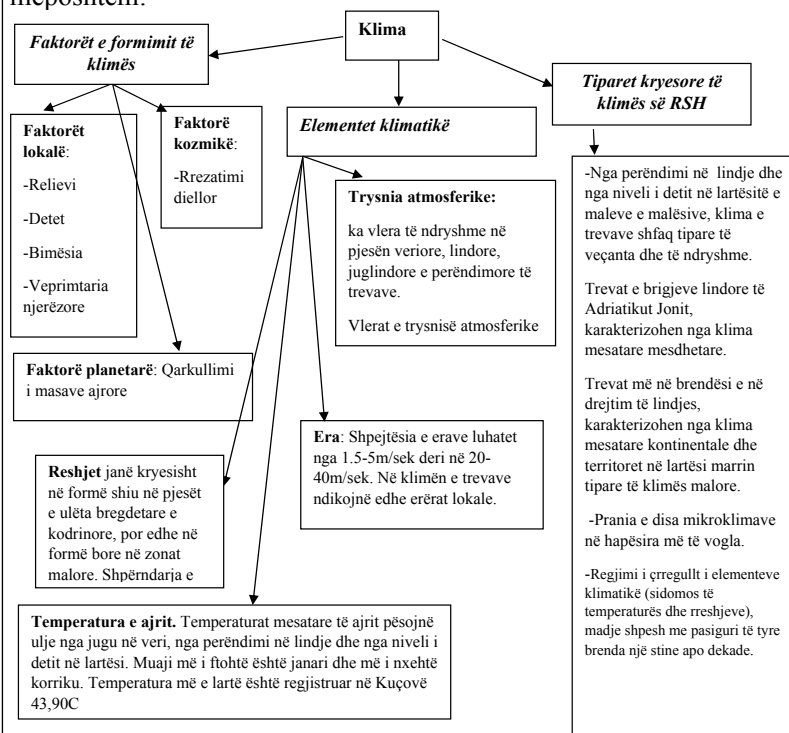
	<p>-Format e relievit: Morfologjia e relievit të Shqipërisë përbëhet nga male, vargje malore, malësi, kodra, vargje kodrinore, fusha, fushëgropa, lugje, lugina lumore etj.(shih figurat 1 deri në 4).Relievi është i orientuar në drejtime të ndryshme, ku mbizotërues është ai veriperëndim-juglindje (kryesisht në perëndim dhe jug të vendit: në vargjet kodrinore të Kërrabës dhe të Mallakastrës, në vargjet malore Shëndëlli - Lunxhëri- Bureto, Trebeshinë - Dhëmbel-Nemërçkë etj.). Në veri dhe në lindje të vendit, relievi merr drejtime të ndryshme. Në Alpe mbizotëron drejtimi rrezor, në Vargjet e Lurës dhe në Malin e Thate e shfaqet drejtimi veri-jug, ndërsa në vargun e Korabit ndeshet drejtimi harkor. Në malet dhe kodrat e vendit ,si rezultat i ndërtimit gjeologjik, kohës së formimit dhe veprimit të faktorëve të jashtëm, janë krijuar kreshta me forma të ndryshme...</p> <p>Gjatë trajtimit të informacionit bëhet edhe plotësimi i kllasterit të mëposhtëm:</p> <div data-bbox="491 736 1222 1029" data-label="Diagram"> <pre> graph TD A[Në faktorët e brendshëm dalohen: përbërja litologjike dhe lëvizjet tektonike gjatë evolucionit gjeologjik të trullit (trudhosjet e orogjenezës alpine dhe lëvizjet diferencuese e shkëputëse).] --> B[Faktorët e formimit të relievit] C[Në faktorët e jashtëm përfshihen: veprimi i elementëve klimatikë, veprimtaria e ujërave rrjedhës sipërfaqësorë e nëntokësorë,veprimtaria erozivo-denuduese, veprimtaria akumuluese e abrazive e dallgëve detare, veprimtaria karstike, veprimtaria akullnajoredhe veprimtaria e njeriut.] --> B B --> D[Relievi luan një rol të rëndësishëm në formimin e veçorive bazë të peizazhit gjeografik shqiptar, në natyrën e popullimit dhe të ekonomisë së trevave shqiptare...] </pre> </div> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2.3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 5.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.4 Klima

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: XI
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.4 Klima	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan veçoritë kryesore të klimës së Shqipërisë.• Liston faktorët që ndikojnë në formimin e saj.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton elementet e klimës së Shqipërisë dhe përcakton në hartë llojet e klimës.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon faktorët që ndikojnë në formimin e klimës së vendit tonë.• Evidenton veçoritë kryesore të klimës së vendbanimit të tij.• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rolin e pasurive klimatike në popullimin dhe zhvillimin social e ekonomik të vendit.• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton tiparet e elementëve kryesorë klimatikë përmes ndërtimit dhe interpretimit të grafikëve.• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi identifikon faktorët që ndikojnë në formimin e klimës dhe larminë e saj.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi hulumton mbi tiparet e elementëve kryesorë klimatikë përmes ndërtimit dhe interpretimit të grafikëve			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi vlerëson rolin që ka klima e vendit tonë në dukurit e tjera natyrore, në shpërndarjen e popullsisë dhe në aktivitetet e saj.			

Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> • Identifikon faktorët që ndikojnë në formimin e klimës dhe larminë e saj. • Hulumton tiparet e elementëve kryesorë klimatikë përmes ndërtimit dhe interpretimit të grafikëve. • Vlerëson rolin e pasurive klimatike në popullimin dhe zhvillimin social e ekonomik të vendit. 	Fjalët kyçe: tiparet kryesore të klimës së Shqipërisë dhe faktorët që ndikojnë në formimin e saj, elementet klimatike, ndikimi i klimës në shpërndarjen e popullsisë dhe në ekonomi
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: <ul style="list-style-type: none"> - Pozita gjeografike e Shqipërisë në gjerësitë mesatare të Hemisferës Veriore dhe dalja e gjerë në Mesdhe përcakton praninë e klimës mesatare mesdhetare, me dimër të butë e të lagësht dhe me verë të nxehtë e të thatë. - Veçoritë e relievit të vendit tonë.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit II.4 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë e vendosur në fillim të mësimit II.4 në tekst të diskutojnë rreth tyre. Diskutojmë: Përshkruani tiparet kryesore të klimës së vendit tonë dhe rolin që luan ajo në kushtet e tjera natyrore (reliev, hidrografi, toka e bimësi). Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/ fletë formati A4 Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Më pas së bashku me nxënësit trajtohet informacioni i ri duke realizuar vazhdimin komunikim interaktiv me nxënësit. Pozita gjeografike e Shqipërisë në gjerësitë mesatare të Hemisferës Veriore dhe dalja e gjerë në Mesdhe përcakton praninë e klimës mesatare mesdhetare, me dimër të butë e të lagësht dhe me verë të nxehtë e të thatë. Ndërthurja e formave të relievit dhe copëtimi i tij kushtëzon formimin e mikroklimave. Me rritjen e lartësisë së relievit ndeshet klima malore, ndërsa në drejtim të lindjes, klima merr tipare kontinentale. Klima e vendit tonë dallohet për dy veçoi kryesore, të cilat janë: larmia e saj në varësi të sipërfaqes (formimi i mikroklimave) dhe regjimi i çrregullt i elementeve klimatikë, sidomos i temperaturës dhe ai i reshjeve (shoqëruar shpesh me ndryshime të ndjeshme brenda një kohe të shkurtër).

Gjatë trajtimit të informacionit bëhet edhe plotësimi i kllasterit të mëposhtëm:

Në vazhdim trajtohen së bashku me ta informacionin e ri: *Ndikimi i klimës në kushtet e tjera natyrore, në shpërndarjen e popullsisë dhe në ekonomi*

Klima luan një rol të rëndësishëm në modelimin e peizazhit gjeografik, në shpërndarjen e popullsisë dhe në ekonominë e vendit. Ajo ndikon në mënyrë të drejtpërdrejtë në relievin, hidrografinë, tokat dhe bimësinë e tij. Klima është një faktor i jashtëm, që ndikon kryesisht në intensitetin e evolucionit të relievit. Kështu, relievi i ekspozuar ndaj reshjeve, erës dhe luhatjeve të temperaturës i nënshtrohet një modeli më të shpejtë, krahasuar me një reliev më pak të ekspozuar. Natyra e hidrografisë dhe rezervat e mëdha ujore që ka Shqipëria, janë të lidhura ngushtë me larminë e klimës. Regjimi i lumenjve, dinamika e ujërave nëntokësore, rezervat ujore në liqenet artificiale etj., ndryshojnë në varësi të sasisë dhe të regjimit të reshjeve. Po kështu, llojet e tokave dhe bimësia janë krijuar në përshtatshmëri me tiparet e klimës (në varësi të temperaturës dhe lagështirës).

Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup

Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1-4 të rubrikës “Radha jote”.

Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Punë praktike Nr. 3

Tema: Ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve të reshjeve dhe të temperaturës

Rezultatet e të nxënit

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- hulumton tiparet e elementeve kryesore të klimës përmes ndërtimit dhe interpretimit të grafikëve;
- vlerëson rolin e veçorive të klimës në popullimin dhe zhvillimin social e ekonomik të vendit.
- respekton përpjekjet personale dhe ato në grup;
- vlerëson pikëpamjet e të tjerëve.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike:

45 minuta; në klasë.

Materialet burimore:

materiale teorike e harta të siguruara nga interneti apo enciklopedi të ndryshme, të dhëna mbi temperaturën dhe reshjet, si dhe materiale të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës:

harta-skicë, atlas i gjeografik, harta fzikogjeografike e Shqipërisë, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/ lapustila.

Metodologjia që do të përdoret:

punë individuale (ngjyrosje dhe emërtim i hartës-skicë, ndërtim grafikësh, interpretim/ analizë), punë në grupe (diskutim/shkëmbim idesh).

Puna përgatitore:

Përsëriten njohuritë e marra rreth:

- faktorëve që ndikojnë në formimin e klimës dhe në larminë e saj;
- tipareve të elementeve kryesore të klimës;
- veçorive dhe rolit të klimës.

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike:

- Ndërtoni grafikë që paraqesin vlerat e temperaturës dhe të sasisë së reshjeve në rajone dhe periudha të ndryshme.
- Interpretoni grafikët dhe përshkruani ecurinë e elementeve kryesore të klimës (temperaturës dhe reshjeve).
- Krahasoni ecuritë e temperaturave dhe reshjeve në periudha të ndryshme.
- Analizoni faktorët që ndikojnë në vlerat e temperaturës dhe në sasinë e reshjeve në zona të ndryshme dhe përcaktoni tiparet e klimës së tyre.
- Vlerësoni rolin e klimës në popullimin dhe zhvillimin socio-ekonomik të vendit.

Vlerat mesatare të temperaturave (në 0C) përgjatë vitit, në disa qarqe të Shqipërisë

Qarku/Muaji	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kukës	3,5	2,9	10,2	8,3	15,5	17,6	21,9	23,4	16,6	14	5,3	-3,4
Shkodër	7,2	8,3	13	13,7	21,4	22,7	26,8	28,5	20,1	18,4	10,3	2,8
Tiranë	10,3	9,1	15,1	14	21	23,4	26,3	27	20,7	18,5	12,2	5,3
Korçë	3,2	4	10,1	9	15,4	18,8	22,3	22,7	17,2	14,1	6,2	-3,1
Gjirokastrë	9,3	9,1	14,6	12,7	20,1	21,9	26	26,1	20,8	18,9	12,5	6,2

Sasia mesatare e reshjeve (në mm) përgjatë vitit, në disa qarqe të Shqipërisë

Qarku/Muaji	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kukës	82,9	137,5	129	144,6	52,5	54,6	14,2	14	40,9	23,9	136	158
Shkodër	279,7	87,8	118,7	165,7	78,1	24,2	18,5	5,4	30,7	21,5	213,2	123,8
Tiranë	97,8	71,9	67,5	141,9	109,5	24,4	15,6	18,3	10,9	19,2	132,1	103,6
Korçë	46,7	28,9	11,2	64,3	15,1	18	17,6	13,5	24	14,3	133,3	102,7
Gjirokastrë	177,4	65,4	27	17,4	29,9	12,2	5,6	8,6	32,3	28,5	118,5	90,7

Shënim: Mësuesi/ja mund të jape edhe disa të dhëna plus në ndihmë të nxënësve.

Projekt II ora e parë

Tema: Natyra, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënësve

Në përfundim të këtij projekti, nxënësi/ja:

- Analizon pasuritë natyrore të Shqipërisë dhe identifikon rrugë që sigurojnë menaxhimin e qëndrueshëm të tyre.
- Përshkruan organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme dhe vlerëson faktorët që kanë ndikuar.
- Përshkruan popullimin e hershëm të Shqipërisë, ecurinë e numrit të popullsisë dhe strukturën e saj (moshore, gjinore, fetare, etnike, sipas vendbanimeve).
- Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrame mbi strukturën e popullsisë dhe mbi degët e ekonomisë së Shqipërisë, duke përcaktuar edhe hartën e shpërndarjes gjeografike të tyre.
- Identifikon faktorët dhe pasojat e migrameve të popullsisë së trevave shqiptare në etapat më të rëndësishme historike.
- Përshkruan tiparet dalluese të vendbanimeve në Shqipëri, llojet e tyre dhe shpërndarjen gjeografike.
- Interpretin strukturën ekonomike të Republikës së Shqipërisë, shkallën e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të saj.
- Vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore turistike të Republikës së Shqipërisë.
- Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në Shqipëri dhe parashikon rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshme të problemeve mjedisore.
- vlerëson dhe respekton pikëpamjet e të tjerëve (idetë individuale dhe ato në grup);
- tregon integritet në aksesimin dhe përdorimin etik të informacionit;
- është krijues, prezanton idetë e reja dhe komunikon lirshëm mendimet e tij/saj;

Burimet kryesore të informacionit:

teksti mësimor, kllastera dhe materiale të hulumtuara e të grumbulluara gjatë zhvillimit të temave mësimore; biseda me më të rriturit e familjes; informacione të siguruar nga interneti, shtypi; guida të ndryshme turistike, enciklopedi, libra dhe revista me kuriozitete, njësia vendore, media dhe dokumentarë të ndryshëm televizivë.

Metodologjia që do të përdoret:

punë në grupe, hulumtim, diskutim, analizë, prezantim, shkëmbim opinionesh.

Mjetet që do të përdoren deri në realizimin përfundimtar të projektit:

teksti mësimor, materiale të printuara (materiale të hulumtuara dhe të grumbulluara), materiale të siguruar nga interneti dhe shtypi, kompjuter, video-projektor, fletë-anketa, tabelë prezantimi, shënjes, fletëpalosje, postera, fotografi, skica/vizatime, makete të ndërtuara nga nxënësit etj.

Çështjet që do të trajtohen gjatë realizimit të projektit:

- Përshkruhen veçoritë dalluese të natyrës dhe larminë e peizazheve natyrorë.
- Përshkruhet ndërtimi gjeologjik dhe roli i tij në shumëllojshmërinë e peizazheve.
- Identifikohen pasuritë minerare dhe shpërndarja gjeografike e tyre në hartë.
- Vlerësohet roli i pasurive minerare në zhvillimin ekonomik të vendit.
- Identifikohen veçoritë kryesore të relievit, larmia e formave të tij, roli i relievit në larminë e peizazheve dhe zhvillimin socio-ekonomik.
- Identifikohen faktorët që ndikojnë në formimin e klimës dhe larminë e saj.
- Vlerësohet roli i pasurive klimatike në popullimin dhe zhvillimin social e ekonomik të vendit.
- Përshkruhen tiparet dhe veçoritë dalluese të deteve dhe bregdeteve të Shqipërisë.
- Përshkruhen karakteristikat kryesore të liqeneve të Shqipërisë.
- Identifikohen tiparet e lumenjve dhe të burimeve ujore në Shqipëri.
- Vlerësohen pasuritë ujore të Shqipërisë, larmia e madhe hidrografike dhe potencialet e tyre ekonomike.
- Identifikohen masa që sigurojnë menaxhimin e kujdesshëm dhe të qëndrueshëm të pasurive hidrike.
- Përshkruhen tokat, llojet e tyre dhe vlerësohet rëndësia e tyre për zhvillimin ekonomik të vendit.
- Evidentohen shkaqet dhe faktorët që ndikojnë në degradimin dhe shkretimin e tokave, dhe parashikohen rrugë të mbrojtjes së tyre.
- Përshkruhet larmia e botës bimore dhe shtazore së RSH, tiparet dalluese të saj.
- Identifikohen probleme të shfrytëzimit të botës bimore dhe shtazore në Shqipëri dhe rrugë të mbrojtjes së saj.
- Evidentohen skema të organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme dhe vlerëson faktorët që kanë ndikuar.
- Evidentohet popullimi i hershëm, ecuria e numrit të popullsisë dhe veçoritë e shpërndarjes gjeografike së popullsisë në Shqipëri.

Shënim:

1. Që në fillim të nëntematikës mësuesi/ja u sugjeron nxënësve që detyrat tematike që do të realizojnë në fund të çdo teme mësimore, t'i përfshijnë në përmbajtjen e produktit të projektit.
2. Prezantimi i produktit të projektit do të bëhet në orën e tretë të tij.

- Identifikohen veçoritë e strukturës së popullsisë (moshore, gjinore, fetare, etnike, sipas vendbanimeve).
- Identifikohen faktorët dhe pasojat e migrameve të popullsisë së trevave shqiptare në etapat më të rëndësishme historike.
- Përshkruhen tiparet dalluese të vendbanimeve në Shqipëri, llojet e tyre dhe shpërndarjen gjeografike.
- Vlerësohet rëndësia e resurseve natyrore dhe humane në Shqipëri për zhvillimin ekonomik të vendit.
- Identifikohen tiparet e zhvillimit ekonomik përgjatë periudhave të ndryshme të zhvillimit.
- Interpretohet struktura ekonomike e Republikës së Shqipërisë dhe shkalla e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë, duke vlerësuar perspektivën e zhvillimit ekonomik të saj.
- Identifikohen kategoritë e zonave të mbrojtura natyrore dhe trashëgimia kulturore kombëtare.
- Vlerësohen potencialet natyrore dhe kulturore turistike të Republikës së Shqipërisë.
- Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në Shqipëri dhe parashikohen rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshme të tyre.

Përshkrim përmbledhës i veprimtarive kryesore që do të zhvillohen gjatë orës së parë të projektit

- Nxënësit ndahen në grupe, me nga katër anëtarë secili.
- Përcaktohen: përmbajtja e projektit, burimet e informacionit, mënyrat se si do të punojnë dhe komunikojnë nxënësit.
- Mësuesi/ja jep sugjerime mbi organizimin e punës brenda grupit.
- Nxënësit ndajnë rolet brenda grupit dhe detyrat për secilin.

Përsëritja 1

Kontrollo kompetencat

(Trevat shqiptare në Evropë dhe Rajon & Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë (pjesa e parë))

- 1. Lokalizo** në hartën përbri pozitën gjeografike të trevave shqiptare. Ngjyros dhe emërto përbërjen e tyre.
- 2. Diskuto** mbi pyetjet:
 - a) Çfarë ndikimi ka pozita gjeografike e trevave shqiptare mbi: veçoritë natyrore të tyre; popullimin e trevave shqiptare; zhvillimin ekonomik; në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjera?
 - b) Çfarë ndryshimesh pësoi harta politike e trevave shqiptare: gjatë antikitetit, mesjetës; që prej Shpalljes së Pavarësisë deri sot?
 - c) Cili është historiku i popullimit të Republikës së Kosovës dhe cilët faktorë kanë ndikuar në të?
 - d) Cila është dinamika e popullsisë së Kosovës dhe cilët faktorë kanë ndikuar në të?
- 3. Ilustro** përmes shembujve:
 - a) disa tradita kulturore autentike shqiptare të trashëguara brez pas brezi;
 - b) disa ndikime social-kulturore të pozitës gjeografike të trevave shqiptare;
 - c) ndikime të pozitës gjeografike të vendbanimit tënd në kushtet natyrore që e karakterizojnë, popullimin dhe natyrën e ekonomisë së tij;

- d) disa prej zonave të mbrojtura në Republikën e Kosovës;
- e) lloje të trashëgimisë kulturore të Kosovës;
- f) llojet e vendbanimeve në Republikën e Kosovës;

4. Vlerëso:

- a) rëndësinë e integritetit evropian të hapësirës shqiptare.
- b) rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë në dukuritë gjeografike, në zhvillimin ekonomik dhe në marrëdhëniet me vendet dhe rajonet e tjerë.
- c) rolin e pozitës gjeografike të Kosovës në: kushtet natyrore; marrëdhëniet me Republikën e Shqipërisë, me trevat e tjera shqiptare jashtë kufirit politik të Republikës së Shqipërisë dhe me vendet e tjera rajonit.
- d) rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Republikës së Kosovës.
- e) rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në Malin e Zi, në Serbi, në Maqedoni dhe në Greqi.

5. Përshkruaj:

- a) veçoritë e përgjithshme të kushteve natyrore të Republikës së Kosovës;
- b) shpërndarjen gjeografike të popullsisë së Kosovës duke evidentuar faktorët që e kanë përcaktuar atë;
- c) përshkruaj nivelin e emigracionit në Kosovë, duke evidentuar faktorët që kanë ndikuar në të;

6. Analizo:

- a) strukturën e popullsisë shqiptare në Republikën e Kosovës;
- b) zhvillimin e sektorit të parë të ekonomisë së Kosovës, duke evidentuar peshën që kanë nëndegët e saj;
- c) veçoritë e sektorit të dytë të ekonomisë në Kosovë dhe shpërndarjen gjeografike të tij;
- d) veçoritë e sektorit të tretë të ekonomisë së Kosovës dhe përhapjen gjeografike të tyre.

7. Plotëso tabelën e mëposhtme.

Përshkruaj me fjalët e tua disa veçori të ekonomisë së Kosovës	Faktorët që mbështesin zhvillimin ekonomik të Kosovës	Faktorët që kanë penguar zhvillimin ekonomik të Kosovës

8. Analizo:

- a) veçoritë natyrore të trevave shqiptare në Serbi; b) në Malin e Zi; c) në Maqedoni; d) në Greqi;
- b) veçoritë e popullimit të vendbanimeve në trevave shqiptare në Serbi; b) në Malin e Zi; c) në Maqedoni; d) në Greqi;
- c) natyrën e zhvillimit ekonomik të trevave shqiptare në Serbi; b) në Malin e Zi; c) në Maqedoni; d) në Greqi;

9. Përshkruaj larinë e peizazheve natyrore të Shqipërisë dhe rendit faktorët e përgjithshëm që kanë ndikuar në këtë drejtim.

10. Evidento:

- a) pozicionin gjeologjik të truallit shqiptar dhe etapat kryesore të formimit të tij.
- b) katet hipsometrike të relievit të Shqipërisë dhe shtrirjen e tyre;
- c) format kryesore të relievit;
- d) elementet e klimës së Shqipërisë.

11. Plotëso tabelën e mëposhtme.

Mineralet					
Lëndët e djegshme		Minerale metalore		Minerale jometalore	
Llojet	Shpërndarja gjeografike	Llojet	Shpërndarja gjeografike	Llojet	Shpërndarja gjeografike

13. Përshkruaj disa veçori kryesore të relievit të Shqipërisë dhe **listo** faktorët që kanë ndikuar në formimin e relievit shqiptar.

14. Analizo faktorët që ndikojnë në formimin e klimës së Shqipërisë.

15. Vlerëso ndikimin e relievit në kushtet e tjera natyrore, në shpërndarjen e popullsisë dhe në natyrën e ekonomisë së Shqipërisë, duke sjellë shembuj nga krahina apo zona ku banoni.

Testim - tremujori 1**Grupi A**

- Përcakto** përbërjen e trevave shqiptare dhe rolin e pozitës gjeografike të tyre. (10 pikë)
- Evidento** veçoritë natyrore të trevave shqiptare në Serbi dhe në Malin e Zi , si dhe natyrën e zhvillimit ekonomik të tyre. (15 pikë)
- Iustro** përmes shembujve: a) ndikime të pozitës gjeografike të vendbanimit tënd në kushtet natyrore që e karakterizojnë, popullimin dhe natyrën e ekonomisë së tij; b) disa prej zonave të mbrojtura në Republikën e Kosovës; (10 pikë)
- Përshkruaj**: shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë së Kosovës. (10 pikë)
- Analizo**: zhvillimin e sektorit të parë të ekonomisë së Kosovës, duke evidentuar peshën që kanë nëndegët e saj. (15 pikë)
- Plotëso** tabelën e mëposhtme. (10 pikë)

Përshkruaj me fjalët e tua disa veçori të ekonomisë së Kosovës	Faktorët që mbështesin zhvillimin ekonomik të Kosovës

8. Përshkruaj larinën e peizazheve natyrore të Shqipërisë dhe **rendit** faktorët e përgjithshëm që kanë ndikuar në këtë drejtim. (10 pikë)

9. Evidento: a) katet hipsometrike të relievit të Shqipërisë dhe shtrirjen e tyre; b) format kryesore të relievit. (10 pikë)

10. Plotëso tabelën e mëposhtme.

(10 pikë)

Lëndët e djegshme	
Llojet	Shpërndarja gjeografike

Suksese!

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikë	0-24	25-38	39-52	53-66	67-80	81-90	91- 100

Grupi B

- 1. Përcakto** ndryshimet që ka pësuar harta politike e trevave shqiptare që prej antikitetit deri sot.

(15 pikë)

- 2. Ilustro** përmes shembujve: a) lloje të trashëgimisë kulturore të Kosovës; b) llojet e vendbanimeve në Republikën e Kosovës.

(10 pikë)

- 3. Përcakto** pozitën gjeografike të Shqipërisë dhe rolin e saj.

(10 pikë)

- 4. Përshkruaj** veçoritë e përgjithshme të popullimit në trevat shqiptare jashtë kufirit të Republikës së Shqipërisë.

(10 pikë)

- 5. Analizo** sektorin e dytë të ekonomisë në Kosovë dhe shpërndarjen gjeografike të degëve të tij.

(15 pikë)

- 6. Plotëso** tabelën e mëposhtme.

(10 pikë)

Përshkruaj me fjalët e tua disa veçori të ekonomisë së Kosovës	Faktorët që kanë penguar zhvillimin ekonomik të Kosovës

- 7. Analizo:** veçoritë natyrore të trevave shqiptare në Maqedoni dhe në Greqi, si dhe natyrën e zhvillimit ekonomik të tyre.

(10 pikë)

- 8. Evidento** elementet e klimës së Shqipërisë.

(10 pikë)

- 9. Plotëso** tabelën e mëposhtme.

(10 pikë)

Minerale jometalore	
Llojet	Shpërndarja gjeografike

Suksese!

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikë	0-24	25-38	39-52	53-66	67-80	81-90	91- 100

Grupi C

1. **Evidento** dinamikën e popullsisë së Kosovës dhe faktorët që kanë ndikuar në të. (10 pikë)
2. **Ilustro** përmes shembujve: a) disa tradita kulturore autentike shqiptare të trashëguara brez pas brezi; b) disa prej zonave të mbrojtura në Republikën e Kosovës. (10 pikë)
3. **Përcakto** rolin e pozitës gjeografike të trevave shqiptare në Malin e Zi, në Serbi, në Maqedoni dhe në Greqi. (15 pikë)
4. **Përshkruaj** dinamikën e popullsisë së Republikës së Kosovës. (10 pikë)
5. **Analizo** zhvillimin e sektorit të tretë të ekonomisë së Kosovës dhe përhapjen gjeografike të degëve të tij. (15 pikë)
6. **Plotëso** tabelën e mëposhtme. (10 pikë)

Përbërja e trevave shqiptare	Veçoritë e popullimit të tyre

7. **Analizo** pozicionin gjeologjik të truallit shqiptar dhe etapat kryesore të formimit të tij (10 pikë)
8. **Evidento** veçoritë e klimës së Shqipërisë dhe faktorët që ndikojnë në formimin e saj. (10 pikë)
9. **Plotëso** tabelën e mëposhtme. (10 pikë)

Minerale jometalore	
Llojet	Shpërndarja gjeografike

Suksese!

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikë	0-24	25-38	39-52	53-66	67-80	81-90	91- 100

Tema 2.5

Hidrografia e Shqipërisë. Detet

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.5 Hidrografia e Shqipërisë. Detet	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Liston faktorët që kanë ndikuar në hidrografinë e vendit tonë.• Përshkruan veçoritë e deteve Adriatik dhe Jon si dhe të bregdetit të secilit prej deteve.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton veçoritë kryesore të deteve që lagin brigjet shqiptare.• Dallon veçoritë e bregdetit të secilit prej deteve.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përcakton në hartën e Shqipërisë detet që lagin brigjet shqiptare dhe evidenton veçoritë dalluese të tyre.• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Paraqit me anë të diagramit të Venit, të përbashkëtat dhe dallimet: midis deteve Adriatik dhe Jon, si dhe midis dy bregdeteve përkatëse.• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Emërton në hartën-skicë të Shqipërisë detet që lagin brigjet shqiptare.• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton mbi veçoritë kryesore të deteve që lagin brigjet shqiptare dhe të bregdeteve të tyre.• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi liston faktorët që ndikojnë në hidrografinë e Shqipërisë• Përcakton në hartë dhe në hartën skicë, detet që lagin brigjet shqiptare;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton tiparet e përgjithshme të deteve dhe të bregdetit shqiptar;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi analizon tiparet e përgjithshme të detit Adriatik dhe detit Jon si dhe të bregdetit të secilit prej tyre;• Paraqit me anë të diagramit të Venit, të përbashkëtat dhe dallimet: midis deteve Adriatik dhe Jon, si dhe midis dy bregdeteve përkatëse;			

<p>Rezultatet e të nxëniet të temës mësimore:</p> <p>Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Përshkruan tiparet dhe veçoritë dalluese të deteve dhe bregdeteve të Shqipërisë. • Përcakton në hartën fiziko-gjeografike dhe emërton në hartën-skicë të Shqipërisë detet që lagin brigjet shqiptare • Nxënësi analizon tiparet e përgjithshme të detit Adriatik dhe detit Jon si dhe të bregdetit të secilit prej tyre; • Paraqit me anë të diagramit të Venit, të përbashkëtat dhe dallimet: midis deteve Adriatik dhe Jon, si dhe midis dy bregdeteve përkatëse; 	<p>Fjalët kyçe: faktorët kryesorë që ndikojnë në hidrografinë e Shqipërisë; Deti Adriatik dhe Deti Jon</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit dinë:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Shqipëria dallohet për rezerva të mëdha ujore në raport me sipërfaqen e saj. b. Hidrografia e pasur paraqitet në formën e deteve, liqeneve, lagunave, lumenjve, përrenjve, burimeve, ujërave nëntokësore etj.
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimimit II.5 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë e vendosur në fillim të mësimimit II.5 në tekst.</p> <p>Diskutojmë: Evidentoni në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë larminë hidrografike të vendit tonë dhe vlerësoni rolin e saj në zhvillimin e ekonomisë.</p> <p>Mësuesi/ja mund të japë edhe disa të dhëna plus në ndihmë të nxënësve.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja trajton së bashku me ta informacionin e ri:</p> <p>Shqipëria ka dalje të gjerë në detin Adriatik dhe në detin Jon. <i>Deti Adriatik</i> është pjesë e detit Mesdhe, me një sipërfaqe prej 132 000km² dhe gjendet midis Gadishullit Apenin në perëndim dhe Gadishullit të Ballkanit në lindje (me një gjerësi mesatare prej 200km). Ai ka një shtrirje gjatësore prej 850 km nga Gjiri i Triestes në veri, deri në Kanalin e Otrantos në jug, me një kripësi mesatare 38%.</p>

	<p><i>Deti Adriatik</i> gjendet në gropën e madhe tektonike midis dy gadishujve dhe në pjesën më të madhe të tij thellësia shkon në 200 m, ndërsa thellësia maksimale e arrin në jug të tij, me 1589m.</p> <p>Ai është bregdet i ulët grumbullues dhe dallohet për plazhe të shumta si : Velipoja, Shëngjini, Durrësi, Divjaka, Vlora etj.</p> <p><i>Deti Jon</i> shtrihet në Kanalin e Otrantos dhe përbën pjesën më të thellë në të detit Mesdhe. Deti Jon dallohet për tejdukshmërinë e lartë të ujërave të tij dhe për kripësi më të madhe se Deti Adriatik (39%). Bregdeti shqiptar i Jonit shtrihet nga Kepi i Gjuhëzës, në gadishullin e Karaburunit, deri në Kepin e Stillos në jug. Bregdeti i Jonit është një bregdet i lartë shkëmbor, me plazhe të vogla, zallore e me thellësi të madhe në brigje si plazhi Dhermiut, Jalës, Himarës , Borshit, Sarandës etj.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit ndërtojnë një kllaster përmes të cilit përmbledhin njohuritë e trajtuara.</p> <p>Në vazhdim punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.6

Liqenet

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.6 Liqenet	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Liston liqenet sipas origjinës;• Lokalizon liqenet në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë të paraqitur në klasë;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Klasifikon liqenet sipas origjinës;• Përshkruan disa prej veçorive të liqeneve;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Lokalizon liqenet në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë të paraqitur në klasë dhe përshkruan disa prej veçorive të tyre;• Krahason liqenet tektoniko-karstike dhe përcakton të përbashkëtat e dallimet midis tyre;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			

5. Kompetenca personale (<i>Nxënësi bën jetë të shëndetshme</i>) <ul style="list-style-type: none"> Ndan mendimet në grup. 	
6. Kompetenca qytetare (<i>Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët</i>) <ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. Diskuton mbi rëndësinë e liqeneve; 	
7. Kompetenca digjitale (<i>Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin</i>) <ul style="list-style-type: none"> Hulumton në burime të ndryshme dhe përgatit një detyrë tematike rreth rëndësisë së liqeneve; Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara). 	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës	
1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përcakton në hartë liqenet e vendit tonë; Klasifikon liqenet sipas origjinës; 	
2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi krahason liqenet tektoniko-karstike dhe përcakton të përbashkëtat e dallimet midis tyre; Hulumton në burime të ndryshme dhe përgatit një detyrë tematike rreth rëndësisë së liqeneve; 	
3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi vlerëson rolin e liqeneve të Shqipërisë; Lokalizon liqenet në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë të paraqitur në klasë dhe përshkruan disa prej veçorive të tyre; Krahason liqenet tektoniko-karstike dhe përcakton të përbashkëtat e dallimet midis tyre; 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Klasifikon liqenet sipas origjinës; Lokalizon liqenet në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë të paraqitur në klasë dhe përshkruan disa prej veçorive të tyre; Krahason liqenet tektoniko-karstike dhe përcakton të përbashkëtat e dallimet midis tyre; Hulumton në burime të ndryshme dhe përgatit një detyrë tematike rreth rëndësisë së liqeneve; 	Fjalët kyçe: llojet e liqeneve dhe rëndësia e tyre, liqenet: tektoniko-karstike, bregdetare, akullnajore, karstike, artificiale.
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: <ol style="list-style-type: none"> Shqipëria dallohet për prani të një numri të lartë të liqeneve; Klasifikimin e liqeneve sipas origjinës së formimit.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimi II.6 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Nxënësit duke u bazuar në rubrikën diskutojmë e vendosur në fillim të mësimi II.6 në tekst, të diskutojnë rreth tyre.

	<p>Diskutojmë rreth:</p> <p>Evidentoni në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë, llojet e liqeneve dhe vendndodhjen e tyre. Përshkruani potencialet ekonomike të liqeneve dhe mënyrën e shfrytëzimit të tyre.</p> <p>Mësuesi/ja mund të japë edhe disa të dhëna plus në ndihmë të nxënësve.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja trajton së bashku me ta informacionin e ri dhe paralelisht plotësohet edhe kllasteri i mëposhtëm:</p> <pre> graph TD A[Liqenet ndahen sipas origjinës së formimit në] --> B[Bregdetare] A --> C[Akullnajore] A --> D[Tektoniko-karstike] A --> E[Karstike] A --> F[Artificiale] </pre> <p>Liqenet me siperfaqe me te madhe janë ato me origjinë tektoniko karstike.</p> <p><i>Liqeni i Shkodrës</i> është liqeni më i madh në Gadishullin e Ballkanit. Tabani i tij është gëlqeror dhe ushqehet nga reshjet e shiut e ujërat nëntokësore. Në këtë liqen derdhet Moraça dhe buron Buna. Liqeni dallohet për luhatje të mëdha të nivelit të ujërave, tejdukshmërinë e ulët, mineralizimin mesatar dhe për temperaturën e ujërave që luhatet midis vlerave 6,8^o-25,9^oC. Ai dallohet gjithashtu për llojet e ndryshme të peshqve (sidomos për krapin dhe gjucën) dhe si rezervat i njohur i shpendëve. Liqeni i Shkodrës është shpallur Rezervat Natyrori Menaxhuar. Është liqeni më i thellë në Gadishullin e Ballkanit. Ai është formuar në të njëjtën kohë me grabene të tjera juglindore të Shqipërisë, por në dallim me to , është ripërtëritë me një amplitudë më të madhe. Nga liqeni i Ohrit buron Drini i Zi, ndërkohë që ai furnizohet në rrugë nëntokësore nga ujërat e Liqenit të Prespës (pasi Prespa e Madhe ndodhet 157 m mbi nivelin e tij) dhe të masivit karstik të Malit të Thatë...</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të plotësojnë informacionin për llojet e tjera të liqeneve..</p> <p>Më pas nxënësit analizojnë ushtrimin 2 në rubrikën “Radha jote”, duke plotësuar diagramin e Venit me tiparet e përbashkëta dhe veçoritë dalluese midis tre liqeneve që ndodhen në vendin tonë.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.7

Lumenjtë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.7 Lumenjtë	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Liston lumenjtë kryesorë të vendit tone dhe i klasifikon ata sipas deteve në të cilët derdhen;• Lokalizon lumenjtë kryesorë të vendit në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë të paraqitur në klasë;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton veçoritë kryesore të lumenjve të vendit tonë.• Vlerëson rëndësinë që kanë lumenjtë për zhvillimin ekonomik të vendit dhe për natyrën e vendit tone.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon veçoritë kryesore të lumenjve sipas deteve në të cilët derdhen;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.• Hulumton mbi: dëmet e shkaktuara nga përmytjet e tyre të vazhdueshme në zonat përreth dhe faktorët që kanë ndikuar në këto përmytje, si dhe mbi rrugët apo masat që duhen marrë për zgjidhjen e kësaj problematike.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi liston lumenjtë sipas deteve në të cilët derdhen;• Evidenton veçoritë kryesore të lumenjve të vendit tonë.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi hulumton mbi: rëndësinë që kanë lumenjtë për zhvillimin ekonomik të vendit; dëmet e shkaktuara nga përmytjet e tyre të vazhdueshme në zonat përreth dhe faktorët që kanë ndikuar në këto përmytje; rrugët apo masat që duhen marrë për zgjidhjen e kësaj problematike.			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi klasifikon lumenjtë sipas deteve në të cilët derdhen dhe analizon veçoritë kryesore të lumenjve të vendit tonë.			

<p>Rezultatet e të nxënit të temës mësimore:</p> <p>Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasifikon lumenjtë sipas deteve në të cilët derdhen; • Evidenton veçoritë kryesore të lumenjve të vendit tonë. • Hulumton mbi: a) rëndësinë që kanë lumenjtë për zhvillimin ekonomik të vendit; b) dëmet e shkaktuara nga përmytjet e tyre të vazhdueshme në zonat përreth dhe faktorët që kanë ndikuar në këto përmytje; c) rrugët apo masat që duhen marrë për zgjidhjen e kësaj problematike. 	<p>Fjalët kyçe: veçoritë kryesore të lumenjve të vendit tone, lumenjtë kryesorë që derdhen në Detin Adriatik dhe në Detin Jon</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit dinë:</p> <ol style="list-style-type: none"> Shqipëria dallohet për rezerva të mëdha ujore në raport me sipërfaqen e saj; Lumenjtë e vendit tone kanë potenciale të mëdha hidrike, por kanë sjellë edhe një sërë problematikash me përmytje të here pas hershme (kryesisht për shkak të keqmenaxhimit dhe të ndërhyrjeve në shtretërit e tyre).

<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit II.7 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë e vendosur në fillim të mësimit II.7 në tekst, të diskutojnë rreth tyre.</p> <p>Diskutojmë: Evidentoni rrjetin lumor në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë dhe vlerësoni rolin e rezervave hidrike në zhvillimin ekonomik të saj. Identifikoni disa masa që sigurojnë menaxhimin e kujdesshëm dhe të qëndrueshëm të rezervave hidrike të vendit tonë.</p> <p>Mësuesi/ja mund të japë edhe disa të dhëna plus në ndihmë të nxënësve.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4</p> <p>Mësuesja evidenton disa veçori kryesore të lumenjve: Territori i Republikës së Shqipërisë përshkohet pothuajse në të gjithë sipërfaqen e tij nga një rrjet i dendur lumenjsh, të cilët derdhen në detet Adriatik dhe Jon. Ata kanë një regjim mesdhetar të prurjeve, ku sasia më e madhe e tyre regjistrohet në gjysmën e ftohtë të vitit, ndërsa sasia më e vogël gjatë periudhës së nxehtë. Lumenjtë e vendit tonë dallohen për vlera të larta të koeficientit të rrjedhjes (64% e sasisë së ujit të reshjeve hyn në rrjedhje). Kjo vlerë e lartë është e lidhur me regjimin mesdhetar të reshjeve, me përhapjen e madhe të formacioneve të përshkueshme (gëlqerore) dhe me pjerrësinë e relievit. Buna dhe Drini janë lumenjtë me prurjet më të mëdha. Shumica e lumenjve të vendit tonë ka karakter malor, çka bën që të dallojnë për forcën e tyre të madhe erozive. Në rrjedhat e sipërme dhe në ato të mesme, lumenjtë ndjekin paralelisht drejtimin e strukturave malore dhe në mjaft raste i presin tërthor këto struktura duke formuar gryka e kanione. Ndërkohë, në rrjedhat e poshtme ata kanë rrjedhje ujore më të qetë dhe depozitojnë sedimentet që gërryejnë në rrjedhat e sipërme dhe në ato të mesme të luginës, duke gjarpëruar deri në grykëderdhje</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të shohin hartën e figurës 3 e tabelën 4 dhe trajton së bashku me ta informacionin e ri bi lumenjtë kryesorë:</p>
---	--

	Adriatik	Drini	(Gjatësia 285 km) (Prurja mesatare 352 m ³ /sek)	Drini i Zi	149 km	118 m ³ /sek
				Drini i Bardhë	134 km	68.8 m ³ /sek
		Buna			44 km	320 m ³ /sek (në dalje të liqenit)
		Shkumbini			181 km	61.5 m ³ /sek
		Mati			144 km	103 m ³ /sek
		Semani	(Gjatësia 281 km) (Prurja mes 95.7 m ³ /sek)	Osumi	161 km	32.5 m ³ /sek
				Devolli	196 km	49.5 m ³ /sek
		Vjosa			272 km	195 m ³ /sek
		Erzeni			108 km	18.1 m ³ /sek
	Jon	Pavlo			50 km	7.2 m ³ /sek
		Bistrica			32 km	23.9 m ³ /sek
		Kalasa			33 km (nga burimi deri në Bistricë)	7.4 m ³ /sek

Drini Zi buron nga Liqeni i Ohrit dhe pasi përshkon një rrugë me ngushtime midis maleve, merr disa degë të tjera lumore, futet në Republikën e Shqipërisë (në Miresht-Bulqizë) dhe rrjedh nëpër një territor të gjerë. Në vazhdim, shtrati i tij ngushtohet e zgjerohet herë pas here, derisa derdhet në Liqenin e Kukësit. Atje bashkohet me Drinin e Bardhë dhe formon lumin Drin, i cili kthehet në një varg liqenesh artificiale. Lumenjtë të tjerë që derdhen në detin Adriatik janë: Buna, Shkumbini, Mati, Devolli etj...

Hapi III: Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup

Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3.

Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Punë praktike Nr. 4

Tema: Rrjeti hidrografik i Shqipërisë. Ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve të prurjeve mesatare të lumenjve kryesore të saj

Rezultatet e të nxënit

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- Interpreton në hartë shpërndarjen e rrjetit hidrografik të Republikës së Shqipërisë.
- Vlerëson ndikimin e lumenjve në kushtet natyrore të vendit dhe potencialet ekonomike të tyre;
- Identifikon masa që sigurojnë menaxhimin e qëndrueshëm të pasurive hidrike.
- Hulumton veçoritë e lumenjve kryesorë të vendit
- Ndërton dhe interpreton grafikët e prurjeve mesatare të disa prej lumenjve kryesorë të vendit tonë. Diskuton mbi faktorët që ndikojnë në regjimin hidrologjik të tyre.
- Respekton përpjekjet personale dhe ato në grup.
- Vlerëson pikëpamjet e të tjerëve.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike:

45 minuta; në klasë.

Materialet burimore:

teksti mësimor, materiale teorike e harta të siguruar nga interneti apo enciklopedi të ndryshme, të dhëna dhe grafikë mbi regjimin hidrologjik të lumenjve kryesorë të Shqipërisë, si dhe materiale të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës:

harta-skicë, atlas i gjeografik, harta fiziko-gjeografike e Shqipërisë, teksti mësimor, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret:

punë individuale (ngjyrosje dhe emërtim i hartës-skicë, ndërtim grafikësh, analizë dhe sintezë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim idesh).

Puna përgatitore:

Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor mbi:

- Veçoritë kryesore të rrjetit hidrografik në Shqipëri;
- Shpërndarjen gjeografike të tij;

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike

- Lokalizoni dhe emërtoni në hartë lumenjtë kryesorë të Republikës së Shqipërisë.
- Bazuar në hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë, paraqitur në klasë, përshkruani veçoritë kryesore të tyre dhe kushtet natyrore që karakterizojnë zonat nëpër të cilat rrugëtojnë këto rrjedha lumore.
- Ndërtoni grafikët e prurjeve mesatare të disa prej lumenjve kryesorë të vendit tonë (me të dhënat e paraqitura në tekst ose me të dhëna të siguruar nga burime të tjera).
- Interpretoni grafikët e prurjeve mesatare të disa prej lumenjve kryesorë të vendit tonë. Evidentoni vlerat maksimale dhe minimale të prurjeve. Bazuar mbi këto vlera, krahasoni midis tyre lumenjtë. Diskutoni mbi faktorët që ndikojnë në regjimin hidrologjik të secilit prej tyre.
- Vlerësoni ndikimin e lumenjve në kushtet natyrore të vendit dhe potencialet ekonomike të tyre;
- Identifikoni raste të daljeve të lumenjve nga shtretërit (përmytje) e tyre;
- Evidentoni masa që sigurojnë menaxhimin e qëndrueshëm të pasurive hidrike;

Prurjet mesatare shumëvjeçare të lumenjve (në m³/sek)

Lumenjtë	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Drini	374	282	329	546	453	215	189	94	124	286	614	661
Mati	123	112	179	146	76	22	20	7	10	35	109	161
Semani	89	248	311	177	121	40	12	12	27	14	35	61
Shkumbini	51	127	161	120	100	40	15	11	23	11	18	49
Vjosa	237	453	447	215	236	70	27	32	35	24	59	164

Tema 2.8

Ujërat nëntokësorë dhe burimet

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika II. Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.8 Ujërat nëntokësorë dhe burimet	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përkufizon konceptin: ujëra nëntokësorë; burime• Liston disa lloje të tyre;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Dallon disa veçori kryesore të ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tone.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon faktorët që ndikojnë në formimin e ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tonë.• Evidenton disa veçori kryesore të ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tone.• Vlerëson rëndësinë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumto, përgatit dhe paraqit në klasë fletëpalosje/poster ose një album që evidenton veçoritë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve, rëndësinë e përdorimit, si dhe vlerat e tyre.• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton disa veçori kryesore të ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tone.• Evidenton faktorët kryesorë që ndikojnë në formimin e ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tonë.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rëndësinë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve.			

3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon faktorët që ndikojnë në formimin e ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tonë. Hulumton, përgatit dhe paraqit në klasë fletëpalosje/poster ose një album që evidenton veçoritë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve, rëndësinë e përdorimit, si dhe vlerat e tyre. 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Analizon faktorët që ndikojnë në formimin e ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tonë. Evidenton disa veçori kryesore të ujërave nëntokësore dhe burimeve në vendin tone. Vlerëson rëndësinë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve. Hulumton, përgatit dhe paraqit në klasë fletëpalosje/poster ose një album që evidenton veçoritë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve, rëndësinë e përdorimit, si dhe vlerat e tyre. 	Fjalët kyçe: faktorët që ndikojnë në formimin e ujërave nëntokësore dhe burimeve, llojet e ujërave nëntokësore dhe burimet.
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: <ol style="list-style-type: none"> Shqipëria dallohet për rezerva të mëdha ujore në raport me sipërfaqen e saj; Vendit ynë ka potenciale të mëdha ujërash nëntokësore dhe burimesh.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit II.8 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë e vendosur në fillim të mësimit II.8 në tekst, të diskutojnë rreth tyre. Diskutojmë: Kujtoni se çfarë keni mësuar në Gjeografinë 7 për burimet dhe rëndësinë e tyre. Sillni shembuj të përdorimit të ujërave nëntokësore dhe të burimeve në vendin tone. Mësuesi/ja mund të japë edhe disa të dhëna plus në ndihmë të nxënësve. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndëtojnë me përgjigjet e tyre ... Mësuesi/ja evidenton faktorët kryesorë që ndikojnë në formimin e ujërave nëntokësore dhe burimeve: Shfrytëzimi i ujërave nëntokësore është ende i vogël krahasuar me rezervat e tyre.

	<p>Prania e rezervave të mëdha të ujërave nëntokësore është e lidhur kryesisht me kushtet klimatike të favorshme, larminë e ndërtimit gjeologjik, format e relievit dhe me mbulesën e dendur të bimësisë. <i>Kushtet klimatike</i> ndikojnë në rezervat e ujërave tokësore me sasinë e reshjeve atmosferike dhe me temperaturën. Reshjet e bollshme janë burimi kryesor i ujërave nëntokësore, pasi rreth 30% e tyre depërton në tokë. Regjimi i çrregullt dhe luhatja e nivelit të ujërave nëntokësore pasqyrojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë regjimin e reshjeve atmosferike të një zone të caktuar. Një rol kryesor në ujërat nëntokësore kanë edhe temperaturat e ajrit, sepse ato përcaktojnë sasinë e avullimit, i cili ndikon në mënyrë të drejtpërdrejtë në nivelin e tyre. <i>Ndërtimi gjeologjik</i> ndikon në ujërat nëntokësore nëpërmjet përbërjeve gjeologjike të shtresave dhe strukturave shkëmbore. Kështu, shkëmbinjtë karbonatikë duke qenë të përshkueshëm, ndikojnë në depërtimin e ujërave nga njëra shtresë te tjetra, ndërsa argjilorët luajnë rolin e shtresave ujëmbajtëse, pasi janë të papërshkueshëm. Ndër strukturat shkëmbore që përbëjnë truallin, ato sinklinale grumbullojnë më shumë ujë sesa llojet e tjera. Një ndikim të rëndësishëm në ujërat nëntokësore ka edhe <i>relievi</i>, me formën dhe pjerrësinë e tij. Mundësi më të mëdha për depërtimin e ujërave në brendësi krijojnë terrenet e sheshta (sidomos kur sipërfaqet e tyre janë të karstifikuara), ndërsa në shpatet e pjerrëta, për shkak të shpejtësisë së madhe të lëvizjes së ujërave (sidomos të reshjeve), sasia e ujit që depërton në thellësi pakësohet. <i>Mbulesa e dendur bimë</i> është një tjetër faktor me ndikim të drejtpërdrejtë në regjimin e ujërave nëntokësore.</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit që pasi të njihen me informacionin që ofron teksti mbi ujërat nëntokësorë dhe burimet, të diskutojnë mbi to duke sjellë edhe shembuj...</p> <p>Hapi III: Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3 dhe 4.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.9

Tokat

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.9 Tokat	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përcakton llojet e tokave kryesore në truallin shqiptar;• Përshkruan tiparet më të përgjithshme të tokave;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rëndësinë e larmisë së tokave në vendin tonë;• Analizon faktorët që ndikojnë në formimin e tokave;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.• Evidenton tiparet kryesore të tokave zonale dhe azonale.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.• Sjell shembuj të rëndësishëm që ka larmia e tokave			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi tiparet më të përgjithshme të tokave në truallin shqiptar.			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi liston faktorët që ndikojnë në formimin e tokave• përshkruan tiparet më të përgjithshme të tokave;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi vlerëson rëndësinë e larmisë së tokave në vendin tonë;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton llojet e tokave;• vlerëson faktorët që kanë ndikuar në degradimin e tokave dhe sjell shembuj të tokave të degraduara në zona të caktuara dhe jep disa propozime për përmirësimin e situatës.			
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:		Fjalët kyçe: faktorët e formimit të tokave; tokat zonale dhe jozonale; faktorët që kanë ndikuar në degradimin e tokave	
<ul style="list-style-type: none">• evidenton faktorët që kanë ndikuar në formimin e tokave;• përshkruan tiparet më të përgjithshme të tokave zonale dhe azonale;• vlerëson faktorët që kanë ndikuar në degradimin e tokave.			

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: a. trualli i vendit tonë përbehet nga toka të shumëllojshme, formimi i të cilave lidhet me pozitën gjeografike dhe ndërtimin gjeologjik, klimën , bimësinë, veprimtarinë njerëzore....
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.9 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor figurat dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.9 në tekst - Diskutojmë: Kujtoni se çfarë keni mësuar në Gjeografinë 7 rreth faktorëve që ndikojnë në formimin e tokave (dherave). Evidentoni llojet e tokave që gjenden në vendbanimin tuaj dhe mënyrën e përdorimit të tyre. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë.... Së bashku me nxënësit mësuesi/ja saktëson përgjigjen e duhur...</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesi/ja fton nxënësit të bëjnë lexim të strukturuar të njohurive që ofron tema mësimore në tekst. Në vazhdim së bashku me nxënësit trajtohen: faktorët që ndikojnë në formimin e tokave, larminë e tokave dhe faktorët që ndikojnë në degradimin e tyre. Gjatë trajtimit ndërtohet dhe plotësohet edhe një kllaster përmbledhës. Faktorët që ndikojnë në formimin e tokave: Klima ndikon në formimin e llojeve të ndryshme të tokave dhe në shpërndarjen gjeografike të tyre. Nëpërmjet temperaturës dhe reshjeve, ajo përcakton proceset biologjike, fizike dhe kimike që zhvillohen në toka. Relievi ndikon me anë të lartësisë, pjerrësisë së shpateve dhe ekspozimit. Me rritjen e lartësisë së relievit, tokat marrin veçori të dallueshme nga njëra-tjetra, për shkak të formimit të tyre në kushte të ndryshme temperature, lagështie dhe reshjesh. Pjerrësia e shpateve ndikon në sasinë e ujit që qëndron në toka, ndërsa ekspozimi përcakton zhvillimin e proceseve të ndryshme fizike e kimike në tokat e shpateve. Bota e gjallë (mikrogjallesat dhe bimët) është një faktor i rëndësishëm që përcakton shpërndarjen, përmbajtjen e humusit dhe shkrihtësinë e tokave. Gjatë formimit, tokat krijojnë veçoritë e tyre si pasojë e procesit të shkëmbimit të lëndëve dhe energjisë midis tyre dhe botës së gjallë. Përbërja gjeologjike e shkëmbinjve merr përcaktues përbërjen mineralogjike, shkrihtësinë dhe rezistencën që shfaqin ndaj erozionit tokat e formuara mbi ta. Një ndikim të drejtpërdrejtë në toka ka edhe veprimtaria njerëzore, nëpërmjet: sistemimit të kullimit e ujitjes, plehërimit të tokave, mbjelljes së bimësisë, ndërtimeve të ngritura si pa një plan-studimi etj.</p>

	<p>Në vazhdim mësuesja fton nxënësit të shohin hartën fiziko-gjeografike të RSH dhe të diskutojnë rreth llojeve të tokave të vendin tonë.</p> <p><i>Tokat e hirta kafe</i> shtrihen kryesisht në terrenet fushore e kodrinore të pjesës perëndimore të Shqipërisë, deri në 600m lartësi. Ato formohen mbi shkëmbinj sedimentarë, në kushtet e klimës dhe të bimësisë së shkurreve mesdhetare. Tokat e hirta kafe janë porozë, përmbajnë 3% dhe janë të pasura me kalium. Trashësia e tyre shkon në 1,5 m.</p> <p><i>Tokat e kafenjta</i> shtrihen kryesisht në terrenet kodrinoro-malore (nga 600-1000 m lartësi). Ato formohen në kushtet e klimës mesdhetare malore e të bimësisë së dushqeve dhe mbi shkëmbinj sedimentarë e magmatikë. Këto toka kanë trashësi deri në 1,4 m, përmbajnë rreth 5% humus dhe janë mjaft të përshtatshme për kultivimin e lajthisë dhe të gështenjës.</p> <p><i>Tokat e murrme pyjore</i> shtrihen kryesisht në lartësitë 1000-1700 m mbi nivelin e detit dhe kanë një trashësi që shkon deri në 1,2m . Ato formohen mbi shkëmbinj sedimentarë e magmatikë, në kushtet e klimës mesdhetare malore dhe të pyjeve (kryesisht të ahut). Këto toka janë të përshtatshme për kultivimin e patates dhe të drurëve frutorë.</p> <p><i>Tokat livadhore malore</i> gjenden në të gjitha zonat malore të vendit, në lartësitë mbi 1700 m mbi nivelin e detit. Ato formohen mbi shkëmbinj sedimentarë e magmatikë, në kushtet e klimës malore dhe të bimësisë barishtore. Këto toka dallojnë për përqindjen e lartë të humusit (deri në 20%) dhe për trashësinë e tyre, që shkon deri në 90 cm.</p> <p><i>Tokat aluvionale</i> gjenden pranë luginave lumore dhe formohen prej depozitimeve lumore (aluvioneve). Ato janë të pasura me karbonate kalciumi, kanë përqindje të lartë lagështie dhe janë të varfra në humus.</p> <p><i>Tokat e kripura</i> gjenden në disa zona bregdetare në perëndim dhe mbi depozitimet liqenore. Për shkak të kripës që depozitojnë nëntokësore pranë sipërfaqes së tyre, këto toka nuk janë produktive. Kullimi dhe ujitja e tyre me kriter mundëson kultivimin e kulturave bujqësore.</p>
	<p>Në vazhdim nxënësit përshkruajnë/diskutojnë faktorët që ndikojnë në degradimin e tokave në vendin tonë... Ilustrojnë me shembuj.</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.10

Bota bimore dhe shtazore në vendin tonë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.10 Bota bimore dhe shtazore në Shqipëri	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja <ul style="list-style-type: none">Përshkruan veçorit[dhe llojet e florës dhe të faunës së vendit tonë;Evidenton faktorët që ndikojnë në larminë e botës së gjallë në vendin tonë.		Fjalët kyçe: larmia e florës dhe e faunës në vendin tone, bimësia, bota shtazore	
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi		Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetari, histori, TIK	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u> <ul style="list-style-type: none">Shpreh mendimin e vet mbi llojet e veçanta të botës bimore dhe shtazore;Dëgjon me vëmendje prezantimin dhe komentet e bëra nga të tjerët rreth botës bimore dhe shtazore;Përshkruan veçorive të botës bimore, botës shtazore dhe faunës ujore.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u> <ul style="list-style-type: none">Jep shembuj të ngjashëm ilustrues mbi veçoritë e botës bimore dhe shtazore, bazuar në ato që paraqiten si modele në libër.Shpjegon pse përbërja gjeologjike ndikon në larminë e botës bimore.Vlerëson dhe argumenton rëndësinë e veprimtarisë njerëzore mbi botën e gjallë.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u> <ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.Dallon dhe analizon llojet e ndryshme të botës së gjallë.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u> <ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.Identifikon faktorët që ndikojnë në larminë e botës së gjallë.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u> <ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u> <ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së diskutimit të grupit shoqëror, si p.sh rreth rëndësisë së mbrojtjes së diversitetit të botës së gjallë.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u> <ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi botën bimore dhe shtazore.			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u> <ul style="list-style-type: none">Nxënësi përcakton faktorët që ndikojnë në larminë e botës së gjallë në vendin tonë, duke analizuar shembuj.			

<p>2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</p> <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi hulumton, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht mbi llojet e botës bimore dhe shtazore. <p>3. Marrja e vendimeve</p> <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon llojet e florës dhe faunës në vendin tone Veçon rëndësinë e veprimtarisë njerëzore mbi botën e gjallë në vendin tonë. 	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit kanë njohuri:</p> <ol style="list-style-type: none"> Llojet e botës së gjallë në gjerësinë gjeografike ku ndodhet vendi ynë (nga klasa e 6-8). Republika e Shqipërisë dallohet për diversitetin dhe origjinalitetin e botës së gjallë. Shembuj të ndryshëm të botës së gjallë.
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.10.</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>- Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.10 në tekst: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra në burime të ndryshme, përshkruani veçoritë kryesore të florës dhe faunës së Shqipërisë. Evidentoni disa lloje të specieve endemike që rriten në vendin tonë.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë, përcaktojnë,....</p> <p>Mësuesi/ja vazhdon: Republika e Shqipërisë dallohet për diversitetin dhe origjinalitetin e botës së gjallë. Tiparet e sotme, ajo i ka marrë në fund të neogjenit. Një karakteristikë tjetër e botës së gjallë, që rritet në vendin tonë, është prania e madhe e specieve endemike dhe e atyre gjysmë endemike. Të gjitha këto veçori kushtëzohen nga pozita gjeografike e Shqipërisë, përbërja gjeologjike e truallit të saj, larmia e relievit, e klimës, e hidrografisë, e tokave, si dhe nga ndikimi human.</p> <p>- Mësuesja u drejtohet nxënësve me pyetjen që nxit brainstorming-un: Çfarë dini për secilin prej specieve endemike? Jepni nga një shembull.</p> <p>- Mësuesi/ja saktëson përgjigjet...</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesi/ja vazhdon: Për shkak të pozitës gjeografike të vendit tonë, bota bimore dhe ajo shtazore që rriten në territorin e tij, karakterizohen nga tipare mesdhetare, ballkanike dhe të Evropës Qendrore. <i>Përbërja gjeologjike</i> e truallit përcakton llojin e tokave, e për rrjedhojë, edhe veçoritë e botës së gjallë që rritet në to. <i>Relievi</i> ndikon me anë të lartësisë dhe ekspozimit. Me rritjen e lartësisë së relievit, <i>ndryshimi i elementeve klimatike</i> përcakton katëzimin e botës së gjallë. Shkallët e ndryshme të ekspozimit ndaj <i>rrezatimit diellor, erës dhe reshjeve</i>, përcaktojnë llojet e botës së gjallë (p.sh., specie që duan ose jo diell, lagështirë etj.). <i>Klima dhe hidrografia</i> në dy faktorë të tjerë që ndikojnë në shumëllojshmërinë e botës bimore dhe asaj shtazore..</p>

	<p>- Mësuesja u drejtohet nxënësve: Sillni shembuj të ngjashëm....</p> <p>- Gjatë përgjigjeve të nxënësvemësuesja i fton ata të përshkruajnë edhe figurat e tekstit.</p> <p>Mësuesi/ja vazhdon: Bota shtazore e pasur e vendit tone është e pranishme si në mjediset tokësore, ashtu edhe në ato ujore.</p> <p><i>Fauna tokësore:</i> Bota shtazore që rritet në mjediset tokësore të vendit tonë është e ngjashme me atë të Evropës Mesdhetare. Ajo gjendet në të gjitha format e relievit dhe është përshtatur mire me brezat e bimësisë dhe me kushtet e tyre klimatike. Në mjediset të ndryshme tokësore bota shtazore paraqet specifika të veta, të cilat e bëjnë atë të dallueshme nga një mjedis në tjetrin.</p> <p>Mësuesi/ja orienton nxënësit të shohin informacionin e tekstit duke vëzhguar figurat dhe u kërkon nxënësve të përcaktojnë llojet e faunës ujore. Në vazhdim i fton ata të paraqesin shembuj.</p> <p>Vendi ynë dallohet gjithashtu për faunën e pasur ujore, e cila ndeshet në tri forma: fauna e ujërave të kripura, fauna e lagunave bregdetare, fauna e ujërave të ëmbla.</p> <p>•Në faunën e ujërave të kripura, e cila është fauna më e pasur ujore, bëjnë pjesë disa lloje molusqesh, karkalecash e breshkash, si dhe sardelja, kocja, levreku, barbuni, ngjala etj. Në raste të rralla, në kushtet e rritjes së temperaturës së ujërave, në thellësi jo shumë të mëdha janë vënë re peshkaqenë apo tufa delfinësh. Pjesë e kësaj faune janë edhe disa lloje pulëbardhash, si dhe dallëndyshja e detit.</p> <p>•Në faunën e lagunave bregdetare ndeshen: pelikani, fazani, rosa, mjellma etj. Në këtë mjedis jetojnë edhe specie endemike, ndër të cilat dallohet pelikani kaçurrel i Lagunës së Karavastasë.</p> <p>•Fauna e ujërave të ëmbla (liqene, lumenj) përfaqësohet me lloje të ndryshme peshqish, zvarranikësh (breshka, gjarpërinj) dhe amfibësh (brekosa). Ajo është më e pasur dhe e shumëllojshme në liqene sesa në lumenj. Peshqit më tipikë të këtyre ujërave janë krapit, korani, ballëgjeri, trofta etj.</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Në vazhdim, nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 2 dhe 3 të tekstit, në rubrikën “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 4.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.11

Trashëgimia natyrore e vendit tonë. Problematikat mjedisore

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.11 Trashëgimia natyrore e vendit tonë. Problematikat mjedisore	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan tiparet më të përgjithshme të trashëgimisë natyrore të vendit tonë;• Evidenton problemet kryesore të mjedisit në Shqipëri.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rëndësinë e trashëgimisë natyrore në vendin tonë;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.• Argumenton rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe rolin e saj në zhvillimin në zhvillimin e turizmit;• Analizon kategoritë e zonave të mbrojtura në Shqipëri dhe evidenton përmes shembujve disa nga problematikat me të cilat përballen ato;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.• Sjell shembuj të problematikave kryesore mjedisore në Shqipëri dhe jep disa zgjidhje për përmirësimin e situatës.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi menaxhimin e trashëgimisë natyrore në vendin tonë.			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
<u>1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi përshkruan tiparet më të përgjithshme të trashëgimisë natyrore të vendit tonë;• Evidenton problemet kryesore të mjedisit në Shqipëri.			
<u>2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi vlerëson rëndësinë e trashëgimisë natyrore në vendin tonë;• Nxënësi vlerëson gjendjen e mjedisit në Shqipëri dhe paraqet disa nga problematikat kryesore.			
<u>3. Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Argumenton rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe rolin e saj në zhvillimin në zhvillimin e turizmit.			

Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> • Përshkruan tiparet më të përgjithshme të trashëgimisë natyrore dhe llojet e tyre në vendit tonë; • Evidenton problemet kryesore të mjedisit në Shqipëri. 	Fjalët kyçe: trashëgimia natyrore, kategoritë e zonave të mbrojtura, gjendja e sotme e zonave të mbrojtura, disa probleme mjedisore në Shqipëri
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: a. trashëgimisë natyrore të vendit tonë dhe disa prej problematikave kryesore mjedisore.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.11 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.11 në tekst - Diskutojmë: Evidentoni disa prej zonave të mbrojtura në vendin tonë dhe vlerësoni rolin e tyre në zhvillimin e turizmit. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në mënyrë të strukturuar në tekst mbi: -trashëgiminë natyrore -zonat e mbrojtura -problemet mjedisore Në vazhdim së bashku me ta trajton: Pozicioni gjeografik i favorshëm, ndërtimi gjeologjik i larmishëm, rezervat e mëdha minerare e ujore, shumëllojshmëria e tokave, larmia e relievit dhe e klimës, përbëjnë një mozaik vlerash të mjedisit fizik dhe atij jetësor në Shqipëri. Kjo tërësi vlerash quhet trashëgimi natyrore. Mësuesi/ja fton nxënësit të referohen tabelës së zonave të mbrojtura në vendin tonë dhe të përcaktojnë kategoritë e zonave të mbrojtura që ndodhen në vendin tonë.. Kategorizimi i Zonave të Mbrojtura është bërë në Asamblenë e Përgjithshme të Unionit Botëror për Ruajtjen e Natyrës (ang. IUCN), në vitin 1994. Zonat e mbrojtura janë klasifikuar në 6 kategori.</p>

	<i>Kategoritë e zonës së mbrojtur</i>	<i>Bëjnë pjesë</i>
<i>I</i>	<i>Rezervë strikte natyrore</i>	<i>4 rezervate të tilla: Laguna e Karavastasë, Lugina e Gashit, Kardhiqi dhe Rrajca.</i>
<i>II</i>	<i>Park Kombëtar</i>	<i>13 parqe kombëtare: mali i Dajtit, Thethi, Lura, Pisha e Divjakës, Llogaraja, Bredhi i Drenovës, mali i Tomorit, Lugina e Valbonës, Bredhi i Hotovës, Qafështama, Zall-Gjocaji, Prespa, Butrinti.</i>
<i>III</i>	<i>Monument Natyror</i>	<i>Rreth 750 monumente natyrore, ndër të cilët dallohen: Bredhi i Sotirës, Syri i Kaltër, Vlashaj, Zheji etj. Numrin më të madh të këtyre monumenteve e ka Vlora (51) dhe atë më të vogël, Fieri (5).</i>
<i>V</i>	<i>Rezervate natyrore të menaxhuara</i>	<i>25 rezervate natyrore të menaxhuara, ndër të cilat dallohen rezervatet e: Rrushkullit, Pishë-Poros, Velipojë, Kune-Vainit, Maliqit, Patok-Fushëkuqe-Negelit, Karaburunit, Cangonjit, Bërzanës, Levanit, Qafëmollë-Derjes, Ballollit, Qafë-Bushit, Bogovës, Krastafillakut etj.</i>
<i>V</i>	<i>Peizazh i mbrojtur</i>	<i>6 zona të tilla: Biza, Bërdheti, Nikolica etj.</i>
<i>I</i>	<i>Zonë e mbrojtur e burimeve të menaxhuara</i>	<i>4 zona: Luzni-Bulaci, Piskal-Shqeri, Bjeshka e Oroshit dhe Guri i Nikës.</i>

Në vazhdim do të trajtohen problemet mjedisore...

Pavarësisht punës së vazhdueshme për ruajtjen dhe zgjerimin e sipërfaqeve të tyre, në zonat e mbrojtura ndeshen ende probleme. Kështu, për disa prej tyre del si domosdoshmëri rishikimi i statusit të mbrojtjes, në varësi të vlerave që kanë dhe të atyre që mund të merren në ruajtje. Për zonat bregdetare, të cilat kanë përparësi zhvillimin e turizmit, del në plan të pare administrimi i drejtë i tyre dhe ruajtja e shumëllojshmërisë biologjike që i karakterizon. Disa prej këtyre zonave përballen me ndërtime private në sipërfaqet e tyre, të cilat bëhen kryesisht për qëllime turizmi. Kështu, ndërhyrje dhe dëmtime janë vënë re në Parkun Kombëtar të Lurës, në atë Qafë-Shtamës, në Bredhin e Hotovës, në rezervatet e gjuetisë Kune-Vain, në Rrushkull, Pishë-Poro, Levan, Maliq, Cangonj etj.

Zhvillimi ekonomik dhe ndryshimet demografike në Shqipëri kanë vënë përballë sfidave të mëdha raportin midis shoqërisë dhe mjedisit. Problemet mjedisore të dhjetë vjeçarëve të fundit kanë nxjerrë në plan të pare nevojën e përdorimit racional dhe të qëndrueshëm të burimeve natyrore, sidomos të atyre të papërtëritshme, dhe të gjetjes së rrugëve të duhura për të zbutur dhe minimizuar dëmet ndaj mjedisit. Ndër problemet kryesore të mjedisit në Shqipëri janë: ndotja e ajrit, ndotja e ujërave dhe e tokave, si dhe ajo akustike.

Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup

Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 4 dhe 5.

Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Orë Diskutimi

Tema: Problemet mjedisore në Shqipëri dhe rrugët e mundësitë e zgjidhjeve të qëndrueshme të tyre

Rezultatet e të nxënës

Në përfundim të kësaj ore diskutimi, nxënësi/ja:

- Interpretin rolin dhe vendin e pasurive mjedisore në shkallën e zhvillimit të Shqipërisë.
- Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në Shqipëri.
- Parashikon rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshme të problemeve mjedisore.
- Prezanton informacionin me shkrim ose me gojë, shoqëruar me harta, grafikë, të dhëna dhe prezantime multimediale.

Koha dhe vendi i zhvillimit të orës së diskutimit:

45 minuta; në klasë.

Materialet burimore:

teksti mësimor, informacione dhe harta të siguruar nga interneti, pushteti vendor ose nga enciklopedi të ndryshme, si dhe materiale të tjera të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës:

teksti mësimor, atlasit gjeografik, postera, fletëpalosje, laptop (ose kompjuter) dhe video-projektor, tabakë letre, fotografi, materiale teorike, harta të ndryshme, makete, kampionë të marra në zona të ndotura etj.

Metodologjia që do të përdoret:

stuhi mendimesh, punë në grupe, paraqitja e materialit të përgatitur (me anë të *PowerPoint*-it, videove, posterave, fletëpalosjeve), diskutim, debat (pro-kundër).

Puna përgatitore:

Për realizimin e orës së diskutimit, nxënësit duhet të bazohen në njohuritë e marra nga teksti mësimor dhe të hulumtojnë për rolin e kushteve natyrore në shkallën e zhvillimit të Shqipërisë dhe për probleme të ndryshme mjedisore që janë prezentë në të.

Pyetjet rreth të cilave do të zhvillohet ora e diskutimit

- Çfarë natyre kanë: klima, relievi, hidrografia, tokat dhe bota e gjallë në Shqipëri dhe çfarë roli luajnë në zhvillimin ekonomik të saj?
- A ka probleme mjedisore në Shqipëri (ilustro me shembuj)? Në cilat prej kushteve natyrore vihen re problematikat më të ndjeshme (ilustro me shembuj)? Pse kanë ardhur këto problematika? Sa ndikojnë ato në zhvillimin ekonomik të vendit?
- A ka probleme mjedisore në vendbanimin tuaj (ilustro me shembuj)? Në cilat prej kushteve natyrore vihen re problematikat më të ndjeshme (ilustro me shembuj)? Pse kanë ardhur këto problematika? Sa ndikojnë ato në zhvillimin ekonomik të zonës ku ju banoni?
- A mund të gjejnë zgjidhje të qëndrueshme këto probleme mjedisore? Çfarë rrugësh dhe mundësish parashikoni për ta arritur?
- Si mund të kontribuoni ju, bashkëmoshatarët tuaj, familja juaj, pushteti vendor ku ju bëni pjesë?

Shënim: Në përfundim të kësaj ore diskutimi, mund të shpërndani postera ose fletëpalosje të ndryshme (të përgatitura më parë) me anë të së cilave mund të ndërgjegjësoni bashkëmoshatarët tuaj për gjendjen e mjedisit dhe rrugët/mundësitë që mund të minimizojnë apo zgjidhin problematikat e ndryshme mjedisore që vihen re.

Tema 2.12

Format e organizimit administrativ të territorit të Republikës së Shqipërisë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.12 Format e organizimit administrativ të territorit të Republikës së Shqipërisë	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit rajonal e më gjerë, si urë lidhëse midis lindjes dhe perëndimit;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan ndryshimet që kanë ndodhur në organizimin administrativo-territorial të vendit tonë;• Evidenton ndikimin e organizimit të sotëm administrativ-territorial të Shqipërisë në zhvillimin dhe integrimin rajonal dhe evropian			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon organizimin e sotëm administrativo-territorial të Republikës së Shqipërisë; Argumenton ndikimin e organizimit të sotëm administrativ-territorial të Shqipërisë në zhvillimin dhe integrimin rajonal dhe evropian			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
<u>1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit rajonal e më gjerë, si urë lidhëse midis lindjes dhe perëndimit;• përshkruan ndryshimet që kanë ndodhur në organizimin administrativo-territorial të vendit tonë;			
<u>2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi analizon organizimin e sotëm administrativo-territorial të Republikës së Shqipërisë;			
<u>3. Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi argumenton ndikimin e organizimit të sotëm administrativ-territorial të Shqipërisë në zhvillimin dhe integrimin rajonal dhe evropian;			

<p>Rezultatet e të nxënit të temës mësimore:</p> <p>Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit rajonal e më gjerë, si urë lidhëse midis lindjes dhe perëndimit; • përshkruan ndryshimet që kanë ndodhur në organizimin administrativo-territorial të vendit tonë; • analizon organizimin e sotëm administrativo-territorial të Republikës së Shqipërisë; • argumenton ndikimin e organizimit të sotëm administrativ-territorial të Shqipërisë në zhvillimin dhe integrimin rajonal dhe evropian. 	<p>Fjalët kyçe: Pozita gjeografike e Republikës së Shqipërisë, Rëndësia e pozitës gjeografike, Format e organizimit administrativ të territorit të Republikës së Shqipërisë</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit njohin:</p> <p>a. Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë;</p>
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit II.12 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit II.12 në tekst.</p> <p>Diskutojmë: Kujtoni ndryshimet që ka pësuar harta politike e trevave shqiptare në periudha të ndryshme historike. Analizoni shkurtimisht ndryshimet që pësoi kjo hartë: a) në antikitet; b) gjatë mesjetës; c) nga shpallja e Pavarësisë e deri sot. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4.</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst njohuritë mbi organizimin administrativo-territorial të Shqipërisë.</p> <p>Në vazhdim, nxënësit diskutojnë/debatojnë rreth tyre. Gjatë diskutimeve plotësohet kllasteri:</p>

	<div style="text-align: center; margin-bottom: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">Organizimi administrativ në Republikën e Shqipërisë</div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-start;"> <div style="width: 45%; border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>Format e organizimit administrativ në Republikën e Shqipërisë</p> <p>Organizimi administrativ në RSH ka pësuar një sërë ndryshimesh, që nga Shpallja e Pavarësisë deri në vitin 2014, me zbatimin e Ligjit 115/2014 "Për ndarjen administrativo-territoriale të njësive të qeverisjes vendore të Republikës së Shqipërisë". Këto ndryshime kanë reflektuar fazat e zhvillimit të shtetit dhe shoqërisë shqiptare.</p> <p>Me zhvillimin e shtetit dhe të shoqërisë shqiptare kanë evoluuar edhe format e ndarjes administrative të tij, përmes futjes së koncepteve të reja si bashki, rreth, komunë, prefekturë, qark, etj.</p> <p>Me ndryshimet e ndodhura pas vitit 90' e në vazhdim, shteti shqiptar ka synuar drejt standartizimit të kriterëve dhe të mënyrës së ndarjes së njësive territoriale, sipas përvojave më të mira evropiane. Kjo filloi që me nënshkrimin e Kartës Evropiane për Vetëqeverisjen Vendore, në maj të vitit 1998, dhe vazhdon deri aktualisht, me miratimin e ligjit të vitit 2014 për ndarjen administrative të territorit. Sipas tij, njësitë e qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë janë: bashki (61) dhe qarqe (12).</p> </div> <div style="width: 45%; border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>Si <i>faktorë politikë</i> konsiderohen luftërat dhe pushtimet në periudha të ndryshme historike, copëtimi territorial i trevave shqiptare më 1913-ën, ndryshimet e sistemeve politiko-ekonomike dhe ligjet e hartuara për të përcaktuar shtrirjen dhe funksionet e njësive të ndryshme administrative. Krahas faktorëve politikë, një rol përcaktues në emërtimin e njësive administrative ka pasur edhe ekonomia bazë (aktiviteti kryesor në territore të caktuara të vendit).</p> <p>Një faktor tjetër i rëndësishëm në organizimin administrativ të territorit ka qenë ai <i>gjeografik</i>. Në shumicën e rasteve, për përcaktimin e kufjve midis njësive administrative kanë shërbyer luginat lumore apo kurrizet malore-kodrinore, si ndarje natyrore ndërmjet tyre. Në mjaft raste, përcaktimi i kufjve midis njësive administrative është bazuar gjithashtu në traditat dhe elementet e ngjashme <i>etnografike</i> të tyre.</p> <p>Në organizimin administrativ të hapësirave të ndryshme territoriale, një faktor tjetër është edhe ai demografik, i cili lidhet me dinamikën e popullsisë (numrin dhe shpërndarjen gjeografiket e saj)</p> </div> </div> <p>Nxënësit diskutojnë mbi ndryshimet që ka sjellë organizimi i sotëm administrativo-territorial në vendin tonë.</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.13

Popullimi dhe ndryshimet demografike në Shqipëri

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.13 Popullimi dhe ndryshimet demografike në Shqipëri	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan disa veçori kryesore të popullimit dhe vendbanimeve të hershme ilire;• Përcakton ndryshimet që ka pësuar numri i popullsisë së Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson faktorët që kanë ndikuar në uljen e numrit të popullsisë pas vitit 1990.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Analizon dinamikën e popullsisë së Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi përshkruan veçoritë e popullimit dhe vendbanimeve të hershme ilire;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi vlerëson faktorët që kanë ndikuar në uljen e numrit të popullsisë pas vitit 1990;• Evidenton dinamikën e popullsisë së Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme.			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi përshkruan tiparet e përgjithshme të zhvillimit demografik dhe socio-ekonomik të Republikës së Shqipërisë;• Analizon strukturën, ecurinë e numrit të popullsisë (faktorët) dhe shpërndarjen gjeografike të popullsisë			
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:		Fjalët kyçe: popullim i hershëm; dinamika e popullsisë.	
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan popullimin e hershëm të truallit shqiptar. Evidenton dinamikën e popullsisë së Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme.• Rendit faktorët kryesorë që kanë ndikuar në rënien e numrit të popullsisë pas vitit 1990.			

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	<p>Nxënësit dinë:</p> <p>a. Trualli i vendit tonë ka pasur popullim dhe vendbanime të hershme ilire;</p> <p>b. Numri i popullsisë në vendin tonë, ka pësuar ndryshime në periudha të ndryshme historike.</p>
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.13 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 2.13 në tekst.</p> <p>Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme, përshkruani ndryshimet që ka pësuar numri i popullsisë pas vitit '90 në Shqipëri dhe evidentoni faktorët që kanë ndikuar në të.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4.</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë mbi popullimin e hershëm të Shqipërisë. Ajo u sjell në vëmendje që këto njohuri janë trajtuar në Histori 9...</p> <p>Nxënësit përshkruajnë/diskutojnë...</p> <p>Trualli ku banojnë sot shqiptarët, në kohët më të lashta është banuar nga një popullsi paleo-indoevropiane, në antikitet nga ilirët dhe në periudhën e mesjetës së hershme, nga pasardhësit e tyre, arbit. Popullsia e këtyre trojeve ka ruajtur dhe trashëguar brez pas brezi gjuhën dhe kulturën e vet. Të dhënat arkeologjike që janë gjetur në Xarë të Konispolit, në Kryegjatë (në afërsi të Apolonisë), në Gajtan të Shkodrës etj., dëshmojnë se trevat shqiptare janë banuar që nga paleoliti i mesëm (100000 vjet-30000 vjet më parë). Zbulimet arkeologjike në zona të ndryshme të vendit vërtetojnë gjithashtu se popullimi i këtyre trevave në neolit u bë më i dendur, për shkak të klimës dhe botës së gjallë që u zhvillua gjatë kësaj periudhe.</p> <p>Duke përdorur edhe hartën në vazhdim mësuesja së bashku me nxënësit trajton informacionin e ri mbi: dinamikën e popullsisë, faktorët që ndikojnë në të:</p> <p>Në shekujt e parë të mijëvjeçarit të fundit pr.K., bashkësitë e fiseve ilire shtriheshin nga lumi Sava në veri deri në Gjirin e Ambrakisë në jug, dhe nga rrjedha te lumenjve Morava e Vardar në lindje, deri në brigjet e Adriatikut dhe Jonit në perëndim.</p>

	<p>Zhvillimi politiko-shoqëror i popullsisë ilire gjatë shek. XII-V pr.K., solli shpërbërjen e organizimit fisnor dhe kalimin e saj në rendin skllavopronar. Lindja dhe zhvillimi i vrullshëm qyteteve përgjatë brigjeve të Adriatikut në shek. III pr.K., sollën gradualisht formimin e shteteve</p> <p>Ndër formacionet shtetërore të krijuara, shkallën më të lartë të zhvillimit politik e arriti Shteti Ilir.</p> <p>Gjatë mesjetës, sidomos në periudhën e dyndjeve në Ballkan (deri në përfundim të dyndjeve sllave në fund të shek. VIII), pavarësisht rritjes së numrit të popullsisë shqiptare, sipërfaqja e shtrirjes së saj, krahasuar me atë të mëparshme, filloi të tkurrej. Regjistrimi i pare i popullsisë shqiptare gjendet i pasqyruar në regjistrin kadastral të vitit 1431-1432....</p> <p><i>Mësuesja</i> fton nxënësit të interpretojnë grafikun që ndodhet në tekst.</p> <p>Mendohet se deri në momentin e copëtimit të trevave shqiptare në vitin 1913, numri i popullsisë së tyre ishte rreth 1500000 banorë. Pas copëtimit të tyre, Brenda kufirit politik të Shqipërisë mbeti më pak se gjysma e popullsisë shqiptare (rreth 740000 banorë). Regjistrimi i përgjithshëm i popullsisë i vitit 1923, i cili është edhe më i hershmi në Shqipëri, tregoi se numri i popullsisë ishte rreth 814380 banorë. Që nga ajo kohë e deri në vitin 2011 janë kryer disa regjistrime të popullsisë, të cilat deri në vitin 1960 kanë qenë regjistrime 5-vjeçare, më pas 10-vjeçare (1969-1979), sërish 5-vjeçare (1983-1989) dhe pas 1989-ës e në vazhdim u kaluan në sistemin 10-vjeçar. Për vite me radhë, nga regjistrimi i përgjithshëm i vitit 1923 deri në regjistrimin e 1989-ës, numri i popullsisë ka njohur vazhdimisht rritje. Ndër faktorët kryesorë që kanë ndikuar në rritjen e popullsisë janë ritmet e larta të shtimit natyror të saj. Në regjistrimin e vitit 1989, popullsia e Shqipërisë ishte 3182417 banorë, me një rritje vjetore prej rreth 2%.</p> <p>Regjistrimi i popullsisë më 1 prill të vitit 2001 shënoi një ulje të ndjeshme të numrit të popullsisë, krahasuar me atë të vitit 1989. Ndonëse nga Instituti i Statistikave, bazuar në ritmet e shtimit natyror, parashikohej që numri i përgjithshëm i saj të ishte 3,78 milionë banorë, ajo rezultoi 3087159 banorë</p> <p>Më pas nxënësit diskutojnë rreth ndryshimit të numrit të popullsisë në vendbanimin e tyre...</p>
	<p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, dhe 3 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 4.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.14

Shpërndarja e popullsisë dhe struktura e saj

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.14. Shpërndarja e popullsisë dhe struktura e saj	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
• Përshkruan tiparet më të përgjithshme demografike të Shqipërisë;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
• Vlerëson rëndësinë e pozitës gjeografike të Shqipërisë dhe të faktorit politiko-ekonomik në shpërndarjen e popullsisë;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.			
• Argumenton rëndësinë e pozitës gjeografike të Shqipërisë dhe të faktorit politiko-ekonomik në shpërndarjen e popullsisë;			
• Analizon tiparet më të përgjithshme demografike të Shqipërisë;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
• Sjell shembuj të rolit që ka luajtur faktori natyror në shpërndarjen e popullsisë.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi shpërndarjen e popullsisë dhe strukturën e saj në vendin tonë .			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
• Nxënësi përshkruan tiparet më të përgjithshme demografike të Shqipërisë ;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
• Nxënësi vlerëson pozitën faktorët kryesorë që kanë ndikuar në shpërndarjen e popullsisë;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
• Nxënësi analizon strukturën e popullsisë.			
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:		Fjalët kyçe: shpërndarje e popullsisë, struktura e popullsisë	
• përshkruan tiparet më të përgjithshme demografike;			
• evidenton shpërndarjen e popullsisë;			
• analizon strukturën e popullsisë;			
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.		Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK	

Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	<p>Nxënësit dinë:</p> <ol style="list-style-type: none"> Popullimi i truallit shqiptar është hershëm dhe i vazhdueshëm. Shpërndarja e popullsisë nuk është e njëjtë në të gjithë territorin.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.14 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.14 në tekst - Diskutojmë rreth: Bazuar në njohuritë tuaja mbi shpërndarjen e popullsisë në Shqipërinë e pas vitit 1990, evidentoni ndryshimet që ka pësuar ajo dhe faktorët që kanë ndikuar në këtë drejtim. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst mbi: - shpërndarjen e popullsisë - strukturën e popullsisë</p> <p>Më pas ata analizojnë dhe diskutojnë mbi: Ndryshimet që ka pësuar numri i popullsisë në Shqipëri dhe për ndryshimet në shpërndarjen dhe dendësinë mesatare të saj. Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë....</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit ti referohen hartës dhe grafikut që paraqesin dendësinë e popullsisë së Shqipërisë dhe së bashku me ta trajton veçoritë e shpërndarjes së popullsisë në vendit tonë. <i>Shpërndarja gjeografike</i> e popullsisë nuk ka qenë e njëjtë në të gjithë hapësirën e Republikës së Shqipërisë, për shkak të disa faktorëve të rëndësishëm, siç është ai natyror, faktori demografik dhe faktori politiko-ekonomik.</p> <p><i>Faktori natyror</i> ka ndikuar në çdo periudhë historinë shpërndarjen e popullsisë në Shqipëri. Relievi fushor, tarracat lumore, shpatet me pjerrësi të vogël, si dhe zonat me klimë të butë e pranë burimeve ujore kanë njohur përqendrimin më të madh të popullsisë. Edhe pas vitit '90, një ndër faktorët kryesorë që ndikoi në lëvizjen e një pjese të popullsisë drejt territoreve perëndimore të vendit ishte ai natyror.</p> <p><i>Faktori demografik</i> njihet si një ndër faktorët e rëndësishëm që ka ndikuar në shpërndarjen e pabarabartë të popullsisë në vend. Në zonat rurale, për shkak të aktivitetit bujqësor (i cili kërkonte sa më shumë krahë pune), lindshmëria ka qenë për here më e lartë se në zonat urbane pavarësisht se pas viteve '90, ritmet e shtimit natyror të popullsisë pësuan rënie edhe në këto zona. Në vitin 2011, numri mesatar i anëtarëve të një familjeje rezultoi te jetë më i ulët, krahasuar me regjistrimet e mëparshme (shih tabelën1 në tekst).</p>

	<p>Në vazhdim mësuesi/ja së bashku me nxënësit, duke u bazuar në njohuritë dhe në grafikët e paraqitur në tekst, diskutojnë mbi strukturën e popullsisë.</p> <p><i>Struktura e popullsisë sipas moshës.</i> Republika e Shqipërisë është dalluar gjithnjë për peshën e madhe që zë në popullsinë e përgjithshme të vendit grupmosha e re dhe ajo aktive për punë (shih grafikun e figurës 5). Këto grupmosha përbëjnë një potencial të rëndësishëm në zhvillimin demografik dhe ekonomiko-shoqëror të vendit.</p> <p><i>Struktura e popullsisë sipas gjinisë.</i> Përqindja e popullsisë së gjinisë mashkull në Shqipëri ka qenë përherë më e lartë se ajo e popullsisë së gjinisë femër. Vetëm në regjistrimin e vitit 2001 u vu re një rritje e lehtë e përqindjes së popullsisë femër (50,1%), në krahasim me atë të gjinisë tjetër (49,9%).</p> <p><i>Struktura e popullsisë sipas vendbanimeve.</i> Deri në regjistrimin e vitit 2001, numri i popullsisë rurale në Republikën e Shqipërisë ka qenë më i lartë se ai i popullsisë urbane, megjithëse popullsia urbane ka ardhur vazhdimisht në rritje. (shih grafikun e figurës 6)</p> <p><i>Mësuesi/ja vazhdon:</i></p> <p><i>Struktura etnike e popullsisë.</i> Në Republikën e Shqipërisë jeton një popullsi homogjene, ku 98% të popullsisë së përgjithshme e përbën ajo shqiptare dhe vetëm 2% janë pakica kombëtare (greke, maqedonase dhe malazeze). Pjesë e popullsisë janë edhe pakicat gjuhësore arumune e rome.</p> <p><i>Struktura fetare e popullsisë.</i> Vendi ynë dallohet për tolerance midis besimeve fetare. Bashkësitë fetare myslimane e bektashiane të besimit islam dhe ato ortodokse e katolike të besimit të krishterë bashkëjetojnë në harmoni të plotë me njëra-tjetrën. Pjesa më e madhe e popullsisë së Shqipërisë i përket besimit islam.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.15

Migrimet e popullsisë shqiptare. Shkaqet dhe pasojat e tyre

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.15 Migrimet e popullsisë shqiptare. Shkaqet dhe pasojat e tyre	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja <ul style="list-style-type: none">Evidenton periudhat e lëvizjeve migratore të popullsisë shqiptare dhe faktorët që kanë ndikuar në to.Përshkruan periudhat e emigracionit shqiptar dhe identifikon faktorët që ndikuan në këtë dukuri sociale.Analizon pasojat e emigracionit shqiptar pas vitit’90.		Fjalët kyçe: migrim i brendshëm, migrim i jashtëm.	
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi		Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetari, histori, TIK	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u> <ul style="list-style-type: none">Shpreh mendimin e vet mbi llojet e migrameve dhe veçorit e tyre.Dëgjon me vëmendje prezantimin dhe komentet e bëra nga të tjerët rreth migrimit të popullsisë dhe pasojave të tij.Përshkruan shkaqet dhe pasojat e migrimit, duke analizuar shembuj.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u> <ul style="list-style-type: none">Jep shembuj të ngjashëm ilustrues mbi migrimin e popullsisë, bazuar në ato që paraqiten si modele në libër.Vlerëson dhe argumenton rëndësinë e emigracionit të jashtëm në ekonominë e vendit.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u> <ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.Dallon dhe analizon llojet e ndryshme të lëvizjes së popullsisë.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u> <ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.Identifikon faktorët që ndikuan në emigrimin e popullsisë.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u> <ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u> <ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së diskutimit të grupit shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u> <ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi migrimin dhe emigrimin e popullsisë.			

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u> <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përcakton kuptimin mbi migrimin dhe emigrimin, duke analizuar shembuj. 2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u> <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi hulumton, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht mbi llojet e migrimit dhe faktorët që ndikojnë në to. 3. <u>Marrja e vendimeve</u> <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon periudhat e lëvizjeve migratore të popullsisë shqiptare dhe faktorët që kanë ndikuar në to. 	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	<p>Për të realizuar këtë, mësuesi/ja bazohet në njohuritë e marra nga nxënësit në klasën e gjashtë dhe të tetë mbi migrimet:</p> <p>Migrimi i popullsisë është pjesë e rëndësishme e dinamikës së popullsisë shqiptare. Ai kaluajtur një rol të rëndësishëm në shpërndarjen gjeografike të popullsisë, në strukturën e saj, në procesin e urbanizimit dhe në zhvillimin ekonomiko-shoqëror të vendit. Migrimi i popullsisë është pjesë e rëndësishme e dinamikës së popullsisë shqiptare. Ai ka luajtur një rol të rëndësishëm në shpërndarjen gjeografike të popullsisë, në strukturën e saj, në procesin e urbanizimit dhe në zhvillimin ekonomiko-shoqëror të vendit.</p>
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.15</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>- Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.15 në tekst: Diskutojmë: Bazuar në njohuritë tuaja mbi dinamikën dhe shpërndarjen e popullsisë, diskutoni rreth lëvizjeve migratore të popullsisë shqiptare pas vitit '90 dhe faktorëve kryesorë që kanë ndikuar në to.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë, përcaktojnë,....</p> <p>Mësuesi/ja vazhdon:</p> <p>Migrimet e popullsisë janë shfaqur në formën e migrimit të brendshëm dhe në atë të migrimit të jashtëm. Përmasat, drejtimet dhe motivet e migrameve kanë qenë përherë të lidhura ngushtë me faktorët politikë (luftërat, pushtimet, politikat qeveritare, stabiliteti politik etj.), ekonomikë (varfëria, papunësia, paga e ulët, mungesa e sipërfaqes bujqësore, mbyllja e aktivitetit ekonomik) dhe shoqërorë (pasiguria, gjakmarrja, kërkesa për shërbim më të mirë arsimor, shëndetësor, kulturor etj.).</p> <p>Në Republikën e Shqipërisë, migrimi i brendshëm ka njohur tri faza të rëndësishme.</p>

Faza e pare (1923-1945) u karakterizua nga migrimi i një pjese të madhe të popullsisë nga zona te thella malore drejt atyre të ulëta (sidomos drejt zonës bregdetare), për shkak të prapambetjes ekonomike dhe gjendjes së vështirë të krijuar nga luftërat botërore.

Faza e dytë (1945-1990) dallohet për migrimin e brendshëm, të kontrolluar dhe të drejtuar nga shteti. Lëvizjet më të mëdha të popullsisë Brenda territorit të vendit janë shënuar në vitet 1950-1970, pasi gjatë kësaj periudhe forcat e punësuar orientuan drejt qendrave kryesore bujqësore dhe industriale që u ndërtuan.

Faza e tretë (pas vitit 1990) karakterizohet nga një zhvendosje masive, kaotike dhe jo e njëtrajtshme e popullsisë drejt zonave urbane, në kushtet e lëvizjes së lirë. Kjo faze u shoqërua edhe me rritjen e ritmeve të urbanizimit

Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto

Mësuesja u drejtohet nxënësve me pyetjen që nxit brainstorming-un: Çfarë dini për secilin prej tyre? Jepni nga një shembull.

- Gjatë përgjigjeve të nxënësvemësuesja i fton ata të përshkruajnë edhe figurat e tekstit.

Në vazhdim mësuesi/ja së bashku me nxënësit diskutojnë mbi emigracionin.

Fillimet e veta, emigracioni shqiptar i ka në shekullin XV. Në etapa të caktuara ai është ndikuar nga faktorë të ndryshëm ekonomikë, politikë dhe shoqërorë.

Periudha e pare e emigracionit masiv është ajo midis shek. XV-XVII, ku një pjesë e popullsisë shqiptare u largua drejt zonave të jugut të Italisë, të cilat nuk kishin rënë nën sundimin osman. Kjo popullsi krijoi disa vendbanime shqiptare, një pjesë e të cilave gjenden edhe sot në Kalabri dhe Sicili.

Periudha e dytë u përket viteve 1912-1923, gjatë të cilave emigrimi u nxit nga kushte të vështira ekonomike dhe gjendja e krijuar pas Luftës së Parë Botërore, ku një pjesë e madhe e të emigruarve u larguan drejt ShBA-së.

Periudha e tretë është ajo e viteve 1923-1939, gjatë së cilës emigrimi u nxit nga prapambetja e theksuar ekonomike dhe nga pasiguria politike në vend. Edhe gjatë kësaj periudhe, pjesa më e madhe e të emigruarve u larguan drejt ShBA-së.

Periudha e katërt (gjatë viteve 1945-1990) u karakterizua fillimisht nga largime të individëve që ishin kundër regjimit komunist. Me vendosjen dhe konsolidimin e regjimit komunist, dukuria e migrimit të jashtëm të popullsisë u ndalua me ligj.

	<p><i>Periudha postkomuniste</i> njihet edhe si etapa e emigrimit masiv të shqiptarëve. Ajo zë fill në korrik të vitit 1990, me hyrjen e rreth 5000 qytetarëve shqiptarë në ambasadat italiane, gjermane dhe franceze të akredituara në Tiranë. Disa muaj më pas, në dhjetor të vitit 1990, rreth 20 000 shqiptarë u larguan dhe kërkuan strehim politik në Greqi. Në mars të vitit 1991, qytetarë të shumtë u larguan në drejtim të Italisë me anijet e ankoruara në portin e Durrësit. Gjatë viteve në vijim, emigracioni i shqiptarëve vazhdoi të rritej. Një valë tjetër emigrimi e kësaj periudhe ka qenë ajo e marsit të vitit 1997, si pasojë e situatës së krijuar në vend nga rënia e skemave piramidale</p> <p>- Mësuesja u drejtohet përsëri nxënësve me pyetjen që nxit brainstorming-un: Çfarë dini për secilin prej tyre? Jepni nga një shembull.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të sjellin shembuj që tregojnë se sa është ndier dukuria e emigracionit në vendbanimin e tyre (shkaqe, pasoja).</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Në vazhdim, nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2 dhe 3 të tekstit, në rubrikën “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 4.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre për lëvizjen migratore.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Punë praktike Nr. 5

Tema: Ndërtimi dhe interpretimi i grafikëve dhe i hartave të popullsisë në Shqipëri

Rezultatet e të nxënit

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- Evidenton ecurinë e numrit të popullsisë dhe veçori të strukturës së saj;
- Interpreton në hartë shpërndarjen gjeografike të popullsisë në Shqipëri duke evidentuar edhe veçoritë e saj.
- Ndërton grafikët që paraqesin dinamikën e popullsisë së Shqipërisë, dendësinë dhe strukturën e saj.
- Krahason harta të ndryshme që paraqesin dendësinë e popullsisë në periudha të ndryshme;
- Interpreton grafikë, diagrame për strukturën e popullsisë dhe harta të shpërndarjes gjeografike të saj;
- Analizon e gjykon drejt mbi faktorët që ndikojnë në shpërndarjen gjeografike të popullsisë dhe në strukturën e saj.
- Respekton përpjekjet personale dhe ato në grup.
- Vlerëson pikëpamjet e të tjerëve.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike:

45 minuta; në klasë.

Materialet burimore:

teksti mësimor, materiale teorike, të dhëna numerike e harta të siguruar nga interneti apo enciklopedi të ndryshme, botimet vjetore të INSTAT “Shqipëria në shifra”, grafikë dhe tabela me të dhëna mbi numrin e popullsisë sipas INSTAT Census 2011, ose të dhëna të tjera të viteve në vazhdim nga INSTAT, si dhe materiale të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës:

harta-skicë, atlas gjeografik, harta fiziko-gjeografike e Shqipërisë, harta politiko-administrative e Shqipërisë, atlas, tabela me të dhëna mbi numrin e popullsisë, teksti mësimor, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret:

punë individuale (ngjyrosje dhe emërtim i hartës-skicë, ndërtim grafikësh, analizë & sintezë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim idesh).

Puna përgatitore:

Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor mbi:

- popullimin e hershëm të Shqipërisë dhe ecurinë e numrit të popullsisë;
- veçoritë e shpërndarjes gjeografike të popullsisë në Shqipëri;
- veçoritë e strukturës së popullsisë (moshore, gjinore, fetare, etnike, sipas vendbanimeve).

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike

- Përshkruani, bazuar në hartën e ekspozuar në klasë: a) popullimin e hershëm të Shqipërisë; b) veçori të shpërndarjes gjeografike të popullsisë në Shqipëri;
- Interpretoni harta të ndryshme (të siguruar nga interneti dhe të printuara) të shpërndarjes gjeografike të popullsisë në Shqipëri;
- Ndërtoni dhe krahasoni grafikë ose diagrame që paraqesin: a) ecurinë e numrit të popullsisë; b) strukturën e popullsisë dhe shpërndarjen gjeografike të saj (shih tabelat);
- Interpretoni grafikët ose diagramet që ndërtuat;
- Analizoni faktorët që ndikojnë në ecurinë e numrit të popullsisë, shpërndarjen gjeografike dhe në strukturën e saj.

Struktura e popullsisë në Shqipëri, sipas vendbanimeve (në %)

Popullsia/Viti	1945	1979	1989	1991	2001	2011
Urbane	20	33.5	35.5	37	42.1	53.5
Rurale	85	66.5	64.5	63	57.9	46.5

Dendësia e popullsisë (banorë/km²) sipas qarqeve (te dhënat Census 2011)

Qarqe	Gjithsej (vendi)	Berat	Dibër	Durrës	Elbasan	Fier	Gjirokastrë	Korçë	Kukës	Lezhë	Shkodër	Tiranë	Vlorë
Dendësia e popullsisë (banorë/km ²)	97	79	53	343	92	164	25	59	36	83	60	454	65

Numri i popullsisë në Shqipëri, sipas qarqeve në dy Censuses-et e fundit	Qarku	Viti 2001	Viti 2011
Berat		193020	140964
Dibër		189854	136630
Durrës		245179	265330
Elbasan		362736	296082
Fier		382544	310989
Gjirokastrë		112831	75172
Korçë		265182	220438
Kukës		111393	85239
Lezhë		159182	135609
Shkodër		256473	217375
Tiranë		597899	763634
Vlorë		192982	184279

Struktura e popullsisë në Shqipëri, sipas
grupmoshës (në %)

Grupmoshat e popullsisë	0-14 vjeç	15-64 vjeç	65+ vjeç
Përqindja që zë në popullsisë e përgjithshme	20.70%	68.00%	11.30%

Tema 2.16

Veçoritë dhe llojet e vendbanimeve në Shqipëri

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.16 Veçoritë dhe llojet e vendbanimeve në Shqipëri	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përshkruan veçoritë e vendbanimeve shqiptare;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton llojet e vendbanimeve;Vlerëson rëndësinë e qyteteve dhe të fshatrave në zhvillimin ekonomik të hapësirës shqiptare;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.Argumenton evoluimin e vendbanimeve shqiptare në shekuj.Analizon tiparet e qyteteve dhe fshatrave në hapësirën shqiptare;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.Sjell shembuj të rolit që ka luajtur faktori natyror në shpërndarjen e vendbanimeve.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi Struktura e vendbanimeve në Shqipëri.			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi përshkruan veçoritë e zhvillimit të vendbanimeve shqiptare;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi vlerëson rëndësinë e qyteteve dhe të fshatrave në zhvillimin ekonomik të hapësirës shqiptare;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi analizon tiparet e qyteteve dhe fshatrave në hapësirën shqiptare.			
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:		Fjalët kyçe: veçoritë e vendbanimeve, llojet e vendbanimeve.	
<ul style="list-style-type: none">përshkruan veçoritë e zhvillimit të vendbanimeve shqiptare;analizon llojet e vendbanimeve.			

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	<p>Nxënësit dinë:</p> <p>a. se popullimi i territorit shqiptar është i hershëm dhe i vazhdueshëm.</p> <p>b. Se vendbanimet ndryshojnë nga arkitektura dhe periudha e formimit të tyre.</p>
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.16 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.16 në tekst - <i>Diskutojmë</i>: Bazuar në njohuritë e marra në burime të ndryshme, përshkruani përmes shembujve veçori të arkitekturës së disa vendbanimeve në Shqipëri.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst mbi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - popullimin e hershëm - strukturën e vendbanimeve - llojet e vendbanimeve dhe së bashku analizojnë dhe diskutojnë... <p>Në periudha të largëta të prehistorisë, që nga paleoliti i mesëm e deri në fund të neolitit, vendbanimet në Shqipëri gjendeshin në për shpella, në tarraca lumore, pranë burimeve ujore, pranë tokave pjellore dhe në për pyje. Gradualisht, banesat kaluan nga ato në formë gropash të nëndheshme, në kasolle të ndërtuara mbi hunj(palafite).Në epokën e hekurit, ilirët jetonin në fshatra dhe në vendbanime të fortifikuara. Nga të dhënat arkeologjike (në Mat, në Korçë, në Kukës, në luginën e Drinos, Elbasan, Himarë, etj.), vendbanimet fshatare ilire të kësaj kohe përbëheshin nga grupe banesash të grumbulluara mbi bazë familjesh të mëdha patriarkale që i përkisnin një vëllazërie. Në krahinat e brendshme dhe veriore ilire gjendeshin vendbanime të mbrojtura me ledhe, ndërsa Iliria Jugore përbëhej nga vendbanime të fortifikuara. Në fund të epokës së hekurit...</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të interpretojnë edhe figurat që ndodhen në libër.</p> <p><i>Mësuesi/ja vazhdon:</i></p> <p>Disa nga qytetet që kanë një origjinë të hershme mbartin dhe ndërthurin dukshëm në fizionominë e tyre elemente të epokave historike në për të cilat kanë kaluar; p.sh., në qytetin e Durrësit, elementet antike ndërthuren me ato mesjetare, me elemente të periudhës së socializmit dhe me ato modern e shumë katëshe të pas‘90-ës. Në qytetin e Beratit e në atë të Gjirokastrës, kështjellat mesjetare dhe komplekse të lagjeve muzeale bashkëjetojnë si me ndërtesat e stilit të periudhës së socializmit, ashtu edhe me ato të pas‘90-ës. Këto qytete janë shpallur qytet-muze dhe janë pjesë e Trashëgimisë Kulturore Botërore.</p>

	<p>Mësuesi/ja fton nxënësit të plotësojnë kllasterin e mëposhtëm</p> <div style="text-align: center; margin-bottom: 20px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">Vendbanimet shqiptare</div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p><i>Vendbanimet fshatare zënë hapësirën më të madhe të trevave shqiptare dhe ndryshojnë midis tyre nga 1. Aktiviteti kryesor ekonomik (ku pjesa më e madhe kanë si aktivitet bazë bujqësinë e blegtorinë dhe dallohen për sipërfaqen më të madhe të shtrirjes e numrin e lartë të popullsisë).</i></p> <p>Një pjesë tjetër e fshatrave, kanë si aktivitet bazë ekonominë pyjore dhe janë përqëndruar kryesisht në zonat kodinore e malore, ku janë të pranishme sipërfaqet pyjore. Ato kanë një përqëndrim më të vogël të popullsisë. Fshatrat e zonave bregdetare</p> <p>dhe bregliqenore, kanë si aktivitet bazë peshkimin e turizmin dhe dallohen për përqëndrimin e banesave</p> </div> <div style="width: 45%;"> <p>Veçoritë e zhvillimit të vendbanimeve në trevat shqiptare</p> <p><i>Që nga paleoliti i mesëm deri në fund të neolitit, vendbanimet gjendeshin nëpër shpella, në tarraca lumore, pranë burimeve ujore, pranë tokave pjellore dhe nëpër pyje.</i></p> <p><i>Në epokën e hekurit, Ilirët jetonin në fshatra dhe në vendbanime të fortifikuara.</i></p> <p>Gjatë periudhës së mesjetës (shek V-VII e.s), pjesa më e madhe e popullsisë jetonte në fshat dhe disa vendbanime urbane morën një tjetër rëndësi.</p> <p><i>Në vitet '20 dhe '30 të shek. XX, fizionomisë orientale të qyteteve, iu shpallën ndërtimet me elementë të modeleve evropiane (austriake dhe italiane) dhe përveç funksionit ekonomik e tregtar që kishin, qytetet morën edhe funksion administrativ dhe shoqëror.</i></p> <p><i>Pas vitit 1945 e në vazhdim, përveç rritjes së funksioneve administrative dhe sociale, qendrat urbane morën edhe funksione industriale. Në zonat rurale funksioni kryesor vazhdoi të ishte ai bujqësor, blegtoral e në disa zona bregdetare e bregliqenore edhe peshkimi. Pas vitit '90, u rrit numri i vendbanimeve urbane, ndryshoi urbanistika dhe stili i ndërtimeve (sidomos në qytetet e mëdha) dhe u vu re një ridimensionim i funksioneve të tyre.</i></p> </div> </div> <div style="margin-top: 20px;"> <p style="text-align: center;">Tipet e vendbanimeve</p> <p><i>Qytetet, janë vendbanime më të rëndësishme të trevave shqiptare. Ato ndryshojnë midis tyre sipas funksionit që kanë dhe aktivitetet që kryhen në to. Mbi bazën e funksioneve, qytetet ndahen në: shumëfunksionale (kryeqyteti dhe qendrat e qarqeve që kryejnë aktivitet administrativ, tregëtar, industrial, kulturor, arsimor, shëndetësor, etj.), industriale, tregëtarë dhe turistike. Emërtimi i tyre, bazohet në aktivitetin dominues që ata kanë, por përveç tij në to kryhen edhe funksione të tjera të rëndësishme.</i></p> </div>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Tema 2.17

Trashëgimia kulturore kombëtare

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.17 Trashëgimia kulturore kombëtare	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan tipare të përgjithshme të trashëgimisë kulturore kombëtare.• Përcakton në hartën e paraqitur në klasë, disa prej zonave të rëndësishme të trashëgimisë kulturore në Republikën e Shqipërisë.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton përmes shembujve llojet e trashëgimisë kulturore të Shqipërisë.• Liston disa site të trashëgimisë kulturore kombëtare.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton trashëgiminë kulturore të Shqipërisë.• Identifikon vlerat që përfaqësojnë disa site të trashëgimisë kulturore kombëtare.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rëndësinë e trashëgimisë kulturore të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin ekonomik të saj.• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton mbi trashëgiminë natyrore të Republikës së Shqipërisë; trashëgiminë kulturore të zonës ku banon.• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
<u>1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton përmes shembujve llojet e trashëgimisë kulturore të Shqipërisë.• Përcakton në hartën e paraqitur në klasë, disa prej zonave të rëndësishme të trashëgimisë kulturore në Republikën e Shqipërisë.			
<u>2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi identifikon vlerat që përfaqësojnë disa site të trashëgimisë kulturore kombëtare.• Hulumton mbi trashëgiminë natyrore të Republikës së Shqipërisë; trashëgiminë kulturore të zonës ku banon.			
<u>3. Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi analizon vlerat që përfaqësojnë disa site të trashëgimisë kulturore kombëtare.• Vlerëson rëndësinë e trashëgimisë kulturore të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin ekonomik të saj.			

<p>Rezultatet e të nxënës të temës mësimore:</p> <p>Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evidenton përmes shembujve llojet e trashëgimisë kulturore të Shqipërisë. • Përcakton në hartë disa prej zonave të rëndësishme të trashëgimisë kulturore në Republikën e Shqipërisë. • Identifikon vlerat që përfaqësojnë disa site të trashëgimisë kulturore kombëtare. • Vlerëson rëndësinë e trashëgimisë kulturore të Republikës së Shqipërisë për zhvillimin ekonomik të saj. • Hulumton mbi trashëgiminë natyrore të Republikës së Shqipërisë; trashëgiminë kulturore të zonës ku banon. 	<p>Fjalët kyçe: veçoritë kryesore të trashëgimisë kulturore kombëtare, trashëgimia kulturore materiale dhe ajo shpirtërore.</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit kanë njohuri mbi:</p> <p>a. Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe pasurinë e madhe kulturore kombëtare që e karakterizon.</p>
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.17 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 2.17 në tekst.</p> <p>Diskutojmë: Evidentoni përmes shembujve disa elemente të trashëgimisë kulturore të vendit tonë ose të zonës ku banoni.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë informacionin e tekstit mbi veçoritë kryesore të trashëgimisë kulturore kombëtare.</p> <p>Së bashku me nxënësit trajtohet: Në shekuj, popullsia shqiptare ka përcjellë e pasuruar brez pas brezi një trashëgimi të pasur kulturore në trajtën e vlerave materiale dhe jomateriale. Origjinalitetin e kësaj trashëgimie e ndeshim të shprehur dukshëm sidomos në larminë e kostumeve popullore e të veglave muzikore, në folklorin e pasur dhe në vazhdimësinë e traditave të vjetra artizanale të punimit të leshit, mëndafshit, drurit, gurit, fligranit etj. Kjo kulturë e trashëguar mbart në vetvete e pasqyron edhe zhvillimet historiko-shoqërore të vendit</p>

	<p>Kështu, në vendbanimet e hershme vihet re një ndërthurje e stilit arkitekturor shqiptar me elemente të kulturave të vendeve fqinje ose të perandorive që kanë sunduar në këto treva për periudha të gjata historike. Elemente të tilla (kryesisht helene, bizantine apo osmane) ndeshen në qytetet antike, në kalatë, fortesat dhe në banesat shqiptare të periudhave të ndryshme. .</p> <p>Disa prej vlerave materiale dhe jomateriale (shpirtërore) shqiptare janë renditur në Listën e Trashëgimisë Kulturore Botërore të UNESCO-s. Mbrojtja dhe pasurimi i kësaj trashëgimie të vyer kanë një rëndësi të madhe për njohjen e vlerave shqiptare si në rajon, ashtu edhe në botë, si dhe për edukimin atdhetar e kulturor të brezave. Këto vlera janë një mundësi e pazëvendësueshme për zhvillimin ekonomik të vendit, sidomos të turizmit kulturor</p> <p>Në vazhdim fton nxënësit të ndërtojnë një kllaster me informacionin mbi trashëgiminë kulturore materiale e shpirtërore dhe të diskutojnë rreth tyre.</p> <p>Nxënësit diskutojnë, plotësojnë kllasterin e mëposhtëm duke ilustruar me shembuj...</p> <div data-bbox="471 803 1232 969"> <pre> graph TD A[Trashëgimia kulturore] --> B[Trashëgimia shpirtërore] A --> C[Trashëgimia kulturore materiale] </pre> </div> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, 3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 5.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.18

Faktorët kryesorë që ndikojnë në ekonominë e vendit

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.18 Faktorët kryesorë që ndikojnë në ekonominë e vendit	
Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
• Liston faktorët që ndikojnë në zhvillimin ekonomik të vendit;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
• Evidenton rëndësinë e potencialeve humane në zhvillimin ekonomik të vendit;			
3. <u>Kompetenca e të nxënës (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
• Analizon se në çfarë raporti janë kushtet natyrore dhe faktorët historiko-shoqërorë në zhvillimin ekonomik të vendit;			
• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
• Nxënësi evidenton ndikimin e potencialeve natyrore dhe humane të Republikës së Shqipërisë në zhvillimin ekonomik të saj.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
• Nxënësi përshkruan rolin e potencialeve natyrore dhe atyre humane të zonës ku banon, në zhvillimin ekonomik të saj.			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
• Nxënësi analizon faktorët që ndikojnë në zhvillimin ekonomik të vendit;			
• Diskuton rreth raportit që kanë kushtet natyrore dhe potencialet humane me faktorët historiko-shoqërorë, në zhvillimin ekonomik të vendit.			

<p>Rezultatet e të nxënës të temës mësimore:</p> <p>Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> Evidenton ndikimin e potencialeve natyrore dhe humane të Republikës së Shqipërisë në zhvillimin ekonomik të saj. Përshkruan rolin e potencialeve natyrore dhe atyre humane të zonës ku banon, në zhvillimin ekonomik të saj. Diskuton rreth raportit që kanë kushtet natyrore dhe potencialet humane me faktorët historiko-shoqërorë, në zhvillimin ekonomik të vendit 	<p>Fjalët kyçe: potencialet natyrore dhe humane; faktorët historiko-shoqërorë</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit dinë:</p> <p>a. Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore) të cilat kanë ndikim të madh në zhvillimin e ekonomisë;</p> <p>b. Disa faktorë historikë që kanë ndikuar në ekonominë e vendit.</p>
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimt 2.18 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimt 2.18 në tekst.</p> <p>Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra deri tani, vlerësoni rolin e pozitës gjeografike dhe të potencialeve natyrore të Shqipërisë në zhvillimin ekonomik të saj.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në mënyrë të strukturuar informacionin e tekstit mbi: potencialet natyrore, potencialet humane, rolin e faktorit historiko-shoqëror etj.</p> <p>Në vazhdim fton nxënësit të diskutojnë rreth tyre.</p> <p>Nxënësit diskutojnë dhe plotësojnë kllasterin...</p>

	<div data-bbox="444 170 904 227"> <p>Faktorët që ndikojnë në zhvillimin ekonomik të vendit</p> </div> <div data-bbox="513 239 1218 629"> <p>Potencialet natyrore</p> <p>Pozita gjeografike e Shqipërisë dhe pasuritë natyrore të saj janë dy faktorë të rëndësishëm që mbështesin zhvillimin e një ekonomie shumë degëshe dhe të qëndrueshme. Kështu, pozita gjeografike ndikon në krijimin e kushteve natyrore, të përshtatshme për zhvillimin e ekonomisë bujqësore, energjetikës, turizmit, shërbimeve, industrisë, transportit, tregtisë etj. Larmia e relievit dhe e klimës, kohëzgjatja e ditëve me diell, vlerat e temperaturave, regjimi dhe sasia e reshjeve, drejtimi dhe shpejtësia e erës, hidrografia e pasur dhe tokat pjellore mundësojnë: kultivimin e një numri të madh kulturash bujqësore, si perime, fruta, drithëra, bimë industriale, ullinj, agrume, foragjere etj.; mbarëshkrimin e gjedhit, të bagëtisë së imët, shpendëve, derrit etj.; si dhe zhvillimin e peshkimit e të bletarisë.</p> <p>Ndërkohë, nëntoka e pasur mundëson zhvillimin e industrisë nxjerrëse dhe përpunuese të mineraleve, si dhe eksportin e Mozaikut i formave të relievit përcakton profiling e zhvillimit ekonomik, ku sipërfaqet fushore mundësojnë zhvillimin e ekonomisë bujqësore, transportit dhe të shumë degëve të industrisë. Ndërkohë, relieve kodrinoro-malor krijon kushte të përshtatshme si për zhvillimin e ekonomisë bujqësore, ashtu edhe për zhvillimin e turizmit, industrisë nxjerrëse e përpunuese të mineraleve etj. Rrjeti hidrografik i pasur mundëson gjithashtu zhvillimin e transportit dhe lidhjen me zonave të ndryshme të vendit.</p> </div> <div data-bbox="513 672 839 977"> <p>Potencialet humane</p> <p>Krahas potencialeve natyrore, Shqipëria dallohet edhe për potenciale të mëdha humane si: traditat, përqindja e lartë që zë grupmosha e punës, niveli i lartë i kualifikimit dhe i arsimit, përvojat që kanë sjellë emigrantët shqiptarë nga vendet perëndimore, shkollimi i një pjese të brezit të ri në universitetet evropiane, amerikano-veriore etj. Traditat. Në shekuj, popullsia shqiptare ka krijuar dhe trashëguar përvoja shumë të mira në disa degë të ekonomisë, si bujqësia, blegtoria, peshkimi, bletaria, artizanati, nxjerrja e mineraleve etj.</p> </div> <div data-bbox="904 672 1218 1126"> <p>Faktorët historiko-shoqërorë</p> <p>Faktorët që kanë penguar ose ngadalësuar ritmet e zhvillimit ekonomik të Shqipërisë janë luftërat dhe pushtimet e ndryshme, copëtimi i trevave shqiptare, emigrimet massive të popullsisë dhe zbatimi i politikave të gabuara ekonomike. Kështu, trevave shqiptare nga perandoritë romake, byzantine dhe që ekonomia e tyre, për shekuj me radhë të ishte e ekonomive të perandorive pushtuese. Më vonë, dy fitorat botërore jo vetëm që frenuan zhvillimin e vendit, por sollën rrënimin ekonomik të tij. Pas përfundimit të luftës së Dytë Botërore deri në vitin '90, ekonomia e vendit u orientua drejt modeleve të vendeve lindore. Zbatimi i ekonomisë së centralizuar dhe i politikës së "mbështetjes në forcat e veta" solli pas vitit '80 degradimin ekonomik të Shqipërisë, i cili u shoqërua e ndryshime të mëdha politike dhe shoqërore.</p> </div>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”.</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre</p> <p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Tema 2.19

Veçoritë e zhvillimit ekonomik të Shqipërisë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë	Tema mësimore: 2.19 Veçoritë e zhvillimit ekonomik të Shqipërisë		
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë:<ul style="list-style-type: none">a) para vitit 1945;b) gjatë viteve 1945-1990;c) gjatë periudhës postkomuniste;			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton burimet ku mund të mbështetet zhvillimi i tyre			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson perspektivën e degëve kryesore të ekonomisë së vendit;• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton mbi veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë:<ul style="list-style-type: none">a) para vitit 1945;b) gjatë viteve 1945-1990;c) gjatë periudhës postkomuniste;• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi përshkruan veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë:<ul style="list-style-type: none">a) para vitit 1945;b) gjatë viteve 1945-1990;c) gjatë periudhës postkomuniste;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson perspektivën e degëve kryesore të ekonomisë së vendit;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi analizon veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë:<ul style="list-style-type: none">a) para vitit 1945;b) gjatë viteve 1945-1990;c) gjatë periudhës postkomuniste;• Evidenton burimet ku mund të mbështetet zhvillimi i degëve kryesore të ekonomisë së vendit.			

Rezultatet e të nxënësve të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> • Përshkruan veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë: <ul style="list-style-type: none"> a) para vitit 1945; b) gjatë viteve 1945-1990; c) gjatë periudhës postkomuniste; • Vlerëson perspektivën e degëve kryesore të ekonomisë së vendit; • Evidenton burimet ku mund të mbështetet zhvillimi i tyre. 	Fjalët kyçe: ekonomia e Shqipërisë para vitit 1945; ekonomia gjatë viteve 1945-1990; ekonomia në periudhën postkomuniste;
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: <ul style="list-style-type: none"> a. Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore) të cilat kanë ndikim të madh në zhvillimin e ekonomisë; b. Faktorët historikë që kanë ndikuar në ekonominë e vendit; c. Degët kryesore të ekonomisë së vendit.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimt 2.18 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimt 2.18 në tekst. Diskutojmë: Evidentoni veçoritë e ekonomisë së sotme të vendit tonë. Renditni degët kryesore të saj. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në mënyrë të strukturuar informacionin e tekstit mbi: veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë: a) para vitit 1945; b) gjatë viteve 1945-1990; c) gjatë periudhës postkomuniste; Në vazhdim fton nxënësit të diskutojnë rreth tyre. Nxënësit diskutojnë dhe plotësojnë kllasterin...</p>

	<div data-bbox="487 164 875 222"> <p>Veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë</p> </div> <div data-bbox="559 233 1204 506"> <p>Ekonomia e Shqipërisë para vitit 1945 Deri në vitin 1945, ekonomia e Shqipërisë ishte e prapambetur dhe e varur nga të ardhurat që siguroheshin prej bujqësisë e blegtorisë, rendimentet e të cilave ishin të ulëta. Sipërfaqja bujqësore nuk shfrytëzohej e gjitha, pasi tokat ishin të ndara në ngastra, nuk bëhej plehërimi dhe kullimi i tyre, një pjesë e tokave ishin të kënetëzuara, mungonte mekanizimi i punëve etj. Një tjetër veprimtari ekonomike ishte artizanati, i cili përfaqësohej me zeje të ndryshme, të përhapura kryesisht në Tiranë, Krujë, Shkodër, Korçë, Berat e Gjirokastrë. Sektori industrial përfaqësohej me industrinë e nxjerrjes së naftës, gazit e bitumit (në Kuçovë dhe Selenicë) dhe me punishtet e përpunimit të disa produkteve bujqësore e blegtorale. Krahas tyre zhvillohej edhe tregtia, por me kapacitete të ulëta dhe e përqendruar kryesisht në Tiranë dhe në zonat bregdetare të vendit.</p> </div> <div data-bbox="504 604 786 1271"> <p>Ekonomia gjatë viteve 1945-1990 Gjatë periudhës 1945-1991, ekonomia e Shqipërisë u ori entua drejt modeleve ekonomike të vendeve lindore. Ekonomia zhvillohej mbi plane 5-vjeçare dhe ishte e kontrolluar nga shteti. Bujqësia u kolektivizua plotësisht, industria u bë pronë shtetërore dhe u ndalua rreptësisht çdo sipërmarrje private. Ndihma nga jashtë dhe investimet e huaja ndaloheshin me ligj dhe zhvillimi i vendit mbështetej vetëm në forcat e brendshme. Gjatë kësaj periudhe, përparësi më të madhe iu dha industrisë, sidomos asaj të rëndë, çka bëri që ekonomia bujqësore dhe turizmi të kalonin në plan të dytë. Në kuadër të kësaj politike u ngritën degë të ndryshme të industrisë (industria nxjerrëse dhe përpunuese e mineraleve, industria kimike, mekanike, ajo e lehtë dhe ushqimore, farmaceutike etj.) dhe u ndërtuan shumë objekte industriale (kombinate, uzina, fabrika e miniera). Pavarësisht se kaloi në plan të dytë, ekonomia bujqësore mbante peshën kryesore të ekonomisë, pasi ishte sektori që punësonte pjesën më të madhe të popullsisë.</p> </div> <div data-bbox="813 604 1204 1251"> <p>Ekonomia në periudhën postkomuniste Pas vitit 1991 e në vazhdim, Shqipëria u fut në rrugën e zhvillimit të ekonomisë së tregut dhe të vendosjes e zgjerimit të marrëdhënieve politike, ekonomike e shoqërore me vendet perëndimore, duke synuar edhe integrimin në Bashkimin Evropian. Në vitin 1991, pas përmbyesjes së regjimit komunist, u ndërmorën një sërë reformash. Si rezultat i teknologjisë së prapambetur dhe cilësisë së ulët të prodhimit, u mbyllën të gjitha objektet industriale në vend, çka solli rritjen e papunësisë. Në këto kushte, papunësia u bë një prej faktorëve kryesorë të emigrimit masiv të shqiptarëve gjatë periudhës postkomuniste. Në vitin 1992 filloi privatizimi i pronës shtetërore, i tokës bujqësore, i bazës blegtorale dhe i të gjitha aseteve të fermave kolektive. Vend të rëndësishëm në ekonomi zuri sektori i ndërtimeve. Në bujqësi, raporti midis kërkesës e ofertës dhe mbizotërimi i produkteve të importit, kanë sjellë një zvogëlim të ndjeshëm të sipërfaqeve bujqësore, sidomos të drithërave dhe të bimëve industrial (si pambuku, duhani, panxharsheqeri). Ndërkohë, rritje kanë pësuar sipërfaqet me perime dhe foragjere. Sektori i tretë i ekonomisë vazhdon të rritë peshën e vet në ekonomi, si dhe të tërheqë më tepër investime shtetërore e private. Vend të rëndësishëm në këtë sektor zënë turizmi, transporti dhe tregtia, ndërkohë që një përmirësim të vazhdueshëm po njeh edhe sektori i shërbimeve</p> </div>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Mësuesja organizon një brainstorming me pyetjen: Cila mendoni se është perspektiva e zhvillimit ekonomik të vendit tone? Hapi III: Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 2.</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre</p> <p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Tema 2.20

Sektori i parë i ekonomisë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.20 Sektori i parë i ekonomisë	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan disa veçori të zhvillimit të sektorit të parë të ekonomisë;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit, në zhvillimin e këtij sektori të ekonomisë shqiptare;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon zhvillimin e degëve kryesore të sektorit të parë të ekonomisë dhe shkallën e zhvillimit të tyre në ditët e sotme;• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton mbi zhvillimin e degëve kryesore të sektorit të parë të ekonomisë dhe shkallën e zhvillimit të tyre në ditët e sotme;• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
<u>1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton veçoritë e zhvillimit të sektorit të parë të ekonomisë shqiptare;			
<u>2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton degët kryesore të sektorit të parë të ekonomisë;• Vlerëson ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit, në zhvillimin e këtij sektori të ekonomisë shqiptare;			
<u>3. Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton zhvillimin e degëve kryesore të ekonomisë, akset dhe drejtimitet e zhvillimit të ardhshëm të Republikës së Shqipërisë me shanset dhe mundësitë që ofron ajo për integrim rajonal dhe evropian;			

<p>Rezultatet e të nxënës të temës mësimore:</p> <p>Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> Analizon ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit në zhvillimin e ekonomisë bujqësore. Argumenton përmes shembujve, pse ekonomia bujqësore është një ekonomi e traditës. Evidenton: veçoritë e zhvillimit të sotëm të bujqësisë, blegtorisë, ekonomisë pyjore, bletarisë dhe peshkimit në vendin tone; Vlerëson rëndësinë e këtij sektori ekonomik; Përshkruan zhvillimin e ekonomisë bujqësore në zonën ku banon. 	<p>Fjalët kyçe: ekonomia bujqësore si ekonomi e traditës; bujqësia blegtoria dhe nëndegët e tjera të ekonomisë bujqësore.</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit kanë njohuri mbi:</p> <p>c. Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore);</p> <p>d. Vlera të trashëgimisë natyrore e kulturore të Shqipërisë;</p>
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.20 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 2.20 në tekst.</p> <p><i>Diskutojmë rreth:</i> Bazuar në njohuritë e marra më parë, evidentoni veçoritë e zhvillimit të ekonomisë shqiptare në periudha të ndryshme.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë informacionin e tekstit ..Në vazhdim fton nxënësit të diskutojnë rreth çështjeve që trajtohen dhe plotësojnë kllasterin...</p>

	<p>Ekonomia bujqësore është ekonomi e traditës</p> <p>Popullsia shqiptare ka një traditë të hershme në degët e këtij sektori ekonomik dhe është dalluar për eksportimin e prodhimeve bujqësore e blegtorale, si: djathë, gjalpë, lësh, mish, mjaltë, vaj etj.</p> <p>Si degë e traditës, pothuajse në të gjitha etapet e zhvillimit të vendit, sektori i ekonomisë bujqësore ka zënë me punë pjesën më të madhe të popullsisë, duke siguruar kështu shumicën e të ardhurave në vend. Deri në përfundim të Luftës së Dytë Botërore, periudhë në të cilën Shqipëria cilësohej si një vend i prapambetur agrar, 80% e popullsisë merrej me bujqësi dhe blegtori. Kjo tregon që ekonomia bujqësore ishte dega kryesore e ekonomisë, pavarësisht rendimenteve shumë të ulëta dhe kushteve primitive të punës. Gjatë periudhës 1945-1990, tharja e kënetave, ndërtimi i sistemeve të drenazhimit dhe vaditjes së tokës, futja e mekanikës bujqësore etj., sollën rritjen e prodhimit në sektorin e bujqësisë. Pjesa më e madhe e të ardhurave të siguruar prej këtij sektori, u vunë në dispozicion të industrializimit të vendit. Edhe sot, pavarësisht ndryshimeve</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	<p>Ekonomia e Republikës së Shqipërisë</p> <p>Sektori i parë i ekonomisë</p> <p>Peshën kryesore në ekonominë bujqësore e zë <i>bujqësia</i>, e cila është e përqendruar kryesisht në <i>Ultësirën Perëndimore të Shqipërisë</i>, në <i>Fushëgropën e Korçës</i> dhe në atë të <i>Delvinës</i>. Bujqësia është e zhvilluar gjithashtu përgjatë <i>tarracave lumore</i> dhe në <i>shpatet e kodrave</i>. Kulturat që zënë sipërfaqet më të mëdha bujqësore janë: <i>drithërat</i>, <i>perimet</i>, <i>frutat</i>, <i>vreshtat</i> dhe <i>foragjeret</i>. <i>Drithërat</i> (gruri, misri, thekra) kultivohen në të gjitha zonat fushore të vendit (dallohet <i>Ultësira Perëndimore</i>). <i>Perimet</i> kultivohen në të gjithë hapësirën fushore dhe kodrinore të vendit, ndër të cilat, <i>Fushëgropa e Korçës</i> dhe <i>zona verilindore e Shqipërisë</i> dallohen</p>
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.21

Sektori i dytë i ekonomisë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.21 Sektori i dytë i ekonomisë	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përshkruan disa veçori të zhvillimit të sektorit të dytë të ekonomisë;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Vlerëson ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit, në zhvillimin e këtij sektori të ekonomisë shqiptare;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon zhvillimin e degëve kryesore të sektorit të dytë të ekonomisë dhe shkallën e zhvillimit të tyre në ditët e sotme;Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			

5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme) <ul style="list-style-type: none"> Ndan mendimet në grup. 	
6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët) <ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. 	
7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin) <ul style="list-style-type: none"> Hulumton mbi zhvillimin e degëve kryesore të sektorit të dytë të ekonomisë dhe shkallën e zhvillimit të tyre në ditët e sotme; Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara). 	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës	
1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton veçoritë e zhvillimit të sektorit të dytë të ekonomisë shqiptare; 	
2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton degët kryesore të sektorit të dytë të ekonomisë; Vlerëson ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit, në zhvillimin e këtij sektori të ekonomisë shqiptare; 	
3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton zhvillimin e degëve kryesore të ekonomisë, akset dhe drejtimet e zhvillimit të ardhshëm të Republikës së Shqipërisë me shanset dhe mundësitë që ofron ajo për integrim rajonal dhe evropian; 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Vlerëson rolin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit në zhvillimin e sektorit industrial. Evidenton degët e sektorit industrial që janë ekonomi të traditës në vendin tonë. Analizon: veçoritë e zhvillimit të sotëm të industrisë në vendin tonë dhe përhapjen gjeografike të këtij sektori; zhvillimin e industrisë në zonën ku banon. 	Fjalët kyçe: industria; energjetika dhe ndërtimtaria
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri mbi: <ol style="list-style-type: none"> Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore); Vendi ynë dallohet për pasuri të shumta nëntokësore;
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.21 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).

Veprimet në situatë**Hapi I: Rrjeti i diskutimit**

Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 2.21 në tekst.

Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra më parë, evidentoni p asuritë nëntokësore të vendit tonë dhe vlerësoni rolin e tyre në zhvillimin ekonomik të vendit.

Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4

Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto

Mësuesja fton nxënësit të lexojnë informacionin e tekstit ..

Në vazhdim fton nxënësit të diskutojnë rreth çështjeve që trajtohen dhe plotësojnë kllasterin...

Ekonomia e Republikës së Shqipërisë**Sektori i dytë i ekonomisë**

Industria nxjerrëse dhe përpunuese e mineraleve mbështetet në rezervat e mëdha minerare të nëntokës shqiptare, si ato të naftës, gazit natyror, kromit dhe bakrit. Vendi ynë është i pasur edhe me rezerva minerale të tjera, por për shkak të mungesës së investimeve në teknologjinë e minierave, shumë prej tyre nuk shfrytëzohen. Vendburimet kryesore të naftës janë Kuçova, zona e Patos-Marinzës dhe Mallakstra, ndërsa përpunimi i saj bëhet në Ballsh dhe në Fier.

Energjetika është një degë e rëndësishme e ekonomisë dhe mbështetet në shfrytëzimin e rezervave hidrike nëpërmjet HEC-eve të Drinit, Matit dhe Bistricës. *Industria e lehtë dhe ajo ushqimore* mbështeten kryesisht mbi traditën dhe përfaqësohen nga sipërmarrje të vogla e të mesme.

Industria e lehtë përfaqësohet më së shumti me sipërmarrjet fashone (të prodhimit të veshmbathjeve) dhe është e përqendruar në Tiranë, Shkodër, Durrës, Fier, Vlorë, Berat, Korçë dhe Gjirokastrë.

Industria metalurgjike dhe ajo mekanike kanë pasur një përhapje më të madhe dhe aktivitet prodhues më të lartë përpara vitit 1990, por për shkak të teknologjisë së vjetruar, mungesës së investimeve, kërkesave të tregut dhe peshës që zënë mallrat e importit, sot kanë një kapacitet më të ulët. Këto industri përfaqësohen me uzinat e shkrirjes e të prodhimit të hekurit për ndërtim në Elbasan; me uzinën e pasurimit të kromit në Elbasan; me uzinat mekanike të industrisë nxjerrëse të naftës në Kuçovë e Patos, si dhe me disa fabrika të vogla të prodhimit të tubave e të përpunimit të aluminit në Tiranë, Durrës, Lushnjë, Fier etj.

Ndërtimtaria është një degë e ekonomisë, e zhvilluar shumë vitet e fundit, e cila punëson një pjesë të konsiderueshme të fuqisë punëtore.

Vendi i industrisë në ekonomi

Në dallim nga periudha 1945-1990, kur industria e rëndë zinte peshën më të madhe në ekonominë e vendit, sot rolin kryesor në sektorin industrial e luajnë industria e lehtë dhe ajo ushqimore. Krahas tyre, një rol të rëndësishëm kanë industria nxjerrëse dhe përpunuese e mineraleve, energjetika, ndërtimtaria, industria metalurgjike dhe ajo mekanike

	Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3.
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 2.22

Sektori i tretë i ekonomisë

SHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika 2: Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 2.22 Sektori i tretë i ekonomisë	
Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan disa veçori të zhvillimit të sektorit të tretë të ekonomisë;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit, në zhvillimin e këtij sektori të ekonomisë shqiptare;			
<u>3. Kompetenca e të nxënës (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon zhvillimin e degëve kryesore të sektorit të tretë të ekonomisë dhe shkallën e zhvillimit të tyre në ditët e sotme;• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton mbi zhvillimin e degëve kryesore të sektorit të tretë të ekonomisë dhe shkallën e zhvillimit të tyre në ditët e sotme;• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			

Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave të fushës/lëndës**1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike**

- Nxënësi evidenton veçoritë e zhvillimit të sektorit të tretë të ekonomisë shqiptare;

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

- Nxënësi evidenton degët kryesore të sektorit të tretë të ekonomisë;
- Vlerëson ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit, në zhvillimin e këtij sektori të ekonomisë shqiptare;

3. Marrja e vendimeve

- Nxënësi evidenton zhvillimin e degëve kryesore të ekonomisë, akset dhe drejtimet e zhvillimit të ardhshëm të Republikës së Shqipërisë me shanset dhe mundësitë që ofron ajo për integrim rajonal dhe evropian;

Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Analizon ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit në zhvillimin e sektorit të tretë të ekonomisë. Evidenton veçoritë e zhvillimit të secilës prej degëve të sektorit të tretë të ekonomisë, duke përcaktuar edhe shpërndarjen gjeografike të tyre. Evidenton veçoritë e zhvillimit të këtij sektori në zonën ku banon. 	Fjalët kyçe: rëndësia e sektorit të tretë të ekonomisë, nëndegët e këtij sektori.
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri mbi: <ol style="list-style-type: none"> Pozitën gjeografike të Republikës së Shqipërisë dhe tiparet e përgjithshme gjeografike natyrore të saj (pozitën gjeografike, kushtet dhe pasuritë natyrore); Vlera të trashëgimisë natyrore e kulturore të Shqipërisë;
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 2.22 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 2.22 në tekst. Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra në burime të ndryshme, evidentoni mundësitë e zhvillimit të turizmit në Shqipëri dhe jepni mendimin tuaj lidhur me gjendjen dhe perspektivën e tij. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë formati A4 Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë informacionin e tekstit .. Në vazhdim fton nxënësit të diskutojnë rreth çështjeve që trajtohen dhe plotësojnë kllasterin...

	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>Rëndësia e sektorit të tretë të ekonomisë Sektori i tretë i ekonomisë është sektori më i larmishëm për sa i përket degëve të tij. Ai përfshin turizmin, transportin, shërbimet, tregtinë dhe artizanatin. Për shkak të lidhjes që kanë këto degë me nevojat e vazhdueshme të popullsisë për mallra konsumi dhe shërbime, rëndësia e tyre ka ardhur gjithnjë e në rritje, sidomos pas vitit '90. Rëndësia e këtij sektori lidhet edhe me përqindjen e konsiderueshme të të punësuarve (rreth 15%) në degët e tij, përqindje që ka ardhur vazhdimisht në rritje.</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px; text-align: center;"> <p>Ekonomia e Republikës së Shqipërisë</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>Sektori i tretë i ekonomisë</p> <p><i>Turizmi</i> zë një vend të rëndësishëm në ekonominë e Shqipërisë. Degët e tij kryesore janë: turizmi blu (përgjatë gjithë vijës bregdetare: Velipojë, Durrës, Vlorë, Sarandë etj. dhe në zonat bregliqenore, si Pogradeci); turizmi i bardhë (në Dardhë, Voskopojë, Tomor, Razmë, Valbonë, Dajt, Qafë-Shtamë etj.); turizmi kulturor (në qytetet muzeale e historike, si Berati, Gjirokastra, Shkodra, Lezha, Kruja etj.; në qendrat e trashëgimisë kulturore të vendit, si Butrinti, Apolonia, Durrësi, Bylisi etj., si dhe pranë objekteve të kultit, shpellave karstike etj.).</p> <p><i>Transporti</i> është një ndër degët e ekonomisë që përthithin më shumë investime. Ndonëse në Shqipëri janë të zhvilluara të gjitha degët e transportit, peshën më të madhe të lëvizjes së mallrave dhe të njerëzve e mban ai automobilistik, më pas transporti detar dhe ai ajror. Transporti automobilistik është i shpërndarë në të gjithë hapësirën e vendit.</p> <p><i>Shërbimet dhe tregtia</i> kanë njohur një zhvillim të madh kohët e fundit dhe dallohen për numrin e lartë të të punësuarve. <i>Shërbimet</i> dallohen gjithashtu për përmirësimin e ndjeshëm të cilësisë dhe përpërqendrimin tyre kryesisht në qendra qarqesh, në qytete të mëdha, në zonat bregdetare e bregliqenore, në qendrat muzeale dhe në porte.</p> <p><i>Artizanati</i> bazohet në prodhimin e artikujve të traditës dhe është i zhvilluar kryesisht pranë zonave turistike, ndër të cilat dallohen: Kruja, Berati dhe Gjirokastra. Ai përfaqësohet nga zejtarë tradicionalë shqiptarë, si: punime të veshjeve popullore, sixhadeve, drurit, qeramikës, filigranit, argjendarisë etj.</p> </div>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1 dhe 2 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 3 dhe 4.</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre</p> <p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Projekt II ora e dytë

Tema: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënës

Në përfundim të këtij projekti, nxënësi/ja:

- Analizon pasuritë natyrore të Shqipërisë dhe identifikon rrugë që sigurojnë menaxhimin e qëndrueshëm të tyre.
- Përshkruan organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme dhe vlerëson faktorët që kanë ndikuar.
- Përshkruan popullimin e hershëm të Shqipërisë, ecurinë e numrit të popullsisë dhe strukturën e saj (moshore, gjinore, fetare, etnike, sipas vendbanimeve).
- Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrame mbi strukturën e popullsisë dhe mbi degët e ekonomisë së Shqipërisë, duke përcaktuar edhe hartën e shpërndarjes gjeografike të tyre.

- Identifikon faktorët dhe pasojat e migrimëve të popullsisë së trevave shqiptare në etapat më të rëndësishme historike.
- Përshkruan tiparet dalluese të vendbanimeve në Shqipëri, llojet e tyre dhe shpërndarjen gjeografike.
- Interpretën strukturën ekonomike të Republikës së Shqipërisë, shkallën e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të saj.
- Vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore turistike të Republikës së Shqipërisë.
- Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në Shqipëri dhe parashikon rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshme të problemeve mjedisore.
- vlerëson dhe respekton pikëpamjet e të tjerëve (idetë individuale dhe ato në grup);
- tregon integritet në aksesimin dhe përdorimin etik të informacionit;
- është krijues, prezanton idetë e reja dhe komunikon lirshëm mendimet e tij/saj;

Burimet kryesore të informacionit:

teksti mësimor, kllastera dhe materiale të hulumtuara e të grumbulluara gjatë zhvillimit të temave mësimore; biseda me më të rriturit e familjes; informacione të siguruar nga interneti, shtypi; guida të ndryshme turistike, enciklopedi, libra dhe revista me kuriozitete, njësia vendore, media dhe dokumentarë të ndryshëm televizivë.

Metodologjia që do të përdoret:

punë në grupe, hulumtim, diskutim, analizë, prezantim, shkëmbim opinionesh.

Mjetet që do të përdoren deri në realizimin përfundimtar të projektit:

teksti mësimor, materiale të printuara (materiale të hulumtuara dhe të grumbulluara), materiale të siguruar nga interneti dhe shtypi, kompjuter, video-projektor, fletë-anketa, tabelë prezantimi, shënjes, fletëpalosje, postera, fotografi, skica/vizatime, makete të ndërtuara nga nxënësit etj.

Çështjet që do të trajtohen gjatë realizimit të projektit:

Shënim: Për udhëzimet mbi realizimin e projektit, referojuni rubrikës përkatëse, të paraqitur në orën e parë të tij.

Përshkrim përmbledhës i veprimtarive kryesore që do të zhvillohen gjatë orës së parë të projektit

- Nxënësit përshkruajnë punën e bërë deri në këtë fazë të projektit. Tashmë, ai duhet të jetë në trajtën e një raporti paraprak, ndaj këshillohen nga mësuesi/ ja t'i kushtojnë një vëmendje të veçantë projektit në lidhje me origjinalitetin dhe cilësinë, për të pasur një produkt sa më të frytshëm në fazën përfundimtare.
- Evidentohet kontributi i secilit anëtar të grupit dhe shkalla e bashkëpunimit midis tyre.
- Nxënësit përshkruajnë shkallën e përdorimit të burimeve të informacionit, rrugët e sigurimit dhe vlefshmërinë e tyre.
- Raportohen vështirësitë dhe bëhen sugjerime edhe nga nxënës të grupeve të tjera, mbi zgjidhje dhe ide të ndryshme.

Përsëritja 2

Kontrolloni kompetencat

(Vështrim i përgjithshëm gjeografik i Republikës së Shqipërisë)

1. Diskutoni mbi pyetjet:

- Cilat janë disa nga veçoritë e përgjithshme të hidrografisë së Shqipërisë?
- Cilat janë llojet e ujërave nëntokësore?
- Cilët faktorë ndikojnë në praninë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve në vendin tonë?
- Pse në vendin tonë ka larmi të botës së gjallë?
- Si klasifikohen brezat e bimësisë në Shqipëri me rritjen e lartësisë së relievit? Cilat veçori i karakterizojnë secilin prej brezave bimorë?
- Cilat janë llojet e faunës së vendit tonë?

2. Analizo veçoritë kryesore të:

- Detit Adriatik;
- Detit Jon;
- liqeneve tektoniko-karstike;
- liqeneve bregdetare;
- liqeneve akullnajorë;
- liqeneve karstike.

3. Lokalizo në hartën skicë të Shqipërisë (të vendosur në klasë) disa lumenj kryesorë të vendit tonë dhe plotëso tabelën përbi.

Lumi	Buron	Derdhet	Veçoritë kryesore	Karakteri i relievit përgjatë shtratit	Gjatësia	Prurjet mesatare

5. Krahaso:

- Detin Adriatik dhe Detin Jon si dhe vijën bregdetare të tyre e **përcakto**: të përbashkëtat; dallimet midis tyre
- liqenet tektoniko-karstikë dhe përcakto: të përbashkëtat; dallimet midis tyre;

6. Jep gjykimin tënd mbi:

- rëndësinë që kanë lumenjtë për zhvillimin ekonomik të vendit; dëmet që kanë shkaktuar përmytjet e vazhdueshme të lumenjve në zonat përreth tyre dhe faktorët që kanë ndikuar në këto përmytje të shpeshta; rrugët apo masat që duhen marrë për zgjidhjen e këtij problemi;
- ndikimin e veprimtarisë njerëzore mbi botën e gjallë në Shqipëri;
- problemet kryesore të mjedisit në Shqipëri dhe rrugët apo masat që duhen marrë për zgjidhjen e këtij problemi.

7. Plotëso tabelën e mëposhtme.

Faktorët që ndikojnë në formimin e tokave në vendin tonë

Llojet e tokave

Veçoritë kryesore të tyre

Zonale

Jozonale

9. Përkufizo konceptin: a) trashëgimi natyrore; b) zonë e mbrojtur.

10. Plotëso tabelën e mëposhtme.

Kategoritë e zonave të mbrojtura në Shqipëri								
Shembuj ilustrues të secilës kategori								
Disa nga problematikat me të cilat përballen zonat e mbrojtura në Shqipëri.								

12. Evidento:

- faktorët që kanë ndikuar në organizimin administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme;
- disa skema të organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme të zhvillimit të vendit.
- organizimin e sotëm administrativo-territorial të Republikës së Shqipërisë dhe evidento faktorët që kanë ndikuar në aplikimin e saj.
- popullimin e hershëm të truallit shqiptar dhe dinamikën e popullsisë së Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme.
- faktorët që kanë ndikuar në rënien e numrit të popullsisë, pas vitit 1990,
- shpërndarjen e popullsisë në Shqipëri duke listuar edhe faktorët që kanë ndikuar në të.
- veçoritë e lëvizjeve migratore të popullsisë shqiptare;
- evoluimin dhe disa veçori kryesore të vendbanimeve të hershme shqiptare;
- llojet e vendbanimeve në Shqipëri duke bërë krahasimin midis tyre në funksionet që kanë.
- llojet e trashëgimisë kulturore të Shqipërisë, duke lokalizuar në hartën e paraqitur në klasë, disa prej zonave të rëndësishme të trashëgimisë kulturore;
- ndikimin e potencialeve natyrore e humane, si dhe të trashëgimisë kulturore të Republikës së Shqipërisë, në zhvillimin ekonomik të saj;

13. Analizo:

- strukturën e popullsisë në Shqipëri: sipas moshës; gjinisë; etnisë, vendbanimeve dhe besimit fetar;
- faktorët kryesorë që kanë ndikuar në lëvizjet migratore (të brendshme dhe të jashtme) dhe pasojat me të cilat janë shoqëruar në to.
- periudhat e emigracionit shqiptar, duke ilustruar me shembuj nga veçoritë dhe pasojat e emigracionit shqiptar të pas vitit '90 në vendbanimin tënd;
- se në çfarë raporti janë kushtet natyrore e potencialet humane me faktorët historiko-shoqërorë, në zhvillimin ekonomik të vendit;
- veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë: deri në përfundim të Luftës së Dytë Botërore; gjatë viteve 1945-1990; gjatë periudhës postkomuniste;
- ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit në zhvillimin e secilës prej sektorëve të ekonomisë;
- zhvillimin e sotëm të tre sektorëve kryesorë të ekonomisë shqiptare, duke evidentuar peshën që zë secila prej degëve të tyre.

14. Vlerëso perspektivën që kanë në të ardhmen degët kryesore të ekonomisë së vendit, duke argumentuar se mbi cilat burime do të mund të mbështetet zhvillimi i tyre.

Testim tremujori - 2

Grupi A

1. Evidento:

- Disa nga veçoritë e përgjithshme të hidrografisë së Shqipërisë. (2 pikë)
- Dy prej faktorëve që ndikojnë në praninë e ujërave nëntokësore dhe të burimeve në vendin tonë. (2 pikë)

2. Përshkruaj veçoritë që karakterizojnë secilin prej brezave të bimësisë në vendin tonë.

(8 pikë)

3. Evidento veçoritë kryesore të:

- Detit Adriatik;
- liqeneve tektoniko-karstike;

(8 pikë)

4. Plotëso 2 lumenj në tabelën përbri.

(14 pikë)

Lumi	Buron	Derdhet	Veçoritë kryesore	Karakteri i relievit përgjatë shtratit	Gjatësia	Prurjet mesatare

5. Krahaso Detin Adriatik dhe Detin Jon si dhe vijën bregdetare të tyre e përcakto: të përbashkëtat; dallimet midis tyre. (8 pike)

6. Evidento:

- faktorët që kanë ndikuar në organizimin administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme;
- faktorët që kanë ndikuar në rënien e numrit të popullsisë, pas vitit 1990,
- evoluimin dhe disa veçori kryesore të vendbanimeve të hershme shqiptare;
- llojet e vendbanimeve në Shqipëri duke bërë krahasimin midis tyre në funksionet që kanë.

(13 pikë)

7. Analizo:

- strukturën e popullsisë në Shqipëri: sipas moshës; gjinisë; etnisë, vendbanimeve dhe besimit fetar;
- faktorët kryesorë që kanë ndikuar në lëvizjet migratore (të brendshme dhe të jashtme) dhe pasojat me të cilat janë shoqëruar në to.
- ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit në zhvillimin e sektorëve të pare të ekonomisë;

(15 pikë)

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikët	0-16	17-26	27-36	37-46	47-56	57-63	64-70

Grupi B**1. Evidento:**

- a. llojet e ujërave nëntokësorë; (2 pikë)
- b. llojet e faunës së vendit tone. (2 pikë)

2. Përshkruaj veçoritë që karakterizojnë secilin prej llojeve të tokave zonale në vendin tone. (8 pikë)

3. Evidento veçoritë kryesore të: (8 pikë)

- a) Detit Jon;
- d) liqeneve bregdetare dhe liqeneve karstike.

4. Plotëso tabelën përbri. (14 pikë)

Lumi	Buron	Derdhet	Veçoritë kryesore	Karakteri i relievit përgjatë shtratit	Gjatësia	Prurjet mesatare

6. Krahajo liqenet tektoniko-karstikë dhe përcakto: të përbashkëtat; dallimet midis tyre;

7. Evidento: (13 pikë)

- a. popullimin e hershëm të truallit shqiptar dhe dinamikën e popullsisë së Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme.
- b. shpërndarjen e popullsisë në Shqipëri duke listuar edhe faktorët që kanë ndikuar në të.
- c. evoluimin dhe disa veçori kryesore të vendbanimeve të hershme shqiptare;
- d. ndikimin e potencialeve natyrore e humane, si dhe të trashëgimisë kulturore të Republikës së Shqipërisë, në zhvillimin ekonomik të saj;

8. Analizo: (15 pikë)

- a. strukturën e popullsisë në Shqipëri: sipas moshës; gjinisë; etnisë, vendbanimeve dhe besimit fetar;
- b. periudhat e emigracionit shqiptar, duke ilustruar me shembuj nga veçoritë dhe pasojat e emigracionit shqiptar të pas vitit '90 në vendbanimin tënd;
- c. veçoritë kryesore të ekonomisë së Shqipërisë: deri në përfundim të Luftës së Dytë Botërore; gjatë viteve 1945-1990; gjatë periudhës postkomuniste;
- d. ndikimin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të vendit në zhvillimin e sektorit të tretë të ekonomisë;

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikët	0-16	17-26	27-36	37-46	47-56	57-63	64-70

Projekt II ora e tretë:

Tema: Pasuritë natyrore, popullimi dhe ekonomia e Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënit

Në përfundim të këtij projekti, nxënësi/ja:

- Analizon pasuritë natyrore të Shqipërisë dhe identifikon rrugë që sigurojnë menaxhimin e qëndrueshëm të tyre.
- Përshkruan organizimit administrativ të Shqipërisë përgjatë periudhave të ndryshme dhe vlerëson faktorët që kanë ndikuar.
- Përshkruan popullimin e hershëm të Shqipërisë, ecurinë e numrit të popullsisë dhe strukturën e saj (moshore, gjinore, fetare, etnike, sipas vendbanimeve).
- Ndërton dhe interpreton grafikë, diagrame mbi strukturën e popullsisë dhe mbi degët e ekonomisë së Shqipërisë, duke përcaktuar edhe hartën e shpërndarjes gjeografike të tyre.
- Identifikon faktorët dhe pasojat e migrimeve të popullsisë së trevave shqiptare në etapat më të rëndësishme historike.
- Përshkruan tiparet dalluese të vendbanimeve në Shqipëri, llojet e tyre dhe shpërndarjen gjeografike.
- Interpretin strukturën ekonomike të Republikës së Shqipërisë, shkallën e zhvillimit të sektorëve të ekonomisë dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të saj.
- Vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore turistike të Republikës së Shqipërisë.
- Sjell fakte (shembuj) të problemeve mjedisore në Shqipëri dhe parashikon rrugë dhe mundësi të zgjidhjeve të qëndrueshmeve të problemeve mjedisore.
- vlerëson dhe respekton pikëpamjet e të tjerëve (idetë individuale dhe ato në grup);
- tregon integritet në aksesimin dhe përdorimin etik të informacionit;
- është krijues, prezanton idetë e reja dhe komunikon lirshëm mendimet e tij/saj;

Burimet kryesore të informacionit:

teksti mësimor, kllastera dhe materiale të hulumtuara e të grumbulluara gjatë zhvillimit të temave mësimore; biseda me më të rriturit e familjes; informacione të siguruar nga interneti, shtypi; guida të ndryshme turistike, enciklopedi, libra dhe revista me kuriozitete, njësia vendore, media dhe dokumentarë të ndryshëm televizivë.

Metodologjia që do të përdoret:

punë në grupe, hulumtim, diskutim, analizë, prezantim, shkëmbim opinionesh.

Mjetet që do të përdoren deri në realizimin përfundimtar të projektit:

teksti mësimor, materiale të printuara (materiale të hulumtuara dhe të grumbulluara), materiale të siguruar nga interneti dhe shtypi, kompjuter, video-projektor, fletë-anketa, tabelë prezantimi, shënjes, fletëpalosje, postera, fotografi, skica/vizatime, makete të ndërtuara nga nxënësit etj.

Çështjet që do të trajtohen gjatë realizimit të projektit:

Shënim: Për udhëzimet mbi realizimin e projektit, referojuni rubrikës përkatëse, të paraqitur në orën e parë të tij.

Përshkrim përmbledhës i veprimtarive kryesore që do të zhvillohen gjatë orës së parë të projektit

- Prezantimi i punës së secilit grup, i cili mund të bëhet në mënyrë elektronike (me *PowerPoint* apo me forma të tjera) ose me anë të posterave, skemave, tabakëve, maketeve, etj., sipas vendimmarrjes së grupit.

- Dorëzimi i produktit të printuar.
- Diskutimi në klasë mbi përfundimet e arritura.
- Vlerësimi i nxënësve nga mësuesi/ja..
- Shpërndarja në klasë (më pas edhe të bashkëmoshatarët dhe komuniteti) e posterave/fletëpalosjeve të përgatitura.

Nëntematika 3: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë

Tema 3.1

Rajonizimi i hapësirës së Republikës së Shqipërisë

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.1 Rajonizimi i hapësirës së Republikës së Shqipërisë	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Shpreh mendimin e vet për zhvillimin e ndryshëm socio-ekonomik të rajoneve të vendit.• Dëgjon me vëmendje komentet e bëra mbi veçoritë e zhvillimit jo të njëjtë socio-ekonomik në hapësirën e Republikës së Shqipërisë• Evidenton rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përdor konceptin e zhvillimit rajonal për të përshkruar modele të thjeshta të ndërvlerësive midis vendeve dhe rajoneve.• Identifikon treguesit e zhvillimit të pabarabartë të rajoneve;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Shpjegon pabarazinë në zhvillimin socio-ekonomik të rajoneve;• Identifikon faktorët që përcaktojnë ndarjen rajonale të hapësirës së Republikës së Shqipërisë;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.• Lokalizon, emërton dhe ngjyros në hartën-skicë rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë;			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi rëndësinë që zhvillimi i barabartë midis rajoneve për ekonominë e vendit.			

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike Nxënësi shpjegon treguesit e zhvillimit të pabarabartë të rajoneve; <ul style="list-style-type: none"> Evidenton rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë; 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi sjell shembuj të pabarazive në zhvillimin socio-ekonomik të rajoneve të vendit. Lokalizon, emërton dhe ngjyros në hartën-skicë rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë; Identifikon faktorët që përcaktojnë ndarjen rajonale të hapësirës së Republikës së Shqipërisë; 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përdor konceptin e vendit dhe të rajonit për të përshkruar modele të thjeshta të ndërvarësisë midis vendeve dhe rajoneve. Evidenton veçantitë e zhvillimit në secilin prej rajoneve gjeografike të Republikës së Shqipërisë; 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja shpjegon: <ul style="list-style-type: none"> Evidenton rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë; Lokalizon, emërton dhe ngjyros në hartën-skicë rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë; Identifikon faktorët që përcaktojnë ndarjen rajonale të hapësirës së Republikës së Shqipërisë; 	Fjalët kyçe: rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë; faktorët që përcaktojnë rajonizimin e saj; rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë; faktorët që përcaktojnë rajonizimin e saj.
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit njohin konceptet: a. rajon, veçoritë e rajoneve, zhvillim jo i njëjtë socio-ekonomik
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.1 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.1 në tekst - Diskutojmë: Bazuar në hartën fiziko-gjeografike dhe njohuritë që keni, përshkruani veçoritë natyrore të Republikës së Shqipërisë dhe evidenti ndryshimet që vini re midis territoreve në përfundim, lindje, veri dhe në jug të saj. Nxënësit diskutojnë, tregojnë, përshkruajnë.... Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesi/ja fikson në tabelë ndryshimet që ka hapësira e vendit tonë për nga sipërfaqja, pozita gjeografike, veçoritë natyrore, si dhe nga natyra e zhvillimit ekonomik e social-kulturor.

	<p>Në vijim ajo thekson se bazuar në këto veçori, Shqipëria është ndarë në katër <i>rajone gjeografike</i>, të cilat përfaqësojnë hapësira me veçori fizike e humane qartësisht të dallueshme nga njëra-tjetra. Ato janë: Rajoni Verior dhe Verilindor, Rajoni Juglindor, Rajoni Jugor dhe Rajoni Perëndimor.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të orientohen me rajonizimin, nëpërmjet hartës fiziko-gjeografike të paraqitur në klasë dhe asaj në figurën 1 të tekstit.</p> <p>Së bashku me nxënësit evidenton: veprimin e faktorit natyror, atij socio-ekonomik dhe faktorit demografik.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të sjellin modele ilustruese...</p> <p>Më pas mësuesja fton nxënësit që të diskutojnë rreth perspektivave zhvillimore të rajoneve të vendit tonë duke sjelle dhe shembuj ilustrues për secilin rajon...</p> <p>Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 4.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/ rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.2

Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Perëndimor

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: V	KLASA: XI
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.2 Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Perëndimor	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përcakton pozitën gjeografike të Rajonit Perëndimor;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Perëndimor;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.• Argumenton rëndësinë e pozitës gjeografike të Rajonit Perëndimor dhe rolin e saj në zhvillimin e ekonomisë së vendit;• Evidenton tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Perëndimor;			

4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (<i>Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive</i>) <ul style="list-style-type: none"> Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit. vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Rajonit Perëndimor, për zhvillimin socio-ekonomik të tij dhe për zhvillimin e marrëdhënieve rajonale brenda dhe jashtë Shqipërisë; Sjell shembuj të veçorive kryesore natyrore të Rajonit Perëndimor dhe potencialet natyrore për zhvillim; 	
5. Kompetenca personale (<i>Nxënësi bën jetë të shëndetshme</i>) <ul style="list-style-type: none"> Ndan mendimet në grup. 	
6. Kompetenca qytetare (<i>Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët</i>) <ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. 	
7. Kompetenca digjitale (<i>Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin</i>) <ul style="list-style-type: none"> Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Perëndimor. 	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës	
1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përcakton pozitën gjeografike të Rajonit Perëndimor; 	
2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përshkruan tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Perëndimor; 	
3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi vlerëson pozitën gjeografike të Rajonit Perëndimor dhe rolin e saj në zhvillimin e marrëdhëniet me rajonet e tjera të vendit; 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Përcakton pozitën gjeografike të Rajonit Perëndimor dhe rolin e saj në zhvillimin dhe marrëdhëniet me rajonet e tjera të vendit; përshkruan tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Perëndimor; vlerëson rolin e pozitës gjeografike të Rajonit Perëndimor 	Fjalët kyçe: pozita gjeografike e Rajonit Perëndimor; kushtet natyrore; njësitë përbërëse të rajonit
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: a. pozitës gjeografike dhe kushteve natyrore të Rajonit Perëndimor
	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.2 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Evropës dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.2 në tekst - <i>Diskutojmë</i> : Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Perëndimor dhe përshkruani disa tipare që karakterizojnë relievin e tij.

<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Së bashku me nxënësit mësuesi/ja saktëson përgjigjen e duhur në lidhje me pozitën gjeografike të Rajonit Perëndimor dhe rolin e saj: Rajoni Perëndimor shtrihet në perëndim të Republikës së Shqipërisë, nga Hani i Hotit në veri deri në qytetin e Vlorës në jug, në një gjatësi prej 205 km. Në perëndim, ai laget nga Deti Adriatik, ndërsa në verilindje, në lindje dhe në jug kufizohet përkatësisht me Rajonin Veriore Verilindor, Rajonin Juglindor dhe atë Jugor.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të shohin hartën fiziko-gjeografike të Rajonit Perëndimor dhe të diskutojnë rreth kushteve natyrore të tij.</p> <p><i>Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë....</i></p> <p>Rajoni ka një pozitë të favorshme gjeografike që mundëson jo vetëm komunikimin e tij me rajonet e tjera të Shqipërisë, por edhe lidhjen e kësaj të fundit me trevat e tjera shqiptare e më gjerë. Kjo lidhje realizohet nëpërmjet Kanalit të Otrantos dhe rrjetit automobilistik (që zë përfshinë portet e Durrësit, Vlorës dhe Shëngjinit) e hekurudhor, i cili vazhdon në brendësi të vendit. Rajoni Perëndimor mundëson gjithashtu lidhjen në rrugë ajrore të Shqipërisë me vendet e tjera të botës, pasi në të (në Rinas) ndodhet aeroporti “Nënë Tereza”, i cili është aeroporti i vetëm ndërkombëtar në vend. Në Rajonin Perëndimor ndodhen pika kufi e Hanit të Hotit dhe ajo e Muriqanit, të cilat lidhin Shqipërinë me Malin e Zi.</p> <p><i>Ndërtimi gjeologjik:</i> Trualli i këtij rajoni ka një moshë më të re se rajonet e tjera. Nëntoka e rajonit është e pasur me rezerva naftë, gazi natyror dhe qymyrguri.</p> <p><i>Relievi:</i> Format kryesore të relievit janë fushat, por nuk mungojnë edhe kodrat e vargjet kodrinore. Rajoni përfaqëson hapësirën fushore më të madhe të Ballkanit Perëndimor.</p> <p><i>Klima:</i> Rajoni Perëndimor dallon për klimën tipike mesdhetare, me verë të nxehtë e të thatë dhe dimër të butë e të lagësht, si rezultat i ndikimit të masave ajrore të Adriatikut.</p> <p>Rajoni ka një <i>hidrografi</i> mjaft të pasur...</p> <p><i>Tokat:</i> Tokat më të përhapura janë ato të hirta kafe dhe përveç tyre, në pjesë të ndryshme të rajonit gjenden tokat e hirta kafe livadhore, aluvionale, moçalore dhe të kripura.</p> <p><i>Bota e gjallë:</i> Rajoni Perëndimor është rajoni me sipërfaqen më të vogël të bimësisë natyrore, për shkak të zëvendësimit të saj me bimësi të kultivuar...</p>
---	---

	Mësuesja fton nxënësit që të punojnë me hartën në figurën 1... Hapi III : Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimin 3 të rubrikës “Radha jote”.
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.3

Popullimi dhe llojet e vendbanimeve në Rajonin Perëndimor

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.3 Popullimi dhe llojet e vendbanimeve në Rajonin Perëndimor	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përshkruan veçorit e popullimit të hershëm të Rajonit Perëndimor;• Përshkruan ndryshimet që ka pësuar numri i popullsisë së Rajonit Perëndimor përgjatë periudhave të ndryshme;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton shpërndarjen gjeografike të popullsisë në këtë rajon dhe dinamikën e saj.• Klasifikon llojet e vendbanimeve të Rajonit Perëndimor.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Analizon strukturën e popullsisë së këtij rajoni.• Klasifikon llojet e vendbanimeve të Rajonit Perëndimor.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Hulumton në burime të ndryshme dhe përgatit një detyrë tematike mbi veçoritë e dy prej qyteteve më të mëdha të këtij rajoni, si dhe mbi funksionet e tyre.• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			

Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton veçoritë e popullimit të hershëm të Rajonit Perëndimor; 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi vlerëson faktorët që kanë ndikuar në rritjen e numrit të popullsisë pas vitit 1990 në këtë rajon; Analizon shkaqet dhe pasojat e migrimit të popullsisë drejt këtij rajoni. 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon veçoritë e popullimit të hershëm të Rajonit Perëndimor; Analizon strukturën, ecurinë e numrit të popullsisë (faktorët) dhe shpërndarjen gjeografike të popullsisë gjatë periudhave të ndryshme kohore. 	
Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Përshkruan veçoritë e popullimit të hershëm të Rajonit Perëndimor. Evidenton shpërndarjen gjeografike të popullsisë në këtë rajon dhe dinamikën e saj. Analizon strukturën e popullsisë së këtij rajoni. Përcakton llojet e vendbanimeve të Rajonit Perëndimor. 	Fjalët kyçe: popullimi i hershëm i rajonit; shpërndarja gjeografike e popullsisë struktura e popullsisë së rajonit, llojet e vendbanimeve
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: a. Rajoni Perëndimor ka pasur popullim dhe vendbanime të hershme ilire; b. Numri i popullsisë së këtij rajoni ka pësuar gjithmonë rritje.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.3 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 3.3 në tekst. Diskutojmë: Përshkruani disa veçori të popullimit të Rajonit Perëndimor. Evidentoni shpërndarjen gjeografike të popullsisë në këtë rajon, duke përcaktuar faktorët që kanë ndikuar në të. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndëtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A

	<p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë mbi popullimin e hershëm të Rajoni Perëndimor dhe të ndërtojnë në fletoret e tyre një kllaster. Nxënësit përshkruajnë/diskutojnë...</p> <p>Në vazhdim mësuesja së bashku me nxënësit trajton informacionin e ri : Rritja e numrit të popullsisë së Rajonit Perëndimor nuk ka pasur përherë të njëjtat ritme. Ritmet më të larta ajo i ka njohur gjatë periudhës 1945-1990 dhe sidomos pas ‘90-ës. Gjatë viteve 1945-1990, rritja e numrit të popullsisë lidhej ngushtë me politikat demografike të kohës, të cilat ishin në favor të rritjes së lindshmërisë...</p> <p>Në vazhdim mësuesja orienton nxënësit të shohin me kujdes çështjen mbi strukturën e popullsisë dhe të diskutojnë rreh saj duke analizuar edhe përmbajtjen e grafikëve 3 dhe 4.</p> <p>Në vazhdim diskutojnë mbi llojet e vendbanimeve në Rajonin Perëndimor...</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, 3,4 dhe 5 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 6.</p>
<i>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</i>	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
<i>Vlerësimi i nxënësit</i>	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.4

Trashëgimia kulturore dhe ajo natyrore e Rajonit Perëndimor. Ekonomia e tij

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.4 Trashëgimia kulturore dhe ajo natyrore e Rajonit Perëndimor. Ekonomia e tij	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Rendit faktorët që ndikojnë në zhvillimin ekonomik të Rajonit Perëndimor.• Identifikon disa nga zonat e mbrojtura të Rajonit Perëndimor dhe veçoritë e trashëgimisë kulturore të tij.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton disa nga zonat e mbrojtura të Rajonit Perëndimor dhe veçoritë e trashëgimisë kulturore të tij, si dhe natyrën e ekonomisë së rajonit.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.• Analizon ekonominë e Rajonit Perëndimor dhe përcakton shpërndarjen gjeografike të sektorëve të saj.			

<p>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (<i>Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit. Sjell shembuj të disa nga zonat e mbrojtura të këtij rajoni . <p>5. Kompetenca personale (<i>Nxënësi bën jetë të shëndetshme</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ndan mendimet në grup. <p>6. Kompetenca qytetare (<i>Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. <p>7. Kompetenca digjitale (<i>Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> Hulumton në burime të ndryshme mbi zhvillimin e sektorëve të ekonomisë në Rajonin Perëndimor, gjatë periudhave të ndryshme. Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi menaxhimin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore në këtë rajon. 	
<p>Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës</p> <p>1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</p> <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi rendit faktorët që ndikojnë në zhvillimin ekonomik të Rajonit Perëndimor. Evidenton disa nga zonat e mbrojtura të Rajonit Perëndimor <p>2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</p> <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton veçoritë e trashëgimisë kulturore të rajonit. Analizon ekonominë e Rajonit Perëndimor dhe përcakton shpërndarjen gjeografike të sektorëve të saj. <p>3. Marrja e vendimeve</p> <ul style="list-style-type: none"> Hulumton në burime të ndryshme mbi zhvillimin e sektorëve të ekonomisë në Rajonin Perëndimor, gjatë periudhave të ndryshme. 	
<p>Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rendit faktorët që ndikojnë në zhvillimin ekonomik të Rajonit Perëndimor. Evidenton: disa nga zonat e mbrojtura të Rajonit Perëndimor dhe veçoritë e trashëgimisë kulturore të tij. Analizon ekonominë e Rajonit Perëndimor dhe përcakton shpërndarjen gjeografike të sektorëve të saj. Hulumton në burime të ndryshme mbi zhvillimin e sektorëve të ekonomisë në Rajonin Perëndimor, gjatë periudhave të ndryshme. 	<p>Fjalët kyçe: trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e rajonit, faktorët që ndikojnë në zhvillimin e ekonomisë, sektorët e ekonomisë</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	

a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	<p>Nxënësit kanë njohuri rreth:</p> <p>a. koncepteve trashëgimi natyrore dhe kulturore të vendit tonë.</p> <p>b. Potencialeve që ofron rajoni Perëndimor.</p>																																																																														
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit</p> <p>Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.4 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja përdor tabelën e zonave të mbrojtura në vendin tonë dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.4 në tekst – Diskutojmë: Evidentoni potencialet natyrore të Rajonit Perëndimor dhe natyrën e ekonomisë së tij. Renditni degët kryesore të ekonomisë.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst mbi:</p> <p>-trashëgiminë natyrore</p> <p>-trashëgiminë kulturore</p> <p>-zonat e mbrojtura</p> <p>P.sh Në ndihmë të mësuesit paraqesim disa prej zonave apo hapësirave me vlera të veçanta natyrore të rajonit janë kategorizuar në rrjetin e Zonave të Mbrojtura të vendit, si dhe trashëgiminë kulturore të rajonit Perëndimor.</p> <table><tr><th colspan="6">Zonat e Mbrojtura të Rajonit Perëndimor</th></tr><tr><th>Nr. .</th><th>Kategoria</th><th>Qarku</th><th>Bashkia</th><th>Zona e Mbrojtur</th><th>Sipërfaqja (në ha)</th></tr><tr><td>1.</td><td>II. Park Kombëtar</td><td>Fier</td><td>Divjakë</td><td>Divjakë-Karavasta</td><td>22230,2</td></tr><tr><td>2.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Lezhë</td><td>Lezhë</td><td>Kune</td><td>800</td></tr><tr><td>3.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Lezhë</td><td>Lezhë</td><td>Vain</td><td>1500</td></tr><tr><td>4.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Fier</td><td>Fier</td><td>Pishë-Poro</td><td>1500</td></tr><tr><td>5.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Lezhë</td><td>Kurbin</td><td>Patok–Fushë-Kuqe</td><td>2200</td></tr><tr><td>6.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Lezhë</td><td>Lezhë</td><td>Bërzanë</td><td>880</td></tr><tr><td>7.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Fier</td><td>Fier</td><td>Levan</td><td>200</td></tr><tr><td>8.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Durrës</td><td>Durrës</td><td>Rrushkull</td><td>650</td></tr><tr><td>9.</td><td>IV. Rezervat Natyror</td><td>Shkodër</td><td>Shkodër</td><td>Liqeni i Shkodrës</td><td>26535</td></tr><tr><td>10.</td><td>V. Peizazh i Mbrojtur</td><td>Vlorë</td><td>Vlorë</td><td>Vjosë-Nartë</td><td>19738</td></tr><tr><td>11.</td><td>V. Peizazh i Mbrojtur</td><td>Shkodër</td><td>Shkodër</td><td>Lumi Buna-Velipojë</td><td>23027</td></tr></table> <p><i>Trashëgimia kulturore</i> e Rajonit Perëndimor përfshin një rrjet të gjerë qendrash e objektsh arkeologjike, historike e kulturore, të cilat krahas mundësive që krijojnë për zhvillimin e turizmit kulturor, përfaqësojnë elemente të rëndësishme të identitetit kombëtar. Pjesë e trashëgimisë kulturore të rajonit janë qendra të rëndësishme arkeologjike, si: Dyrrahu, Apolonia dhe Bylisi, të cilat përfaqësojnë qytetërimin antik të vendit tonë. Në këtë rajon gjenden disa kala të periudhës ilire dhe të mesjetës, si ajo e Shkodrës, Lezhës, Krujës, Durrësit, Tiranës, Beratit, Elbasanit, Petrelës etj.</p>	Zonat e Mbrojtura të Rajonit Perëndimor						Nr. .	Kategoria	Qarku	Bashkia	Zona e Mbrojtur	Sipërfaqja (në ha)	1.	II. Park Kombëtar	Fier	Divjakë	Divjakë-Karavasta	22230,2	2.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Lezhë	Kune	800	3.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Lezhë	Vain	1500	4.	IV. Rezervat Natyror	Fier	Fier	Pishë-Poro	1500	5.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Kurbin	Patok–Fushë-Kuqe	2200	6.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Lezhë	Bërzanë	880	7.	IV. Rezervat Natyror	Fier	Fier	Levan	200	8.	IV. Rezervat Natyror	Durrës	Durrës	Rrushkull	650	9.	IV. Rezervat Natyror	Shkodër	Shkodër	Liqeni i Shkodrës	26535	10.	V. Peizazh i Mbrojtur	Vlorë	Vlorë	Vjosë-Nartë	19738	11.	V. Peizazh i Mbrojtur	Shkodër	Shkodër	Lumi Buna-Velipojë	23027
Zonat e Mbrojtura të Rajonit Perëndimor																																																																															
Nr. .	Kategoria	Qarku	Bashkia	Zona e Mbrojtur	Sipërfaqja (në ha)																																																																										
1.	II. Park Kombëtar	Fier	Divjakë	Divjakë-Karavasta	22230,2																																																																										
2.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Lezhë	Kune	800																																																																										
3.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Lezhë	Vain	1500																																																																										
4.	IV. Rezervat Natyror	Fier	Fier	Pishë-Poro	1500																																																																										
5.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Kurbin	Patok–Fushë-Kuqe	2200																																																																										
6.	IV. Rezervat Natyror	Lezhë	Lezhë	Bërzanë	880																																																																										
7.	IV. Rezervat Natyror	Fier	Fier	Levan	200																																																																										
8.	IV. Rezervat Natyror	Durrës	Durrës	Rrushkull	650																																																																										
9.	IV. Rezervat Natyror	Shkodër	Shkodër	Liqeni i Shkodrës	26535																																																																										
10.	V. Peizazh i Mbrojtur	Vlorë	Vlorë	Vjosë-Nartë	19738																																																																										
11.	V. Peizazh i Mbrojtur	Shkodër	Shkodër	Lumi Buna-Velipojë	23027																																																																										

	<p>Për vlera të rëndësishme historike dallojnë një sere objektesh dhe muzesh, si: vend varrimi i Skënderbeut në Lezhë, Muzeu Kombëtar “Gjergj Kastrioti Skënderbeu” në Krujë, Muzeu Historik Kombëtar në Tiranë, Muzeu i Pavarësisë në Vlorë, Muzeu Arkeologjik në Durrës e Arkivi Shtetëror. Në këtë rajon kalon një pjesë e rrugës “Egnatia”(që zë fill në portin e Durrësit), gjurmët e së cilës përbëjnë një destinacion turistik. Trashëgimia kulturore e rajonit përfaqësohet edhe me disa objekte të rëndësishme, si: Kodikët e Beratit, Mozaiku i Tiranës dhe ai i Durrësit, Fototeka Marubi në Shkodër, objekte te kultit etj.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë....</p> <p>Mësuesi/ja fton nxënësit t’i referohen tabelës së zonave të mbrojtura në vendin tonë dhe të përcaktojnë kategoritë e zonave të mbrojtura që ndodhen në këtë rajon.</p> <p>Mësuesi/ja së bashku me nxënësit trajtojnë në vazhdim zhvillimin e tre sektorëve të ekonomisë së rajonit, duke kërkuar prej tyre që në argumentet e tyre të bazohen tek potencialet që mbështesin zhvillimin e secilit sektor ekonomik.</p> <p>Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë dhe plotësojnë kllasterin:</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[Ekonomia e Rajonit Perëndimor] --> B[Sektori i parë] A --> C[Sektori i dytë] A --> D[Sektori i tretë] </pre> </div> <p>Hapi III: Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 3, 4 dhe 5 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 6.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

PUNË PRAKTIKE 6

Tema: Rajoni Perëndimor i Republikës së Shqipërisë.

Rezultatet e të nxënit:

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- përcakton në hartë njësitë kryesore që përbëjnë Rajonin Perëndimor të Republikës së Shqipërisë;
- lokalizon, emërton dhe ngjyros në hartën-skicë format kryesore të relievit dhe hidrografinë e tij;
- lokalizon dhe emërton në hartën-skicë qendrat më të rëndësishme urbane, ekonomike, të trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit;
- shfaq kureshtje për zhvillimet demografike dhe për strukturën e popullsisë në këtë rajon, si dhe përcakton veçoritë kryesore të popullimit në të;
- analizon veçoritë kryesore të zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike: 45 minuta; në klasë.

Materialet burimore: teksti mësimor, materialet teorike e harta të siguruara nga internet apo enciklopedi të ndryshme, si dhe material të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës: harta-skicë, atlas i gjeografik, harta fiziko-gjeografike dhe ajo politiko-administrative e Republikës së Shqipërisë, teksti mësimor, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret: punë individuale (ngjyrosje dhe emërtim i hartës-skicë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim idesh).

Puna përgatitore:

- Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor mbi veçoritë fiziko-gjeografike, njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore dhe kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe mbi veçoritë e zhvillimit ekonomik të Rajonit Perëndimor.
- Përzgjidhen dhe diskutohen të dhënat e marra nga burime të ndryshme (internet, enciklopedi, harta, fotografi, dokumentarë televizivë etj.) në lidhje me veçoritë fiziko-gjeografike, njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore e kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe me veçoritë e zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike:

- 1.Përcaktoni dhe emërtoni në hartën-skicë njësitë kryesore që përbëjnë Rajonin Perëndimor të Republikës së Shqipërisë.
2. Lokalizoni, emërtoni dhe ngjyrosni në hartën-skicë format kryesore të relievit (fushat, kodrat, pllajtat etj.) të këtij rajoni.
3. Lokalizoni dhe emërtoni në hartën-skicë hidrografinë e rajonit (detet, liqenet, rrjedhat kryesore lumore etj.).
4. Emërtoni në hartën-skicë zonat e rajonit që dallohen për pasuritë e mëdha natyrore (zona mineral mbajtëse, turistike, energjetike, pyjore, ujore, termale etj.),si dhe qendrat kryesore të trashëgimisë kulturore të tij.
5. Përcaktoni dhe emërtoni në hartën-skicë qendrat më të rëndësishme urbane dhe ekonomike të këtij rajoni.

6. Analizoni dinamikën dhe strukturën e popullsisë, si dhe veçoritë kryesore të zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.
7. Vlerësoni mundësitë e shfrytëzimit të pasurive natyrore të rajonit në favor të zhvillimit social-ekonomik.
8. Interpretoni grafikë, të dhëna statistikore, harta etj., në lidhje me zhvillimin e sektorëve të ekonomisë në Rajonin Perëndimor gjatë periudhave të ndryshme.
9. Vlerësoni perspektivat demografike dhe ekonomike të Rajonit Perëndimor.

Tema 3.5

Vështrim i përgjithshëm mbi Rajonin Verior e Verilindor. Kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.5 Vështrim i përgjithshëm mbi Rajonin Verior e Verilindor. Kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përcakton në hartën fiziko-gjeografike të Republikës së Shqipërisë pozitën gjeografike të Rajonit Verior e Verilindor;• Përshkruan disa nga veçoritë kryesore të këtij rajoni;			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare;			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.• Përshkruan kushtet natyrore të Rajonit Verior-Verilindor duke u ndalur sidomos në veçoritë e njësive kryesore të Alpeve Shqiptare;			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit• Hulumton mbi kushtet natyrore të këtij në Nr. ajoni;			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Verior dhe Verilindor.			

Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përcakton në hartën fiziko-gjeografike të Republikës së Shqipërisë pozitën gjeografike të Rajonit Verior e Verilindor dhe vlerëson rolin e saj; Përshkruan veçoritë e njësive kryesore të Alpeve Shqiptare; 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përshkruan disa nga veçoritë kryesore të këtij rajoni dhe kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare; 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton disa nga veçoritë kryesore të këtij rajoni; Hulumton mbi kushtet natyrore të këtij rajoni; 	
Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Përcakton pozitën gjeografike të Rajonit Verior e Verilindor dhe vlerëson rolin e saj; Përshkruan disa nga veçoritë kryesore të këtij rajoni; Evidenton kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare; Përshkruan veçoritë e njësive kryesore të Alpeve Shqiptare; Hulumton mbi kushtet natyrore të këtij në Nr. ajoni; 	Fjalët kyçe: pozita gjeografike e Rajonit Verior dhe Verilindor, veçori të përgjithshme të Rajonit Verior dhe Verilindor, pozita gjeografike, kushtet natyrore dhe njësitë përbërëse të Alpeve Shqiptare
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: <ul style="list-style-type: none"> -pozitës gjeografike të Rajonit Verior dhe Verilindor; -kushteve natyrore të këtij rajoni;
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.5 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Evropës dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.5 në tekst - <i>Diskutojmë</i> : Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Verior dhe Verilindor dhe përshkruani disa veçori që karakterizojnë relievin e tij. <i>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</i> Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Së bashku me nxënësit mësuesi/ja saktëson përgjigjen e duhur në lidhje me pozitën gjeografike të Rajonit Verior dhe Verilindor dhe rolin e saj:

	<p>Rajoni Verior dhe Verilindor është hapësira me sipërfaqen më të madhe, krahasuar me rajonet e tjera të Shqipërisë. Rajoni kufizohet në veriperëndim dhe në veri me Malin e Zi, në verilindje me Kosovën dhe në lindje me Maqedoninë. Në jug, ai kufizohet me rrjedhën e mesme të Shkumbinit, ndërsa në perëndim, me Rajonin Perëndimor. Mësuesja fton nxënësit të shohin hartën fiziko-gjeografike të Rajonit Verior dhe Verilindor dhe të diskutojnë rreth kushteve natyrore të tij.</p> <p><i>Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë....</i></p> <p>Rajoni Verior Verilindor përfaqëson një mozaik me potenciale të mëdha natyrore. Tiparet natyrore që karakterizojnë pjesë të ndryshme të këtij rajoni, kanë ndikuar në mënyrë të drejtpërdrejtë në llojin e vendbanimeve, në natyrën e popullimit dhe të ekonomisë së tij.</p> <p>Rajoni dallohet për larminë e përbërjes litologjike dhe për strukturat e ndërlikuara tektonike. Shkëmbinjë janë të moshave të ndryshme dhe përfaqësohen nga magmatikët, gëlqerorët e terrigjenët. Trualli i këtij rajoni është i pasur me rezerva minerare (kryesisht metale, si kromi dhe bakri).</p> <p><i>Përbërja gjeologjike</i> e larmishme dhe lëvizjet e shpeshta diferencuese kanë përcaktuar formimin e një relievi të copëtuar, i cili haste në drejtime të ndryshme (p.sh.: drejtimi rrezor, ai veriperëndim-juglindje, drejtimi pothuajse veri-jug). <i>Relievi</i> i lartë, i ndërthurur me lugina dhe gropa tektonike, gjendet kryesisht në trajtën e vargjeve malore, të malësive apo të maleve të veçuara...</p> <p>Mësuesja thekson: Një vështrim më nga afër i rajonit nxjerr në pah disa specifika, të cilat e diferencojnë hapësirën e tij në dy nën njësi: Nën. ajoni Verior ose Alpet Shqiptare dhe Nën. ajoni Verilindor. Mësuesja fton nxënësit që të identifikojnë në tekst kushtet natyrore të Alpeve Shqiptare dhe së bashku me ta përcakton në hartë njësitë përbërëse të tyre.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup: Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2, 3, 4 dhe 5 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 6.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.6

Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Alpeve Shqiptare. Popullimi dhe ekonomia e këtij nëNr. ajoni

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.6 Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Alpeve Shqiptare. Popullimi dhe ekonomia e këtij nëNr. ajoni	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Rendit zonat e mbrojtura dhe evidenton vlerat e tyre.• Përshkruan popullimin e hershëm të Alpeve Shqiptare.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton veçoritë e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore të Alpeve Shqiptare.• Rendit zonat e mbrojtura dhe evidenton vlerat e tyre.• Evidenton dinamikën dhe strukturën e popullsisë së këtij nëNr. ajoni dhe rendit faktorët kryesorë që kanë ndikuar në to.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;• Përshkruan vlerat e trashëgimisë natyrore dhe kulturore si dhe natyrën e vendbanimeve të Alpeve Shqiptare.• Analizon zhvillimin ekonomik të këtij nëNr. ajoni.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëso rolin e potencialeve të këtij nëNr. ajoni në zhvillimin ekonomik të tij.• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi rendit zonat e mbrojtura dhe evidenton vlerat e tyre.• Përshkruan popullimin e hershëm të Alpeve Shqiptare.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton veçoritë e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore të Alpeve Shqiptare.• Përshkruan natyrën e vendbanimeve të Alpeve Shqiptare.			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi evidenton dinamikën dhe strukturën e popullsisë së këtij nëNr. ajoni dhe rendit faktorët kryesorë që kanë ndikuar në to.• Vlerëso rolin e potencialeve të këtij nëNr. ajoni në zhvillimin ekonomik të tij.• Analizon zhvillimin ekonomik të këtij nëNr. ajoni.			

Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Evidenton veçoritë e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore të Alpeve Shqiptare. Përshkruan popullimin e hershëm të Alpeve Shqiptare. Evidenton dinamikën dhe strukturën e popullsisë së këtij nëNr. ajoni dhe rendit faktorët kryesorë që kanë ndikuar në to. Përshkruan natyrën e vendbanimeve të Alpeve Shqiptare. Analizon zhvillimin ekonomik të këtij nëNr. ajoni. 	Fjalët kyçe: trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Alpeve Shqiptare, popullimi i hershëm i nëNr. ajonit, dinamika dhe struktura e popullsisë, ekonomia
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: <ol style="list-style-type: none"> Alpet Shqiptare janë hapësirë turistike e rëndësishme kanë pasur popullim dhe vendbanime të hershme ilire; kanë pësuar rënie të numrit të popullsisë.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.6 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 3.6 në tekst.. Diskutojmë: Bazuar në njohuritë që keni, përshkruani disa veçori të popullimit, vendbanimeve dhe ekonomisë së Alpeve Shqiptare. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4.</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë mbi trashëgimia natyrore dhe zonat e mbrojtura të Alpeve, si dhe trashëgiminë kulturore të tyre.. i drejton ata të përqendrohen tek tabela 1. P.sh. Disa prej zonave natyrore me vlera unike të këtij nëNr. ajoni janë kategorizuar në Rrjetin e Zonave të Mbrojtura. Zonat e Mbrojtura në Alpet Shqiptare</p>

Zonat e Mbrojtura në Alpet Shqiptare					
Nr.	Kategoria	Qarku	Bashkia	Zona e Mbrojtur	Sipërfaqja (në ha)
1.	I. Rezervë Strikte Natyrore/Rezervat Shkencor	Kukës	Tropojë	Lumi i Gashit	3000
2.	II. Park Kombëtar	Shkodër	Shkodër	Thethi	2630
3.	II. Park Kombëtar	Kukës	Tropojë	Lugina e Valbonës	8000

Trashëgimia kulturore: Alpet Shqiptare përfaqësojnë gjithashtu një hapësirë me vlera unike të trashëgimisë kulturore, ndër të cilat spikatin: folklori, me këngët e vallet popullore me shumë ritëm, veshjet karakteristike, arti i gatimit, mikpritja, artizanati etj. Një element karakteristik i Alpeve është edhe.....

Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë...

Mësuesi/ja vazhdon me popullimin e hershëm në këtë nëNr. ajon: Popullimi i Alpeve Shqiptare ka qenë përherë i lidhur ngushtë me kushtet natyrore të tyre. Pavarësisht klimës së ashpër dhe relievit malor, Alpet Shqiptare janë populluar në mënyrë të përhershme, nga ilirët deri në ditët e sotme. Në Iliri, Alpet populloheshin nga fisi i labeatëve. Tumulat e epokës së bronzit dhe ato të hekurit, figurat gjeometrike të gdhendura në enë metalike, në qeramikë, në dru dhe në kockë, përfaqësojnë artin ilir të periudhave të hershme.

Mësuesi/ja vazhdon:

Dinamika e popullsisë së Alpeve Shqiptare: Deri në vitin 1990, Alpet njohën një rritje të numrit të popullsisë dhe shtim të vendbanimeve. Rritja më e madhe dhe dendësia më e lartë e popullsisë së Alpeve është shënuar gjatë viteve 1945-1990, si rezultat i zbatimit të politikave demografike të shtimit të lindshmërisë dhe uljes së vdekshmërisë. Pas vitit 1990, për shkak të emigrimit dhe të uljes së lindshmërisë, numri i popullsisë në këtë nëNr. ajon pësoi rënie. Disa nga faktorët kryesorë që ndikuan në largimin e popullsisë nga ky nëNr. ajon janë: sipërfaqja e kufizuar e tokës bujqësore, kërkesat në rritje për punësim, shkollim e shërbime, e drejta e lëvizjes së lire etj. Popullsia e Alpeve Shqiptare përbën rreth 2,6% të popullsisë së përgjithshme të vendit. *Migrimet e popullsisë* kanë ndikuar ndjeshëm në dendësinë e këtij nëNr. ajoni, e cila shkon në rreth 36 banorë/km². Shpërndarja e popullsisë është e pabarabartë, e kushtëzuar sidomos nga reliev dhe klima. Pjesa më e madhe e popullsisë është e përqendruar në tarracat dhe në zgjerimet lumore, si dhe në shpatet me pjerrësi të vogël të këtij nën rajoni. Dendësi më të madhe të popullsisë kanë sidomos lugina e Valbonës dhe ajo e Shalës.

Struktura e popullsisë sipas grupmoshës është pothuajse e njëjtë me atë në shkallë vendi, ndërsa në strukturën sipas vendbanimeve ka ndryshime. Dallim me strukturën sipas vendbanimeve në shkallë vendi, nëNr. ajoni për përqindjen e lartë të vendbanimeve rurale. Popullsia qytetare përbën të popullsisë së përgjithshme të rajonit, ku si qendër urbane dallohet qyteti i Bajram Currit. Vendbanimet rurale janë të vogla dhe me një distance midis tyre. Një pjesë e fshatrave shtrihen në rrëzën jugore të Shkëlzen-Radeshës, rrëzë Kores së Mërturit etj. Pjesa më e madhe e vendbanimeve gjenden deri në lartësinë 800 m, disa të tjera ndeshen deri në 1200m lartësi.

	<p>Ndërtimet e tyre karakteristike janë në trajtën e kullave prej guri, me çati shumë të pjerrët (për të mos u grumbulluar bora) dhe me dritare të vogla.</p> <p>Më tej së bashku me nxënësit trajtohen sektorët e ekonomisë së rajonit:</p> <p><i>Turizmi:</i> Peizazhi malor dhe i veçantë alpin, format e shumta karstike dhe akullnajore, ujëvarat e kristalta, rrjedhjet ujore me ujë të ftohtë e të rrëmbyeshëm, fauna e larmishme, krijojnë në Alpe ekosisteme të cilat përbëjnë një potencial të madh për zhvillimin e terrenit malor...</p> <p><i>Blegtoria:</i> Popullsia e Alpeve dallohet për mbarështimin e bagëtisë së imët (dhentë, dhitë), ndërsa gjedhi rritet në numër më të vogël, kryesisht në luginat lumore.</p> <p><i>Ekonomia pyjore:</i> Ekonomia pyjore e këtij nëNr. ajoni mbështetet në sipërfaqe të mëdha pyjore që shtrihen gjerësisht në shpatet malore. Lënda drusore pritet dhe sistemohet në disa stabilimente sharre.</p> <p><i>Bujqësia:</i> Bujqësia është dega me mundësi më të pakta zhvillimi, për shkak të sipërfaqeve të kufizuara të tokës të punueshme. Pas '90-ës, braktisja e tokave për shkak të migrimit të popullsisë solli aktivizimin e erozionit.</p> <p><i>Mineralet:</i> Alpet janë të pasura gjithashtu me polimetale, boksitë dhe gurë gëlqerorë për ndërtim.</p> <p><i>Transporti:</i> Pavarësisht relievit të vështirë, në Alpet Shqiptare janë bërë një sere investimesh infrastrukturore, me rrugë automobilistike deri në Theth, Valbonë e në afërsi të Vermoshtit.</p> <p><i>Artizanati:</i> Popullsia e Alpeve ka ruajtur e trashëguar edhe traditën e artizanatit. Në këto zona prodhohen kryesisht veshje popullore, sixhade, prodhime e zbukurime druri dhe vegla muzikore (çifteli, lahutë, sharki).</p> <p>Nxënësit plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[Ekonomia e Alpeve Shqiptare] --> B[Sektori i parë] A --> C[Sektori i dytë] A --> D[Sektori i tretë] </pre> </div> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.7

Kushtet natyrore të Nënrajonit Verilindor

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.7 Kushtet natyrore të Nënrajonit Verilindor	
Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
• Përcakton në hartë pozitën gjeografike të Nënrajonit Verilindor dhe vlerëso rolin e saj.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
• Sjell shembuj të veçorive kryesore natyrore të Nënrajonit Verilindor dhe potencialet natyrore për zhvillim;			
3. <u>Kompetenca e të nxënës (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.			
• Evidenton kushtet natyrore të këtij nëNr. ajoni;			
• Evidenton veçoritë natyrore të secilës prej njësive përbërëse të tij.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi tiparet më të përgjithshme natyrore të Nënrajonit Verilindor.			
Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
• Nxënësi përcakton në hartë pozitën gjeografike të Nënrajonit Verilindor dhe vlerëso rolin e saj.			
• Përshkruan kushtet natyrore të këtij nëNr. ajoni;			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
• Nxënësi vlerëson rolin e pozitës gjeografike dhe të kushteve natyrore të Nënrajonit Verilindor në zhvillimin e marrëdhëniet me rajonet e tjera të vendit;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
• Nxënësi përcakton në hartë njësitë përbërëse të Nënrajonit dhe përshkruan veçoritë natyrore të secilës prej tyre.			
Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja:		Fjalët kyçe: pozita gjeografike e Nënrajonit Verilindor, kushtet natyrore dhe njësitë përbërëse të nëNr. ajonit	
• Përcakton në hartë pozitën gjeografike të Nënrajonit Verilindor dhe vlerëso rolin e saj.			
• Evidenton kushtet natyrore të këtij nëNr. ajoni;			
• Përcakton në hartë njësitë përbërëse të Nënrajonit dhe përshkruan veçoritë natyrore të secilës prej tyre.			

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK		
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve			
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: - pozitës gjeografike të Nënrajonit Verilindor; - kushteve natyrore të tij;		
b. Ndërtimi i njohurive të reja	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.7 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.7 në tekst – <i>Diskutojmë</i>: Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Nënrajonit Verilindor dhe përshkruani disa veçori të relievit të tij. Identifikoni disa vargje malore, male, gropa dhe lugina lumore. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Së bashku me nxënësit mësuesi/ja saktëson përgjigjen e duhur në lidhje me pozitën gjeografike të Nënrajonit Verilindor dhe rolin e saj dhe i orienton nxënësit që të plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <div data-bbox="485 1058 1227 1676"> <p style="text-align: center;">Në N. rajonin verilindor</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>Kushtet natyrore</p> <p><i>Ndërtimi gjeologjik:</i> Dominojnë shkëmbinjtë e ndryshëm magmatikë intruziv e efuziv, sidomos ata ultrabazikë, por edhe shkëmbinjtë sedimentarë, të tipit karbonatikë dhe terrigjenë</p> <p><i>Relievi,</i> përbëhet nga vargje malorë, kurrixe malorë, malësi, blloqe malorë, male të veçuar, kodra, lugina lumore gjatësore e tërthore disa lugina dhe gropa.</p> <p><i>Hidografia:</i> përfaqësohet nga lugina gjatësore dhe tërthore.</p> <p><i>Klima:</i> Në të ndeshen klima mesdhetare kodrinore, ajo paramalore dhe klima malore..</p> <p><i>Tokat:</i> Tokat që ndeshen më tepër në këtë nëNr. ajon janë ato livadhore malore, të murme pyjore dhe të kafenjta. Krahas tyre hasen edhe tokat aluvionale, malore torfike etj.</p> <p><i>Bimësia:</i> NëNr. ajoni dallohet për larinë e botës bimore, e cila përbën brezit mesatar të Evropës dhe ajo e llojit mesdhetar. Krahasuar me rajonet e tjera të vendit, ky nëNr. ajon dallohet për fondin e madh pyjor (ahu, pisha dhe bredhi) me vlera të mëdha ekonomike.</p> </td><td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>Pozita gjeografike e rajonit</p> <p>Rajoni Verilindor i Shqipërisë, shtrihet midis luginës së Shkumbinit të mesëm në jug.</p> <p>Kufiri perëndimor kalon në lindje të Fushës së Nënshkodrës, vazhdon përgjatë rrëzës perëndimore të Vargjeve të Skënderbeut dhe zbrit deri në Shkumbinin e Mesëm. Në lindje, nëNr. ajoni kufizohet me kufirin shtetëror të Republikës së Shqipërisë me Kosovën dhe me Republikën e Maqedonisë.</p> <p>Pozita gjeografike e nëNr. ajonit mundëson lidhjen e të gjitha rajoneve të vendit me trevat shqiptare jashtë kufirit, pasi në të kalojnë rrugë të rëndësishme automobilistike.</p> </td></tr> </table> <p><i>Njësitë përbërëse të në N. rajonit:</i> Larmia e kushteve natyrore dhe veçoritë e zhvillimit demografik e ekonomik të këtij nëNr. ajoni krijojnë një mozaik hapësirash më të vogla, të cilat përfqesojnë njësitë përbërëse të tij. Në NëNr. ajonin Verilindor bëjnë pjesë: Malësia e Gjakovës dhe e Hasit, Vargu malor i Korabit, Lugina e Drinit të Zi, Vargjet e Lurës, Malësia Pukë-Mirditë, Pellgu i Matit (ose Klos-Kalivaç), Vargjet e Skënderbeut, malësitë e Martaneshit, Çermenikës dhe Gollobordës.</p> </div>	<p>Kushtet natyrore</p> <p><i>Ndërtimi gjeologjik:</i> Dominojnë shkëmbinjtë e ndryshëm magmatikë intruziv e efuziv, sidomos ata ultrabazikë, por edhe shkëmbinjtë sedimentarë, të tipit karbonatikë dhe terrigjenë</p> <p><i>Relievi,</i> përbëhet nga vargje malorë, kurrixe malorë, malësi, blloqe malorë, male të veçuar, kodra, lugina lumore gjatësore e tërthore disa lugina dhe gropa.</p> <p><i>Hidografia:</i> përfaqësohet nga lugina gjatësore dhe tërthore.</p> <p><i>Klima:</i> Në të ndeshen klima mesdhetare kodrinore, ajo paramalore dhe klima malore..</p> <p><i>Tokat:</i> Tokat që ndeshen më tepër në këtë nëNr. ajon janë ato livadhore malore, të murme pyjore dhe të kafenjta. Krahas tyre hasen edhe tokat aluvionale, malore torfike etj.</p> <p><i>Bimësia:</i> NëNr. ajoni dallohet për larinë e botës bimore, e cila përbën brezit mesatar të Evropës dhe ajo e llojit mesdhetar. Krahasuar me rajonet e tjera të vendit, ky nëNr. ajon dallohet për fondin e madh pyjor (ahu, pisha dhe bredhi) me vlera të mëdha ekonomike.</p>	<p>Pozita gjeografike e rajonit</p> <p>Rajoni Verilindor i Shqipërisë, shtrihet midis luginës së Shkumbinit të mesëm në jug.</p> <p>Kufiri perëndimor kalon në lindje të Fushës së Nënshkodrës, vazhdon përgjatë rrëzës perëndimore të Vargjeve të Skënderbeut dhe zbrit deri në Shkumbinin e Mesëm. Në lindje, nëNr. ajoni kufizohet me kufirin shtetëror të Republikës së Shqipërisë me Kosovën dhe me Republikën e Maqedonisë.</p> <p>Pozita gjeografike e nëNr. ajonit mundëson lidhjen e të gjitha rajoneve të vendit me trevat shqiptare jashtë kufirit, pasi në të kalojnë rrugë të rëndësishme automobilistike.</p>
<p>Kushtet natyrore</p> <p><i>Ndërtimi gjeologjik:</i> Dominojnë shkëmbinjtë e ndryshëm magmatikë intruziv e efuziv, sidomos ata ultrabazikë, por edhe shkëmbinjtë sedimentarë, të tipit karbonatikë dhe terrigjenë</p> <p><i>Relievi,</i> përbëhet nga vargje malorë, kurrixe malorë, malësi, blloqe malorë, male të veçuar, kodra, lugina lumore gjatësore e tërthore disa lugina dhe gropa.</p> <p><i>Hidografia:</i> përfaqësohet nga lugina gjatësore dhe tërthore.</p> <p><i>Klima:</i> Në të ndeshen klima mesdhetare kodrinore, ajo paramalore dhe klima malore..</p> <p><i>Tokat:</i> Tokat që ndeshen më tepër në këtë nëNr. ajon janë ato livadhore malore, të murme pyjore dhe të kafenjta. Krahas tyre hasen edhe tokat aluvionale, malore torfike etj.</p> <p><i>Bimësia:</i> NëNr. ajoni dallohet për larinë e botës bimore, e cila përbën brezit mesatar të Evropës dhe ajo e llojit mesdhetar. Krahasuar me rajonet e tjera të vendit, ky nëNr. ajon dallohet për fondin e madh pyjor (ahu, pisha dhe bredhi) me vlera të mëdha ekonomike.</p>	<p>Pozita gjeografike e rajonit</p> <p>Rajoni Verilindor i Shqipërisë, shtrihet midis luginës së Shkumbinit të mesëm në jug.</p> <p>Kufiri perëndimor kalon në lindje të Fushës së Nënshkodrës, vazhdon përgjatë rrëzës perëndimore të Vargjeve të Skënderbeut dhe zbrit deri në Shkumbinin e Mesëm. Në lindje, nëNr. ajoni kufizohet me kufirin shtetëror të Republikës së Shqipërisë me Kosovën dhe me Republikën e Maqedonisë.</p> <p>Pozita gjeografike e nëNr. ajonit mundëson lidhjen e të gjitha rajoneve të vendit me trevat shqiptare jashtë kufirit, pasi në të kalojnë rrugë të rëndësishme automobilistike.</p>		

Mësuesja fton nxënësit të shohin në tekst informacionin mbi njësitë përbërëse të Rajonit Verilindor dhe të përcaktojnë në hartë veçoritë kryesore të tyre.

	Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup: Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.8

Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Nënrajonit Verilindor. Popullsia dhe ekonomia e tij

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore 3.8: Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Nënrajonit Verilindor. Popullsia dhe ekonomia e tij	
Rezultatet e të nxënësve sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Identifikon trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor.Përshkruan popullimin e hershëm të Nënrajonit Verilindor.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton dinamikën dhe strukturën e popullsisë së këtij NënrajonitEvidenton veçoritë e zhvillimit të ekonomisë dhe perspektivën e saj në Nënrajonit Verilindor.			
<u>3. Kompetenca e të nxënësve (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;Diskuton mbi rolin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor.Analizon degët e ekonomisë së Nënrajonit Verilindor.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Hulumton dhe vlerëson përmes një detyre tematike raportin midis kushteve natyrore dhe zhvillimit ekonomik të Nënrajonit Verilindor.Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi zhvillimin e ekonomisë në këtë nënrajon.			

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës**1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike**

- Nxënësi identifikon trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor.
- Përshkruan popullimin e hershëm e të tanishëm të Nënrajonit Verilindor.

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

- Nxënësi evidenton trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor.
- Analizon veçoritë e zhvillimit të ekonomisë dhe perspektivën e saj në Nënrajonin Verilindor.
- Hulumton dhe vlerëson përmes një detyre tematike raportin midis kushteve natyrore dhe zhvillimit ekonomik të Nënrajonit Verilindor.

3. Marrja e vendimeve

- Vlerëson trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor.
- Diskuton mbi dinamikën dhe strukturën e popullsisë së këtij nënrajon.
- Vlerëson perspektivën ekonomike të Nënrajonit Verilindor.

Rezultatet e të nxënit të temës mësimore:

Nxënësi/ja:

- Identifikon trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor.
- Evidenton popullimin e hershëm të Nënrajonit Verilindor, dinamikën dhe strukturën e popullsisë së tij.
- Analizon veçoritë e zhvillimit të ekonomisë dhe perspektivën e saj në Nënrajonin Verilindor.
- Hulumton mbi trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit Verilindor si dhe mbi zhvillimin ekonomik të tij.

Fjalët kyçe: trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore; dinamika dhe struktura e popullsisë; ekonomia e Nënrajonit Verilindor

Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.

Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK

Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve

a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve

Nxënësit kanë njohuri rreth:

- a. vlerave dhe potencialeve të trashëgimisë natyrore dhe kulturore në këtë nënrajon.
- b. natyrën e ekonomisë së këtij nënrajon

b. Ndërtimi i njohurive të reja

Situata e të vepruarit

Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.8 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).

Veprimet në situatë

Hapi I: Rrjeti i diskutimit

Mësuesi/ja përdor tabelën e zonave të mbrojtura në Nënrajonit Verilindor dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.8 në tekst - Diskutojmë: Përshkruani disa veçori të popullimit, të vendbanimeve dhe të ekonomisë së Nënrajonit Verilindor.

Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto

Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst mbi:

- trashëgiminë natyrore dhe kulturore
- dinamikën e popullsisë
- degët më të zhvilluara të ekonomisë në këtë nënrajon

Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë....

Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë rreth trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Nënrajonit duke ju referuar edhe tabelës së mëposhtme...

Zonat e Mbrojtura në NËNr. ajonin Verilindor					
Nr.	Kategoria	Qarku	Bashkia	Zona e	Sipërfaqja(në ha)
1.	II. Park Kombëtar	Dibër	Dibër	Lura	1280
2.	II. Park Kombëtar	Durrës	Krujë	Qafë-Shtamë	2000
3.	II. Park Kombëtar	Dibër	Mat	Zall-Gjoçaj	140
4.	II. Park Kombëtar	Tiranë, Durrës	Tiranë, Krujë	Mali i Dajtit	29216,9
5.	III. Monument natyror	Dibër	Dibër	Vlashaj	50
6.	IV. Rezervat Natyror i	Kukës	Has	Tej-Drini i	30
7.	V. Peizazh i Mbrojtur	Tiranë, Dibër, Elbasan	Tiranë-Mat-Bulqizë-Librazhd	Mali me Gropa-Bizë-Martanesh	25266,4
8.	VI. Zonë e Mbrojtur Natyrore e Resurseve të	Dibër	Dibër	Luzni-Bulaç	5900
9.	VI. Zonë e Mbrojtur Natyrore e Resurseve të	Lezhë	Mirditë	Bjeshka e Oroshit	4745

Mësuesi/ja vazhdon:

Në Nr. ajoni Verilindor është banuar që në lashtësi. Në antikitet, në hapësirën e tij banonin fiset ilire të albanëve dhe penestëve. Trualli i tij është banuar historikisht nga popullsia shqiptare, e cila ka trashëguar përgjatë shekujve gjuhën dhe traditat e saj.

Një ndër provat që e vërtetojnë këtë vazhdimësi është Kultura e Komanit (varreza e shek.VI-VIII, zbuluar pranë Kalasë së Dalmaces, në fshatin Koman të Pukës). Kultura e Komanit përfaqëson kulturën e popullsisë shqiptare të shek.VI-VIII, gjatë të cilëve u bë kalimi gradual nga antikiteti ilir në mesjetën arbërore.

Popullsia e këtij nën rajoni përbën rreth 11,2 % të popullsisë së përgjithshme të vendit. Ai karakterizohet nga një numër i vogël i popullsisë në raport me sipërfaqen dhe nga shpërndarja gjeografike e pabarabartë e saj. Kjo lidhet me karakterin kodrinor-malor të relievit dhe sipërfaqen e kufizuar të tokave bujqësore. Dendësia mesatare e popullsisë shkon deri në 60,5b/km2.

	<p>Pjesët më të populluara janë tarracat lumore dhe gropat, në të cilat është përqendruar shumica e vendbanimeve, ndërsa në terrenet malore popullimi është më i pakët.</p> <p>Së bashku me nxënësit mësuesja evidenton se: Një nëntokë e pasur: me minerale metalike si bakër dhe krom, por edhe me gurë ndërtimi e zbukurimi, mermerë, inerte të shtretërve të lumenjve, argjila kaolinike, etj. Rajoni përmban fondin më të madh pyjor, qoftë si lëndë drusore ashtu edhe si lëndë zjarri. Pasuria ujore: Rajoni verilindor ofron rezervat më të mëdha hidroenergjitike të vendit. Turizmi: Rajoni ofron mundësi të shumta për zhvillimin e turizmit të bardhë, ekologjik dhe sporte dimërore. Ekonomia bujqësore: kulturat më të përhapura janë patatja, fasulja, molla, dardha, kumbulla, arra, etj., të cilat përbëjnë një burim të rëndësishëm ekonomik për jetën e banorëve.</p> <p>Mësuesja fton nxënësit të plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[Ekonomia e NënNr. ajonit Verilindor] --> B[Sektori i parë] A --> C[Sektori i dytë] A --> D[Sektori i tretë] </pre> </div> <p>Hapi III: Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, 3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 5.</p>
Prezantimi dhe, demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

PUNË PRAKTIKE 7

Tema: Rajoni Verior dhe Verilindor i Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënit:

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- përcakton dhe emërton në hartën-skicë njësitë kryesore përbërëse të Republikës së Shqipërisë;
- lokalizon, emërton e ngjyros në hartën-skicë format kryesore të relievit dhe hidrografinë e tij
- qarkon dhe emërton në hartën-skicë qendrat më të rëndësishme urbane, ekonomike, të trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit;
- shfaq kureshtje për zhvillimet demografike dhe strukturën e popullsisë në këtë rajon si dhe përcakton teoritë kryesore të popullimit të tij;
- analizon veçoritë e zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike: 45minuta; në klasë.

Materialet burimore: teksti mësimor, material teorike e harta të siguruara nga internet apo të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës: harta-skicë, atlasi gjeografi, harta fiziko-gjeografi dhe ajo politiko-administrative e Republikës së Shqipërisë, teksti mësimor, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret: punë individuale (ngjyrosje dhe emërtimi hartës skicë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim mendimesh).

Puna përgatitore:

- Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor mbi veçoritë fiziko-gjeografike njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore dhe kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe mbi veçoritë e zhvillimit ekonomik të Rajonit Verior dhe Verilindor të Republikës së Shqipërisë.
- Përzgjidhen dhe diskutohen të dhënat e marra nga burime të ndryshme (internet, enciklopedi, harta, fotografi dokumentarë televizivë etj.), në lidhje me veçoritë fiziko-gjeografike, njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore e kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe me veçoritë e zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike:

1. Përcaktoni dhe emërtoni në hartën-skicë njësitë kryesore përbërëse të Rajonit Verior dhe Verilindor të Republikës së Shqipërisë.
2. Lokalizoni, emërtoni dhe ngjyrosni në hartën-skicë format kryesore të relievit (fushat, kodrat, pllajtat etj.) të këtij rajoni.
3. Lokalizoni dhe emërtoni në hartën-skicë hidrografinë e rajonit (liqenet, rrjedhat kryesore lumore, burimet etj.).
4. Emërtoni në hartën-skicë zonat e rajonit që dallohen për pasuritë e mëdha natyrore (zona mineral mbajtëse, turistike, energjetike, pyjore, ujore, termale etj.), si dhe qendrat kryesore të trashëgimisë kulturore të tij.
5. Përcaktoni dhe emërtoni qendrat më të rëndësishme urbane dhe ekonomike të këtij rajoni.
6. Analizoni dinamikën dhe strukturën e popullsisë, si dhe veçoritë kryesore të zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.
7. Vlerësoni mundësitë e shfrytëzimit të pasurive natyrore të rajonit në favor të zhvillimit social-ekonomik.
8. Interpretimi grafikët të dhëna statistikore, harta etj., në lidhje me zhvillimin e sektorëve të ekonomisë së Rajonit Verior dhe Verilindor gjatë periudhave të ndryshme.
9. Vlerësoni perspektivat demografi dhe ekonomike të Rajonit Verior e Verilindor.

Tema 3.9

Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Juglindor

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.9 Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Juglindor	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përcakton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit Juglindor dhe vlerëso rolin e saj.• Përcakton në hartë njësitë përbërëse të Rajonit Juglindor.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Vlerëson rolin e pozitën gjeografike të Rajonit Juglindor.• Evidenton kushtet natyrore të këtij rajoni.			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon kushtet natyrore të këtij rajoni.• Përshkruan veçoritë kryesore të njërive përbërëse të Rajonit Juglindor.• Evidenton të përbashkëtat dhe dallimet midis fushëgropave të Rajonit Juglindor dhe gropave të këtij rajoni.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.• Sjell shembuj të veçorive kryesore natyrore të Rajonit Juglindor dhe potencialet natyrore për zhvillim;			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Juglindor.			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi përcakton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit Juglindor dhe vlerëso rolin e saj.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përcakton në hartë njësitë përbërëse të Rajonit Juglindor dhe përshkruan veçoritë e tyre kryesore.			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Nxënësi analizon kushtet natyrore të këtij rajoni.• Përshkruan veçoritë kryesore të njërive përbërëse të Rajonit Juglindor.• Evidenton të përbashkëtat dhe dallimet midis fushëgropave të Rajonit Juglindor dhe gropave të këtij rajoni.			

<p>Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Përcakton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit Juglindor dhe vlerëson rolin e saj. • Analizon kushtet natyrore të këtij rajoni. • Përcakton në hartë njësitë përbërëse të Rajonit Juglindor dhe përshkruan veçoritë e tyre kryesore. 	<p>Fjalët kyçe: pozita gjeografike e Rajonit Juglindor dhe roli i saj; kushtet natyrore.</p>
<p>Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.</p>	<p>Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK</p>
<p>Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve</p>	
<p>a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</p>	<p>Nxënësit kanë njohuri rreth: -pozitës gjeografike të Rajonit Juglindor. - kushteve natyrore të Rajonit Juglindor</p>
<p>b. Ndërtimi i njohurive të reja</p>	<p>Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.9 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj).</p> <p>Veprimet në situatë</p> <p>Hapi I: Rrjeti i diskutimit</p> <p>Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Shqipërisë dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.9 në tekst - <i>Diskutojmë</i>: Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Juglindor dhe përshkruani disa veçori të relievit të tij Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</p> <p>Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Së bashku me nxënësit mësuesi/ja saktëson përgjigjen e duhur në lidhje me pozitën gjeografike të Rajonit Juglindor dhe rolin e saj dhe i orienton nxënësit që të plotësojnë kllasterin e mëposhtëm:</p>

	<div style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> Rajoni Juglindor </div> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 48%;"> <p><i>Pozita gjeografike :</i></p> <p>Ky rajon zë pjesën juglindore të Shqipërisë, nga rrjedha e mesme e Shkumbinit deri në Leskovik. Në perëndim kufizohet me kodrat e Sulovës, luginën e Tomorricës dhe krahinën e Dangelisë, ndërsa në lindje, me kufirin shtetëror të Shqipërisë me Maqedoninë e Greqinë. Rajoni ka një pozitë gjeostrategjike, sepse në pjesën veriore të tij, në luginën e Shkumbinit, është projektuar kalimi i korridorit VIII, i cili ndjek gjurmët e rrugës "Egnatia" dhe përfaqëson arterien më të shkurtër që lidh perëndimin me lindjen. Përmes tij kalojnë rrugë automobilistike që lidhin Rajonin Perëndimor dhe kryeqytetin e vendit me trevat shqiptare në Maqedoni dhe Greqi, si dhe me shtete të tjera të rajonit. Pikat e kalimit kufitar të Qafë-Thanës, Tushemishtit dhe Gorricës e lidhin Shqipërinë me Maqedoninë, ndërsa pika e kalimit kufitar e Kapshticës krijon lidhje me Greqinë. Rajoni ka mundësi lidhëse me rajonet e tjera edhe përmes rrjetit hekurudhor, por ai aktualisht ka nevojë për investime që të jetë funksional</p> </div> <div style="width: 48%;"> <p><i>Kushtet natyrore :</i></p> <p>Rajoni përbëhet nga shkëmbinj me përbërje gjeologjike të larmishme dhe moshë të ndryshme. Shkëmbinjtë terrigjenë të llojit molasë gjenden në gropa, fushëgropa, lugina, por edhe në malësi e male mesatare; terrigjenë të llojit flish përbëjnë mallet më të larta (malin Gramoz 2523 m, më i larti i të gjithë rajonit); gëlqerorët ndëtojnë kurrizet, vargjet malore e malësitë, ndërsa magmatikët (të kufizuar në shtrirje) ndëtojnë masivet malore..</p> <p>Në gropa dhe fushëgropa <i>klima</i> ka tipare kontinentale, ndërsa me rritjen e relievit ndeshet klima malore.</p> <p><i>Hidrografia</i> përfaqësohet me rrjedhat e sipërme të Shkumbinit, Osunit dhe Devollit, si dhe me një rrjet përrenjsh. Përveç rrjetit lumor, pjesë e rëndësishme e hidrografisë së këtij rajoni janë Liqeni i Ohrit, ai i Prespës së Madhe dhe Liqeni i Prespës së Vogël, si dhe një numër liqenesh akullnajore në disa kreshta malesh (në Shebenik, Gramoz etj.).</p> <p><i>Tokat</i> më të përhapura janë kryesisht ato të kafenjtës dhe të murrme pyjore. Rajoni ka një mbulesë bimore të pasur, në të cilën mbizotërojnë kati i ahut dhe ai i halorëve.</p> </div> </div> <p>Mësuesja fton nxënësit që të përcaktojnë njësitë përbërëse të Rajonit Juglindorë dhe ti lokalizojnë ato në hartë. Ata përcaktojnë nga një veçori kryesore për secilën njësi dhe ndëtojnë një kllaster përmbledhës.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup:</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, dhe 2 të rubrikës "Radha jote". Detyrë shtëpie ushtrimi 3.</p>
<p>Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura</p>	<p>Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.</p>
<p>Vlerësimi i nxënësit</p>	<p>Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.</p>

Tema 3.10

Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Rajonit Juglindor. Popullsia dhe ekonomia e tij

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore 3.10 Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Rajonit Juglindor. Popullsia dhe ekonomia e tij	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore të Rajonit Juglindor.Përshkruan popullimin e hershëm të Rajonit Juglindor.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përshkruan shpërndarjen gjeografike, dinamikën dhe strukturën e popullsisë së këtij rajoni.Evidenton veçoritë kryesore të vendbanimeve dhe të ekonomisë së Rajonit Juglindor.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.Vlerëson trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore të Rajonit Juglindor.Evidenton veçoritë kryesore të popullimit, natyrës së vendbanimeve dhe të ekonomisë së Rajonit Juglindor.Analizon potencialet natyrore që mundësojnë kushtet për zhvillimin ekonomik të Rajonit Juglindor dhe natyrën e ekonomisë së tij.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi zhvillimin e ekonomisë në këtë nëNr. ajon.			

Rezultatet e të nxënës sipas kompetencave të fushës/lëndës**1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike**

- Nxënësi eidenton trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore të Rajonit Juglindor.
- Përshkruan shpërndarjen gjeografike, dinamikën dhe strukturën e popullsisë së Rajonit Juglindor, si dhe veçoritë kryesore të vendbanimeve të tij.

2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit

- Nxënësi vlerëson trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore të Rajonit Juglindor.
- Eidenton veçoritë kryesore të popullimit, vendbanimeve dhe të ekonomisë së Rajonit Juglindor.

3. Marrja e vendimeve

- Analizo potencialet natyrore dhe humane që mundësojnë kushtet për zhvillimin ekonomik të Rajonit Juglindor, si dhe natyrën e ekonomisë së tij.

Rezultatet e të nxënës të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Eidenton dhe vlerëson trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore të Rajonit Juglindor. Përshkruan popullimin e hershëm të Rajonit Juglindor. Përshkruan shpërndarjen gjeografike, dinamikën dhe strukturën e popullsisë së këtij rajoni. Eidenton veçoritë kryesore të vendbanimeve të Rajonit Juglindor. Analizo potencialet natyrore që mundësojnë kushtet për zhvillimin ekonomik të Rajonit Juglindor dhe natyrën e ekonomisë së tij. 	Fjalët kyçe: trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e rajonit; dinamika dhe struktura e popullsisë; veçoritë e vendbanimeve ekonomia e Rajonit Juglindor
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: a. Pozitës gjeografike dhe kushteve natyrore të këtij rajoni.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.10 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.10 në tekst - Diskutojmë: Bazuar në njohuritë e marra nga burime të ndryshme, përshkruani disa veçori të popullimit dhe të ekonomisë së Rajonit Juglindor. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....

Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto

Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst mbi:

-trashëgiminë natyrore dhe kulturore

-zonat e mbrojtura

-degët më të zhvilluara të ekonomisë në këtë rajon.

Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....

Ndërthurja e elementeve të relievit me ato klimatike apo me llojet e botës së gjallë, ka sjellë krijimin e peizazheve natyrore me vlera unike, një pjesë e të cilave është përfshirë në Rrjetin e Zonave të Mbrojtura (shih tabelën 1).

Zonat e Mbrojtura në Rajonin Juglindor					
Nr .	Kategoria	Qarku	Bashkia	Emri i Zonës së Mbrojtur	Sipërfaqja (në ha)
1.	II. Park Kombëtar	Korçë	Korçë	Bredhi i Drenovës	1380
2.	II. Park Kombëtar	Korçë	Korçë	Prespa	27750
3.	IV. Rezervat Natyror i Menaxhuar	Korçë	Devoll	Cangonj	250
4.	IV. Rezervat Natyror i Menaxhuar	Korçë	Korçë	Krastafillak	250
5.	IV. Rezervat Natyror i Menaxhuar	Korçë	Kolonjë	Gërmenj-Shelegur	430
6.	IV. Rezervat Natyror i Menaxhuar	Elbasan	Librazhd	Polis	45
7.	IV. Rezervat Natyror i Menaxhuar	Elbasan	Librazhd	Stravaj	400
8.	IV. Rezervat Natyror i Menaxhuar	Elbasan	Librazhd	Sopot	300
9.	IV. Rezervat Natyror i Menaxhuar	Elbasan	Librazhd	Dardhë - Xhyrë	400
10	V. Peizazh i Mbrojtur	Korçë	Devoll	Nikolicë	510
11	V. Peizazh i Mbrojtur	Korçë	Pogradec	Pogradec	27323
12	VI. Zonë e Mbrojtur Natyrore e Resurseve të Menaxhuara	Korçë	Kolonjë	Piskal - Shqeri	5400
13	VI. Zonë e Mbrojtur Natyrore e Resurseve të Menaxhuara	Korçë	Pogradec	Guri i Nikës	2200

Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë...

Mësuesi/ja vazhdon:

Rajoni Juglindor përfaqëson një nga hapësirat e banuara që në lashtësi. Në antikitet, trevat e tij janë banuar nga fiset ilire të dasaretëve (enkelejve). Gjurmët arkeologjike të gjetura në vende të ndryshme të rajonit, dëshmojnë popullimin e tij të hershëm dhe të vazhdueshëm. Të një rëndësie të veçantë janë sidomos të dhënat arkeologjike të gjetura në Maliq. Dëshmitë e kultures së Maliqit, të cilat i përkasin bronzit të hershëm, bronzit të mesëm dhe atij të vonë, vërtetojnë vazhdimësinë kulturore dhe ekonomiko-shoqërore të këtij rajoni.. Gjurmë të tilla arkeologjike janë gjetur edhe në Shpellën e Trenit ,në Kamenicë, në Luaras të Kolonjës, në tumat e Barçit, të Kuçit të Zi etj.

Popullsia e Rajonit Juglindor përbën rreth 12% të popullsisë së përgjithshme të vendit. Ajo karakterizohet nga ritme të ulëta të shtimit natyror, si pasojë e uljes së lindshmërisë dhe emigrimit të popullsisë (sidomos të moshës së re), i cili ka pasur një ndikim të përhershëm në dinamikën e popullsisë së rajonit. Me përjashtim të periudhës 1945-1990, kur emigracioni ishte i ndaluar me ligj, pas vitit '90 e në vazhdim ai ka qenë përherë i pranishëm, me drejtim kryesor Greqinë dhe ShBA-në.

Popullsia e këtij rajoni ka migruar vazhdimisht edhe Brenda vendit, kryesisht drejt Rajonit Perëndimor, ku lëvizjet më të mëdha migratore janë shënuar pas vitit '90.

Në strukturën e popullsisë sipas moshës, peshën kryesore e zë grupmosha e re dhe ajo e punës. Në strukturën e popullsisë sipas gjinisë, në këtë rajon përqindja e popullsisë femër është pothuajse e barabartë me përqindjen e popullsisë mashkull, me një diferencë të vogël në favor të kësaj të fundit (50,5% kundrejt 49,5%).

Në strukturën e popullsisë sipas vendbanimeve, përqindjen më të lartë e zë popullsia rurale

Struktura sipas etnisë: Rajoni përbëhet nga popullsi homogjene shqiptare. Krahas saj, në këtë rajon banon një pakicë kombëtare maqedonase, e përqendruar në bashkinë Pustec (në nëntë fshatra të saj).

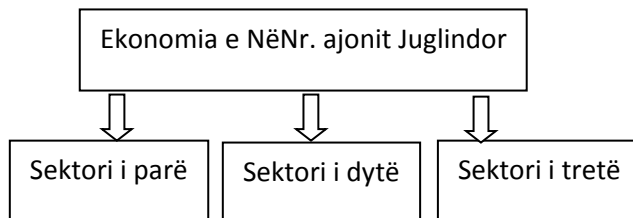
Në vazhdim nxënësit diskutojnë mbi ekonominë e këtij rajoni:

Ekonomia bujqësore ka qenë përherë një sektor i rëndësishëm ekonomik i Rajonit Juglindor. Kulturat kryesore janë drithërat, të cilat përbëjnë rreth 20% të sipërfaqeve fushore dhe tarracave lumore të rajonit dhe foragjeret, që zënë rreth 40% të sipërfaqeve të ulëta. Krahas tyre, rajoni dallohet për kultivimin e perimeve, të drurëve frutorë dhe të vreshtave kryesisht në Librazhd, Leskovik e Devoll.

Sektori i dytë i ekonomisë: Nëntoka e Rajonit Juglindor është e pasur me rezerva të hekur-nikelit, bakrit dhe qymyrgurit. Pas vitit '90, mospërshtatja e prodhimit industrial me kërkesat e ekonomisë së tregut dhe teknologjia e vjetruar sollën mbylljen e këtyre degëve të industrisë...

Sektori i tretë i ekonomisë: Turizmi dhe shërbimet janë degët e favorizuara prej pasurive natyrore dhe trashëgimisë kulturore të rajonit, të cilat vitet e fundit kanë njohur ritme të larta zhvillimi... *Tregtia* është një sektor i rëndësishëm në këtë rajon, pasi punëson një pjesë të konsiderueshme të popullsisë... *Artizanati* përbën një degë tradicionale të ekonomisë së rajonit, e cila dallohet për përpunimin e drurit, metalit, argjilës, leshit dhe gurit dekorativ. *Transporti* është një sektor i rëndësishëm i ekonomisë, për shkak të pozicionit gjeografik dhe pranisë së disa pikave të kalimit kufitar në këtë rajon, që mundësojnë lidhjen me vendet fqinje...

Gjatë diskutimit orientohen nxënësit të plotësojnë edhe kllasterin e mëposhtëm:

Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup

Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, 3,4 dhe 5 të rubrikës “Radha jote”.

Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

PUNË PRAKTIKE 8

Tema: Rajoni Juglindor i Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënës:

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- përcakton në hartën-skicë dhe emërton njësitë kryesore të Rajonit Juglindor të Republikës së Shqipërisë;
- lokalizon, emërton e ngjyros në hartën-skicë format kryesore të relievit dhe hidrografisë së tij;
- lokalizon dhe emërton në hartën-skicë qendrat më të rëndësishme urbane, ekonomike, të trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit;
- shfaq kureshtje për zhvillimet demografi dhe strukturën e popullsisë në këtë rajon, si dhe përcakton veçoritë kryesore të popullimit të tij;
- analizon veçoritë kryesore të zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike: 45minuta; në klasë.

Materialet burimore: teksti mësimor, material teorike e harta të siguruara nga internet apo nga enciklopedi të ndryshme, si dhe material të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës: harta-skicë, atlas i gjeografi harta fiziko-gjeografike dhe ajo politiko-administrative e Republikës së Shqipërisë, teksti mësimor, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret: punë individuale (ngjyrosje dhe emërtimi hartës-skicë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim idesh).

Puna përgatitore:

- Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor mbi veçoritë fiziko-gjeografike, njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore dhe kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe mbi veçoritë e zhvillimit ekonomik të Rajonit Juglindor të Republikës së Shqipërisë.
- Përzgjidhen dhe diskutohen të dhënat e marra nga burime të ndryshme (internet, enciklopedi, harta, fotografi dokumentarë televizivë etj.) në lidhje me veçoritë fiziko-gjeografike, njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore e kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike, dhe strukturën e popullsisë, si dhe me veçoritë e zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike:

1.Lokalizoni dhe emërtoni në hartën-skicë njësitë kryesore të Rajonit Juglindor të Republikës së Shqipërisë.

2. Lokalizoni, emërtoni dhe ngjyrosni në hartën-skicë format kryesore të relievit (fushat, kodrat, pllajtat etj.) të këtij rajoni.
3. Lokalizoni dhe emërtoni në hartën-skicë hidrografinë e rajonit (liqenet, rrjedhat kryesore lumore, burimet etj.).
4. Emërtoni në hartën-skicë zonat e rajonit që dallohen për pasuritë e mëdha natyrore (zonat mineralmbajtëse, turistike, energjetike, pyjore, ujore, termale etj.), si dhe zonat më të rëndësishme të trashëgimisë kulturore.
5. Përcaktoni dhe emërtoni në hartën-skicë qendrat më të rëndësishme urbane dhe ekonomike të këtij rajoni.
6. Analizoni zhvillimet demografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe veçoritë kryesore të zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.
7. Vlerësoni mundësitë e shfrytëzimit të pasurive natyrore të rajonit në favor të zhvillimit social-ekonomik.
8. Interprettoni grafikë, të dhëna statistikore, harta etj., në lidhje me zhvillimin e sektorëve të ekonomisë në Rajonin Juglindor gjatë periudhave të ndryshme.
9. Vlerësoni perspektivat demografike dhe ekonomike të Rajonit Juglindor.

Tema 3.11

Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Jugor

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.11 Pozita gjeografike dhe kushtet natyrore të Rajonit Jugor	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përcakton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit Jugor.• Përshkruan kushtet natyrore të këtij rajoni.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Evidenton kushtet natyrore, njësitë përbërëse të rajonit dhe disa veçori të secilës prej tyre.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.• Vlerëson pozitën gjeografike të Rajonit Jugor.• Analizon kushtet natyrore të këtij rajoni.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.• Sjell shembuj të veçorive kryesore natyrore të Rajonit Jugor dhe potencialet natyrore për zhvillim;			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">• Ndan mendimet në grup.			

6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët) <ul style="list-style-type: none"> Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror. 	
7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin) <ul style="list-style-type: none"> Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi tiparet më të përgjithshme natyrore të Rajonit Jugor. 	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës	
1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi përcakton në hartë pozitën gjeografike të Rajonit Jugor dhe njësitë përbërëse të tij. 	
2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Përshkruan kushtet natyrore të këtij rajoni dhe disa veçori kryesore të secilës prej njësitë përbërëse të tij. Hulumton dhe përgatit një detyrë tematike mbi potencialet natyrore të Rajonit Jugor. 	
3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon kushtet natyrore të këtij rajoni. Vlerëson pozitën gjeografike të Rajonit Jugor. 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Përcakton dhe vlerëson pozitën gjeografike të Rajonit Jugor. Përshkruan kushtet natyrore të këtij rajoni. Përcakton në hartë njësitë përbërëse të rajonit dhe përshkruan disa veçori të secilës prej tyre. Hulumton mbi potencialet natyrore të Rajonit Jugor. 	Fjalët kyçe: Pozita gjeografike e rajonit, kushtet natyrore, njësitë përbërëse të Rajonit Jugor
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit kanë njohuri rreth: <ul style="list-style-type: none"> -pozitës gjeografike të Rajonit Jugor; -kushtet natyrore të këtij rajoni;
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimt 3.11 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor hartën fiziko-gjeografike të Evropës dhe situatën e vendosur në fillim të mësimt 3.11 në tekst - <i>Diskutojmë</i> : Bazuar në hartën e paraqitur në klasë, përcaktoni pozitën gjeografike të Rajonit Jugor dhe përshkruani disa veçori të relievit të tij . <i>Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë....</i> Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Së bashku me nxënësit mësuesi/ja saktëson përgjigjen e duhur në lidhje me pozitën gjeografike të Rajonit Jugor dhe rolin e saj . Mësuesja fton nxënësit të shohin hartën fiziko-gjeografike të Rajonit Jugor dhe të diskutojnë rreth kushteve natyrore të tij.

Nxënësit përshkruajnë, diskutojnë: Rajoni Jugor zë pjesën jugore e jugperëndimore të Republikës së Shqipërisë dhe ka një sipërfaqe prej 6200 km², gjatësi 130 km dhe gjerësi rreth 100 km. Në verilindje, ai kufizohet me Rajonin Juglindor, ndërsa në veriperëndim me Rajonin Perëndimor. Në perëndim e jugperëndim, rajoni ka dalje në Detin Jon dhe në Gjirin e Vlorës (që është pjesë e Detit Adriatik), ndërsa në juglindje kufizohet me kufirin shtetëror të Shqipërisë me Greqinë. Rajoni Jugor ka një pozitë të rëndësishme gjeografike, pasi përmes tij kalojnë arterie automobilistike (rruga e Rivierës dhe ajo Tepelenë-Gjirokastër-Kakavijë) të cilat mundësojnë lidhjen e rajoneve të tjera të vendit me pjesën jugore të Ballkanit. Porti i Sarandës dhe ai i Himarës, si dhe pikat e kalimit kufitar të Kakavijës, Tri Urave e Qafë-Botës, bëjnë të mundur lidhjen e tij dhe të rajoneve të tjera të vendit me Greqinë.

Kushtet natyrore: Rajoni Jugor dallon për ndërtimin e thjeshtë gjeologjik të truallit, i përbërë kryesisht nga shkëmbinjtë gëlqerorë. Në relieve të larta malore gjenden edhe dolomite, ndërsa nëpër luginat e kodra të ulëta përhapen depozitime të ndryshme terrigjene. Krahasuar me rajone të tjera të vendit, ai dallohet gjithashtu për një ndërtim të thjeshtë strukturor. Pjesa më e madhe e truallit të tij përbëhet prej antiklinaleve e sinklinaleve asimetrikë, ndërsa strukturat shkëputëse horst-graben ndeshen pranë Detit Jon (ku dallohet graben i Gjiri i Vlorës-Dukat dhe ai i Delvinës). Pjesë të tjera më në brendësi, si: Tomori, Nëmërçka, Kurveleshi, Çika etj., kanë pësuar lëvizjen ngritëse me amplitude të madhe (1500-2000 m), duke krijuar kontraste të mëdha hipsometrike.

Mësuesja fton nxënësit që ti përcaktojnë ato në hartë...

Mësuesi/ja vazhdon:

Relievi pasqyron dukshëm ndërtimin gjeologjik të rajonit, kualiteti i strukturave antiklinale me ato sinklinale pasqyrohet në alternimin e relievave malore në formë vargësh të vendosura paralel isht midis tyre dhe me luginat lumore. Në relievin e këtij rajoni mbizotëron drejtimi veri perëndim-juglindje, por nuk mungojnë edhe relievat në formën e malësisë, siç është ajo Tomor-Melesin dhe malësia e Kurveleshit.

Klima e këtij rajoni ndeshet në formën e klimës mesdhetare fushore, kodrinore dhe malore. Veçoritë e saj janë krijuar si rezultat i pozicionit gjeografik jugor të rajonit, afërsisë me detin Jon, hapjes së luginave lumore drejt veriperëndimit (kundrejt ndikimit të detit Adriatik), ndryshimeve të relievit në lartësi etj. Në pjesën perëndimore të rajonit, vera është e gjatë, e thatë dhe e nxehtë, ndërsa dimri i shkurtër dhe i lagësht. Në terrene të larta malore, sidomos në lindje, klima është me dimër të ftohtë, me ngrica dhe me bore.

	<p><i>Tokat në këtë rajon janë kryesisht të hirta kafe dhe të kafenjta. Në zona te ulëta, në Orikum, Delvinë e Mursi, ka edhe toka moçalore, ndërsa në lartësitë e Tomorit, Zaloshnjës dhe Nëmërçkës gjenden edhe toka të murrme pyjore e livadhore malore.</i></p> <p><i>Bimësia përfaqësohet nga shkurret mesdhetare sidomos të tipit makje. Ajo është e varfër dhe fragmentare në dushqe dhe në pyje me drurë të lartë ahu e pishe.</i></p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup:</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2 dhe 3 të rubrikës “Radha juaj”. Detyrë shtëpie ushtrimi 4.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.12

Popullsia dhe vendbanimet e Rajonit Jugor

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë		Tema mësimore: 3.12 Popullsia dhe vendbanimet e Rajonit Jugor	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
<u>1. Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton veçoritë e popullimit të Rajonit Jugor.Përshkruan shpërndarjen gjeografike të popullsisë në këtë rajon.			
<u>2. Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton dinamikën e popullsisë në këtë rajon.Përshkruan tiparet kryesore të vendbanimeve të këtij rajoni.			
<u>3. Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij;Evidenton veçoritë e popullimit, dinamikën strukturën dhe shpërndarjen gjeografike të popullsisë në Rajonin Jugor.			
<u>4. Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
<u>5. Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
<u>6. Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
<u>7. Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara).			

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës 1. Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi evidenton veçoritë e popullimit të Rajonit Jugor dhe tiparet kryesore të vendbanimeve të këtij rajoni. 2. Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit <ul style="list-style-type: none"> Përshkruan dinamikën dhe shpërndarjen gjeografike të popullsisë në këtë rajon. 3. Marrja e vendimeve <ul style="list-style-type: none"> Nxënësi analizon strukturën e popullsisë së Rajonit Jugor dhe veçon tipat e vendbanimeve të këtij rajoni. 	
Rezultatet e të nxënit të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none"> Evidenton veçoritë e popullimit të Rajonit Jugor. Evidenton dinamikën, strukturën dhe shpërndarjen gjeografike të popullsisë në këtë rajon. Përshkruan tiparet kryesore të vendbanimeve të këtij rajoni. 	Fjalët kyçe: popullimi i hershëm i rajonit; dinamika e popullsisë dhe shpërndarja e saj; struktura e popullsisë së këtij rajoni; karakteristikat e vendbanimeve
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.	Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve	Nxënësit dinë: a. Rajonit Jugor ka pasur popullim dhe vendbanime të hershme ilire; b. Natyrën e vendbanimeve të Rajonit Jugor.
b. Ndërtimi i njohurive të reja	Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.12 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja fton nxënësit që duke u bazuar në rubrikën diskutojmë, e vendosur në fillim të mësimit 3.12 në tekst, diskutojnë mbi popullimin e Rajonit Jugor në periudha të ndryshme historike dhe dinamika e popullsisë. <i>Diskutojmë:</i> Përshkruani disa veçori të popullimit dhe të vendbanimeve të Rajonit Jugor Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë dhe ndërtojnë me përgjigjet e tyre një kllaster në tabelë/fletore/fletë format A4 Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë mbi popullimin e hershëm në këtë rajon dhe dinamikën e popullsisë duke ndërtuar në fletoret e tyre një kllaster. Nxënësit përshkruajnë/diskutojnë: Rajoni Jugor dallohet për popullimin e tij të hershëm. Objektet arkeologjike të gjetura në Xarë të Konispolit dëshmojnë banimin e trevave shqiptare që në periudhën e paleolitit të mesëm (100000-30000 vjet pr.K.).

	<p>Gjatë shekujve, popullimi i rajonit ka qenë një proces i vazhdueshëm dhe është rritur në numër. Këtë e vërtetojnë veglat e punës që janë zbuluar në shpellën e Shën Marinës (në Bogas të Sarandës) e në Konispol; vendbanimi mezolitik i Vlushës (Skrapar); varrezat tumulare të epokës së bronzit në Piskovë (Përmet), Dropull, Bajkaj (Sarandë) etj. Në antikitet, rajoni ka qenë i banuar nga fisi ilir i kaonëve.</p> <p>Deri në vitin '90, popullsia e rajonit është rritur në mënyrë të vazhdueshme, me gjithë semerit me të ndryshme. Pas '90-ës, numri i popullsisë pësoi rënie të ndjeshme, si rezultat i migrimit të një pjese të madhe të popullsisë dhe i uljes së ritmeve të lindshmërisë....</p> <p><i>Mësuesi/ja vazhdon:</i></p> <p><i>Shpërndarja gjeografike e popullsisë:</i> Sot, popullsia e Rajonit Jugor përbën rreth 7% të popullsisë së përgjithshme të vendit. Ajo dallohet për dendësinë e ulët të saj, e cila shkon mesatarisht 38 banorë/km². Për shkak të kushteve të relievit dhe zhvillimit ekonomik të rajonit, shpërndarja e popullsisë është e pabarabartë. Zonat më të populluara janë: Fushë gropa e Delvinës, Lugina e Vjosës, ajo e Drinosit dhe Lugina e Shushicës, ndërsa ato më pak të populluara janë Vargjet Paralele, Malësia e Kurveleshit, Malësia midis Tomor-Melesinit dhe Vargu Bregdetar. Dendësinë më të madhe të popullsisë e ka bashkia Gjirokastrë (me 48 banorë/km²) dhe atë më të ulët, bashkia Përmet (me 27,7 banorë/km²).</p> <p>Në Rajonin Jugor, vendbanimet rurale janë më të shumta sesa ato urbane. Vendbanimet rurale fushore shtrihen kryesisht në fushën e Vurgut, të Mursisë e të Dropullit, ndërsa ato kodrinore, përreth luginave të Vjosës, Drinosit, Shushicës dhe përgjatë rivierës shqiptare. Ndërkohë, vendbanimet rurale malore janë më të pakta në numër dhe gjenden kryesisht në malësitë e Tomorit, Kurveleshit, Dangëllisë dhe Zagorisë. Vendbanimet urbane të rajonit janë: Gjirokastra, Saranda, Përmeti, Çorovoda, Poliçani, Delvina, Tepelena, Këlcyra, Memaliaj, Himara, Libohova dhe Konispoli.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1,2, 3 dhe 4 të rubrikës “Radha jote”.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

Tema 3.13

Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Rajonit Jugor. Ekonomia e tij

FUSHA: SHOQËRIA DHE MJEDISI	LËNDA: GJEOGRAFI	SHKALLA: IV	KLASA: IX
Nëntematika III: Rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë.		Tema mësimore 3.13: Trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e Rajonit Jugor. Ekonomia e tij	
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe			
1. <u>Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit (Nxënësi komunikon në mënyrë efektive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton veçantinë e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Rajonit Jugor;Renditin veçoritë e zhvillimit ekonomik të Rajonit Jugor;Evidenton veçoritë e trashëgimisë kulturore të Rajonit Jugor.			
2. <u>Kompetenca e të menduarit (Nxënësi mendon në mënyrë krijuese)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Vlerëson rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore në Rajonin Jugor;			
3. <u>Kompetenca e të nxënit (Nxënësi mëson për të nxënë)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, harta, foto, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për analizën e tij.Analizon veçoritë e zhvillimit ekonomik të Rajonit Jugor.Vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore të Rajonit Jugor dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të kësaj hapësire.			
4. <u>Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin (Nxënësi kontribuon në mënyrë produktive)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët dhe të tjerët gjatë diskutimit dhe hulumtimit.			
5. <u>Kompetenca personale (Nxënësi bën jetë të shëndetshme)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Ndan mendimet në grup.			
6. <u>Kompetenca qytetare (Nxënësi përkushtohet ndaj të mirës së përbashkët)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Kontribuon në rritjen e cilësisë së debatit në grupin shoqëror.			
7. <u>Kompetenca digjitale (Nxënësi përdor teknologjinë për të nxitur inovacionin)</u>			
<ul style="list-style-type: none">Analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (përmes internetit apo materialeve të shkruara) mbi zhvillimin e ekonomisë në Rajonin Jugor.			
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të fushës/lëndës			
1. <u>Vëzhgimi dhe hetimi i dukurive gjeografike</u>			
<ul style="list-style-type: none">Evidenton veçantinë e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të Rajonit Jugor;Evidenton degët kryesore të ekonomisë në Rajonin Jugor.			
2. <u>Mbledhja, vlerësimi dhe komunikimi i informacionit</u>			
<ul style="list-style-type: none">Nxënësi vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore të Rajonit Jugor dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të kësaj hapësire;			
3. <u>Marrja e vendimeve</u>			
<ul style="list-style-type: none">Argumenton rëndësinë e trashëgimisë natyrore dhe rolin e saj në zhvillimin në zhvillimin e turizmit.			

Rezultatet e të nxënët të temës mësimore: Nxënësi/ja: <ul style="list-style-type: none">• Përshkruan tiparet më të përgjithshme të trashëgimisë natyrore dhe kulturore në Rajonin Jugor;• Evidenton degët kryesore të ekonomisë në këtë rajon;• Vlerëson potencialet natyrore dhe kulturore të Rajonit Jugor dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të kësaj hapësire.		Fjalët kyçe: trashëgimia natyrore dhe ajo kulturore e rajonit, tre sektorët e ekonomisë																																																																															
Burimet: Teksti, foto, harta, internet, album, revista shkencore, enciklopedi, të dhëna nga njësia vendore.		Lidhja me fushat e tjera ose me temat ndërkurrikulare: Gjuhët dhe komunikimi, qytetaria, historia, TIK																																																																															
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve																																																																																	
a. Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve		Nxënësit kanë njohuri rreth: a. vlerave dhe potencialeve të trashëgimisë natyrore dhe kulturore në këtë rajon..																																																																															
b. Ndërtimi i njohurive të reja		Situata e të vepruarit Për të realizuar këtë temë mësuesi/ja përdor situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.13 (ose situata të tjera të përzgjedhura prej tij/saj). Veprimet në situatë Hapi I: Rrjeti i diskutimit Mësuesi/ja përdor tabelën e zonave të mbrojtura në vendin tone dhe situatën e vendosur në fillim të mësimit 3.13 në tekst – Diskutojmë: Evidentoni potencialet natyrore dhe natyrën e ekonomisë së Rajonit Jugor. Renditni degët kryesore të ekonomisë së tij. Nxënësit përshkruajnë dhe diskutojnë.... Hapi II: Vëzhgo – Analizo – Diskuto Mësuesja fton nxënësit të lexojnë në tekst mbi: -trashëgiminë natyrore dhe kulturore -zonat e mbrojtura -degët më të zhvilluara të ekonomisë në këtë rajon.																																																																															
<table><tr><th colspan="6">Zonat e Mbrojtura në Rajonin Jugor</th></tr><tr><th>Nr.</th><th>Kategoria</th><th>Qarku</th><th>Bashkia</th><th>Zona e Mbrojtur</th><th>Sipërfaqja (në</th></tr><tr><td>1.</td><td>I. Rezervë Strikte Natyrore/Rezervat Shkencor</td><td>Gjirokastrë</td><td>Gjirokastrë</td><td>Kardhiq</td><td>1800</td></tr><tr><td>2.</td><td>II. Park Kombëtar</td><td>Vlorë</td><td>Vlorë</td><td>Llogara</td><td>1010</td></tr><tr><td>3.</td><td>II. Park Kombëtar</td><td>Berat</td><td>Berat, Skrapar, Gramsh</td><td>Mali i Tomorit</td><td>4000</td></tr><tr><td>4.</td><td>II. Park Kombëtar</td><td>Vlorë</td><td>Sarandë</td><td>Butrinti</td><td>8591,2</td></tr><tr><td>5.</td><td>II. Park Kombëtar</td><td>Vlorë</td><td>Vlorë</td><td>Parku Kombëtar Detar</td><td>12570,8</td></tr><tr><td>6.</td><td>III. Monument Natyror</td><td>Gjirokastrë</td><td>Gjirokastrë</td><td>Bredhi i Sotirës</td><td>1740</td></tr><tr><td>7.</td><td>III. Monument Natyror</td><td>Gjirokastrë</td><td>Gjirokastrë</td><td>Zhej</td><td>1500</td></tr><tr><td>8.</td><td>III. Monument Natyror</td><td>Vlorë</td><td>Delvinë</td><td>Syri i Kaltër</td><td>180</td></tr><tr><td>9.</td><td>IV. Rezervat Natyror i</td><td>Vlorë</td><td>Vlorë</td><td>Karaburun</td><td>20000</td></tr><tr><td>10.</td><td>IV. Rezervat Natyror i</td><td>Berat</td><td>Skrapar</td><td>Bogovë</td><td>330</td></tr><tr><td>11.</td><td>IV. Rezervat Natyror i</td><td>Vlorë</td><td>Delvinë</td><td>Rrëzomë</td><td>1400</td></tr></table>				Zonat e Mbrojtura në Rajonin Jugor						Nr.	Kategoria	Qarku	Bashkia	Zona e Mbrojtur	Sipërfaqja (në	1.	I. Rezervë Strikte Natyrore/Rezervat Shkencor	Gjirokastrë	Gjirokastrë	Kardhiq	1800	2.	II. Park Kombëtar	Vlorë	Vlorë	Llogara	1010	3.	II. Park Kombëtar	Berat	Berat, Skrapar, Gramsh	Mali i Tomorit	4000	4.	II. Park Kombëtar	Vlorë	Sarandë	Butrinti	8591,2	5.	II. Park Kombëtar	Vlorë	Vlorë	Parku Kombëtar Detar	12570,8	6.	III. Monument Natyror	Gjirokastrë	Gjirokastrë	Bredhi i Sotirës	1740	7.	III. Monument Natyror	Gjirokastrë	Gjirokastrë	Zhej	1500	8.	III. Monument Natyror	Vlorë	Delvinë	Syri i Kaltër	180	9.	IV. Rezervat Natyror i	Vlorë	Vlorë	Karaburun	20000	10.	IV. Rezervat Natyror i	Berat	Skrapar	Bogovë	330	11.	IV. Rezervat Natyror i	Vlorë	Delvinë	Rrëzomë	1400
Zonat e Mbrojtura në Rajonin Jugor																																																																																	
Nr.	Kategoria	Qarku	Bashkia	Zona e Mbrojtur	Sipërfaqja (në																																																																												
1.	I. Rezervë Strikte Natyrore/Rezervat Shkencor	Gjirokastrë	Gjirokastrë	Kardhiq	1800																																																																												
2.	II. Park Kombëtar	Vlorë	Vlorë	Llogara	1010																																																																												
3.	II. Park Kombëtar	Berat	Berat, Skrapar, Gramsh	Mali i Tomorit	4000																																																																												
4.	II. Park Kombëtar	Vlorë	Sarandë	Butrinti	8591,2																																																																												
5.	II. Park Kombëtar	Vlorë	Vlorë	Parku Kombëtar Detar	12570,8																																																																												
6.	III. Monument Natyror	Gjirokastrë	Gjirokastrë	Bredhi i Sotirës	1740																																																																												
7.	III. Monument Natyror	Gjirokastrë	Gjirokastrë	Zhej	1500																																																																												
8.	III. Monument Natyror	Vlorë	Delvinë	Syri i Kaltër	180																																																																												
9.	IV. Rezervat Natyror i	Vlorë	Vlorë	Karaburun	20000																																																																												
10.	IV. Rezervat Natyror i	Berat	Skrapar	Bogovë	330																																																																												
11.	IV. Rezervat Natyror i	Vlorë	Delvinë	Rrëzomë	1400																																																																												

	<p>Diskutojnë së bashku se Rajoni Jugor ka pasuri të shumta natyrore. Klima mesdhetare, larmia e hidrografisë dhe e relievit, mundësojnë zhvillimin e një faune e flore të shumëllojshme. Sipërfaqet pyjore, burimet e shumta të ujërave karstike dhe ato termominerale, përveç rëndësisë ekonomike që kanë, krijojnë peizazhe me vlera të veçanta natyrore. Bregdeti jonian është një perlë e vërtetë natyrore, e cila me bukurinë, faunën e pasur që rritet në ujërat detare (dallojnë korale te kuqe) dhe kontraste te relievit, mundëson një turizëm blu të pakrahasueshëm.</p> <p>Në vazhdim diskutohet mbi degët e ekonomisë së këtij Rajoni</p> <p><i>Bujqësia</i> është përqendruar kryesisht në Fushën e Vurgut, të Mursisë, të Dropullit dhe përgjatë luginave të Vjosës e Drinosit. Banorët vendas përpunojnë edhe bimë të ndryshme mjekësore, të cilat rriten kryesisht në shpatet e maleve.</p> <p><i>Blegtoria</i> dallohet kryesisht për mbarështimin e bagëtisë së imët. Zonat më të njohura blegtorale jo vetëm për rajonin, por edhe në shkallë vendi janë: zona e Lunxhërisë, ajo e Zagorisë, malësia e Tomorit dhe ajo e Kurveleshit. Rajoni dallohet për përpunimin dhe tregtimin e produkteve cilësore blegtorale.</p> <p><i>Industria:</i> Nëntoka e Rajonit Jugor është e pasur me rezerva ujore, qymyrguri, boksitësh, fluoritësh, mermerësh, dolomitësh, argjilash, inertësh për ndërtim, si dhe me burime minerale e termominerale, mbi bazën e të cilave mbështetet zhvillimi industrial i rajonit.</p> <p><i>Energjetika</i> përfaqësohet me dy hidrocentralet e lumit Bistrica. Industria e lehtë dhe ajo ushqimore janë degët tradicionale të rajonit. Industria e lehtë është e përqendruar kryesisht në qytetet e Gjirokastrës dhe të Çorovodës me sipërmarrjet fasone, në formën e ndërmarrjeve të përbashkëta shqiptaro-greke</p> <p><i>Industria e materialeve të ndërtimit</i> bazohet në nxjerrjen dhe përpunimin e materialeve inerte për ndërtim (në luginat e Vjosës dhe të Drinosit): në prodhimin e tullave (në Këlcyrë), në nxjerrjen dhe përpunimin e pllakave të gurit dekorativ (në Skrapar), në prodhimin e gëlqeres (në Sarandë dhe Gjirokastrë) etj</p> <p>Ndërtohet kllasteri që përmbledh njohuritë mbi zhvillimin ekonomik të këtij rajoni.</p> <p>Hapi III :Punë në dyshe/Praktikë e pavarur/ Punë në grup</p> <p>Nxënësit punojnë dhe diskutojnë ushtrimet 1, 2 dhe 3 të rubrikës “Radha jote”. Detyrë shtëpie ushtrimi 4.</p>
Prezantimi dhe demonstrimi i rezultateve të arritura	Nxënësit prezantojnë dhe diskutojnë zgjidhje/rezultatet/gjetjet e tyre.
Vlerësimi i nxënësit	Vlerësimi i nxënësit fokusohet në vlerësimin e punës individuale dhe të asaj në grup.

PUNË PRAKTIKE 9

Tema: Rajoni Jugor i Republikës së Shqipërisë

Rezultatet e të nxënës:

Në përfundim të kësaj pune praktike, nxënësi/ja:

- përcakton dhe emërton në hartën-skicë njësitë kryesore të Rajonit Jugor të Republikës së Shqipërisë;
- lokalizon, emërton e ngjyros në hartën-skicë format kryesore të relievit dhe hidrografisë së tij;
- lokalizon dhe emërton në hartën-skicë qendrat më të rëndësishme urbane, ekonomike, të trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit;
- shfaq kureshtje për zhvillimet demografike dhe strukturën e popullsisë në këtë rajon, si dhe përcakton veçoritë kryesore të popullimit të tij;
- analizon veçoritë kryesore të zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Koha dhe vendi i zhvillimit të punës praktike: 45minuta; në klasë.

Materialet burimore: teksti mësimor, material teorike e harta të siguruar nga internet apo nga enciklopedi të ndryshme, si dhe material të rekomanduara nga mësuesi/ja.

Mjetet e punës: harta-skicë, atlasit gjeografikë harta fiziko-gjeografike dhe ajo politiko-administrative e Republikës së Shqipërisë, teksti mësimor, laps, rapidograf, lapsa me ngjyrë/lapustila.

Metodologjia që do të përdoret: punë individuale (ngjyrosje dhe emërtim i hartës-skicë), punë në grupe (diskutim, shkëmbim idesh).

Puna përgatitore:

- Përsëriten njohuritë e marra nga teksti mësimor mbi veçoritë fiziko-gjeografike, njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe mbi veçoritë e zhvillimit ekonomik të Rajonit Jugor të Republikës së Shqipërisë.
- Përzgjidhen dhe diskutohen të dhënat e marra nga burime të ndryshme (internet, enciklopedi, harta, fotografi, dokumentarë televizivë etj.) në lidhje me veçoritë fiziko-gjeografike, njësitë përbërëse, trashëgiminë natyrore e kulturore, dinamikën, shpërndarjen gjeografike dhe strukturën e popullsisë, si dhe me veçoritë e zhvillimit ekonomik të këtij rajoni.

Hapat që do të ndiqni gjatë zhvillimit të orës së punës praktike:

1. Lokalizoni dhe emërtoni në hartën-skicë njësitë kryesore të Rajonit Jugor të Republikës së Shqipërisë.
2. Lokalizoni, emërtoni dhe ngjyrosni në hartën-skicë format kryesore të relievit (fushat, kodrat, pllajtat etj.) të këtij rajoni.
3. Lokalizoni dhe emërtoni në hartën-skicë hidrografinë e rajonit (liqenet, rrjedhjet kryesore lumore, burimet etj.).
4. Emërtoni në hartën-skicë zonat që dallojnë për pasuritë e mëdha natyrore të rajonit (zonat mineral mbajtëse, turistike, energjetike, pyjore, ujore, termale etj.), si dhe qendrat më të rëndësishme të trashëgimisë kulturore të tij.

5. Përcaktoni dhe emërtoni qendrat më të rëndësishme urbane dhe ekonomike të këtij rajoni.
6. Analizoni zhvillimet demografike, strukturën e popullsisë dhe veçoritë kryesore të zhvillimit ekonomik të rajonit.
7. Vlerësoni mundësitë e shfrytëzimit të pasurive natyrore të rajonit në favor të zhvillimit social-ekonomik.
8. Interpretoni grafik të dhëna statistikore, harta etj., në lidhje me zhvillimin e sektorëve të ekonomisë së Rajonit Jugor gjatë periudhave të ndryshme.
9. Vlerësoni perspektivat demografike dhe ekonomike të këtij rajoni.

Përsëritje 3

Qarko alternativën e duhur.

- Lumi Drin përshkon:
 - a) Fushën e Myzeqesë;
 - b) Malësinë e Martaneshit;
 - c) Ultësirën e Nënshkodrës;
 - d) Ultësirën e Mbishkodrës.

- Grumbulli kodrinor më i madh i Rajonit Perëndimor dhe i gjithë vendit tonë janë:
 - a) Kodrat e Sulovës;
 - b) Kodrat e Kërrabës;
 - c) Kodrat e Drenicës;
 - d) Kodrat e Mallakastrës.

- Përbëhet kryesisht nga formacionet magmatike:
 - a) Malësia e Gashit;
 - b) Malësia e Madhe;
 - c) Blloku i Jezercës;
 - d) Lugina e Valbonës.

- Nga pikëpamja e relievit, Rajoni Verilindor dallohet për:
 - a) sipërfaqe të sheshta, të alternuara me kodra;
 - b) copëtimin dhe larminë e formave të relievit;
 - c) mbizotërimin e relievit me drejtim veriperëndim-juglindje
 - e) shtrirjen e rrjedhave të poshtme të lumenjve më të mëdhenj të vendit

- Dallohet për ndërtim të thjeshtë gjeologjik:
 - a) Rajoni Perëndimor;
 - b) Rajoni Verior dhe Verilindor;
 - c) Rajoni Juglindor;
 - d) Rajoni Jugor.

- Bën pjesë në Rajonin Jugor:
 - a) Fushëgropa e Prrenjasit;
 - b) Fushëgropa e Delvinës;
 - c) Fushëgropa e Korçës;
 - d) Gropa e Pogradecit.

2. Plotëso tabelën e mëposhtme.

Faktorët kryesorë që kanë përcaktuar rajonizimin gjeografik të Republikës së Shqipërisë	Ndikimi i secilit prej këtyre faktorëve	Shembuj ilustrues
---	---	-------------------

3. Evidento përmes shembujve, faktorët kryesorë që kanë përcaktuar rajonizimin e hapësirës gjeografike në të cilën bën pjesë vendbanimi yt.

4. Përcakto në hartën përbri dhe **vlerëso** pozitën gjeografike të:

- Rajonit Perëndimor;
- Rajonit Verior dhe Verilindor;
- Rajonit Juglindor;
- Rajonit Jugor.

5. Plotëso tabelën e mëposhtme.

Rajoni	Njësiti përbërës	Veçoritë kryesore të secilës njësi
Perëndimor		
Verior dhe Verilindor		
Juglindor		
Jugor		

6. Analizo për secilin nga rajonet gjeografike të Republikës së Shqipërisë:

- veçoritë e relievit, klimës, hidrografisë, tokave dhe botës së gjallë;
- shpërndarjen gjeografike dhe dinamikën e popullsisë;
- strukturën e popullsisë;
- trashëgiminë natyrore dhe trashëgiminë kulturore;
- zhvillimin ekonomik

7. Diskuto mbi shkaqet kryesore të migrimit të popullsisë pas vitit '90, nga rajonet e tjera të vendit drejt Rajonit Perëndimor. **Ilustro** me shembuj nga vendbanimi yt.

8. Plotëso tabelën e mëposhtme.

Rajonet gjeografike të Shqipërisë	
Të përbashkëtat	Dallimet

9. Vlerëso potencialet natyrore dhe humane të secilit prej rajoneve gjeografike të Shqipërisë.

Jep mendimin tënd për: a) mënyrën e menaxhimit të tyre; b) perspektivën e popullimit dhe të ekonomisë së këtyre rajoneve.

Testim (Tremujori III)**Grupi A****Qarko** alternativën e duhur.

▪ Lumi Seman përshkon:

- a) Fushën e Myzeqesë;
- b) Malësinë e Martaneshit;
- c) Ultësirën e Nënshkodrës;
- d) Ultësirën e Mbishkodrës.

(1 pikë)

▪ Bëjnë pjesë në nëNr. ajonin Verilindor:

- a) Vargjet Trebeshinë-Dhëmbel-Nemërçkë;
- b) Blloku i Jezercës;
- c) Kodrat e Drenicës;
- d) Vargjet e Lurës;

(1 pikë)

▪ Dallohet për klimën tipike mesdhetare fushore:

- a) Fushëgropa e Prrenjasit;
- b) Fushëgropa e Korçës;
- c) Fusha e Myzeqesë;
- d) Lugina e Matit.

(1 pikë)

▪ Nga pikëpamja e relievit, Rajoni Juglindor dallohet për:

- a) sipërfaqe të sheshta, të alternuara me kodra;
- b) mbizotërimin e gropave dhe të fushëgropave;
- c) mbizotërimin e relievit me drejtim veriperëndim-juglindje;
- d) shtrirjen e rrjedhave të poshtme të lumenjve më të mëdhenj të vendit.

(1 pikë)

▪ Dallohet për mbizotërimin në reliev të drejtimit veriperëndim-juglindje:

- a) Rajoni Jugor;
- b) Alpet Shqiptare;
- c) Rajoni Juglindor;
- d) Nënraioni Verilindor.

(1 pikë)

▪ Dallohet për thellësinë e madhe dhe pastërtinë e ujërave të tij:

- a) Liqeni i Butrintit;
- b) Liqeni i Shkodrës;
- c) Liqeni i Prespës;
- d) Liqeni i Ohrit.

(1 pikë)

2. Plotëso tabelën e mëposhtme.

(10 pikë)

Pozita gjeografike e vendbanimit tënd	Kushtet natyrore që e karakterizojnë	Trashëgimia natyrore e tij	Kujdesi i shoqërisë dhe i shtetit për këto pasuri natyrore

3. Qarko në hartën për bri dhe **vlerëso**

pozitën gjeografike të:

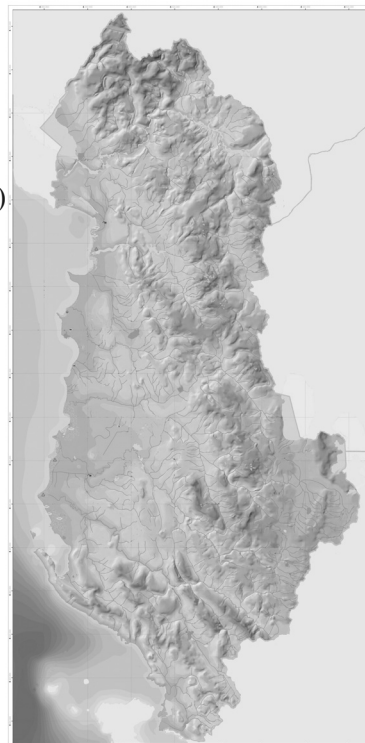
(4 pikë)

- a) Rajonit Juglindor;
- b) Rajonit Jugor.

5. Plotëso tabelën e mëposhtme.

(20 pikë)

Rajoni	Kushtet natyrore	Njësitë përbërëse
Perëndimor		
Verior dhe Verilindor		

6. Analizo për Rajonin Jugor:

(10 pikë)

- a) shpërndarjen gjeografike dhe dinamikën e popullsisë;
- b) strukturën e popullsisë.

7. Analizo për Rajonin Juglindor:

(10 pikë)

- a) trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore;
- b) zhvillimin ekonomik.

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikët	0-14	15-23	24-32	33-41	42-49	50-55	56-60

Grupi B

Qarko alternativën e duhur.

▪ Lumi Drini i Zi shtrihet midis:

- a) malit të Thatë dhe malit Morava;
- b) Vargut të Korabit dhe Vargjeve të Lurës;
- c) Alpeve shqiptare dhe Malësisë Pukë Mirditë;
- d) Vargjeve të Lurës dhe Vargjeve të Skënderbeut.

(1 pikë)

▪ Bën pjesë në Alpet Shqiptare:

- a) Vargu i Korabit;
- b) Blloku i Jezercës;
- c) Lugina e Matit;
- d) Lugina e Drinit të Zi;

(1 pikë)

▪ Dallohet për klimën me tipare kontinentale:

- a) Fushëgropa e Delvinës;
- b) Fushëgropa e Prrenjasit;
- c) Fushëgropa e Korçës;
- d) Pellgu i Matit.

(1 pikë)

▪ Nga pikëpamja e relievit, Rajoni Verior-Verilindor dallohet për:

- a) kontraste të mëdha të lartësisë së relievit;
- b) prani të grumbullit kodrinor më të madh në Shqipëri;
- c) mbizotërimin e relievit me drejtim veriperëndim-juglindje;
- d) shtrirjen e rrjedhave të poshtme të lumenjve më të mëdhenj të vendit.

(1 pikë)

▪ Dallohet për mbizotërimin në reliev të drejtimit rrezor:

- a) Alpet Shqiptare;
- b) Rajoni Juglindor;
- c) Rajoni Perëndimor
- d) NëNr. ajoni Verilindor.

(1 pikë)

▪ Dallohet për sipërfaqen më të madhe dhe luhatje të nivelit të ujërave të tij:

- a) Liqeni i Butrintit;
- b) Liqeni i Shkodrës;
- c) Liqeni i Prespës;
- d) Liqeni i Ohrit.

(1 pikë)

2. Plotëso tabelën e mëposhtme.

(10 pikë)

Pozita gjeografike e vendbanimit tënd	Kushtet natyrore që e karakterizojnë	Trashëgimia natyrore e tij	Kujdesi i shoqërisë dhe i shtetit për këto pasuri natyrore

3. Qarko në hartën përbri dhe **vlerëso**

pozitën gjeografike të:

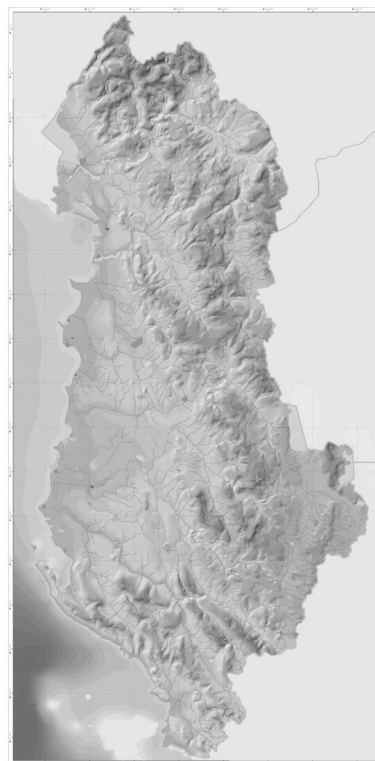
(4 pikë)

- a) Rajonit Perëndimor;
- b) Rajonit Verior dhe Verilindor;

5. Plotëso tabelën e mëposhtme.

(20 pikë)

Rajoni	Kushtet natyrore	Njësitë përbërëse
Juglindor		
Jugor		

6. Analizo për Rajonin Perëndimor:

(10 pikë)

- a) shpërndarjen gjeografike dhe dinamikën e popullsisë;
- b) strukturën e popullsisë.

7. Analizo për Rajonin Verior - Verilindor:

(10 pikë)

- a) trashëgiminë natyrore dhe atë kulturore;
- b) zhvillimin ekonomik.

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikët	0-14	15-23	24-32	33-41	42-49	50-55	56-60